

Міністерство освіти і науки України

**Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара
Факультет міжнародної економіки**

**Кафедра економіки та управління
національним господарством**

ШЛЯХИ АДАПТАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ДО СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

матеріали науково-практичної
студентської конференції

100 *Років*

ДНІПРОВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

**Дніпро
2018**

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Факультет міжнародної економіки
Кафедра економіки та управління національним господарством

До 100-річчя
Дніпровського національного університету
імені Олеся Гончара

ШЛЯХИ АДАПТАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ
ДО СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Матеріали
регіональної науково-практичної студентської конференції

Дніпро – 2018

**Рекомендовано до друку кафедрою економіки
та управління національним господарством
факультету міжнародної економіки
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
(протокол № 12 від 11.04.2018 р.)**

Шляхи адаптації національної економіки до сучасних викликів глобалізації: матеріали регіональної науково-практичної студентської конференції / Упорядники С. Е. Сардак, І. О. Стеблянко, О. Д. Дон. – Д. : ДНУ імені Олеся Гончара, кафедра економіки та управління національним господарством, 2018. – 204 с.

Опубліковано результати наукових досліджень студентів спеціальностей “Міжнародні економічні відносини”, “Менеджмент”, “Туризм”, “Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії” викладені на науково-практичній студентській конференції “Шляхи адаптації національної економіки до сучасних викликів глобалізації” 03.04.2018 р.

Тези доповідей друкуються методом прямого відтворення тексту, представленого авторами, які несуть повну відповідальність за його форму і зміст.

Узагальнено дослідження стану розвитку світового господарства і визначено форми адаптації національної економіки України до загальноцивілізаційних тенденцій. Учасники конференції звернули свою увагу на такі основні моменти, як: глобальні проблеми, загрози та виклики економічного розвитку; вплив міжнародних організацій на спрямування економічного розвитку; участь України у сучасних глобалізаційних процесах; оптимізація соціально-економічних трансформацій національних економік до сучасних глобалізаційних вимог; стан і перспективи людського розвитку в Україні та світі; регіональна політика та аспекти децентралізації.

Призначено для використання на семінарських і практичних заняттях, а також під час підготовки курсових і дипломних робіт.

ЗМІСТ

ВСТУП	12
1. ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ, ЗАГРОЗИ ТА ВИКЛИКИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	13
Анучіна О.О., гр. СМ-16-1 Науковий керівник: д.е.н., доц., зав. каф. Стеблянко І.О. ГЛОБАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	13
Гадиров Д., гр. ВИ- 14-1 Научный руководитель: д.э.н., доц., профессор Гришкін В.О. ГЛОБАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ	14
Грiшина Ю.С., гр. ВВ-14-1 Науковий керівник: ст. викл. Дон О.Д. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ	15
Димченко І. М., гр. ВА-17-м-1 Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Сардак С.Е. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	17
Кім І. О., гр. ВУ-15-1 Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Саричев В.І. ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ	18
Крушеницька А.І., гр. СМ-16-3 Науковий керівник: к.держ.упр., доц., доцент Волкова Н.В. ПРОБЛЕМА НЕРІВНОМІРНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН СВІТУ	20
Мамченко О.В., гр. ВВ-14-1 Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Гришкін В.О. РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	21
Молочкова А.В., гр. СМ-16-1 Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Курінний В.О. ДЕФІЦИТ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ РОЗШИРЕНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	22
Найдьонов В., гр. ВВ-14-1 Науковий керівник: к.е.н., доцент Сімахова А.О. ГЛОБАЛЬНИЙ ВИМІР СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇН СВІТОВОЇ СПІЛЬНОТИ	23
Павлій Д. О., гр. СМ-16-3 Науковий керівник: ст. викл. Гапоненко С.О. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ	24
Пашаєва Л. М., гр. ВВ-14-1 Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Сардак С.Е. ПРОДОВОЛЬЧА ПРОБЛЕМА ЯК ГЛОБАЛЬНЕ ЯВИЩЕ СЬОГОДЕННЯ	26
Хелашвілі К.Г., гр. ВУ-15-1 Науковий керівник: ст. викл. Дон О.Д. ГЛОБАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА: ПРИЧИНИ, МАСШТАБИ ТА ЗАХОДИ ПОДОЛАННЯ	28
Чубарь Д.В., гр. ВВ-14-2 Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Тараненко В.Є. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ «ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ» В МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ	30
Шарова Д.О., гр. ВВ-14-1 Научный руководитель: к.э.н., доц., доцент Федотова Т.А. ИНТЕГРАЦИЯ И ДЕЗИНТЕГРАЦИЯ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ	31

Шукюров Г., Мамедзаде М., гр. ВИ-14-1 Научный руководитель: ст. препод. Ставицкая А.В. РЕШЕНИЕ ГЛОБАЛЬНЫХ ПРОБЛЕМ ЭКОНОМИКИ	32
Шутов В.В., гр. ВВ-15-1 Науковий керівник: ст. викл. Дон О.Д. ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ	35
Щербина Н., гр. ВВ-14-2 Науковий керівник: д.е.н., доц., зав. каф. Стеблянко І.О. ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИНЕНІ КРАЇНИ	37
Яцун А.С., гр. ВУ-14-1 Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Саричев В.І. ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ ТА ПРИЧИНИ ЇХ ВИНИКНЕННЯ	38
2. ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА СПРЯМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	40
Асауленко К.П., гр. ВА-17м-1 Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Сардак С.Е. ТЕНДЕНЦІ АНТИ- ТА АЛЬТЕРГЛОБАЛІЗМУ У СУЧАСНОМУ СВІТІ	40
Бойко В.Р., гр. СМ-16-1 Науковий керівник: к.держ.упр., доц., доцент Волкова Н.В. ВПЛИВ СВІТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОРГІВЛІ НА СПРЯМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	41
Гезалов Д., гр. ВИ-15-1 Научный руководитель: к.э.н., доц., доцент Куренной В.А. АЗЕРБАЙДЖАН И МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ	42
Гордієнко О.О., гр. ВЕ-15-1 Науковий керівник: к.е.н., доцент Сімахова А.О. ВПЛИВ МВФ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇН	44
Каушан А.Є., гр. СМ-16-3 Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Скрипник Н.Є. ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА СУСПІЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ТА РОЗВИТОК	45
Лян Цзюньє, гр. ВИ-15-1 Научный руководитель: к.э.н., доц., доцент Федотова Т.А. КИТАЙ И МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ	47
Маматкулов Б., гр. ВИ-15-1 Научный руководитель: к.е.н., доц., доцент Тараненко В.Е. УЗБЕКИСТАН И МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ	48
Петренко Р.А., гр. СМ-16-2 Науковий керівник: ст. викл. Гапоненко С.О. СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ЗІ СВІТОВИМ БАНКОМ	50
Румин Д. В., гр. ВВ-15-1 Науковий керівник: д.е.н., доц., зав. каф. Стеблянко І.О. ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	52
Соколова Ю.В., гр. ВВ-15-1 Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Саричев В.І. СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ З ОРГАНІЗАЦІЄЮ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ТА РОЗВИТКУ	53
Цзян Фанцзюнь, гр. ВИ-14-1 Научный руководитель: д.э.н., доц., профессор Гришкин В.О. ВСЕМИРНЫЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ФОРУМ	54

3. УЧАСТЬ УКРАЇНИ У СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ	56
Аксьонова А. О., гр. ВУ-15-1 Науковий керівник: к.е.н., доцент Сімахова А.О. ВПЛИВ ГЛОБАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	56
Анісімова Ю.І., гр. ВВ-14-2 Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Тараненко В.Є. ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ.....	57
Асауленко І.П., гр. СМ-16-2 Науковий керівник: д.е.н., проф. Сардак С.Е. МІСЦЕ УКРАЇНИ У СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ	59
Бичкова Д.С., гр. ВА-16-2 Науковий керівник: ст. викл. Ставицька А.В. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ	60
Ван Пенфей, гр. ВИ-14 Научний керівник: к.э.н., доц., доцент Скрипник Н.Е. ПЕРСПЕКТИВЫ СОТРУДНИЧЕСТВА УКРАИНЫ И КИТАЯ	61
Ваніна С.В., гр. ВТ-17м-1з Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Федотова Т.А. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	63
Гадиров Д., гр. ВИ-14-1 Научний керівник: к.э.н., доц., доцент Куренной В.А. РАЗВИТИЕ РЕСТОРАННОГО БИЗНЕСА В УКРАИНЕ И МИРЕ	64
Гайдаш А. В., гр. СМ-16-3 Науковий керівник: к.держ.упр., доц., доцент Волкова Н.В. МІСЦЕ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ	65
Галлаєв М.М., гр. ВВ-15-1 Науковий керівник: ст. викл. Дон О.Д. ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ВИКЛИКИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	68
Даниленко А.О., гр. ВУ-14-1 Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Гришкін В.О. ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ ТА СВІТІ	69
Дон С. Г., гр. Т-611 Науковий керівник: д.е.н., доц., зав. каф. Стеблянка І.О. ТУРИСТИЧНИЙ БІЗНЕС В УКРАЇНІ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОГО КОМПЛЕКСУ	70
Дробот А.С., гр. ВВ-15-1 Науковий керівник: ст. викл. Дон О.Д. ВИЗНАЧАЛЬНІ ФАКТОРИ УЧАСТІ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ	72
Екзархова Е.А., гр. ВА-16-2 Науковий керівник: ст. викл. Ставицька А.В. ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ.....	74
Єрмілов С. О., ВМ-17-1м Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Сардак С.Е. ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ В УКРАЇНІ	76
Заболотня Д.І., гр. ВТ-17м-1з Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Саричев В.І. НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ	77

Калініна К.П., гр. СМ-16-1 Науковий керівник: ст. викл. Гапоненко С.О.	
МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ	79
Кирпа Ю.І., гр. ЦД-16м-1з Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Сардак С.Е.	
ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ І ПРОБЛЕМИ ЙОГО ПОГАШЕННЯ	80
Куличенко О.Г., гр. ВА-17-м-1 Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Курінний В.О.	
ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ	81
Литвиненко І.І., гр. ВВ-14-2 Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Сардак С.Е.	
ПРОБЛЕМА ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ	83
Лю Линь, гр. ВИ-14 Науковий керівник: к.е.н., доцент Сімахова А.О.	
КИТАЙСЬКІ ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНІ	84
Ляхов В.А., гр. ВА-17-1м Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Сардак С.Е.	
РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	85
Мазур Ю.М., гр. ВВ-14-1 Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Тараненко В.Є.	
РЕГУЛЮВАННЯ ІМПОРТУ ТОВАРІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ	87
Макаренко К. В., гр. ВВ-14- 2 Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Скрипник Н.Є.	
ВПЛИВ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ	88
Нельга К.В., гр. ВВ-15-1 Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Федотова Т.А.	
УКРАЇНА У СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ	90
Нифталиева А.И., гр. ВИ-14-1 Научний керівник: д.э.н., проф. Сардак С.Э.	
ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОНОМІЧЕСЬКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА УКРАЇНИ С РЕСПУБЛІКОЮ АЗЕРБАЙДЖАН	91
Новосьолова А.С., гр. ВУ-14-1 Науковий керівник: к. держ. упр., доц., доцент Волкова Н.В.	
ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	94
Очеретна А.В., гр. СМ-16-3 Науковий керівник: ст. викл. Дон О.Д.	
УКРАЇНА У СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ	95
Панасюк Т.С., гр. ВА-17-м-1 Науковий керівник: д.е.н., проф. Сардак С.Е.	
ЕЛЕКТРОННА КОМЕРЦІЯ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТА СУЧАСНИЙ СТАН В УКРАЇНІ	97
Панкратова Т.О., гр. ВВ-15-1 Науковий керівник: д.е.н., доц., зав. каф. Стеблянка І.О.	
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ	99
Пашаєв А., гр. ВВ-14-2 Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Гришкін В.О.	
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ НАФТОПРОДУКТІВ В УКРАЇНІ	101

Подакова В.Є., ВА-17-1м Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Сардак С.Е. НАПРЯМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	101
Пукас К.С., гр. ВВ-15-1 Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Курінний В.О. СУЧАСНІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ	103
Сергета А.В., гр. ВВ-14-02 Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Курінний В.О. МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ СУЧАСНОСТІ	105
Синельникова О., гр. ВА -17-м1 Науковий керівник: ст. викл. Ставицька А.В. УЧАСТЬ УКРАЇНИ У СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ	106
Ситнік А.І., гр. ВВ-14-2 Науковий керівник: к.е.н., доцент Сімахова А.О. ІНТЕГРАЦІЯ АПК УКРАЇНИ ДО РИНКУ ЄС	107
Слободянюк Д. А., гр. ВВ-15-1 Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Скрипник Н.Є. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ АДАПТАЦІЇ ДО ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИМОГ	109
Смотров В.В., гр. ВВ-14-2 Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Федотова Т.А. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕТАЛУРГІЙНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В ІНТЕГРАЦІЙНИХ УМОВАХ	110
Степлюк К.С., гр. ВУ-14-1 Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Тараненко В.Є. РЕАЛІЗАЦІЯ ОСНОВНИХ ФУНКЦІЙ ОПЛАТИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ	111
Табунець А. Г., група ВВ-15-1 Науковий керівник: к.держ.упр., доц., доцент Волкова Н.В. УМОВИ ПОВНОЦІННОЇ УЧАСТІ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ	113
Танцюра А.В., гр. СМ-16-1 Науковий керівник: ст. викл. Гапоненко С.О. ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ	114
Устабаева Ф. Т., гр. ВИ-15-1 Научный руководитель: д.э.н., доц., зав. каф. Стеблянко И.О. УКРАИНА В ГЛОБАЛИЗАЦИОННЫХ ПРОЦЕССАХ	116
Федоров Г.А., гр. ВВ-14-1 Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Гришкін В.О. МІЖНАРОДНІ МОЖЛИВОСТІ ІNTERNET-ТОРГІВЛІ ДЛЯ УКРАЇНИ	117
Хоу Янмин, гр. ВИ-14 Научный руководитель: д.э.н., доц., профессор Сарычев В.И. НАПРАВЛЕНИЯ МОДЕРНИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ НА ОПЫТЕ КИТАЯ	118
Цзян Фанцзюнь, студент гр. ВИ-14-1 Научный руководитель: к.э.н., доц., доцент Федотова Т.А. РАЗВИТИЕ ОТНОШЕНИЙ УКРАИНЫ С КИТАЙСКИМИ ТНК	120
Чжан Минсюань, ВИ-14-1 Научный руководитель: к.э.н., доц., доцент Куренной В.А. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ КОНКУРЕНТНЫХ ПРЕИМУЩЕСТВ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ	121
Чичкан А. Р., гр. СМ -16-1 Науковий керівник: к.держ.упр., доц., доцент Волкова Н.В. УКРАЇНА В ПРОЦЕСАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	123

Щербань О.Є., гр. ВА-17м-1 Науковий керівник: к.е.н., доцент Сімахова А.О.	
РОЗВИТОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	124
Яцентюк Н.Р., гр. ВВ-15-1 Науковий керівник: ст. викл. Дон О.Д.	
ТЕНДЕНЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ І ОСНОВНІ РИЗИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ	125
4. ОПТИМІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК ДО СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИМОГ	127
Алієва С., гр. ВВ-14-2 Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Курінний В.О.	
МІГРАЦІЙНА КРИЗА В ЄВРОПІ: НАСЛІДКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	127
Бакуліна В.О., гр. ВА-17-1м Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Сардак С.Е.	
ВПЛИВ ТНК НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇН СВІТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	128
Бугрим Д.С., гр. ВА-16-1 Науковий керівник: ст. викл. Ставицька А.В.	
ТРАНСНАЦІОНАЛЬНА КООПЕРАЦІЯ КРАЇН У СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ	129
Ван Пенфей, гр. ВИ-14-1 Науковий керівник: д.э.н., доц., професор Гришкин В.О.	
ПЕРСПЕКТИВИ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ КИТАЯ В 2018 ГОДУ	131
Заверуха В.В., гр. ВВ-14-2 Науковий керівник: д.е.н., доц., зав. каф. Стеблянко І.О.	
ОСОБЛИВОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ	132
Котельнікова О.О., гр. СМ-16-3 Науковий керівник: ст. викл. Дон О.Д.	
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	133
Кушнір К. В., гр. СМ-16-1 Науковий керівник: ст. викл. Гапоненко С. О.	
НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ	135
Лю Лин, гр. ВИ-14-1 Науковий керівник: д.э.н., доц., зав. каф. Стеблянко І.О.	
ЭКОНОМИКА КИТАЯ ХХІ ВЕКА	136
Мамедзаде М., гр. ВИ-14-1 Науковий керівник: к.э.н., доц., доцент Куренной В.А.	
РАЗВИТИЕ НЕФТЯНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ АЗЕРБАЙДЖАН	137
Парсенюк В. О., гр. ВЕ-15-1 Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Саричев В.І.	
НЕДОЛІКИ МІГРАЦІЇ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА МАКРОЕКОНОМІЧНУ СИТУАЦІЮ В КРАЇНАХ	139
Пиженко Д. В., гр. Т-17-2 Науковий керівник: д.э.н., доц. професор Сардак С.Э.	
РАЗВИТИЕ РЕСТОРАННОГО БИЗНЕСА В АВСТРАЛИИ	140
Пісковець Л.А., гр. ВА-17м-1 Науковий керівник: к.е.н., доцент Сімахова А.О.	
МОДЕЛІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК У СУЧАСНІЙ СВІТОГОСПОДАРСЬКІЙ СИСТЕМІ	141
Сапегіна А. В., гр. ВА-17-1м Науковий керівник: к.держ.упр., доц., доцент Волкова Н.В.	
СТРАТЕГІЇ МІЖНАРОДНОГО МАРКЕТИНГУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	143

Хегай Є.О., гр. ВА-17м-1 Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Федотова Т.А.	
ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОРИВ ПІВДЕННОЇ КОРЕЇ	144
Чжан Минсюань, гр. ВІ-14 Научный руководитель: ст. препод. Ставицкая А.В.	
ИССЛЕДОВАНИЕ ОСНОВНЫХ ПРОБЛЕМ СОТРУДНИЧЕСТВА КНР И ШОС	145
5. СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ	147
Амирли Э., гр. ВІ-14-1 Научный руководитель: д.э.н., доц., зав. каф. Стеблянко И.О.	
ДИНАМИКА ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В РЕСПУБЛИКЕ АЗЕРБАЙДЖАН	147
Апанасенко О.Є., гр. СМ-16-2 Науковий керівник: ст. викл. Дон О.Д.	
ДИНАМІКА ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	148
Булаткін Р.О., гр. СМ-16-3 Науковий керівник: к.держ.упр., доц., доцент Волкова Н.В.	
ПРОБЛЕМИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ	150
Воскресенська М.Е., гр. СМ-16-1 Науковий керівник: ст. викл. Гапоненко О. І.	
СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	151
Гасан К.Р., гр. СМ-16-2 Науковий керівник: ст. викл. Дон О.Д.	
ІНВЕСТИЦІЇ В ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЯК ЗАПОРУКА ПІДВИЩЕННЯ ІНДЕКСУ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ	153
Гвоздева А.Є., гр. ВТ-17м-1з Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Сардак С.Е.	
ПРОБЛЕМАТИКА ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	154
Дорошкова Т. С., гр. СМ-16-1 Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Скрипник Н.Є.	
ІНДЕКС ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	155
Звягінцев В.С., гр. ВВ-14-1 Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Тараненко В.Є.	
НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ПІДґРУНТЯ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ	157
Калугіна Ю.С., гр. ВУ-14-1 Науковий керівник: д.е.н., доц., зав. каф. Стеблянко І.О.	
ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В СИСТЕМУ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ: СУТЬ ТА НЕОБХІДНІСТЬ	158
Кириченко Е.О., гр. ВВ-15-1 Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Гришкін В.О.	
ПОКАЗНИКИ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ У РЕГІОНАЛЬНОМУ ВИМІРІ	159
Кузнецова Ю.В., гр. ВМ-17м-1 Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Саричев В.І.	
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	161
Курченко О.К., гр. ВВ-15-1 Науковий керівник: к.е.н., доцент Сімахова А.О.	
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В ПІВДЕННІЙ КОРЕЇ	163
Машкіна К.О., гр. ВЕ-15-1 Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Скрипник Н.Є.	
ЛЮДСЬКИЙ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ	164

Михайлик А.В., гр. СМ-16-1 Науковий керівник: ст. викл. Дон О.Д. ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ ЯК ОДИН З ФАКТОРІВ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	166
К.пед.н., доц. М'ясоїд Г.І., гр. ВТ-17м-1з Науковий керівник: к.псих.н., доц. Крупський О.П. МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМ ТА РОЗМАЇТТЯ ЯК ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ В ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ	167
Натха А.О., гр. ВА-17-1-м Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Тараненко В.Є. АНАЛІЗ ВПЛИВУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ФАКТОРІВ НА ДОБРОБУТ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ	169
Оленіна К.А., гр. ВУ-15-1 Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Федотова Т.А. ЛЮДСЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ В КОНТЕКСТІ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	170
Опихайло Л.С., гр. ВВ-14-2 Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Сардак С.Є. ПЕРСПЕКТИВИ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	172
Пасєвіна О.Р., гр. ВВ-14- 1 Науковий керівник: ст. викл. Ставицька А.В. ВПЛИВ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ НА ДОБРОБУТ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ	173
Переходюк В.Р., гр. ВВ-15-1 Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Курінний В.О. СУЧАСНИЙ СТАН ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ТЕРЕНАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ІНТЕГРАЦІЇ	174
Привалова Ю.В., гр. ВУ-14-1 Науковий керівник: ст. викл. Дон. О.Д. РОЛЬ ІНДЕКСУ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ В КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ	176
Сагдєєва Д.Р., гр. ВТ-17м-1 Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Сардак С.Є. ТЕНДЕНЦІЇ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	177
Сівер А. В., гр. ВМ-17-1м Науковий керівник: д.е.н., доц., зав. каф. Стеблянка І.О. СИСТЕМА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ ГРОМАДЯН	178
Старушко Ю. С., гр. ВВ-14-2 Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Скрипник Н.Є. АНАЛІЗ ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ	180
Стрижеус Н.О., гр. ВУ-15-1 Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Гришкін В.О. ПРОГНОЗИ ДИНАМІКИ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ	181
Суханова Д.Ю., гр. ВМ-17-1м Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Саричев В.І. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ	183
Цуріков К.С., гр. ВМ-17-1м Науковий керівник: к.е.н., доцент Сімахова А.О. ІНВЕСТИВАННЯ В РОЗВИТОК ПЕРСОНАЛУ ЯК ШЛЯХ ЗРОСТАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ	184
Шевчук В.Г., гр. ВМ-17-1м Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Скрипник Н.Є. СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО У КОНТЕКСТІ ПАРАДИГМИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ	185

6. РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА АСПЕКТИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....	187
Беліч Ю.С., ВМ-17м-1 Науковий керівник: ст. викл. Дон О.Д.	
РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ.....	187
Калиновська Д. К., гр. ВВ-15-1 Науковий керівник: к.держ.упр., доц., доцент Волкова Н.В.	
МАКРОРЕГІОНИ ЯК ОСНОВНІ РУШІЙНІ СИЛИ У ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ.....	188
Красноштан Ж.А., гр. ВУ-14-1 Науковий керівник: ст. викл. Ставицька А.В.	
РЕГІОНАЛЬНІ НЕРІВНОСТІ РОЗІТКУ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНИ	189
Леус М.Г., гр. ВВ-15-1 Науковий керівник: ст. викл. Дон О.Д.	
ЦІЛІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	190
Лузанова В.О., гр. ВВ-15-1 Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Тараненко В.Є.	
ФОРМУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ	192
Маньковська М. І., гр. СМ-16-2 Науковий керівник: к.держ.упр., доц., доцент Волкова Н.В.	
ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ТА АСПЕКТИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....	193
Мормуль А.В., гр. ВМ-17м-1 Науковий керівник: к.е.н., доцент Сімахова А.О.	
РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА СФЕРИ ЗАЙНЯТОСТІ МОЛОДІ	195
Нестеренко О. В., гр. ВВ-14-1 Науковий керівник: д.е.н., доц., зав. каф. Стеблянко І.О.	
РЕГІОНАЛІЗАЦІЯ ТА АСПЕКТИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ.....	196
Перетяцько А. І., гр. ВВ-15-1 Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Скрипник Н.Є.	
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ.....	198
Писаревський І.О., гр. СМ-16-1 Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Гришкін В.О.	
РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА АСПЕКТИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ.....	199
Ульянченко К.А., гр. ВУ-15-1 Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Тараненко В.Є.	
АНАЛІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ	201
Шубіна К.Д., гр. Т-17-2 Науковий керівник: д.е.н., проф. Сардак С. Е.	
АКТИВІЗАЦІЯ ТУРИЗМУ НА ДНІПРОПЕТРОВЩИНІ.....	203

ВСТУП

Починаючи з середини ХХ ст. глобалізація стає масштабним і всеохоплюючим процесом трансформації умов і факторів людської діяльності у науково-технологічній, виробничій, торговельній, фінансово-інвестиційній і соціальній сферах. Суттєві зміни відбуваються не тільки у світогосподарській практиці, а й в економічній теорії і стосуються її фундаментальних парадигмальних засад. Це вимагає визначення шляхів адаптації національної економіки до сучасних викликів глобалізації.

Розгортання глобальних імперативів на початку ХХІ ст. детермінує вибір оптимальних шляхів стабілізації національних економічних систем і формування сприятливого інвестиційного клімату для активізації на національних теренах міжнародних бізнес-структур. Характерною особливістю цих внутрішніх соціально-економічних трансформацій є їх протікання в умовах поглиблення взаємодії національної економіки зі світовим господарством. Це зумовлено інтенсифікацією динаміки процесів інтернаціоналізації, транснаціоналізації та глобалізації. Саме вони загострюють міжнародну конкуренцію і формують усе зростаючі вимоги до товарів і послуг, що експортуються.

Адаптація національної економіки України до закономірностей світового економічного розвитку в контексті ресурсозабезпеченості та ресурсовикористання обумовлює необхідність вибору форм оптимальної взаємодії економіки України зі світовим господарством у різнобічному спектрі соціально-економічного виміру. Проте існує ряд причин об'єктивного та суб'єктивного характеру, які стають на заваді чи то прямо перешкоджають економічному просуванню нашої країни в інтеграційних процесах. Беззаперечно, подолання цих деструкцій залежить від органів державної влади. Але значних зусиль мають докласти й освітні інституції в аспекті надання відповідних знань з порушеної проблеми студентам за різними напрямками підготовки і докладення зусиль в контексті порозуміння суспільством значущості просування країни в цивілізаційному напрямку для зміни на краще рівня життя населення в цілому.

Проведення щорічної науково-практичної студентської конференції «Шляхи адаптації національної економіки до сучасних викликів глобалізації» у 2018 р. кафедрою економіки та управління національним господарством факультету міжнародної економіки Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара ставить за мету спрямування наукових зусиль студентів у напрямку соціально-економічних реформ, що проводяться урядом України, та узагальнення творчих пошуків і досліджень молоді, що здійснюються під час підготовки рефератів, курсових та дипломних робіт.

1. ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ, ЗАГРОЗИ ТА ВИКЛИКИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Анучіна О.О., гр. СМ-16-1

Науковий керівник: д.е.н., доц., зав. каф. Стеблянко І.О.

ГЛОБАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Необхідність пошуку шляхів розв'язання глобальних проблем людства породжена тими реальними загрозами, які виникли перед світовим співтовариством, їх небезпечний характер для подальшого існування людства та пошук шляхів розв'язання настановлює на висновки. Глобальну рівновагу людство може свідомо спроектувати так, щоб мінімізувати негативні наслідки свого існування на Землі. У зв'язку з цим слід окреслити основні шляхи розв'язання глобальних проблем.

1. Виснаження природних ресурсів. Небезпека виснаження природних ресурсів (корисні копалини, кліматичні, водні, рослинні, земельні, ґрунтові, тваринного світу). Виснаження загрожує не тільки невідновних ресурсів, а й тим, які відносять до розряду відновлюваних. Глобальний характер проблем економії матеріальних та енергетичних ресурсів потребує реалізації різноманітних заходів як на національному, так і на міжнародному рівнях. Найбільш суттєвими серед них є обмін інформацією, науково-технічне співробітництво, розвиток обміну новими енерго- і матеріалозберігаючими технікою та технологіями. Це позитивно вплинуло б на використання енергії і сировини. В цьому ж напрямку вплинуло б на розв'язання сировинної та енергетичної проблеми усунення тих причин, які їх породжують. Серед них слід виокремити такі:

- забезпечення національних економік паливом і сировиною здійснюється в основному через їх експорт;
- відбувається постійне порушення зовнішньоекономічних сировинних зв'язків, що являє собою основну суперечність сировинної проблеми;
- нестійкість попиту і пропозиції, наявність періодів надлишку і дефіциту сировини, стрибкоподібне коливання світових цін;
- суперечності між країнами щодо експорту та імпорту сировини. Сировинна та енергетична проблеми є надто гострими для України.

2. Продовольча проблема. Нездатність країн, що розвиваються повністю забезпечити харчуванням своє населення. Так, за даними Міжнародного комітету Червоного хреста в Сомалі в 1991-1993 рр. голод забрав життя 280 тисяч сомалійців. А за даними Всесвітньої Організації Охорони Здоров'я (ВООЗ), щодня в світі від голоду і хвороб, безпосередньо пов'язаних з ним, помирає 24 тисячі чоловік. Значні масштаби зубожіння та соціально-економічної відсталості країн, що розвиваються викликають сумніви у можливості вести мову про нормальний розвиток і прогрес світової спільноти, коли переважна частина жителів планети опинилася за межею існування. Основними шляхами розв'язання глобальних проблем країн, що розвиваються, є такі:

- здійснення системи заходів, спрямованих на забезпечення динамічного соціально-економічного розвитку цих країн у науково-технічній і соціально-економічній сферах;
- формування нового світового порядку, який би гарантував реальну допомогу країнам, що розвиваються, у вирішенні їхніх проблем;
- істотне трансформування у межах світового господарства механізму ціноутворення на природні ресурси шляхом відходу від їх визначення гігантськими ТНК, що контролюють природні багатства країн, що розвиваються;
- нарощування випуску готової продукції цими країнами, що дало б змогу навіть за існуючої кон'юнктури на світовому ринку значно збільшити доходи від експорту;
- надання економічно розвинутими державами світу країнам, що розвиваються, значних фінансових, людських, технічних та інтелектуальних ресурсів для розвідування і розробки природних ресурсів, їх переробки, транспортування та реалізації за трансформованими цінами з метою збільшення валютних доходів, встановлення ними економічного суверенітету над цими ресурсами.

3. Екологічні проблеми. Серед інших шляхів розв'язання екологічних проблем доцільними є розробка усіма країнами світу сукупності конкретних заходів дотримання екологічних стандартів. Йдеться про стандарти чистоти повітря, водних басейнів,

раціонального споживання енергії, підвищення ефективності енергетичних систем; необхідне також вивчення запасів усіх ресурсів у країнах світу з використанням найновітніших досягнень НТР; розширення у країнах, що розвиваються, власного сировинно-переробного виробництва; припинення вирубування лісів, особливо тропічних, забезпечення раціонального лісокористування; формування екологічного світогляду, що створило б можливість для розгляду всіх економічних, політичних, юридичних, соціальних, ідеологічних, національних, регіональних, кадрових питань як у межах окремих країн світу. Позитивний вплив на розв'язання екологічних проблем мала б комплексна розробка законодавства про охорону довкілля, в т. ч. про відходи, проведення науково-дослідних робіт у цій сфері, поширення передового досвіду щодо збереження природного середовища. Країни-члени ООН підписали ряд договорів та угод, котрі можуть і повинні створити основу для довгострокових глобальних рішень.

Отже, глобальні проблеми людства неможливо вирішити одномоментно зусиллям окремих країн. Тому потрібний єдиний міжнародний механізм їх розв'язання і регулювання, мобілізація ресурсів усіх країн світу, визначення міжнародних правових та економічних норм цього регулювання. Таким чином, складність розв'язання глобальних проблем сучасності не означає, що світова спільнота не усвідомлює згубної небезпеки їх ігнорування, потреби комплексного міждержавного підходу до їх вирішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Хомюк Н. Л. Сутність та раціональне використання земельних ресурсів / Хомюк Н. Л. // Економіка природокористування та екологізація навколишнього середовища. – 2013. – № 45(1). – С. 143-145.
2. Тарасова В. В. Екологізація економіки та екологічність виробництва в регіонах України / Тарасова В. В. // Економіка природокористування та екологізація навколишнього середовища. – 2013. – № 45(1). – С. 128-133.
3. URL: http://egeteka.ru/learning/intensive_work/societyknowledge/778/ (Дата звернення: 26.03.2018).
4. Кулішов В. В. Сучасні проблеми глобальної економіки / Кулішов В. В. // Інноваційна економіка. – 2013 – № 41. – С. 8-10.

Гадиров Д., гр. ВИ- 14-1

Научный руководитель: д.э.н., доц., профессор Гришкін В.О.

ГЛОБАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

Одна из характерных особенностей современного мира – обострение глобальных проблем в области экономического развития, которые по своему характеру выходят за рамки интересов различных классов и общественных систем. Глобальные проблемы современности различны: от угрозы ядерной войны до экологической катастрофы, от растущего раскола мира на «богатые» и «бедные» страны и народы до перспективы истощения традиционных и необходимости поиска новых источников энергии.

Глобальные проблемы – современные проблемы существования и развития человечества в целом – предотвращение мировой термоядерной войны и обеспечение мира для всех народов; преодоление разрыва в уровне социально-экономического развития между развитыми и развивающимися странами; устранение голода, нищеты и неграмотности; регулирование стремительного роста населения в развивающихся странах; предотвращение катастрофического загрязнения окружающей среды; обеспечение человечества необходимыми ресурсами – продовольствием, промышленным сырьем, источниками энергии; предотвращение отрицательных последствий развития науки и техники.

Одним из важнейших глобальных процессов, влияющих на человеческую цивилизацию, является информатизация, последствия этого процесса наблюдаются во всех областях – военной, политической, культурной, экономической.

Глобальные проблемы представляют собой переплетение на общепланетарном, общемировом и общечеловеческом уровне социально-экономических, политико-идеологических, культурных, биосоциальных и социоприродных противоречий в современном мире. Вечной является проблема взаимоотношения человека с окружающей средой, освоения природы и овладения ее стихийными силами, проблема установления прочного мира между народами, гарантий социально-экономического, политического и культурного прогресса.

В науке существует несколько подходов к типологии глобальных проблем современного этапа общественного развития, однако более приемлемым подразделение их на три группы: «общество-общество», «человек-природа» и «человек-общество».

Первую группу глобальных проблем представляют «проблема предотвращения мировой войны, угрожающей гибелью цивилизации и самому существованию жизни на планете», «проблема установления нового экономического международного порядка на принципах равноправного и взаимовыгодного сотрудничества для устранения отставания слаборазвитых стран», «проблема борьбы за прогрессивные формы экономической интеграции и интернационализации для углубления международного разделения труда и выравнивания уровней социально-экономического развития стран земного шара» и т.д.

Вторую группу глобальных проблем современности составляют проблемы оптимизации, гармонизации и гуманизации отношения общества к природе для сохранения и приумножения ресурсного потенциала человечества, их можно определить, например, как «общепланетарные глобальные проблемы».

Третья группа глобальных проблем отражает процессы гуманизации отношений общества и личности, вопросов ее освобождения и разностороннего развития, гарантий ее лучшего будущего, эти проблемы, в частности, можно именовать «общечеловеческими» глобальными проблемами».

Глобальные проблемы современности находятся в тесной взаимосвязи, таким образом, следует иметь в виду «горизонтальную» взаимосвязь и взаимозависимость в рамках выделения групп глобальных проблем, затрагивающих основные общности современной цивилизации (система «общество-общество»), а также отношений «человек-общество» и «человек-природа».

Глобальные проблемы экономики, так же как и общечеловеческие проблемы существовали всегда, со времени зарождения цивилизации, будут существовать и в дальнейшем. Мировую экономику следует рассматривать как открытую систему подверженную воздействию усиливающихся факторов (демографическое напряжение, экологический и энергетический кризисы, нарастающая нехватка сырья и так далее) и состоящую из тесно взаимосвязанных подсистем. Таких как денежно-финансовая, производственная, рынков сырья, рабочей силы, сбыта, коммуникаций и информационных ресурсов, товаров и услуг, и т.д.

В настоящее время происходят резкие динамические изменения в мировой экономике, связанные с наступлением очередного экономического кризиса, усиленного завершением повышательной волны и, как следствие, перепроизводства, прежде всего в финансовой сфере. Таким образом, экономические проблемы отражают и являются следствием глобальных общечеловеческих проблем, но и имеют определенную специфику.

Литература.

1. Ермолаев, В.Е. Глобальные проблемы и перспективы цивилизации // Социс. – 2009. – № 7. – С. 77 – 86.
2. Кочергин, А.Н. Философия и глобальные проблемы / А.Н. Кочергин. – К.: Владос, 2012. – 305 с.
3. Лейбин, В.М. Глобалистика – история и современность. – К.: Наука, 2013. – 175 с.
4. Мальцев, В.А. Основы социологии / В.А. Мальцев. – Х.: Питер, 2008. – 480 с.
5. Скотт, Д.Г. Конфликты: пути их преодоления / Д.Г. Скотт. – К: Гамма, 2011. – 315 с.
6. Ясперс, К. Будущий мировой порядок / К. Ясперс // Век XX и мир. – 2010. – №9. – С. 45 – 50.

Грішина Ю.С., гр. ВВ-14-1

Науковий керівник: ст. викл. Дон О.Д.

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

З огляду на велику кількість ризиків, включаючи геополітичну та економічну нестабільність, експерти виділяють п'ять основних викликів, що стоять наразі перед світовою економікою.

По-перше, це політика протекціонізму. Керуючий директор МВФ Крістін Лагард описала політику, яка обмежує торгівлю, як форму «економічної недбалості», яка може задушити зростання, робочі місця і заробітну плату і ще більше послабити глобальні перспективи. Міжнародний валютний фонд попередив, що зростання популізму і

протекціонізму корелює з застоєм економічного зростання. У своєму останньому «Перспективі розвитку світової економіки» головний економіст МВФ Моріс Обстфельд попередив, що «повернення часу на торгівлю може тільки поглибити і продовжити нинішню депресію світової економіки».

На останніх президентських виборах в США, обидва конкуруючі кандидати дали сигнал про відступ від традиційної підтримки країною вільної торгівлі. Демократична кандидатура Хілларі Клінтон заявила, що вона не підтримує Транс-Тихоокеанське партнерство, що було центральним елементом азіатського співробітництва президента Обами, в той час як республіканський кандидат Дональд Трамп навіть погрожував вийти з Північноамериканської угоди про вільну торгівлю.

Іншим важливим елементом є Brexit і європейська нестабільність. З проведенням національних виборів у Франції, Німеччині та Нідерландах в 2017 році, є потенціал для економічно руйнівної протекціоністської політики в Євросоні. Тим не менш, вони просто є фоном для найбільш значної геополітичної події – початку повільного виходу Великобританії з Європейського Союзу. У той час як вплив Великобританії в світовій економіці зменшився в останні десятиліття, вплив голосування Brexit відчувався на ринках і валютах по всьому світу.

Третім викликом називають той факт, що грошова політика досягає своїх меж. Вісім років кількісного пом'якшення після глобальної фінансової кризи збільшили баланси чотирьох найбільших центральних банків світу з 6 трильйонів доларів до 18 трильйонів доларів, більшість з яких складається з облігацій їх власного уряду. У той час як пом'якшення досягло успіху в підтримці короткострокової ліквідності на ринках, його прибутковість знижується, що означає, що кінець близький, і вже з'являються припущення про те, що Європейський центральний банк і Банк Англії можуть посилити грошово-кредитну політику.

Посилення фіскальної політики також є тривожним моментом для світової економіки. У жовтневій доповіді МВФ прогнозується, що податково-бюджетна політика в розвинених країнах ще більш зміцниться в 2018 році, незважаючи на заклики збільшити державні витрати для стимулювання зростання. Недавнє опитування фінансових менеджерів Банку Америки MerrillLynch показав, що 48 відсотків вважають, що глобальна фіскальна політика залишається занадто жорсткою, а також багато інших економічних коментаторів схвилювані збільшенням неефективності грошово-кредитної політики.

Проте, поки Захід затягує, будемо сподіватися, що Китай продовжить свою фіскальну політику, викликану прагненням зберегти економічне зростання на політично прийнятних рівнях.

Згідно зі звітом МВФ, більш м'які ціни на сировинні товари непропорційно шкодять країнам, що розвиваються, які в останні роки внесли непропорційний внесок в глобальне економічне зростання. У той час як розвинена Азія і особливо Індія виявилися в значній мірі стійкими, МВФ побоюється, що країни Африки на південь від Сахари, Південна Америка, регіон СНД і Близький Схід не будуть так добре себе почувати, особливо якщо ОПЕК не досягне угоди про скорочення видобутку нафти.

Виклики, з якими стикалися деякі з великих країн з економікою, що розвивається в 2017 році, а також неухильно повільне зростання, який ведеться в більшості розвинених країн, свідчить про те, що 2018 рік стане ще одним складним роком для світової економіки. Світовим лідерам доведеться зіткнутися з труднощами при збереженні глобального відновлення в майбутньому році, в той час як війни, тероризм і інші загрози ще більше погіршують ситуацію на міжнародній арені.

Список використаних джерел:

1. The 5 biggest challenges the global economy faces in 2017. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nationalinterest.org/feature/the-5-biggest-challenges-the-global-economy-faces-2017-18144>

2. IMF Annual report 2017// Official site of International Monetary Fund. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/ar/2017/eng/index.htm>.

Димченко І. М., гр. ВА-17-м-1

Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Сардак С.Е.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Світова економіка зазнала суттєвих змін за останнє століття. Цьому сприяло безліч різноманітних факторів, а саме: науково-технічний процес та процеси світової глобалізації. Макроекономічні показники розвитку окремо взятих країн не були єдиними змінами. Також, перетворень зазнали механізми взаємодії між країнами, правове середовище, і відповідно, змінилися і самі умови розвитку. Взагалі явище глобалізації і в наш час дещо нове і надзвичайно суперечливе. Тому ми маємо поки що більше запитань, аніж відповідей, вивчаючи і намагаючись розтлумачити саме поняття та сутність глобалізаційних змін. Роки, в які ми з вами живемо, характеризується всесвітньою метаморфозою і нестабільним рівнем культурного життя. Значні зміни відбуваються майже в усіх сферах суспільного життя і займають усі куточки земного кола. Глобальний розвиток економіки як процес досягнення встановлених цілей для задоволення потреб національних економік зокрема та світу, загалом, є динамічним та поєднує різноманітні сфери та інтереси [1]. В той же час глобалізація довела, що первинними серед усіх інтересів і потреб мають бути потреби людини.

Проблеми глобального соціально-економічного розвитку постійно знаходяться в центрі уваги як вітчизняних так і зарубіжних науковців, а саме: М. А. Ажажа, В.Г. Федоренко, О.М. Діденко, М.М. Руженський, О.Ф. Іткін, Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, А. М. Колот та інші. Також, значний внесок у розв'язання проблеми соціалізації глобального розвитку здійснюють різноманітні міжнародні організації, публікуючи результати проведених досліджень у вигляді доповідей, пов'язаних з проблемами глобалізації, тощо.

Основою процесів глобалізації є соціально-економічна глобалізація – зростаюча всезагальна господарська взаємозалежність суб'єктів міжнародної економіки [2]. Вона призводить до створення нової та більш менш суцільної економічної системи – глобальної економіки, що встановлює нові „правила гри” для різноманітних національних господарств. В єдиному економічному просторі, де дії одного суб'єкта міжнародної економіки завжди суттєво впливають на стан та поведінку всіх інших, на перший план виходять глобальні пріоритети і проблеми, для вирішення яких потрібна сумісна участь усіх країн та створення відповідної наднаціональної інституційної та соціально-економічної інфраструктури.

Соціально-економічна глобалізація є наслідком двох головних процесів – поглиблення інтернаціоналізації розвитку економіки та поглиблення науково-технічного прогресу. Детальний перегляд їх впливу дозволяє виділити декілька основних груп чинників соціально-економічної глобалізації (рис. 1).

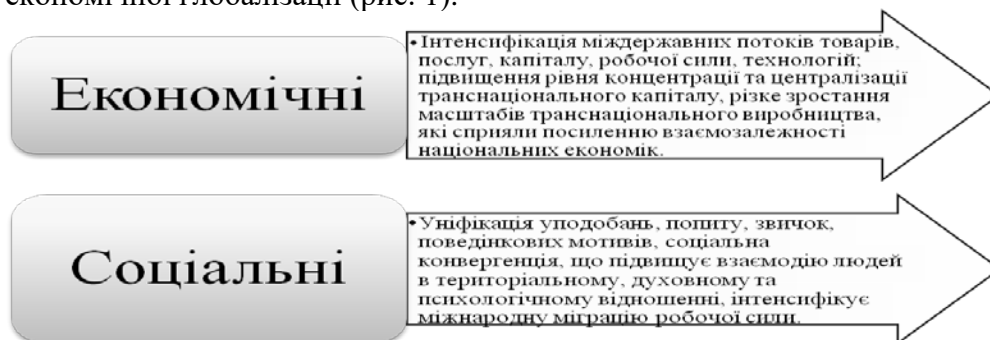
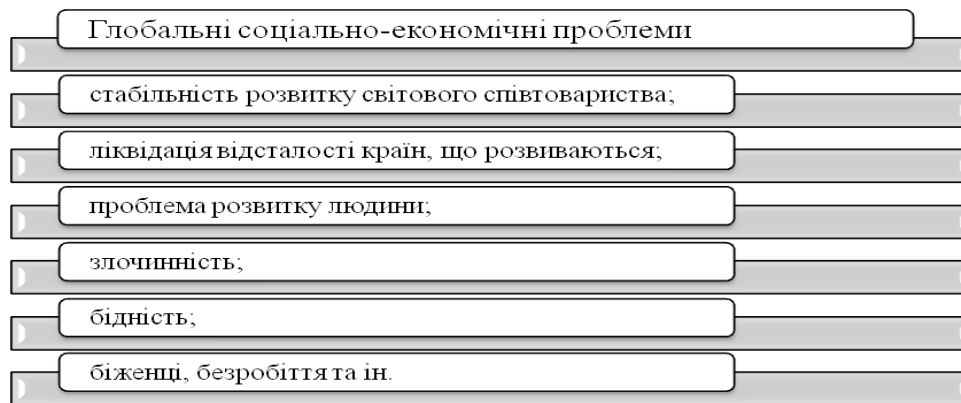

Рис. 1. Соціально-економічні чинники глобалізації

Коли з'являються суперечливості між розвитком світової економіки і соціальним прогресом, виникають суттєві причини для появи різноманітних глобальних проблем. Глобальні проблеми становлять особливий ряд соціальних процесів і явищ у сучасному світі, які відрізняються всесвітнім по своїх масштабах і значенню характером, пов'язані з життєвими інтересами народів всіх країн незалежно від їхнього соціального ладу, рівня економічного розвитку й географічного положення [3].

Глобалізація загострює глобальні проблеми людства, які можна позначити як цілий комплекс зв'язків і відносин між державами і соціальними системами, суспільством і природою у світовому масштабі. Вони захоплюють інтереси всіх народів світу і вирішуються лише в результаті їх цілкової взаємодії.

Рис. 2. Глобальні соціально-економічні проблеми

Кожна глобальна проблема за своїм характером – об'єктивна, і тому вона має матеріальну основу. Процеси інтернаціоналізації господарського життя, науки, культури і політики дають товчок для поліпшення взаємозв'язку окремих ланок світового господарства, взаємозалежності країн і тим самим становлять основу для можливості глобалізації окремих проблем людської цивілізації.

Тому, оптимальним розв'язанням глобальних проблем буде поєднання науково-технічних і соціально-політичних факторів у єдиний механізм, основну частину якого становитимуть колективні дії усіх держав. Координація та кооперація зусиль сторін, що беруть участь у розв'язанні глобальних проблем, тримається на внесенні посиленого внеску кожної з країн та за умови участі незалежно від рівня економічного розвитку і соціального устрою.

Література

1. Глобальна економіка XXI століття : людський вимір : [монографія] / Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, А. М. Колот та ін. – К. : КНЕУ, 2008. – 420 с.
2. Головатий Н. Глобализация как средство уничтожения национальных государств. / Персонал № 11, 2004, с. 58-63.
3. Ажажа М. А. Інноваційний потенціал як фактор інтелектуалізації економіки в умовах глобалізації // М. А. Ажажа // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: Збірник наукових праць. – Маріуполь: ДВНЗ “ПДТУ”, 2013. – Вип.1, Т 2. – 348с. – С.49–52.
4. Політична економія: підручник/ В.Г. Федоренко, О.М. Діденко, М.М. Руженський, О.Ф. Іткін. – К.: Алерта, 2008. – 487 с.
5. Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.if.ua/book/121/8048.html>.

Кім І. О., гр. ВУ-15-1

Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Саричев В.І.

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ

В умовах глобалізації та всезагальної інтеграції людство зіштовхнулося з новими проблемами, що стосуються життєвих інтересів всіх народів світу, характеризуються динамізмом і вимагають для свого розв'язання колективних зусиль світової спільності. Від вирішення глобальних проблем залежить подальший прогрес людства і збереження цивілізації. Підсилює актуальність цієї проблеми той факт, що з кожним днем питання стає все більш загострюючись. Якщо наявні нині тенденції розвитку глобальних проблем збережуться і надалі, то вже упродовж цього століття людство наблизиться до меж свого економічного зростання. Наслідком останнього буде значне зниження як чисельності населення Землі, так і виробництва матеріальних благ та надання послуг. З іншого боку, світове господарство та міжнародні економічні відносини набули такого характеру, що є можливість змінити нинішні тенденції економічного зростання, стабілізувати економічний та екологічний стан людства і підтримати його в майбутньому. Глобальну рівновагу людство може свідомо спроектувати так, щоб мінімізувати негативні наслідки свого існування на Землі. У зв'язку з цим слід окреслити основні шляхи розв'язання глобальних проблем.

Економічні аспекти глобальних проблем досліджували наступні вчені: Г.Кан, Д., В.Леонтєв, Е.Пестель, Я.Тінберген, О.Тоффлер, Дж.Фелпс, Р.Фолк, та інші. Мета роботи полягає в дослідженні та систематизації економічних аспектів глобальних проблем. Завданням роботи є дослідити класифікацію, головні чинники, сучасний стан та шляхи вирішення глобальних проблем людства. Об'єктом дослідження стали глобальні проблеми людства.

Перш за все необхідно сформулювати визначення глобальних проблем. Наступне визначення дає доктор економічних наук, професор В.Д. Базилевич: «Глобальні проблеми – проблеми, пов'язані з природними, природно-антропогенними, суто антропогенними (у т.ч. економічними, соціальними) явищами, що виникли в процесі розвитку сучасної цивілізації і мають загальнопланетарний характер як за масштабами та значенням, так і за способами вирішення, а тому потребують координації зусиль усього світового співтовариства».

Глобальні проблеми відображають суттєві негаразди, що охоплюють економічну, енергетичну, демографічну, соціальну, екологічну та інші сфери людського існування. Отже можна чітко визначити, які проблеми називають глобальними. До числа глобальних належать проблеми, які:

- 1) за своєю сутністю зачіпають інтереси, а в перспективі – і майбутнє всього людства (це проблеми загальнолюдського значення);
- 2) набувають усесвітнього характеру, тобто виявляють себе як об'єктивний чинник розвитку суспільства в усіх регіонах світу (це проблеми загальнопланетарного масштабу);
- 3) загрожують усьому людству в разі, якщо їх не буде своєчасно вирішено (це проблеми, які безпосередньо впливають на майбутнє роду людського);
- 4) вимагають для вирішення об'єднання зусиль усіх держав і народів (це проблеми природничо-наукові, науково-технічні й соціально-політичні, які неможливо вирішити в місцевому або регіональному масштабі) [1, с. 15].

Серед глобальних проблем, що стоять сьогодні перед людством, збереження миру – найгостріша проблема, яка потребує невідкладного розв'язання. Людська цивілізація дійшла до такого стану, коли локальні міжнаціональні конфлікти без вживання ефективних запобіжних заходів можуть перетворитися на глобальні й становити безпосередню загрозу життя на землі.

Гонка озброєнь у ХХ ст. набула небачених масштабів. Протягом століття світові воєнні витрати зросли більш як у 30 разів. Якщо в період між двома світовими війнами людство витратило на воєнні цілі від 20 до 22 млрд дол. щорічно, то сьогодні ця сума перевищує 1 трлн дол. Гонка озброєнь безпосередньо впливає на величину національного багатства, на рівень життя населення. Утримання сучасних збройних сил і забезпечення їхніх потреб завдають величезної шкоди світовій економіці, посилюють диспропорції в її структурі, загострюють інші глобальні проблеми. Відвертання коштів на гонку озброєнь стало таким суттєвим, що під його впливом деформується механізм суспільного відтворення.

Як і раніше, гостро стоїть проблема забезпечення людства сировиною та енергією. Значення енергоносіїв і сировинних джерел пояснюється тим, що вони є важливою передумовою і фактором економічного зростання, прогресу продуктивних сил, фактором природокористування. Суть проблеми полягає у відсутності на сучасному етапі нової, адекватної НТР, бази постачання суспільного виробництва енергією та сировиною; затримці в освоєнні альтернативних енергоносіїв; наявності диспропорцій у світовому енергобалансі; переважанні традиційних енергоносіїв, залежності енергозабезпечення багатьох країн від зовнішніх джерел тощо.

Можливості запобігання загостренню проблеми містяться у пошуках альтернативних джерел енергії. На них і зосереджені зусилля багатьох вчених з багатьох країн світу. Проблема економічного відставання країн, що розвиваються, виявляється також у кризі заборгованості. Вона належить до групи глобальних проблем, пов'язаних із взаємовідносинами між державами. Ризик глобальності їй надає те, що вона може бути подолана виключно глобальним і справедливим врегулюванням в межах світового товариства, яке, в свою чергу, гарантувало б економічну безпеку всіх країн, і народів, сприяло б стабільному і гармонійному розвитку світового господарства.

Суттєві риси глобальних проблем, їхні ознаки, сфери і форми мають реальне втілення, їх можна дослідити за допомогою існуючих вже нині методів глобалістики [1, с. 357]. Однією з нагальних проблем людства є дуже швидке зростання народонаселення. Якщо на досягнення чисельності населення в 1 млрд людству знадобилось приблизно 1 млн років, то

наступний мільярд було досягнути вже через 120 років, а на збільшення населення до 3 млрд, уже знадобилося всього 32 роки, і ця цифра була досягнута в 1960 р. попри дві світові війни, які мільйонами забирали людські життя, а ще більшу кількість мільйонів людей залишали каліками. Вже сьогодні Земля налічує понад 7,5 мільярдів населення [2].

Проаналізувавши сучасний стан глобальних світових проблем можна зробити висновок, що невирішення зазначених проблем найближчим часом призведе до катастрофічних наслідків і, в кінцевому результаті, може призвести до загибелі людської цивілізації.

Список використаної літератури

1. Гальчинський А.С. Основи економічної теорії: підручник./ Гальчинський А.С., Палкін Ю.І., Єщенко П.С.- К.: Вища шк., 2006. – 462 с.
2. Country Meters [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://countrymeters.info/ru/World> – Заголовок з екрана.

Крушеницька А.І., гр. СМ-16-3

Науковий керівник: к.держ.упр., доц., доцент Волкова Н.В.

ПРОБЛЕМА НЕРІВНОМІРНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН СВІТУ

Свій початок нерівномірність економічного розвитку країн бере ще в XIX столітті, коли Захід на чолі з Англією досяг значного економічного прориву. На сучасному етапі це явище загострюється. Можна прослідкувати дві вісі: «Північ-Південь» та «Захід-Схід». Актуальність проблеми зумовлюється тим, що її подоланням займається все світове співтовариство. Найгірше вона впливає на країни, що розвиваються. Вони опиняються все далі від рівня розвитку Західних країн, маючи при цьому значний сировинно-ресурсний потенціал.

Проблему нерівномірного економічного розвитку освітлювали у своїх працях І. Валлерстайн, К. Маркс, А. Сміт, Дж. Юм та ін. Серед вітчизняних дослідників, що займалися цим питанням, можна виділити І. Бураковського, З. Луцишина, О. Мозгового та ін. Метою дослідження є визначення причин виникнення нерівномірності економічного розвитку, розгляд сучасного стану проблеми та шляхів її вирішення.

Однією з причин нерівномірного економічного розвитку країн є зосередження інвестицій у певних регіонах. Це зумовлено географічними, демографічними та ресурсними перевагами. Також відчувається вплив колоніальної спадщини багатьох країн. Оскільки метрополії перетворювали підвладні території на аграрно-сировинні придатки, породжуючи нерівноправні відносини.

Після Промислової революції XIX століття країни розділилися на індустріальні та ті, що від них залежали. Друга половина XX століття остаточно закріпила економічний розрив між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються. На перший план вийшли США та Японія. Зараз прослідковується розрив розвитку між центром, до якого належить США, ЄС та Японія та периферією: деякими країнами Азії, Африки та Латинської Америки.

Що стосується локального рівня, економічна нерівномірність спостерігається в межах однієї країни: південно-східні провінції КНР та решта території, північні та південні регіони Італії, тощо. Сучасна економічна система зазнає впливу глобалізації що теж призводить до диспропорцій розвитку. Сьогодні актуальні такі цифри: 20% населення Землі споживає 86% світового виробництва, а 47% населення планети (2,5 млрд осіб) мають доходи, що дорівнюють загальним статкам 225 найбагатших людей (1 трлн дол. США).

Щоб подолати нерівномірність економічного розвитку. країни, що розвиваються, мають удосконалювати своє законодавство, що стосується економіки. Необхідний контроль над корупцією та розширення економічної свободи. Також треба створювати умови для розвитку малого та середнього бізнесу, як це було зроблено в Польщі. Щодо України, тут слід проводити трансформацію економічної системи, бриту чіткий курс на євроінтеграцію та впроваджувати сприятливі економічні інституції.

Отже, нерівномірність економічного розвитку є історично зумовленою проблемою, на яку вплинуло колоніальне минуле країн та подальше загострення рівнів розвитку національних економік.

Сьогодні прірва між «бідними» та «заможними» країнами лише зростає. Це видно за співвідношенням найбагатших та найбідніших і за різницею ВВП на душу населення розвинених країн та країн, що розвиваються. Таким чином, для подолання економічної

нерівності країнам, що розвиваються, необхідно підтримувати свою економіку. Створюючи для цього відповідні умови на політичному та законодавчому рівнях.

Література:

1. Mackinnon D. An Introduction to Economic Geography: Globalization, Uneven Development and Place / D. Mackinnon, A. Cumbers. – London : Prentice Hall, 2007. – 376 p.
2. Запухляк, В. З. Асиметрії глобального економічного розвитку [Текст] / Віталій Зіновійович Запухляк, Людмила Тарасівна Герман // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2014. – Том 18. – № 3. – С. 16-25.
3. Кирилич Х. Еволюція поглядів на проблеми нерівномірності економічного розвитку світового господарства / Христина Кирилич // Економічний аналіз. – 2012. – №11. – С. 253–257.
4. Кравчук Н. Я. Асиметрії і дисбаланси глобального розвитку: ідейно-теоретичні та фундаментальні основи дослідження / Н. Я. Кравчук // Міжнародна економічна політика : наук. журн., ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана" ; голов. ред. Д. Лук'яненко. – 2011. – Вип. № 1–2 (14–15). – С. 170–210.

Мамченко О.В., гр. ВВ-14-1

Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Гришкін В.О.

РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Міжнародний бізнес розвивається в контексті глобалізації та процесі формування світової економіки, які пов'язані з впливом на зміни у міжнародному середовищі та взаємозв'язків між національними економіками при виробництві, споживання, розподілу та обміну факторів виробництва.

На сучасному глобальному рівні розвиток форм міжнародного бізнесу розглядається як сукупності ділових операцій, що здійснюються компаніями, супроводженні бажанням посилити інтеграцію національної економіки у виробничий процес. Інтеграція виходить за рамки міжнародних інвестицій та міжнародної торгівлі як форм міжнародних економічних відносин у процесі глобалізації [2].

Процеси глобалізації та формування нових, економічних зв'язків в економічних системах на мезорівнях, макрорівнях та мікрорівнях, в межах яких функціонує міжнародний бізнес, впливають на рівень розвитку всіх сфер і компонентів зовнішнього середовища.

Міжнародний бізнес розглядається як підприємництво, яке регулюється в рамках світової економіки. Ця концепція розглядається як дія, що проводиться представниками двох чи більше країн. Економічні операції мають гнучкий характер оперативного управління, оптимальне задоволення інтересів та потреб партнерів. Міжнародний бізнес базується на можливості отримання переваг (економічних або технологічних), тобто продаж цього продукту в іншій країні, або створення виробництва однієї країни в іншій країні [2].

Глобальні параметри бізнесу формуються в конкурентному середовищі, де інформаційний ресурс є ключовим чинником для досягнення ефективності на світових ринках.

Формування міжнародного ділового середовища відбувається за масштабами інноваційних процесів, де мотиви всіх суб'єктів світової економіки є загальними. Вплив технологічного середовища призводить до функціонування міжнародного бізнесу. Мотиви міжнародного бізнесу – це не прибуток, а створення та реалізація комерційних інновацій [1].

Рівень розвитку міжнародної економіки на сучасному етапі, який супроводжується глобалізацією, характеризується як система науково-технічних та галузевих функціональних відносин. Нові форми і методи міжнародного бізнесу з'явилися у процесі створення нових факторів продуктивних сил. В основі цього лежить основне положення про взаємодію рівня продуктивних сил за характером виробничих відносин.

Нові форми продуктивних сил у формі інформаційно-комунікаційних технологій впливають на економічні відносини, що призводить до більш сучасних форм міжнародного бізнесу, нових відносин продавця з покупцем, нових конкурентних та бізнесових зв'язків та нових продуктів.

Використана література:

1. Аакер Девід А. Стратегічне управління ринком. – США: Джон Вілі і Сонс, Inc., 1995.-379 с.
2. Майкл Дж. Стал, Девід Н. Грізбі. Стратегічне управління для прийняття рішень. – Бостон: видавнича компанія PWS-Kent, 1992. – 999 с.

Молочкова А.В., гр. СМ-16-1

Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Курінний В.О.

ДЕФЦИТ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ РОЗШИРЕНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

У сучасному світі людство зіткнулося з цілою низкою проблем, які отримали назву “глобальні” завдяки їх масштабності та важливості для життя людей. Дослідженню глобальних проблем присвятили свої праці багато зарубіжних і вітчизняних учених, серед яких на особливу увагу заслуговують праці К. Лоренца, А. Печчеї, В. Вернадського, О. Білоруса, С. Сіденко, Ю.Пахомова, Д. Лук’яненко, Я. Столярчук та ін.

На першому місці постають такі важливі проблеми, як запобігання будь-яких війн (хімічних, бактеріологічних, і особливо термоядерних), зупинення політичних протистоянь, уникнення локальних і глобальних конфліктів із застосуванням зброї. Також велику небезпеку для людства представляє стан навколишнього середовища, який знаходиться в катастрофічному стані, а ще паливно-енергетичне і сировинне забезпечення країн.

Не менш важливе і турбуюче питання – проблема продовольства, яке стосується багатьох країн, а також проблеми голоду, бідності, боротьби з епідеміями та серйозними хворобами століть, такі як рак, ішемія, СНІД. Великі проблеми не минули і ринок праці, а саме проблема зайнятості та зростання масового безробіття.

Більш детально необхідно розглянути проблему дефіциту природних ресурсів. Отже, природні ресурси – це ресурси, які функціонують в природній системі без дій людства. До них відносяться такі сили, які можуть бути використані як у виробничій, так і у невиробничій діяльності людини.

Енергетична і сировинна проблема характеризується, передусім, проблемою забезпечення людства паливом і сировиною. Паливно-енергетичні ресурси постійно виснажуються, і за кілька сотень років можуть узагалі зникнути. Величезну змогу розв'язання проблеми відкривають досягнення науково-технічного прогресу, причому усім стадіям технологічного ланцюжка.

Проблема нестачі природних ресурсів полягає в дефіциті нафти, газу, корисних копалин, прісної води і біологічних джерел їжі, ушкодження лісів, в результаті хімічних викидів та токсичних речовин, що спостерігається на нашій планеті, перші ознаки якого з'явилися ще в другій половині 20-го століття. Також існує можливість кліматичної зміни внаслідок зменшення озонового шару, що викликано збільшенням вмісту вуглекислого газу та газоподібних речовин в атмосфері.

Не менш руйнівними діями є інтенсивний розвиток сільського господарства, активний видобуток корисних копалин і урбанізації, що значною мірою посилює виснаження потенційно відновлюваних ресурсів – верхнього ґрунтового шару, лісів, пасовищ, а також популяцій диких тварин і рослин. До того ж, прискорене вичерпання природних, сировинних та енергетичних ресурсів зумовлює тенденцію до завищення цін на них, а також необхідність фінансування та вкладення чималих ресурсів на пошук нових джерел енергії та сировини. Найбільш небезпечним із цих дефіцитів може бути зростаючий дефіцит прісної води, який вже стає найбільш обговорюваною проблемою серед вичерпаних природних ресурсів, а ще є важливим чинником глобальної нестабільності вже у близькій перспективі. До того ж, економічний розвиток країн потребує додаткового зростання попиту на прісну воду. Від дефіциту прісної води, за статистичними даними, страждає близько 40% всього населення Землі і ця цифра постійно збільшується.

Багато людей думають, що світ може виявитися на грані екологічного руйнування через надмірне споживання та неправильного використання природних ресурсів. В одному недавньому дослідженні «Beyond the Limits» використовується комп'ютерне моделювання, щоб спробувати спрогнозувати, які можливі наслідки нашого сучасного образу життя. В якості основи для своїх досліджень автори прийняли поточні дані про темпи нарощування населення, використання ресурсів та забруднення. Потім вони побудували комп'ютерну

модель і підводили цифри для оцінених рівнів невикористовуваних ресурсів, земель, доступних для вирощування, здатності Землі поглинати забруднення та інших обмежуючих факторів. Так само в програмі була інформація про те, як взаємодіють всі ці фактори, наприклад, тимчасові затримки до виникнення наслідків засмічення. Далі програма запускала кілька раз із різними умовами або «сценаріями».

Далі слід значно спростити, але проілюструвати зміст проблематики. В першому сценарії, який передбачає, що все в світі продовжується, як існує, відбувається крах (наприклад, незрозуміле, неконтрольоване зниження чисельності населення та виробництва), в основному з-за втрати невідновлюваних ресурсів. Таким чином, у другому сценарії передбачається, що існує значно більше кількості невідновлюваних ресурсів. В двох сценаріях основним фактором, що викликає колапс, є нестача ресурсів, але забруднення, що значно знижує родючість земель.

А у третьому сценарії передбачається, що технологія боротьби з забрудненням призводить до успішного зниження рівня забруднення, але на цей раз населення росте до тих пір, поки воно не буде занадто високим для годування.

В четвертому сценарії передбачається, що технології збільшення урожайності землі будуть зростати, однак ерозія земель викликає крах.

Єдиний сценарій, в якому не відбувається збій, – це той, у якому є:

- обмеження, як матеріального виробництва, так і населення
- технології підвищують ефективність використання ресурсів, зменшують забруднення, контролюють ерозію та підвищують доходність земель.

Хоча вчені ніколи не можуть точно передбачити, що станеться в майбутньому, проте вони можуть показати нам можливі наслідки наших дій та спільного напрямку, в якому рухається планета. А вже далі ми можемо робити висновки та вчиняти дії на основі їх результатів.

Список використаної літератури:

1. Discuss conflicts arising from the exploitation of natural resources. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.jamaicachm.org.jm/BHS/exploitation2.htm> .
2. World Economic Forum. Global Risks 2013, Eighth Edition. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.weforum.org/issues/global-risks>.
3. Идентичности и ценности в эпоху глобализации / под ред. акад. НАН Украины Ю.Н. Пахомова и проф. Ю.В. Павленко. – К. : Наук. думка, 2013.

Найдьонов В., гр. ВВ-14-1

Науковий керівник: к.е.н., доцент Сімахова А.О.

ГЛОБАЛЬНИЙ ВИМІР СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇН СВІТОВОЇ СПІЛЬНОТИ

На сучасному етапі розвитку проблема сталого економічного зростання країн є однією з найскладніших проблем світової спільноти. Сутність сталого розвитку ґрунтується на проблемі врахування довгострокових екологічних наслідків під час прийняття економічних рішень. Сталий розвиток є узгодженням між економічним та соціальним розвитком суспільства і збереженням довкілля.

Різні тлумачення поняття «сталий розвиток» являють собою варіації його класичного визначення, даного Комісією ООН з розвитку і навколишнього природного середовища згідно з яким сталий розвиток означає такий розвиток, який, забезпечуючи потреби нинішнього покоління водночас не позбавляє майбутні покоління можливості задовольняти власні життєво необхідні потреби.

Основними цілями сталого розвитку є:

- економічне зростання – формування соціально-орієнтованої ринкової економіки, забезпечення можливостей, мотивацій та гарантій праці громадян, якості життя, раціонального споживання матеріальних ресурсів;
- охорона навколишнього середовища – створення громадянам умов для життя в якісному природному середовищі з чистим повітрям, землею, водою, захист і відновлення біорізноманіття, реалізація екологічного імператива розвитку виробництва;
- соціальна справедливість – забезпечення гарантій рівності громадян перед законом, забезпечення рівних можливостей для досягнення матеріального, екологічного і соціального благополуччя;

- раціональне використання природних ресурсів – створення системи гарантій раціонального використання природних ресурсів на основі дотримання національних інтересів країни і їхнього збереження для майбутніх поколінь;
- стабілізація чисельності населення – формування державної політики з метою збільшення тривалості життя і стабілізації чисельності населення, надання всебічної підтримки молодим родинам, охорона материнства і дитинства;
- освіта – забезпечення гарантій доступності для одержання екологічної освіти громадян, збереження інтелектуального потенціалу країни;
- міжнародне співробітництво – активне співробітництво з усіма країнами і міжнародними організаціями з метою раціонального використання екосистем, забезпечення сприятливого і безпечного майбутнього.

Концепція сталого розвитку виходить переважно з двох підходів: ресурсного (виявлення гранично допустимого, тобто граничного вилучення з біосфери продукції фотосинтезу) і біологічного (виявлення здібностей біосфери розширено відтворювати продукцію фотосинтезу). Як відзначають В. Волошин, В. Трегобчук, концепція сталого соціально-економічного розвитку визнана світовою спільнотою домінантною ідеологією розвитку людської цивілізації в XXI ст., стратегічним напрямом забезпечення [1, с.8].

Економічно розвинуті країни мають високий рівень економічного й соціального розвитку, володіють великим запасом виробленого капіталу. Сукупний показник індексу сталого розвитку дозволяє проранжувати країни наступним чином: перші місця посіли Данія, Швеція, Швейцарія, Канада та США [4].

Найбільший рівень бідності спостерігається в країнах Південної Азії (31,3% від загальної кількості населення), Екваторіальної Африки (46,4%) та Східної Азії та Тихоокеанського басейну (14,9 % від загальної кількості населення). Найменший відсоток населення (2,4%), які проживають на 1 долар в день – Близький схід та Північна Африка. Незначні темпи зниження бідності присутні і в Латинській Америці та країнах Карибського басейну. Основна глобальна задача – наполовину скоротити бідність в основному за рахунок Китаю та Індії [5].

Таким чином, економічний вимір сталого розвитку будь-якої країни перебуває у прямо пропорційній залежності від її політичної стабільності та наявності відпрацьованої законодавчої бази, що не підлягає швидким змінам. Інакше кажучи, цей показник дуже чутливий до рівня довіри інвесторів, до їхньої впевненості в тому, що вони зможуть отримати прибуток від інвестицій. Отже, майбутнє людства затьмарене безпрецедентною загрозою природі. Швидке зникнення лісів, погіршення якості води, зростаючі зміни клімату можуть підірвати світову економіку в найближчі десятиліття.

Список використаних джерел:

1. Волошин В. Концептуальні засади сталого розвитку регіонів України / В. Волошин, В. Трегобчук – Регіональна економіка – 2016 – № 1. – с. 8-9.
2. Єльчанінов Д. Б. Системологічний підхід до аналізу сталого розвитку держави // Стратегічні пріоритети. – 2016. -№ 1. – с. 70-75.
3. Шубравська О. Сталий економічний розвиток: поняття і напрям досліджень / О. Шубравська // Економіка України – 2016.-№ 1.- с. 36.
4. Globalization and Development .International Trade and Commodities.- Access mode: www.unctad.org. – Title from screen.
5. Human Development Report за 2015 рік. [Електронний ресурс] Режим доступу: hdr.undp.org.

Павлій Д. О., гр. СМ–16–3

Науковий керівник: ст. викл. Гапоненко С.О.

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ

Серед провідних тенденцій сучасного світового розвитку, що впливають на світову економіку в кінці ХХ – початку ХХІ ст., виділяють процес глобалізації. Найчастіше цей процес характеризують як якісно новий етап розвитку світового господарства, процес інтенсифікації взаємозв'язків між різними формами організації суспільного життя, їх інтеграції та уніфікації. Вважається, що глобалізація не є зовсім новим явищем і має історичне коріння. Вже в другій половині ХІХ ст. глобальна економіка мала ознаки

взаємозалежності, а технології розвивалися швидкими темпами. Світові війни призупинили світові глобалізаційні процеси. Однак після 70-х років XX ст. інтеграція ринків капіталів і товарів перевершила всі попередні показники і триває й досі. Наразі, постає актуальне питання про переваги і недоліки економічної глобалізації та її вплив на світове господарство. Вивченню цього питання присвячені роботи як зарубіжних, так і вітчизняних вчених, які включають праці О. Білоруса, З. Бжезинського, Дж. Сороса, І. Валлерстайна, Д. Лук'яненка, Т. Левіта та ін.

Зміст глобалізації визначається низкою чинників, серед яких: інтенсифікація товарних потоків, впровадження новітніх технологій, транснаціоналізація, поглиблення міжнародного поділу праці, регіоналізація, уніфікація стандартів тощо. Зростає взаємозалежність окремих національних економік. Під впливом глобалізації, держави, яка традиційно виступали основною рушійною силою світового економічного процесу, вже не здатні виконувати всю множину нових завдань. Світові економічні процеси стають більш складними, враховують більшу кількість різноманітних інтересів, стають комплексними. Все більшу роль починають відігравати нові суб'єкти світогосподарських процесів – міжнародні фінансові організації (МВФ, Світовий Банк), транснаціональні корпорації і банки, великі міста тощо. Відбувається перерозподіл економічних функцій між національними державами, транснаціональними корпораціями і міжнародними організаціями.

Одним з найбільш значущих явищ світової економіки є транснаціональні корпорації (ТНК) – корпорації, що здійснюють міжнародне виробництво промислових продуктів на основі прямих іноземних інвестицій. Сучасні транснаціональні корпорації вирізняє глобальне бачення ринків і здійснення конкуренції в світовому масштабі. Діяльність ТНК характеризується розмахом: вони контролюють до 1/2 світового промислового виробництва, більше 60% зовнішньої торгівлі, 4/5 патентів та ліцензій на нову техніку, технології та ноу-хау [1]. Сукупний потенціал ТНК є цілком порівняним зі світовим господарством в цілому, а сукупний оборот деяких ТНК перевищує показники ВВП багатьох держав. ТНК виступають рушійною силою регіоналізації, або фрагментації – появи нових і зміцнення вже існуючих регіональних об'єднань, які можуть відбуватися на макро- і мікрорівнях. В кінці XX ст. виник цілий ряд регіональних асоціацій, таких як Асоціація націй Південно-Східної Азії (АСЕАН), Європейський Союз, Північноамериканська асоціація вільної торгівлі (НАФТА) тощо.

Економічна глобалізація відбувається як екстенсивним, так і інтенсивним шляхом. З одного боку, розширюється територія економічних зв'язків, а з іншого боку – ці зв'язки набувають нового значення, поглиблюються і ускладнюються.

Вплив глобалізації на світову економіку оцінюються неоднозначно. Глобалізація надає чимало економічних переваг. В умовах глобалізації, економічний розвиток в цілому, а також господарське життя окремих країн і регіонів суттєво модифікувалось, зазнаючи впливу нових факторів і чинників – виникнення нових виробничих, транспортних та комунікаційних технологій, небачених у минулому форм організації й управління з одночасним загостренням конкуренції. З'явився інтегрований глобальний ринок як цілісність всепланетарного обсягу; надзвичайно прискорились темпи інновацій. Технології і ресурси в глобальному світі можуть переміщуватися з надзвичайною швидкістю, знижується вартість транспортних і комунікаційних витрат.

Водночас, економічна глобалізація має і певні недоліки. Глобальна конкуренція загострює проблему пошуку «вільної ніші» в новій системі міжнародного поділу праці. Масові і швидкі міжнародні переливи капіталу порушують рівновагу в фінансовій сфері і породжують різноманітні кризові ситуації. В умовах світової взаємозалежності серйозні фінансові негаразди у тій чи іншій національній економіці досить швидко переміщуються на інші країни. Потужні банківські чи валютні катастрофи поширюються світом з небаченою швидкістю (Азійська криза 1997–1998рр., Фінансова криза 2008 р) [2].

Іншою проблемою є загострення питання про ресурсне забезпечення світового виробництва. В умовах обмеженості ресурсів йде боротьба за володіння ресурсами та їх розподіл. Посилюється нерівномірність розвитку країн та розподілу світового ВВП. Економіка розвинених країн світу вже вийшла за національні рамки. Глобалізація відкриває нові можливості для провідних держав світу, дає їм змогу поширювати свою модель економіки. Відбувається одностороннє збагачення багатих країн Півночі, в той час, як країни Півдня, що розвиваються, слугують ресурсною базою. Розрив між різними державами світу з часом зростає. Співвідношення рівнів доходів на душу населення багатих і бідних країн,

«Золотого» та інших мільярдів населення планети збільшилось з 13:1 в 1960–х рр. до 74:1 в 1990–х рр., наразі складає приблизно 90:1.

Економічна глобалізація і транснаціоналізація сприяють посиленню взаємозв'язків між країнами світу, зростанню обсягів міжнародної торгівлі та транскордонних фінансових операцій, розширенню масштабів діяльності ТНК і, водночас, загострюють питання, пов'язані з ефективним природокористуванням і сталим економічним розвитком [3]. З цього випливає, що вплив глобалізації і транснаціоналізації на світову економіку і господарство має неоднозначний характер, оскільки має як сильні, так і слабкі сторони.

Список використаних джерел:

1. Ткаченко Д. О. Сутність транснаціоналізації та особливості діяльності транснаціональних корпорацій в умовах глобальної економіки / Д. О. Ткаченко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. – 2015. – Вип. 13. – С. 72-76.
2. Мазур І. Причини фінансової кризи в умовах глобалізації / І. Мазур, Ю. Сапачук // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2009. – Вип. 109. – С. 9-13
3. Циганов С. А. Проблеми сталого розвитку у контексті неоліберальної моделі глобалізації / С. А. Циганов, А. М. Яншина // Економіка України. – 2013. – № 4. – С. 4–14.

Пашаєва Л. М., гр. ВВ-14-1

Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Сардак С.Е.

ПРОДОВОЛЬЧА ПРОБЛЕМА ЯК ГЛОБАЛЬНЕ ЯВИЩЕ СЬОГОДЕННЯ

Світова продовольча проблема є однією із найбільш актуальних, оскільки від недоїдання страждає майже п'ята частина населення планети. За оцінками фахівців, понад 800 млн людей перебувають на межі смерті від недоїдання. Тому наукове вивчення цієї проблеми є актуальним завданням сьогодення.

Метою публікації є дослідження головних причин продовольчої проблеми. Тому можна зазначити, що протягом останніх десятиліть досить гостро постало багато складних безпекових та соціально-економічних проблем, які дістали статусу глобальних.

Серед них вагомою є продовольча проблема. Для розв'язання останньої недостатньо зусиль окремої держави, а потрібне добре налагоджене співробітництво багатьох суб'єктів міжнародного права. У зв'язку зі складністю прояву проблема є однією з найбільш загрозливих і потребує негайного вирішення. Лише після створення у 1945 р. Продовольчої й сільськогосподарської організації при ООН (ФАО) розпочався глибокий аналіз стану забезпечення населення нашої планети продовольством, виявлено основні господарські регіони виробництва продуктів харчування та споживання продовольчої продукції [1]. Фахівці вважають, що продовольча проблема – це багатопланове явище, яке впливає на всі суспільні процеси й тому має розглядатися у взаємозв'язку з економічною системою, політичним устроєм держави, національними традиціями господарювання тощо.

Науковці виділяють такі чинники формування продовольчої проблеми як глобального явища:

- природні умови розміщення населення (загальна площа та структура сільськогосподарських угідь, сільськогосподарський потенціал, клімат, співвідношення між кількістю населення й масою продовольства тощо);
- світовий транспорт і зв'язок, які забезпечують широкий вихід продуктів харчування на зовнішній ринок;
- політична ситуація у світі (розстановка та різні позиції політичних сил, наявність міждержавних товариств, об'єднань, використання поставок продовольства у політичних цілях);
- світова економіка й торгівля в їх єдності (продовольство як складник торговельних потоків, роль балансових розрахунків, кліринг) тощо [2].

У сучасних умовах суспільно-політичного розвитку регіонів світу спостерігається нерівномірність виробництва та споживання продуктів харчування. На думку експертів, у країнах, де недостатньо розвинуте сільськогосподарське виробництво, зазвичай, виникають проблеми з продовольством. Це насамперед стосується держав, що розвиваються. Як

свідчить процес економічного розвитку цих країн, подолати продовольчу проблему самотужки вони не зможуть.

У зв'язку з продовольчою проблемою в багатьох країнах світу виникає проблема продовольчої безпеки. Адже нестача продуктів харчування в країні вимагає їх імпорту з інших країн, що приводить до залежності багатьох держав світу від таких постачань.

Головна продовольча проблема країн, що розвиваються, – це нестача продовольства, що зумовлена швидким зростанням чисельності населення, урбанізацією, спеціалізацією на виробництві експортних культур. Багато країн, які розвиваються, експортують каву, банани, квіти та інші культури, отримуючи валюту для оплати величезних зовнішніх боргів. При цьому виробництво продовольчих культур у цих країнах зменшується.

Продовольча політика країн розглядається як комплекс заходів, покликаних системно й ефективно вирішувати завдання розвитку не лише виробництва, зовнішньої торгівлі, зберігання та переробки, а й справедливого розподілу основних продуктів харчування, а також соціального розвитку сільської місцевості [3].

У розвинених країнах також наявна продовольча проблема, проте в інших аспектах і формах, а також вона має істотно відмінний характер від проблеми недоїдання. У них все більше виробляється цінних тваринних продуктів, населення споживає багато жирної та солодкої їжі, що призводить до переїдання. Праця у містах не пов'язана з великими фізичними навантаженнями й не вимагає збільшення калорійності харчування. В Європі та Північній Америці жири й масло поступово витісняють із раціону зерно й овочі. Продукти американської системи швидкого харчування «фаст-фуд» містять надлишкову кількість жирів і цукру, несприятливих для здоров'я людини компонентів. Внаслідок цього у США серед дорослого населення 55 % страждають надмірною вагою.

Як відзначають фахівці, зараз не знайдені реальні способи вирішення глобальної продовольчої проблеми, що тільки доводить її складність і багатоаспектність. Ще одним чинником дестабілізації продовольчої ситуації в окремих регіонах світу є низький рівень розвитку продуктивних сил сільського господарства, його вузько аграрно-сировинна спеціалізація, бідність і низька купівельна спроможність основної маси населення. Окрім того, основна увага в розвитку сільського господарства країн, що розвиваються звернута на вирощування технічних культур, а виробництво продуктів харчування залишається на рівні традиційних напівнатуральних селянських господарств. Одним із наслідків зростання народонаселення та стрімкого розвитку промисловості у світі є брак питної води. Глобальне споживання води для сільського господарства збільшиться на 19 %. До цього моменту на ці потреби буде задіяно майже 90 % світових ресурсів прісної води. [4]

Отже, продовольча безпека є однією із найважливіших проблем сьогодення та у зв'язку із ростом населення планети, а також скороченням сільськогосподарських площ під зерновими культурами становить серйозну глобальну загрозу. Окрім того, значна кількість родючих сільськогосподарських земель втрачаються щороку через посуху й ерозію, інтенсивну сільськогосподарську діяльність. Усе гостріше постає питання забезпечення населення різних регіонів планети питною водою та її раціонального використання. Тому споживання продовольства в окремих регіонах і країнах світу буде обмеженим у майбутньому, виходячи з планованого зростання чисельності населення і наявних ресурсів. Проте глобалізаційні процеси суспільного розвитку дедалі більше перетворюють світову економіку на цілісний механізм, інтегрований не тільки міжнародним поділом праці, а й великими транснаціональними виробничо-збутовими фінансовими та інформаційними компаніями, що допомагає вирішити продовольчу проблему, котра потребує подальшого наукового вивчення.

Список використаної літератури

1. Саблук П. Т. Глобалізація і продовольство : монографія / П. Т. Саблук, О. Г. Білорус, В. І. Власов. – К. : ННЦ «Ін-т аграрної економіки», 2010. – 631 с.
2. Власов В. І. Глобальна продовольча проблема / В. І. Власов. – К. : Ін-т аграрної економіки, 2012. – 506 с.
3. Дем'яненко М. Я. Фінансові проблеми формування та розвитку аграрного ринку / М. Я. Дем'яненко. – К. : Ін-т аграрної економіки, 2014. – 64 с.
4. Офіційний сайт Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fao.org/home/en/>.

Хелашвілі К.Г., гр. ВУ-15-1

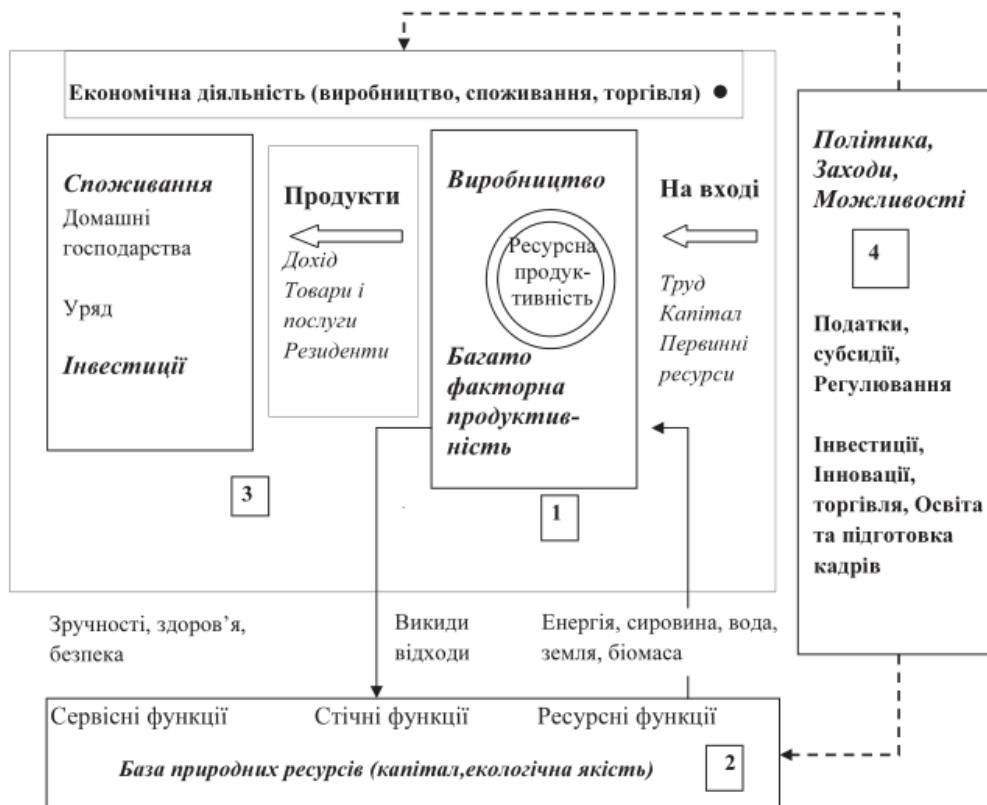
Науковий керівник: ст. викл. Дон О.Д.

ГЛОБАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА: ПРИЧИНИ, МАСШТАБИ ТА ЗАХОДИ ПОДОЛАННЯ

Основна діяльність людини, основана на застосуванні штучно створених засобів, приводить, в кінцевому рахунку, до різкого посилення активного втручання суспільства в хід природних процесів, яке дедалі прискорюється за темпами і зростає за силою дії. В останні декілька років людство почало усвідомлювати величезну кількість проблем, пов'язаних з нашим впливом на навколишнє середовище [1].

Спеціалісти ООН, учені-екологи відомих міжнародних і національних природоохоронних організацій на підставі наукового аналізу матеріалів про особистості й тенденції демографічного, соціально-економічного розвитку суспільства й наслідків науково-технічної революції, даних про стан і перспективи використання природних ресурсів, а також про стан і динаміку забруднень геосфер і стан біосфери здобули дуже невтішні висновки [2].

Погіршення стану більшості екосистем біосфери, істотне зменшення біопродуктивності й біорізноманітності, катастрофічне виснаження ґрунтів і мінеральних ресурсів за небаченої забрудненості поверхні Землі; гідросфери й атмосфери пов'язані з інтенсивним зростанням чисельності населення планети та розвитком науково-технічного прогресу протягом останніх 50 років. Саме необхідність задоволення дедалі більших потреб людського суспільства призвела до гігантського розширення масштабів господарської діяльності, змін у пропорціях світового господарства, у виробничих потужностях, техніці й технологіях, асортименті продукції, виробничому й особистому споживанні. Моделі виробництва й споживання, що склалися в світі, перестали відповідати умовам нормального співіснування людини й природи.

Рис. 1. Рамка для аналізу зв'язків між економікою, природним середовищем та якістю життя [4]

Ліквідація глобальної екологічної кризи є на сьогодні найважливішим завданням людства. Ми – люди кінця ХХ століття – майже ненароком для себе раптом опинились у подвійній ролі свідків і винуватців катастрофічних змін у навколишньому середовищі. Ми бачимо це, розуміємо, що це дуже серйозно, але чому ж тоді не припиняється цей страшний "марафон", що неминуче приведе людство до загибелі?

У зв'язку зі збільшенням негативного впливу на довкілля всіх видів людської діяльності останніми роками виникла потреба в організації періодичних і безперервних довгострокових спостережень, в оцінках становища в цілому. Контролюються екологічні умови як навколо окремих об'єктів – забруднювачів, так і в межах районів, регіонів, континентів, усїєї планети. Склалася ціла система таких досліджень, спостережень і операцій, яку назвали екологічними моніторингами.

Сьогодні під екологічним моніторингом розуміють систему спостережень, оцінки і контролю стану довкілля для вироблення заходів на його захист, раціональне використання природних ресурсів, передбачення критичних екологічних ситуацій та запобігання їм прогнозування масштабів можливих змін[2].

Одностороннє вирішення екологічних проблем соціально-економічного розвитку будь-якою державою вже неспроможне істотно вплинути на підвищення рівня екологічної безпеки господарювання на планеті. Звичайно, регіональні та локальні природоохоронні заходи відіграють істотну роль у поліпшенні екологічної ситуації. Однак унаслідок транскордонного характеру екологічних проблем, насамперед забруднення повітряного і водного басейнів, ці заходи можна розглядати тільки як часткові. Переміщення екологічно шкідливих виробництв за кордон та експорт небезпечних відходів за умов глобальної екологічної взаємозалежності всіх держав світу не зменшують загального рівня негативного впливу антропогенних навантажень на біосферу Землі, а лише віддаляють для країн-експортерів строки і змінюють форми небезпечних екологічних наслідків їхньої господарської діяльності[3].

Тому на сучасному етапі розвитку людської цивілізації, якому притаманне подальше прискорення темпів науково-технічного прогресу, набирають сили нові тенденції та підходи до масштабів, способів і методів господарювання діяльності. Вони пов'язані не лише з інтенсифікацією та інтеграцією багатьох сфер і галузей Виробництва, а й із необхідністю застосування ефективного міжнародного моніторингу навколишнього середовища, дієвих міжнародних економічних механізмів вирішення екологічних проблем, всебічної раціоналізації природокористування і поліпшення відтворення природних ресурсів та якості довкілля. Технологічно складне, багатонаменклатурне матеріальне виробництво, особливо у розвинутих країнах, тепер має ґрунтуватися на еколого-економічних принципах, тобто йдеться про випуск високоякісної і конкурентоспроможної продукції як з найменшими затратами ресурсів, так і з мінімальною шкодою для навколишнього середовища.

Отже, завдання полягає в тому, щоб сформувати на планеті єдиний екологічно безпечний господарсько-економічний простір, який буде основою розвитку всіх країн світу. Це, по-перше, потребує від кожної держави глибинних структурних, техніко-технологічних й організаційних змін у суспільному виробництві, радикальної перебудови макроекономічної політики, вдосконалення зовнішньоекономічних зв'язків та здійснення в перспективі заходів у сферах руху капіталів, валютних коштів, оптимізації балансів інвестицій і заощаджень тощо з урахуванням глобальності еколого-економічних чинників. А по-друге, це передбачає узгоджене міжнародне науково-технічне та економічне співробітництво, що спирається на інтеграцію сил, ресурсів і коштів з метою успішного вирішення глобальних екологічних проблем.

Глобальна проблема екологічного забруднення буде існувати до тих пір, поки все людство не об'єднається для її вирішення, тому що від цього належить майбутнє наступних поколінь. Як говорить древня індійська сентенція: "Природа – це не те, що ми отримали у спадщину від пращурів, а те що ми взяли у позику від нащадків".

Список літератури

1. Корсак К.В., Плахотнік О.В. Основи екології. – К, 2011
2. Кучерявий В.П. Екологія. Л.: «Світ», 2014
3. Ситник К. Охрана биосферы //Зеркало недели. – 2012.
4. Integrating federal research and solutions for climate and global change [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.globalchange.gov/>.

Чубарь Д.В., гр. ВВ-14-2

Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Тараненко В.Є.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ «ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ» В МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ

Теоретичну концепцію «зеленої економіки» розробили сучасні економісти-екологи. Вона пропонує урядам, бізнесу та громадянам перейти до розробки збалансованих шляхів розвитку, що включають сприяння інвестиціям у природний капітал (збільшення частки заповідних територій, посилення захисту лісів тощо), вирішення проблем енергетики та забезпечення екологічно чистими продуктами харчування, приділення уваги питанням використання земель та планування землекористування, оптимального розподілу обмежених ресурсів та покращення управління ресурсами.

Модель «зеленої економіки» передбачає гармонійне поєднання економічних потреб суспільства з потребою постійного відновлення і збереження довкілля. За висновками Всесвітнього фонду охорони природи вже зараз вимоги людини щодо ресурсів перевищують можливості Землі на 50 відсотків.

В Україні проблема розвитку «зеленої економіки» є особливо гострою. Якщо ж нічого не змінювати у способах господарювання, тоді вже до 2050 року нам знадобиться ресурси майже трьох таких планет, як Земля.

Серед міжнародних інституцій, що задіяні у процес розробки та впровадження концепції зеленої економіки можна виділити: Програму ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП), Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), IFOAM (Міжнародна федерація рухів органічного сільського господарства) та ін.

Концепція зеленої економіки наразі знаходиться в процесі розробки та адаптації до відповідних умов економічного розвитку в міжнародному середовищі, через що термін «зелена економіка» не має однозначного визначення. ЮНЕП сформулювала найбільш широке та обґрунтоване визначення «зеленої економіки»: «Зеленою є така економіка, яка призводить до підвищення добробуту людей і зміцненню соціальної справедливості при одночасному істотному зниженні ризиків для навколишнього середовища та дефіциту екологічних ресурсів». В той же час ЮНЕП підкреслює взаємозв'язок між поняттями «зеленої економіки» та сталого розвитку: «...концепція «зеленої економіки» не замінює собою концепцію сталого розвитку, проте зараз все більш поширене визнання того, що досягнення стійкості майже повністю залежить від створення правильної економіки».

Мета зеленої економіки є ідеалістичною, проте здатною забезпечити реалізацію «співробітництва» трьох основних напрямків розвитку – економічного зростання, соціального благополуччя і охорони навколишнього середовища. Серед особливо важливих видів діяльності в плані сумарних вигод для економіки, екології та працевлаштування можна назвати підвищення енергоефективності будівель, впровадження відновлювальних джерел енергії, стабільний енергоефективний транспорт, сільське господарство та вода. Ці сектори економіки можуть принести швидкі результати вже у середньостроковій перспективі. Крім того до «зеленої економіки» відноситься ефективне використання матеріалів у виробничих процесах та утилізація відходів.

Незважаючи на певні недоліки, в Україні система статистичного спостереження за елементами природного капіталу є досить розвинутою і охоплює ключові напрямки антропогенного впливу на навколишнє середовище. Адаптація та розвиток еколого-економічних рахунків дозволить давати динаміку і прогнозувати екологічну ситуацію та споживання природних ресурсів, а, значить, дасть можливість приймати урядові рішення з урахуванням екологічного фактору.

Найбільш проблемними індикаторами щодо зеленого зростання в Україні є використання неенергетичних матеріалів та продуктивність сільськогосподарських земель. Тому індикаторам оцінки ефективності використання матеріалів та сільськогосподарського виробництва слід приділити особливу увагу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. UNIDO Green Industry Initiative for Sustainable Industrial Development. UNIDO, Vienna, October 2011 [Електронний ресурс] – С. 8. – Режим доступу: <www.unido.org>.
2. Національний інститут стратегічних досліджень// <http://www.niss.gov.ua/articles/1633> -[Електронний ресурс]
3. Сталый розвиток – XXI століття: управління, технології, моделі. Дискусії 2015: колективна монографія [Акулов-Муратов В.В., Алимов О.М., Андерсон В.М., Андреева Н.М.

та ін.] / НАН України, ДУ «Інститут економіка природокористування та сталого розвитку».../ За наук. ред. професора Хлобистова Є.В. – Черкаси, 2015. – 538 с. – С.132.

Шарова Д.О., гр. ВВ-14-1

Научный руководитель: к.э.н., доц., доцент Федотова Т.А.

ИНТЕГРАЦИЯ И ДЕЗИНТЕГРАЦИЯ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ

Процессы интеграции и дезинтеграции являются очень актуальными для мировой экономики. Интеграция (лат. *integratio* – восстановление, восполнение, от *integer* – целый) – сторона процесса развития, связанная с объединением в целое ранее разнородных частей и элементов. Дезинтеграция (от лат. *de* – приставка, означающая отсутствие, отмену, устранение чего-либо и лат. *integratio* – восстановление, в сочетании означает существенное ослабление взаимосвязей между элементами системы, создающее условия для ее последующего возможного распада).

Вопросами по изучению интеграционных и дезинтеграционных процессов занимались А. В. Торкунов, В.Н. Сидоренко, Ю.В. Шишков, В.К. Зайцев, Д.Б. Малышева, Г.И. Чуфрин, Е.А. Сидорова, Т.Н. Андреева, А.А. Дынкин, А.В. Кузнецов и др. И эти процессы можно наблюдать в современном мире практически во всех регионах мира.

Если же рассматривать Европу, то наиболее ярко выраженным примером интеграции можно выделить объединение стран Европейского Союза (28 стран, 1 ноября 1993 г., Маастрихт, Нидерланды). В Азии же это, непосредственно, объединение АСЕАН (8 стран, образована 8 августа 1967 года в Бангкоке), также этот процесс присущ странам Центральной и Северной Америки. Наиболее активный процесс интеграции можно наблюдать в маленьких странах. Интеграция является очень выгодным решением для укрепления и поднятия экономического роста страны. Также не менее важными являются такие факторы как: общие взгляды в культурной сфере, политической сфере, схожесть общественных мнений, уровень военного потенциала и конечно же близкое географическое месторасположение.

Дезинтеграция или так называемая дезинтефация является обратным процессом интеграции, который подразумевает собой распад как государств, так и различных международных организаций. Данный процесс имеет место на существование в современном мире и происходит в результате так званой дезориентации взглядов между субъектами объединений. Несогласие может затрагивать и рассматриваться в любой сфере, как экономической, политической так и культурной. Если рассматривать глобальные дезинтеграционные процессы XX века, то ярким примером можно выделить, конечно, же распад СССР, Чехословакии и Югославии. Ярким примером современного мира стал выход Великобритании из Европейского Союза. Этот вопрос остается очень актуальным на сегодняшний день и требует особого внимания для его рассмотрения. Ярким примером интеграционного процесса в свое время стала Украина, которая по требованию Европейского Союза отказалась от одного из самых мощных потенциалов ядерного оружия для интегрирования в данный союз. Как видим, особых положительных результатов это не принесло.

В заключении можно отметить, что интеграция и дезинтеграция являются очень важными для современного мира и требуют тщательного исследования и изучения. Они влияют, в свою очередь, на ряд событий, которые полностью могут изменить весь мир, а также стоит помнить, что эти процессы очень связаны между собой и должны быть изучены совместно.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ :

1. Сидоренко В.Н. Системная динамика. М: Экономический факультет; ТЕИС, 2013
2. Торкунов А. В. Современные международные отношения. 2012 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://textbooks.studio>
3. Шишков Ю.В. Интеграционные процессы на пороге 21 века. -М.:2014 с.405

Шукюров Г., Мамедзаде М., гр. ВИ-14-1

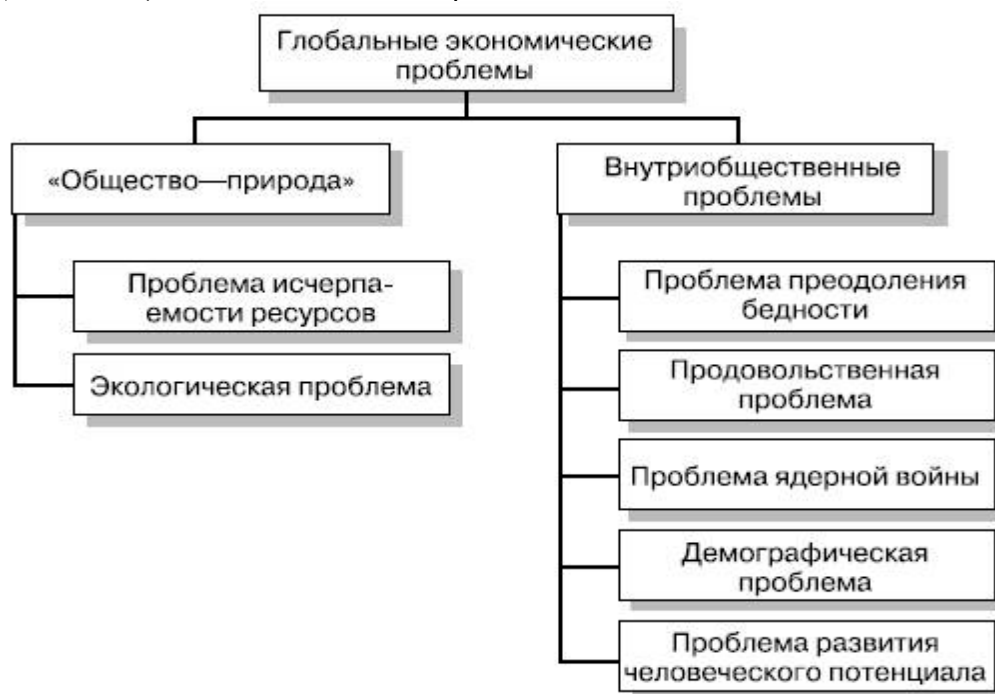
Научный руководитель: ст. препод. Ставицкая А.В.

РЕШЕНИЕ ГЛОБАЛЬНЫХ ПРОБЛЕМ ЭКОНОМИКИ

Термин «глобализация» вошел в научный, информационный, политический, а ныне уже в обиходный оборот, во второй половине прошлого века. В начале он употреблялся, в основном, в отношении глобальных проблем человечества, а затем, с развитием экономических и других мировых интеграционных процессов, стал применяться к значительной части тенденций, существующих в мировой динамике, в жизни и развитии цивилизации.

Проблемы экономики – это глобальные нарушения в развитии и ведении хозяйственной деятельности отдельных стран или всего мира. Как правило, к глобальным проблемам экономики относится разделение сообщества на полюса развития, глубокое истощение ресурсов планеты (в том числе и водных), проблемы с продовольствием, бедность, слабый научно-технический прогресс и так далее.

К глобальным можно отнести целую совокупность проблем, которые ставят под вопрос не только развитие планеты и каждого отдельно взятого государства в экономическом смысле, но существование человечества в целом. Здесь затрагиваются наиболее важные вопросы, которые требуют срочного решения и полноценных мер со стороны мирового сообщества. Так, к наиболее важным проблемам экономики стоит отнести:

Рис. 1. Глобальные экономические проблемы

1. Проблема разных «полюсов» экономического развития, появление «Севера» и «Юга». Суть – глубокое разделение (в первую очередь в экономическом плане) между теми странами, которые уже развиты и теми, которые относятся к категории развивающихся. Последние нуждаются в помощи более «сильных коллег», снисхождения, более гибких условий. К примеру, развитые страны могут открыть доступ товарам из развивающихся стран без каких-либо серьезных условий, обеспечить стабильный приток инвестиционного капитала, реструктуризировать большую часть долгов и так далее.

Отсталость большинства стран опасна не только на внутреннем уровне, но и для экономики планеты в целом. Более отсталый «ЮГ» – это составная часть экономического пространства, поэтому его проблемы неизбежно становятся общими. К примеру, каждый год наблюдается все более активное перемещение людей из менее развитых стран в государства с высоким уровнем развития. В итоге возможен перенос ряда заболеваний, увеличение нагрузки на экономику, появление проблем с социальным обеспечением и так далее.

С 60-х годов 20 в. в мире работает новая концепция, суть которой – активная помощь развивающимся странам с нестабильной экономикой. Основные идеи такой концепции следующие:

- создание льготного режима для стран, которые только идут по пути развития. Особенно это важно при формировании международных отношений;

- оказание реальной помощи на стабильной основе для решения, как социальных, так и экономических проблем. Все это позволяет снизить долговое бремя и помочь разобраться с текущими проблемами.

проблема юг-север

Уже к середине 80-х годов можно было видеть реальные результаты труда, которые позволили развивающимся странам продвинуться в своем развитии – укрепить суверенитет, добиться мирового признания, открыть международный рынок для своих товаров, увеличить объемы финансовой помощи и так далее. Но уже к завершению 80-х годов что-то произошло. Экономическая поддержка перестала быть эффективной. По сути, развитые страны вынуждены были признать поражение. Причины были две:

- снижение уровня единства развивающихся стран, которое было вызвано сильной разницей в развитии. На фоне других государств все больше стали выделяться мощные страны-экспортеры природных ресурсов (в первую очередь нефти), а также вновь образованные индустриальные страны;

- уровень диалога между странами развитыми и развивающимися заметно снизился, что привело к приостановке положительного процесса.

2. Проблема бедности – это, по сути, уже следствие явных «пробелов» в экономике и неспособности (или нежелания) правительства обеспечить свой народ. В такой ситуации появляется огромная пропасть между людьми, которые имеют неплохие средства для существования, и другой категорией жителей, находящихся за чертой бедности.

На сегодня выделяется два основных критерия этой проблемы – национальный и международный. В первом случае речь идет о населении, которое относится к наиболее бедному. Такие группы есть во многих странах мира. Формулировка «за чертой бедности» подразумевает доход ниже прожиточного минимума. То есть человек не способен себе купить минимальный набор продуктов для полноценного питания. В развитых странах к бедным людям относят тех, кто имеет около 40-50% от средней зарплаты в стране.

При этом существуют международные критерии бедности, которые составляют около двух долларов на день (по ВВП ППС). Наиболее низкий уровень бедности (чрезвычайный) признается в том случае, когда доход опускается ниже отметки одного доллара в день.

3. Проблемы экономики и продовольственный кризис также плотно взаимосвязаны. Развивающиеся страны не способны обеспечить население жизненно важными продуктами питания. Это парадоксально, ведь природные ресурсы развивающихся государств весьма богаты, а сама экономика имеет большие перспективы.

Проблема голода перестала быть актуальной только для развитых стран, которым удалось полностью покрыть потребности своего населения. Но в целом на земном шаре наблюдается существенный разбег в продуктовом обеспечении. При этом планету можно разбить на четыре основные зоны по продовольственным проблемам:

- 1) Индустриальные государства, такие как Северная и Западная Европа, Австралия и Северная Америка. Такие регионы сегодня почти не знают слова голод – продовольствия у них хватает.

- 2) Районы Средней Азии и южная часть Европы, страны Магриба и Латинской Америки, АСЕАН и прочие. Здесь уровень продовольствия находится на должном уровне и приближается к минимальным нормам ВОЗ ООН.

- 3) Страны СНГ, Восточная часть Европы, Индонезия, Египет, Индия и прочие. Здесь уровень продовольствия находится на минимальном уровне, но еще входит в норму отклонения по ВОЗ ООН.

- 4) Развивающиеся страны – это большая часть населения планеты (почти 80%). Вот здесь как раз и присутствуют наибольшие проблемы с продовольствием.

4. Энергетические проблемы неизбежно сказываются на экономическом развитии стран со слабой экономикой. При этом глобальная проблема с энергоресурсами проявилась наиболее остро в 70-х годах прошлого века, когда в мире разразился мощный энергетический кризис. В тот период стоимость нефти возросла почти в 15 раз. Все это создало огромные проблемы для

экономик многих стран мира. Некоторым государствам удалось выйти из энергетической зависимости, но мировая экономика все равно испытывает острый дефицит ресурсов.

Основная причина энергетической проблемы – резкое увеличение потребления ресурсов. Особенно это актуально с начала 20-го века. С одной стороны открывались крупные месторождения на Аляске, в Западной Сибири, на шельфе Северного моря и так далее. С другой – с каждым годом увеличивался автомобильный парк, увеличивались потребности в экономической сфере.

Млн. Тонн н.э.	Нефть	Газ	Уголь	Ядерная	ГЭС	Всего
Мир в целом	3882,1	2653,1	3278,3	610,5	740,3	11164,3
США	842,9	588,7	498,0	190,2	62,2	2182,0
Китай	404,6	79,8	1537,4	15,9	139,3	2177,0
Япония	197,6	78,7	108,8	62,1	16,7	463,9
Индия	148,5	46,7	245,8	3,8	24,0	468,9
Германия	113,9	70,2	71,0	30,5	4,2	289,8
Великобритания	74,4	77,9	29,7	15,7	1,2	198,9
Россия	124,9	350,7	82,9	37,0	39,8	635,3
Франция	87,5	38,4	10,1	92,9	13,1	241,9
Бразилия	104,3	18,3	11,7	2,9	88,5	225,7
Италия	75,1	64,5	13,4	-	10,5	163,4
Мексика	85,6	62,7	6,8	2,2	6,0	163,2
Южная Корея	104,3	30,4	68,6	33,4	0,7	237,5
Канада	97,0	85,2	26,5	20,3	90,2	319,2
Индонезия	62,0	33,0	30,5	-	2,7	128,2
Турция	28,8	28,9	27,2	-	8,1	93,0
Австралия	42,7	23,1	50,8	-	2,6	119,2
Саудовская Аравия	121,8	69,7	-	-	-	191,5
Аргентина	22,3	38,8	1,1	1,8	9,2	73,3
ЮАР	24,3	-	99,4	2,7	0,2	126,8

Рис. 2. Структура потребления ресурсов

Кроме перечисленных выше проблем экономики можно выделить проблему освоения Мирового океана, демографическую проблему, ухудшение экологии, острое истощение животного и растительного мира, глобальное потепление, угроза ядерной катастрофы на фоне гонки вооружений и так далее.

У каждой проблемы существуют свои пути решения. Вопрос лишь в том, насколько правительства развивающихся и развитых стран заинтересованы в сотрудничестве и восстановлении паритета. Например, проблема «Севера и Юга» имеет три основных пути решения:

– либеральный. Здесь бытует мнение, что основная проблема развивающихся стран – невозможность перейти на рыночный механизм экономики. Это значит, что для достижения цели основная задача развивающихся стран – четко придерживаться имеющегося курса и переходить на рыночную экономическую структуру, то есть делать упор на приватизацию государственных владений, либерализацию экономической отрасли и так далее;

– антиглобальный. В данной теории упор делается на том, что экономические отношения в большей степени неравноправны. При этом мировая экономика находится под контролем ряда монополий. Итогом становится эксплуатация Юга Севером. Есть мнение, что развитым странам много выгоднее загонять развивающиеся государства в «ловушку» или оставлять их на низком уровне развития с целью снижения цен на сырьевую продукцию. Следовательно, решением может быть только пересмотр системы мирового порядка и изменения сути взаимоотношений между Севером и Югом;

– структуральный. Последователи этой теории сходятся во мнении на том, что международные отношения в принципе не способствуют экономическому подъему развивающихся стран. Они также убеждены, что для достижения результатов подходы в экономике нужно менять в сторону рыночных отношений. С другой стороны должна быть реформирована и система международных отношений. Сторонники такой теории решения

проблем настаивают, что торговые послабления со стороны развитых стран должны быть более серьезными.

Человечество ищет выходы из глобального кризиса. Основной существующий подход, одобренный мировым сообществом, – устойчивое развитие. Его основная идея – оптимальное самоограничение, справедливое равноправное распределение ресурсов, остановка неограниченного роста потребления, обеспечение экологической безопасности. Однако, эту идею, реализовать в конкурентном мире весьма затруднительно. Развитие современной мировой экономики, переход к постиндустриальной стадии развития вносит коррективы в приоритетность глобальных проблем. От этого они не становятся менее важными, однако человечество ограничено в своих финансовых возможностях, которое оно может выделить для решения глобальных проблем. Этот сдерживающий фактор вполне может быть преодолен не пути поиска политических решений проблемы и проявления политической воли отдельных государств к налаживанию действенного международного сотрудничества в решении глобальных проблем.

Список источников

1. Мищенко Л.Я., Листопад М.Е. Закономерности функционирования и развития национальной системы экономической безопасности // Теория и практика общественного развития, 2011, no. 4.
2. Мировая экономика. Экономика стран и регионов : учебник для академического бакалавриата / В. П. Колесов [и др.] ; под ред. В. П. Колесова, М. Н. Осьмовой. – М. : Издательство Юрайт, 2015. – 519 с. – Серия : Бакалавр. Академический курс.
3. Экономика зарубежных стран : учебник / С. Н. Лебедева [и др.]; под общ. ред. С. Н. Лебедевой, Ю. Г. Козака. – Минск : Выш. шк., 2013. – 487 с.
4. Олехнович, Г. И. Экономика стран и регионов зарубежного мира / Г.И.Олехнович . -- Минск: Амалфея, 2014. – 404 с.

Шутов В.В., гр. ВВ-15-1

Науковий керівник: ст. викл. Дон О.Д.

ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Інтернаціоналізація виникла як процес, що вказує на перехід до системи відкритого національного господарства в інтегроване світове господарство. Виникають нові ринки (капіталів, іноземної валюти, страхування) на глобальному рівні; з'являються нові інструменти (інформаційні системи, Інтернет, сотовий зв'язок); розробляються нові правила регулювання міжнародних відносин у виді багатосторонніх угод з питань економічного співробітництва, конвенцій та інтелектуального середовища. Інтернаціоналізація – це організація і розширення економічної діяльності за межами окремих країн, вона пов'язана з економічною відкритістю, ростом взаємозалежності в торговій, інвестиційній, фінансово-економічній і культурній сферах.

Економічна наука вважає, що у майбутньому світове господарство буде єдиним організмом, який функціонуватиме на ринковій основі й характеризуватиметься високим рівнем інноваційності, швидкими змінами у формах поєднання чинників виробництва, відсутністю панування умов праці над безпосереднім виробником, новим трудовим стилем.

Метою роботи є дослідження сучасних тенденцій розвитку світової економіки, з'ясування ролі інтернаціоналізації у міжнародній економіці та прогнозування подальшого її розвитку.

Інтернаціоналізація господарського життя – це зближення економік країн, що виявляється у зростанні виробничої взаємозалежності, збільшенні міжнародного товарообороту, русі капіталів і робочої сили, взаємному впливові на найважливіші економічні процеси в країнах, у тому числі на динаміку цін, ставки відсотка тощо [1].

Інтернаціоналізація господарського життя почалася за доби великого машинного виробництва. У її розвитку виділяють три етапи (табл. 1). Новий, сучасний етап інтернаціоналізації породжений науково-технічною революцією. Вирізняють два рівні інтернаціоналізації: мікро- та макрорівень. На мікрорівні інтернаціоналізація являє собою процес залучення фірми до міжнародних операцій, якому притаманний переважно стадійний характер. На макрорівні вона виявляється в розширенні та поглибленні світогосподарських зв'язків за рахунок підвищення міжнародної мобільності факторів і результатів виробництва.

Інтернаціоналізація виробництва сприяє зростанню ефективності виробництва в окремих країнах, прискореному розвитку науки і техніки, підвищенню життєвого рівня населення.

Табл. 1

Етапи інтернаціоналізації світового господарства

Етапи	Зміст етапів
Перший етап (кін. XVIII – XIX ст.)	Проста кооперація, найпростіші форми – зовнішня торгівля
Другий етап (кін. XIX – сер. XX ст.)	Розвиток складної кооперації: ґрунтується на міжнародному поділі праці (загальному, частковому, одиничному, поопераційному)
Третій(сучасний) (із сер. XX ст.)	Набуває комплексного характеру, поширюється практично на всі галузі виробничої та невиробничої сфер, на всі країни світу

Інтернаціоналізація господарського життя посилює взаємозалежності національних відтворювальних процесів на світовому ринку; породжує тенденцію до вирівнювання умов виробництва в різних країнах, рівня витрат виробництва, продуктивності праці, норми прибутку тощо [2].

Закон інтернаціоналізації діє з різною інтенсивністю в тих чи інших регіонах світового господарства.

Для визначення рівня інтернаціоналізації господарського життя використовується ряд показників: експортна квота, імпортна квота, зовнішньоторговельна квота, вартісний обсяг експорту на душу населення, обсяг нагромаджених зарубіжних капіталовкладень у країні щодо ВВП, частка іноземного капіталу в щорічних інвестиціях країн та ін.

Інтернаціоналізація господарського життя є одним із системоутворюючих факторів світового господарства. З посиленням процесу інтернаціоналізації виробництва посилюється єдність світового господарства, зростає його органічна цілісність.

Логічним результатом розвитку інтернаціоналізації стане світова економічна інтеграція. Щоб усвідомити це поняття, вже замало навіть глибоких сучасних теоретичних уявлень щодо політичних, економічних, соціально-культурних та інфраструктурних передумов такої інтеграції.

На початку третього тисячоліття відчутно проявляється тенденція до переходу економічної інтеграції на міжконтинентальний рівень, що якісно видозмінює світове господарство в напрямку глобалізації. Просліджуючи тенденцію минулих століть, можна дійти до висновку, що регіональні економічні взаємодії поступово розростаються та виходять на якісно новий, – глобальний, рівень. Зокрема, можна прогнозувати збільшення випадків регіональної інтеграції стосовно кількості ТНК і нових міждержавних торгово-економічних блоків. Водночас слід очікувати нових хвиль створення стратегічних альянсів та злиття корпорацій і поглинання континентальними інтеграційними угрупованнями численних регіональних та субрегіональних організацій.

Оцінка вірогідності світової інтеграції як результату розвитку національних економік на об'єктивній основі інтернаціоналізації не має альтернативи. Крім суто економічних закономірностей світового розвитку вона зумовлена наступними факторами [2]:

- орієнтацією технологічних інновацій на прогресивні потреби людства;
- зростаючим освітнім рівнем суспільства в умовах всеохоплюючої комунікативності;
- неможливістю привласнення загальних (планетарних) ресурсів частиною людства;
- збільшенню вірогідності масштабних подій, що можуть призвести до руйнації середовища життєдіяльності людей;
- історичним досвідом світового економічного розвитку.

І хоча неможливо напевне оцінити час, коли світова економіка зазнає повної інтернаціоналізації, головним виступає те, що з кожним днем світові економічні зв'язки посилюються, та перспективи всесвітньої інтернаціоналізації стають усе більш реальними.

Список літератури:

1. Горбач Л. Міжнародні економічні відносини : Підручник/ Людмила Горбач, Олексій Плотніков,. -К.: Кондор, 2014.
2. Семенов Г. А. Міжнародні економічні відносини: аналіз стану, реалії і проблеми : Навчальний посібник 2-ге вид., перероб. і доп.. – К.: Центр навчальної літератури, 2013.

Щербина Н., гр. ВВ-14-2

Науковий керівник: д.е.н., доц., зав. каф. Стеблянко І.О.

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИНЕНІ КРАЇНИ

Глобалізація визначається як процес, в основу якого покладені міжнародні стратегії, метою яких є розширення ділових операцій на світовому рівні та розвиток глобальних комунікацій внаслідок технічного процесу, а також політичного, соціального та економічного розвитку. Мета глобалізації – надати організаціям перевершує конкурентне становище завдяки більш низьким операційним витратам, для виробництва більшої кількості продуктів, надання більшої кількості послуг і залучення більшої кількості клієнтів. Цей підхід до конкуренції реалізується через диверсифікацію ресурсів, створення і розвиток нових інвестиційних можливостей шляхом відкриття додаткових ринків, і наданням доступу до нових сировинних матеріалів і ресурсів. Диверсифікація ресурсів – це ділова стратегія, яка збільшує різноманітність продуктів і послуг бізнесу в різних організаціях. Диверсифікація посилює організації, знижуючи фактори ризику, пов'язаного з організацією, поширюючи інтереси в різні сфери, використовуючи переваги можливостей ринку і набуваючи компанії, як горизонтально, так і вертикально пов'язані, за своїм характером.

Основними елементами глобалізації є: ВВП, індекс індустріального та індекс людського розвитку (ІЛР). ВВП включає ринкову вартість всіх товарів та послуг вироблених в середині країни протягом року, і визначається як міра об'єму всього виробництва економіки країни. Індустріалізація – це процес, що приводить в дію технологічні інновації та зумовлює соціальні зміни й економічний розвиток, тим самим перетворюючи країну в модернізовану індустріальну або розвинену. ІЛР включає три компоненти: середню тривалість життя населення країни, кваліфікацію й освіту, що вимірюється грамотністю дорослого населення, та доходи.

Глобалізація приносить з собою зміни на міжнародному, національному та місцевому рівнях. Зокрема, вона змінює організацію виробництва, міжнародної торгівлі та інтеграції в фінансові ринки. Це впливає на капіталістичну економіку і соціальні відносини через застосування принципу багатосторонніх переговорів і мікроекономічних явищ, таких як ділова конкуренція, на глобальному рівні. Перетворення виробничих систем впливає на класову структуру, процес праці, застосування технології, структуру та організацію капіталу. Глобалізація зараз бачиться, як витіснення менш освічених і менш кваліфікованих робітників. Ділова експансія більше не має на увазі автоматичного збільшення зайнятості (кількості робочих місць). Додатково, це може стати причиною високої плати за капітал – через його більш високої мобільності в порівнянні з трудовими ресурсами.

Це явище приводиться в дію трьома головними силами: глобалізацією всіх товарних і фінансових ринків, технологією і пом'якшенням державного регулювання. Під глобалізацією товарних і фінансових ринків мається на увазі збільшення економічної інтеграції та економія за рахунок зростання масштабів виробництва, які призводять до збільшення надання фінансових послуг внаслідок руху капіталу і трансграничної діяльності. Фактор технологій, особливо доступність телекомунікацій та інформації, сприяв віддаленим доставкам і надав нові канали доступу і збуту, водночас модернізуючи промислові структури під фінансові послуги, надаючи доступ небанківським організаціям, таким як телекомунікаційні та комунальні.

Деякі економісти позитивно оцінюють чистий вплив глобалізації на економічне зростання. Це вплив протягом ряду років проаналізовано в декількох дослідженнях з метою вимірювання впливу глобалізації на економіку різних країн, з використанням таких змінних, як обсяг торгівлі, рух капіталів і їх відкритість, ВВП на душу населення, прямі іноземні інвестиції (FDI) та інші. Тобто, одного боку, глобалізація асоціюється зі стиранням кордонів між країнами, спрощенням і прискоренням укладання міжнародних угод, а з іншого, це створення, розвиток і розповсюдження уніфікованої культури та цінностей. Узагальнюючи різні думки, варто зазначити, що глобалізація – це стан, коли увесь світ функціонує як єдина система, і кожна країна вносить свій особливий внесок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Яковець Ю. В. Глобалізація і взаємодія цивілізацій / Ю. В. Яковець. М.: Економіка, 2003.
2. Юрлов Ф. Н. Соціальні надлишки глобалізації / Ф. В. Юрлов // Соціальні дослідження, 2001.

Яцун А.С., гр. ВУ-14-1

Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Саричев В.І.

ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ ТА ПРИЧИНИ ЇХ ВИНИКНЕННЯ

Актуальність дослідження полягає в тому, що людство вступило в третє тисячоліття свого розвитку, епоху науково-технічної революції, що посилює антропогенний вплив на природу та породило нові проблеми й виклики, загостило увагу до традиційних глобальних проблем. В процесі історичного розвитку людської діяльності відбувалась ломка застарілих технологічних способів, а разом з ними і застарілих соціальних механізмів взаємодії людини з природою. На початку людської історії діяли переважно адаптаційні механізми взаємодії.

Глобальна ситуація, в якій опинилося людство, відображає і висловлює загальну кризу споживацького ставлення людини до природних та соціальних ресурсів. Розум підштовхує людство до усвідомлення життєвої необхідності гармонізації зв'язків і відносин у глобальній системі "Людина – Техніка – Природа". У зв'язку з цим особливого значення набуває осмислення глобальних проблем сучасності, їх причин, взаємозв'язку, шляхів їх вирішення.

Дослідженню глобальних проблем присвятили свої праці багато зарубіжних і вітчизняних учених, серед яких на особливу увагу заслуговують праці К. Лоренца, А. Печчеї, В. Вернадського, О. Білоруса, С. Сіденко, Ю. Пахомова, Д. Лук'яненка, Я. Столярчук та ін.

Науковці єдині в тому, що глобальні проблеми загрожують людському буттю. Особливо резонансними є екологічні. Тому стан сучасної екології є постійним об'єктом роздумів мислителів. На думку А. Печчеї та М. Ф. Реймерса, людина сама створила ці проблеми, «у ній всі початки і кінці». Глобальні проблеми є об'єктом вивчення багатьох наук (природничих, соціально-гуманітарних, у тому числі й філософських) [1].

Метою публікації є дослідження глобальних проблем, які виникають в умовах зростання взаємозалежності у глобалізованому світі, тому є потреба в об'єднанні зусиль світової спільноти з метою їх вирішення. Глобальні проблеми – це особливий ряд соціальних явищ і процесів у сучасному світі, які за масштабами і значущістю вирізняються загальнопланетарним характером, пов'язані з життєвими інтересами народів світу і можуть бути вирішені шляхом взаємодії усіх країн світу.

В останні десятиліття у світі виникло чимало проблем, які безпосередньо стосуються долі всього людства, зачіпають інтереси всіх народів і вийшли на загальнопланетарний рівень. Від їх своєчасного розв'язання залежить існування земної цивілізації. Цього можна досягти лише спільними зусиллями всіх країн, міжнародних організацій. Глобальні проблеми відображають суттєві негаразди, що охоплюють економічну, енергетичну, демографічну, соціальну, екологічну та інші сфери людського існування. Вони зачіпають людське життя не лише в певних регіонах світу, а й мають планетарний характер.

Існує безліч проблем, які мають першочергове значення лише для окремих країн або навіть соціальних груп. Тому визначити міру глобальності тієї або іншої проблеми виявляється далеко не простою справою. Проте в глобалістиці вже на початок 80-х рр. склалися певні критерії, згідно з якими проблема може розглядатися як глобальна. Відповідно до цих критеріїв до глобальних належать проблеми, які виникають у результаті об'єктивного розвитку суспільства; носять загальносвітовий характер, торкаються інтересів усіх народів і держав; загрожують усьому людству; потребують невідкладних рішень; вимагають зусиль усієї світової спільноти.

Оскільки глобальні проблеми викликані сукупністю безлічі різних чинників, то і їх стан у конкретних історичних умовах та географічних регіонах постійно змінюється. Тому постійно змінюються як самі глобальні проблеми, так і їх місце в системі пріоритетів світової спільноти і окремих держав, а разом із ними і сам зміст цих проблем.

У наш час, як зазначає В. А. Тураєв, за загальним визнанням більшості фахівців, глобальними можна вважати такі проблеми: збереження миру, зміцнення всесвітньої безпеки і роззброєння; перенаселення планети, реалізацію розумної демографічної політики; ліквідацію відсталості, зростаючого розриву в рівні розвитку розвинених країн та країн, що розвиваються; подолання екологічної кризи, перехід до стійкого розвитку; боротьбу з голодом, убогістю і хворобами; раціональне використання мінерально-сировинних ресурсів; використання Світового океану і космічного простору на користь усієї світової спільноти.

Окрім вищезазначених, які стали вже традиційними глобальними проблемами, до їх переліку останніми роками додалися такі, як запобігання поширенню наркотиків; проблеми науки і науково-технічного прогресу; розвиток самої людини, соціально-політичних змін глобального масштабу і цілий ряд інших.

Корнієнко В. О. вважає, що кожна з цих проблем породжена комплексом специфічних причин, що зумовлені особливістю розвитку продуктивних сил, географічного середовища, рівня прогресу техніки, природно-кліматичними умовами, а також суспільною формою, політичними, юридичними, ідеологічними та іншими сферами відносин. Глобальні проблеми мають подвійний, соціоприродний характер, вони водночас і природні, і соціальні. На його думку, перший комплекс причин виникнення глобальних проблем пов'язаний із суперечливістю взаємодії суспільства і природи.

Важливою причиною зростання глобальних проблем, на думку багатьох учених, став інтенсивний розвиток науково-технічного прогресу, наслідки якого проявилися буквально у всіх сферах життя. Неймовірно зросли наукові, технічні й технологічні можливості людини, які дозволили їй розщепити атомне ядро, створити ядерну, хімічну й бактеріологічну зброю, що призвело до порушення у світі геополітичної рівноваги та стабільності. Другий комплекс причин породжений особливостями і протиріччями сучасного політичного й економічного розвитку світового співтовариства.

Глобальні проблеми неможливо вирішити швидко на рівні окремих країн. Потрібен єдиний міжнародний механізм їх розв'язання і регулювання, визначення міжнародних правових та економічних норм. Великі надії у вирішенні глобальних проблем покладаються на ООН, МВФ, ВТО, регіональні й галузеві організації, котрі мають великий досвід координації міжнародних зусиль, використання ресурсів, регулювання міжнародних економічних зусиль [2].

Отже, перед людством сьогодні стоять глобальні цілі, від реалізації яких залежить його виживання. До таких цілей слід віднести: зменшення та ліквідацію військових конфліктів; розвиток і запровадження ресурсо- та енергозберігаючих технологій; підвищення рівня життя населення; вирішення проблеми продовольчого забезпечення; перебудова масової свідомості відповідно до реалій сьогодення.

Список використаної літератури:

1. Безрукова Н. В. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ [Електронний ресурс] / Н. В. Безрукова // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: [file:///C:/Users/User/Downloads/177-675-1-PB%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/177-675-1-PB%20(1).pdf).
2. Внучко С. М. Глобальні проблеми сучасності: причини виникнення та шляхи їх розв'язання [Електронний ресурс] / С. М. Внучко // Теорія і методологія політичної науки. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: file:///C:/Users/User/Downloads/Vsntupol_2013_145_22.pdf.

2. ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА СПРЯМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Асауленко К.П., гр. ВА-17м-1

Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Сардак С.Е.

ТЕНДЕНЦІ АНТИ- ТА АЛЬТЕРГЛОБАЛІЗМУ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Глобалізаційні процеси супроводжуються не тільки позитивними, а й негативними явищами (збільшення безробіття, екологічні проблеми та т.д.). Основна ідея антиглобалістських рухів полягає у боротьбі проти наслідків і ефектів глобалізації.

Актуальність досліджуваного питання обумовлюється саме поширенням та активізацією антиглобалістських рухів та організацій. Аналізу етапів розвитку антиглобалізму, висвітленню його принципів та ідейних засад присвячені праці Д. Еріксон, А. Вебера, Є. Полиновської, М. Трофименка, А. Кузнецова, А. Алюшиної та ін. Ідейним родоначальником антиглобалізму прийнято вважати американського економіста, лауреата Нобелівської премії Джеймса Тобіна, який запропонував збирати хоча б символічний податок на фінансові спекуляції і спрямовувати отримані кошти на соціальні потреби.

Серед ідей, поширюваних багатьма антиглобалістами, можна виділити:

- критика транснаціональних корпорацій як джерела влади та впливу;
- заклики до зміцнення суверенітету і влади національних держав на протипагу «транснаціональному контролю»;
- захист національних культур від вагомого впливу масової поп-культури;
- зміцнення і «заохочення національного виробництва» на протипагу «транснаціональному»;
- протест проти споживчого і хижацького ставлення до природи, розриву в рівні доходів і споживання в країнах «золотого мільярда» і третього світу [1].

Антиглобалізм включає багато окремих рухів, в тій чи іншій мірі пов'язані з такими громадськими чи політичними рухами, як пацифістські, екологічні, рух солідарності з країнами або народами «третього світу», ліворадикальні, анархістські, комуністичні тощо. Основними об'єктами їхніх нападок є різного роду міжнародні організації, такі, як МВФ, Світовий банк, а також транснаціональні корпорації (наприклад, McDonald's, General Electric, Toyota Motor) [2]. Невдоволення антиглобалістів викликає передусім те, що великі західні компанії перенесли значну частину виробництва до країн, де людей легше експлуатувати, і тим самим викликали хвилю безробіття в розвинених країнах, де праця оплачується вище. Крім того, антиглобалістів обурює ситуація, за якої нерегульовані грошові потоки розповсюджуються по всьому світу, що вже не раз призводило до значних фінансових криз і, у свою чергу, створювало соціальну нестабільність.

Термін «альтерглобалізм» був висунутий самими представниками антиглобалізму для протиставлення нав'язаному офіційними ЗМІ терміну «антиглобалізм», адже префікс «анти» вказує на повне заперечення глобалізації, що суперечить змісту, методам діяльності та складу учасників глобального руху противників існуючої моделі глобалізації.

Альтерглобалісти підтримують деякі аспекти глобалізації, надаючи перевагу захисту навколишнього середовища перед економічним ростом, співробітництву перед конкуренцією, підтримкою заощадження ресурсів для майбутніх поколінь, зменшенню технологічних ризиків, ширшій участі громадян у прийнятті важливих рішень тощо

Одним з проявів антиглобалістського руху є Всесвітній соціальний форум [3], який проводиться щорічно на протипагу Всесвітньому економічному форуму в Давосі і об'єднує активістів багатьох соціальних рухів з усього світу, які виступають проти глобалізації, або шукають альтернативу моделі, що існує.

На ВСФ зустрічаються представники антиглобалістського руху, «зелені», активісти студентських та жіночих рухів, учасники неурядових організацій. Зустрічі відбуваються у форматі семінарів, дискусій, демонстрацій, акцій. Головні їх цілі – боротьба за демократію, подолання експлуатації в країнах третього світу; за розв'язання екологічних проблем, розширення можливостей освіти і всебічного розвитку людини. Основними принципами проведення ВСФ є відкритість, демократичність, дискусійність.

Антиглобалізм – загальний термін, що описує політичну позицію людей, що протистоять політиці глобалізації. Прихильники антиглобалізму загалом об'єднані ідеєю

протистояння політичній владі транснаціональних корпорацій, таких як Світова організація торгівлі, Міжнародний валютний фонд, Світовий банк та ін. Цей процес, на їхню думку, шкодить демократії, правам людини, навколишньому середовищу і особливо суспільствам країн, що розвиваються. Важливо наголосити, що альтерглобалізм не протистоїть глобалізації в цілому, а натомість пропонує інші, більш людяні проекти глобалізації.

Список використаних джерел:

1. Шанюк Є. О. Концептуальні підходи до розуміння антиглобалізму в сучасному світі / Є. О. Шанюк // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. / редкол.: С. В. Ківалов (голов. редкол.), Л. І. Кормич (голов. ред.), А. В. Полухіна (відп. ред.) [та ін.] ; НУ «ОЮА», Південноукр. центр гендер. проблем. – Одеса : Фенікс, 2016. – Вип. 58. – С. 149-157.
2. Самойлов О.Ф. Теорія та практика антиглобалістського руху / О.Ф. Самойлов // Проблеми міжнародних відносин. – 2014. – Вип. 9. – С.238-251.
3. Офіційний сайт Всесвітнього соціального форуму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.forumsocialmundial.org.br>.
4. Кірієнко О. Антиглобалізм як новий соціальний рух: структура, цінності, форми та методи діяльності / О. Кірієнко // Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. – 2013. – Вип. 3. – С. 304-312. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlu_fps_2013_3_35

Бойко В.Р., гр. СМ-16-1

Науковий керівник: к.держ.упр., доц., доцент Волкова Н.В.

ВПЛИВ СВІТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОРГІВЛІ НА СПРЯМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Глобалізація міжнародної господарської діяльності та зростаюча взаємозалежність держав об'єктивно зумовлюють підвищення ролі багатосторонньої координації торговельно-економічних відносин і статусу відповідних міжнародних організацій у системі регулювання міжнародної торгівлі. Це і зумовлює актуальність даної теми.

Багатостороннє регулювання сприяє повнішому використанню переваг сучасного міжнародного поділу праці, здійснює вплив на гармонізацію урядових рішень з питань міжнародних торговельно-економічних відносин, не торкаючись національного суверенітету його учасників, але спрямовуючи їх дії на динамічний і справедливий розвиток міжнародної торгівлі. Ціллю даної роботи є дослідження міжнародних економічних організацій та їх вплив на спрямування економічного розвитку.

Дослідженням цих питань займалися багато науковців, серед яких особливу увагу заслуговують: Зайцев Ю., Семенов К., Чекурова., Герчикова М., Максимова Л., Рибалкіна М., Кістерський Л., Геєць В. та ін.

В даний час в світі налічується більше ста міжнародних міжурядових організацій, які беруть участь в обговоренні і регулюванні економічних проблем. Найбільш універсальними з них є: Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світова організація торгівлі (СОТ), Організація Об'єднаних Націй (ООН), Світовий банк. Детальніше розглянемо Світову організацію торгівлі на її вплив на спрямування економічного розвитку.

Угоди СОТ, охоплюючи широке коло різноманітних видів діяльності, становлять юридичне підґрунтя для міжнародних торговельних операцій. Хоча ці документи обговорюються й підписуються на урядовому рівні, проте головна їх мета полягає в наданні допомоги постачальникам товарів і послуг, експортерам та імпортерам у здійсненні цивілізованої торгівлі. Вони поширюються на аграрну продукцію, текстиль і готовий одяг, банківську справу, телекомунікації, державні закупівлі, промислові стандарти, санітарні норми на харчові продукти, інтелектуальну власність і багато чого іншого.

Як зазначається в передмові до українського видання «Результати Уругвайського раунду багатосторонніх торговельних переговорів», членство в СОТ відкриває широкі можливості щодо:

- зменшення тарифних і нетарифних обмежень для українських товарів практично на всіх світових ринках;
- не лише кількісного збільшення обсягів експорту, а й зміни його структури. Україна, як відомо, високотехнологічна країна, багато підприємств якої виробляють наукомістку продукцію, але ця продукція через аутсайдерський статус України щодо системи ГАТТ-СОТ

та низку інших причин не знаходить ринків збуту. Різні політико-правові, тарифні й нетарифні обмеження не випускають її за кордон України;

- забезпечення справедливого вирішення торговельних суперечок. Навіть невелика країна з незначним потенціалом у міжнародній торгівлі може розраховувати на справедливе слухання та вирішення торговельних спорів з великими торговельними партнерами;

- застосування антидемпінгових і компенсаційних заходів з метою захисту внутрішнього ринку від субсидованого експорту та як ефективного інструменту боротьби із заниженням цін на імпортовані товари;

- введення тимчасових обмежень імпорту у разі появи проблем з платіжним балансом;

- підвищення імпортного мита та застосування кількісних обмежень з метою уникнення серйозної шкоди вітчизняним виробникам, яка може бути спричинена надмірним імпортом;

- системної трансформації українського економічного законодавства відповідно до принципів, норм і стандартів системи ГАТТ/ СОТ, апробованих протягом десятиліть у багатьох країнах світу; – забезпечення передбачуваного розвитку торговельно-економічних відносин з основними торговельно-економічними партнерами.

Отже, розширення господарської діяльності та зростаюча роль взаємозалежності держав зумовлюють підвищення ролі міжнародних економічних організацій. Основною в системі організацій з регулювання та сприяння розвитку міжнародної торгівлі є Світова організація торгівлі, яка регулює багато економічних питань у світі та є досить універсальною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Герчикова І.М. Міжнародні економічні відносини: регулювання світогосподарських зв'язків. М.:АТ «Консалтбанк», 2010.

2. Міжнародні організації з регулювання міжнародної торгівлі та сприяння її розвитку. [Електронний ресурс] : <http://library.if.ua/book/68/5036.html>

3. Максимова Л.М., Міжнародні економічні відносини. М.: Банки і біржі: ЮНИТИ, 2005.

Гезалов Д., гр. ВИ-15-1

Научный руководитель: к.э.н., доц., доцент Куренной В.А.

АЗЕРБАЙДЖАН И МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Внешняя политика Азербайджанской Республики, как подтверждается двадцатилетним опытом существования страны в качестве независимого государства, является инструментом осуществления двустороннего и многостороннего диалога между Азербайджанской Республикой и другими государствами. Международные организации обеспечивают многостороннее сотрудничество между государствами. Они создаются на основании соглашения между участниками. Деятельность международных организаций регламентируется их уставом. Эффективность деятельности организаций зависит от степени согласованности, которой удастся достигнуть государствам. Азербайджан является активным членом большинства международных организаций ООН и ее специализированных учреждений – ЮНЕСКО, МОТ, ФАО и др., ОБСЕ, Совета Европы. Большое внимание уделяется Евросоюзу и НАТО.

В Организацию Объединенных Наций Азербайджанская Республика вступила 2 марта 1992 г. В первоначальный период основное направление деятельности азербайджанской дипломатии в ООН заключалось в решении Карабахской проблемы, освобождении захваченных территорий, возвращении беженцев и оказании им гуманитарной помощи. В Баку по прежнему внимательно отслеживают судьбу четырех резолюций Совета Безопасности 822, 853, 874,884 и шести заявлений председателя СБ ООН по Нагорно-карабахскому конфликту, принятых в 1993 г. в период эскалации вооруженных действий в Карабахе. Эти документы азербайджанская сторона рассматривает как международно правовую основу своих требований о возвращении захваченных агрессором азербайджанских земель. Поэтому все они имеют определенное политическое и международное правовое значение .

29 сентября 1994 года общенациональный лидер Гейдар Алиев в своем выступлении на 49 ой сессии Генеральной Ассамблеи ООН так охарактеризовал политику Азербайджана в отношении к ООН: «В целом Азербайджанская Республика оптимистически оценивает

перспективы ООН на будущее намерена и впредь отстаивать высокие принципы Организации Объединенных Наций стремиться к повышению эффективности и авторитета организации». Азербайджан поддерживает позицию ООН в вопросах борьбы с терроризмом и принимают участие в структурах, созданных для координации усилий государств членов в этой области. Наша Республика подписала 11 международно-правовых документов ООН в этой области. В мае 2006 года Азербайджан на три года стал членом Совета ООН по правам человека. В октябре 2011 года Азербайджан впервые в своей истории избран непостоянным членом Совета Безопасности ООН. Азербайджан также активно и полезно сотрудничает со многими специальными организациями и органами ООН. К их числу относятся. Программа Развития ООН ПРООН, Верховный Комиссар ООН по Беженцам, Детский Фонд ООН, Организация ООН по Образованию, науке и культуре, Организация по развитию промышленности, Всемирная организация по здравоохранению, Фонд беженцев ООН, Международное агентство по атомной энергии, Организация по договору о всестороннем запрете ядерных испытаний и др. Сотрудничество между Азербайджаном и Детским Фондом ООН UNICEF восстановлено с целью улучшения состояния детей и подростков вынужденных переселенцев и беженцев.

В течение 1995-2000 годов Азербайджан был членом исполнительного комитета UNICEF. Выступая на 65-й сессии Генеральной Ассамблеи ООН Президент Азербайджанской Республики Ильхам Алиев и отметил: «Азербайджан ценит основную роль, которую Организация Объединенных Наций играет в обеспечении международного мира и безопасности для народов мира стимулировании устойчивого развития и продвижении фундаментальных свобод». 20 января 1992 года Азербайджан становится членом Организации по безопасности и сотрудничеству в Европе. Вступление в Организацию было продиктовано стремлением Азербайджанской Республики активно участвовать в общеевропейских процессах, позволяющих вырабатывать и применять на практике принципы заложенные в Хельсинкском заключительном акте 1975 г. и других документах ОБСЕ. 10 июля того же года он подписал все учредительные документы, но практическая работа азербайджанской дипломатии в этой организации развернулась лишь с осени 1993 года.

Азербайджанская дипломатия уделяет большое внимание работе в ОБСЕ проявляя особую активность в использовании ее миротворческого компонента. Минская группа ОБСЕ это миротворческий институт создан в рамках мандата Хельсинкской сессии Совета ОБСЕ от 24 марта 1992 года на подготовку и проведение в Минске Конференции по Нагорному Карабаху. Имелось в виду, что основными задачами Минской группы станут не только проведение переговоров по урегулированию армяно – азербайджанского конфликта но и подготовка соответствующего компромиссного документа для решения этой проблемы с последующим утверждением мирного соглашения путем созыва Минской конференции ОБСЕ. Будапештский 5-6 декабря 1994 г. и Лиссабонский 2-3 декабря 1996 г. саммиты ОБСЕ оказались для азербайджанской дипломатии наиболее продуктивными. Так, в Будапеште проблему Нагорного Карабаха впервые внесли в повестку дня как особый вопрос. В результате обсуждения участники саммита приняли резолюцию Интенсификация деятельности ОБСЕ в связи с Нагорно карабахским конфликтом суть которой заключалась в том что государства участники подтвердили свои обязательства по соответствующим резолюциям Совета Безопасности ООН. Одобрены оказание Советом Безопасности политической поддержки председателю ОБСЕ в решении конфликта мирным путем и призвали конфликтующие стороны вести интенсивные систематические переговоры, включая прямые контакты. А на Лиссабонском саммите ОБСЕ в 1996 г. были впервые подтверждены главные принципы справедливого урегулирования конфликта, основывающиеся на базовых принципах международного права. Мадридские принципы условное наименование основных принципов урегулирования.

Литература

- 1.Əliyev N. Müstəqilliyimiz əbədidir, cild VIII, Bakı, 1995,1998
- 2.Гасанов А. Современные международные отношения и внешняя политика Азербайджана Баку, Şərq, Qərb, 2007, 904 с.
3. Мехтиев Р. Азербайджан: вызовы глобализации-Баку, XXIYeni Nəşrlər Evi, 2004, 584 с.
- 4.современной системе международных отношений 1993-2003 в,Зейналов и сыновья, 2004, 120 с.
- 5.Речь Президента Азербайджанской Республики Гейдара Алирза оглу Алиева на 49-ой

сессии Генеральной Ассамблеи ООН Бакинский рабочий, октябрь, 1994.

6. Речь Президента Азербайджанской Республики Ильхама Гейдара оглу Алиева на 65-ой сессии Генеральной Ассамблеи ООН 23 сентября 2010 / www.president.az.

7. Из беседы Президента Азербайджанской Республики Гейдара Алиева на встрече с председателем Европейской комиссии Романо Проди в Стамбуле дворец Чыраган, 19 ноября 1999 года Бакинский рабочий, 26 ноября 1999 года.

8. Южный Кавказ: тенденции и проблемы развития 1992, 2008 годы, Отв. ред. и рук. авт. кол. В.А. Гусейнов. М. Красная звезда, 2008, 392 с.

Гордієнко О.О., гр. ВЕ-15-1

Науковий керівник: к.е.н., доцент Сімахова А.О.

ВПЛИВ МВФ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇН

Сьогодні, усе світове господарство рухається у глобалізаційному напрямку, що посилює взаємозв'язки та взаємозалежності між країнами світу. Державна політика та економічний розвиток регулюється з огляду на дії зовнішніх партнерів, за для посилення конкурентних переваг. Але така взаємодія, окрім позитивних результатів, спричинює ще глобальне розповсюдження проблем, що спочатку виникли на регіональному або національному рівнях. Тому, було створено низку міжнародних та регіональних організацій, які протидіють розгортанню проблем на глобальному рівні, одна з найбільших таких організацій – це Міжнародний Валютний Фонд.

Роль і вплив Міжнародного Валютного Фонду розглядали такі автори: Шинкар В.А., Яцко Л.Б., Яцко Г.В., Салтинський В.В., Шмидт В.А., Юрков Е.Ю., Аскарів А.С., Тони Киллик, Марк Вайсброт та ін.

МВФ був заснований на конференції у Бреттон-Вудсі в липні 1944 р. 44 країни на цій конференції прагнули створити основу для економічного співробітництва, що б уникнути повторення девальвації валюти, яка сприяла Великій депресії 1930-х років. Основна мета МВФ полягає у забезпеченні стабільності міжнародної валютної системи – системи обмінних курсів та міжнародних платежів, що дає змогу країнам та їх громадянам взаємодіяти один з одним. Але у 2012 р. було оновлено мандат МВФ, який включив у себе всі питання макроекономічного та фінансового секторів, що мають відношення до глобальної стабільності [1]. До його складу входять 189 країн, а отже майже всі цивілізовані країни світу. МВФ, в свою чергу, регулює валютні відносини між державами-членами та надає їм допомогу при валютних ускладненнях, що виникають, здебільшого, через дефіцит платіжного балансу, шляхом надання коротко- і середньострокових кредитів в іноземній валюті.

МВФ допомагає країнам розвивати свою економіку й втілювати у життя окремі економічні проекти за допомогою трьох основних функцій:

- фінансова допомога у формі кредитування держав-членів, які мають проблеми через дефіцит платіжного балансу, з ціллю надання їм допомоги зі стабілізації та проведення реформ;

- технічна допомога, в рамках якої МВФ надає державам-членам консультації й фінансову допомогу, включаючи розробку й проведення податково-бюджетної та грошово-кредитної політики, розвиток фінансових інститутів, збір й обробку статистичних даних, а також підвищення кваліфікації державних службовців;

- нагляд за засобами макроекономічної політики держав-членів або оцінка таких засобів в рамках комплексного аналізу загального економічного клімату і стратегії кожної держави-члену у галузі економічної політики [2].

Кожна країна, яка звертається по допомогу до МВФ, повинна підписати міжнародний договір – «Лист про наміри», який регламентує обов'язки Фонду надати кредитну допомогу країні, а ця країна, в свою чергу, зобов'язується виконувати рекомендації з реформування власної економіки. Правлінням МВФ розроблені кредитні лінії на встановлений строк, які передбачають поступове надходження «траншів», кожен наступний з яких надходить за умов виконання країною наданих рекомендацій. Тобто, Фонд кредитує країни виключно під структурну модернізацію і реформування державного механізму в цілому. Здебільшого рекомендації можна узагальнити як такі, що спрямовані на швидку перебудову економіки, відновлення платоспроможності, шляхом збільшення доходів країни. Але якщо цього не відбувається, єдиним шляхом зменшення державних витрат, а отже і скорочення субсидування внутрішньої економіки, підвищення податкового навантаження, скорочення

соціальних видатків, та скорочення фінансування армії, наприклад, одним з таких рішень може бути приватизація підприємств державної форми власності тощо. Переважно, рекомендації МВФ спрямовані на швидке відновлення платоспроможності, при цьому нехтуючи соціальними наслідками для країни.

Отже, до позитивних наслідків співпраці з МВФ можна віднести:

- надання можливості структурної модернізації економіки і реформування державного механізму;

- відновлення платоспроможності країни;
- фінансування національних реформ;
- надання рекомендацій і консультацій щодо економічного напрямку руху.

До негативних наслідків співпраці з МВФ можна віднести:

- виникнення залежності від надходження чергових «траншів»;
- проведення реформ, які покращують економічне становище тільки в короткостроковій перспективі;

- проведення реформ, які негативно відображаються на населенні;
- посилення податкового тягаря;
- зменшення підприємств державної форм власності;
- погіршення добробуту населення.

Яскравим прикладом країни, яка страждає залежністю від кредитування МВФ, та на негативні наслідки, які відчуває на собі населення – Україна. Україна отримала перший кредит від Фонду у 1994 р. на суму близько 392 млн.дол., а на кінець 2017 р. ця сума склала 12,1 млрд. дол. і продовжує зростати. Останній меморандум по програмі Extended Fund Facility між МВФ та Україною був підписаний у березні 2015 р. на загальну суму 17,5 млрд. дол., що передбачає ряд реформ – ефективних рішень в управлінні економікою, боротьбі з корупцією, відновлення порядку в енергетичному секторі, оптимізацію й скорочення державних видатків, збільшення обсягів інвестицій до 3% ВВП та скорочення кількості чиновників [3]. Сьогодні, рекомендації МВФ стосуються створення вільного ринку сільськогосподарської землі, яка є надзвичайно важливою для країни з аграрною орієнтацією, стосуються підвищення пенсійного віку для українських громадян, та чергове підвищення цін на комунальні послуги, які вже не можуть сплачувати частка громадян. Тобто, соціальні наслідки від рекомендацій Фонду мають негативний характер, і поглиблюють соціальну нерівність у суспільстві.

Отже, як світова організація, Міжнародний Валютний Фонд є однією з найбільш впливових, він впливає на формування глобальної макроекономічної політики шляхом нагляду за валютною політикою країн-членів, реалізації кредитно-фінансової діяльності та надання технічної допомоги. Але країни які звертаються по допомогу, можуть в певній мірі стати залежними від кредитування, а також під впливом рекомендацій Фонду можуть виникати негативні соціальні наслідки, що погіршують добробут населення.

Список використаних джерел:

1. International Monetary Fund [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.imf.org/en/About>
2. Роль Международного валютного фонда в мировой экономике [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.konspekt.biz/index.php?text=50408>
3. Украина и МВФ: хронология отношений длиной 21 год [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://economics.unian.net/finance/1054684-ukraina-i-mvf-hronologiya-otnosheni-dlinoy-21-god.html>.

Каушан А.Є., гр. СМ-16-3

Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Скрипник Н.Є.

ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА СУСПІЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ТА РОЗВИТОК

Міжнародні організації відіграють важливу роль у процесах сприяння розвитку, надаючи відповідну технічну, фінансову та іншу допомогу країнам, що розвиваються. Нині у світі нараховується понад 4 тис. міжнародних організацій, з яких понад 300 – міжурядові. Міжнародні економічні організації (МЕО) є різновидом міжнародних організацій і інституційними механізмами координації та регулювання співробітництва практично в усіх

галузях міжнародних економічних відносин. Зазначена роль МЕО робить співробітництво з ними одним із головних чинників, який є об'єктивно необхідним для реалізації як завдання, встановленого в Основних напрямках, так і економічного розвитку нашої країни в цілому.

Один з ефективних шляхів побудови багатостороннього економічного співробітництва – створення міжнародних економічних організацій, покликаних сприяти укладенню багатосторонніх договорів, формуванню міжнародних механізмів з нагляду і контролю за їх виконанням, розробленню та встановленню норм, спрямованих на правове регулювання міжнародних економічних відносин, та ін. [3].

Можна ділити міжнародні економічні організації залежно від напрямку міжнародного економічного співробітництва. Нині можна виділити такі найважливіші напрями: співробітництво у галузі міжнародної торгівлі; співробітництво у валютно-фінансовій сфері; співробітництво у галузі промисловості та співробітництво у галузі стандартизації та сертифікації продукції. Так, наприклад, до організацій, які відають міжнародною торгівлею, необхідно віднести Світову організацію торгівлі, Конференцію ООН з торгівлі та розвитку, Європейську конференцію міністрів транспорту та деякі інші.

Можна класифікувати міжнародні організації з погляду торгівлі окремими видами товарів – цукром, кавою, пшеницею, каучуком та ін., які об'єднують як країни-експортери, так і країни – імпортери цих товарів.

Центральним форумом, на якому обговорюються міжнародні економічні та соціальні проблеми глобального й регіонального характеру, а також розробляються рекомендації щодо їхнього вирішення, є Економічна і соціальна рада ООН (ЕКОСОП). ЕКОСОП здійснює дослідження та готує доповіді з широкого спектра міжнародних економічних, культурних й інших питань, координує діяльність відповідних установ та інститутів ООН. Рада розробляє комплексні програми, що мають назву «Десятиліття розвитку» [2].

Питання економічного розвитку належать також до компетенції Конференції ООН з торгівлі й розвитку (ЮНКТАД). Принципами діяльності ЮНКТАД все більше утверджуються прагматизм і неконфронтаційність, що полегшує пошук спільних інтересів та досягнення консенсусу з важливих світогосподарських питань. Зокрема, останнім часом досягнуто позитивних результатів і домовленостей щодо цукру, оливкової олії, морських заставних документів.

Важливе місце в системі міжнародних організацій посідає Конференція ООН з торгівлі та розвитку (КТР), що була заснована у 1964 р. як орган Генеральної Асамблеї ООН. КТР відтворює міжнародну торгівлю, особливо торгівлю між країнами, що мають різний соціально-економічний устрій; визначає принцип і політику щодо міжнародної торгівлі і відповідних проблем економічного розвитку; розробляє рекомендації щодо реалізації зазначених принципів і політики, вжиття в межах своєї компетенції інших заходів, які можуть сприяти досягненню поставленої мети з урахуванням різних рівнів розвитку і відмінностей в соціально-економічних системах [1].

Програми розвитку ООН (ПРООН) – найбільший міжнародний канал для надання багатосторонньої технічної та передінвестиційної допомоги. ПРООН діє в понад 174 країнах що розвиваються. Нині здійснюється близько 5900 проектів, що фінансуються ПРООН, вартість яких становить 7,5 млрд дол. ПРООН також здійснює керівництво низкою спеціальних фондів і програм.

Найзначнішою міжнародною агенцією кредитування економічного розвитку є Група Світового банку. Кожна з агенцій має свої кошти, терміни кредитування та здійснює відповідну політику. Зокрема, Міжнародний банк реконструкції та розвитку фінансує проекти розвитку на тривалий термін (до 35 років), за які править ринкові відсоткові ставки. Натомість, Міжнародна асоціація розвитку збільшує термін надання кредитів країнам, що розвиваються, до 50 років. На відміну від Світового банку, МАР не має свого капіталу і залежить від постійного поповнення своїх коштів країнами-учасницями. Міжнародна фінансова корпорація бере участь у промислових проектах спільно з приватними інвесторами або як інвестор. МФК функціонує як каталізатор, об'єднуючи приватних інвесторів індустріальних країн і країн, що розвиваються. Мета створення Багатосторонньої агенції гарантування інвестицій – сприяння надходженню інвестицій до країн, що розвиваються, зокрема: надання гарантій від некомерційних ризиків обраним нею інвесторам. Міжнародний центр з урегулювання інвестиційних суперечок має на меті стимулювання приватних інвестицій шляхом урегулювання конфліктів між іноземними інвесторами й місцевими урядами. [2]

Отже, під міжнародними економічними організаціями слід розуміти такі організації, які створені на основі міжнародних договорів і проводять свою діяльність, спрямовану на організацію і здійснення міжнародного економічного співробітництва. У сьогоднішньому світі міжнародні економічні організації є структурами, які покликані поглибити співпрацю між різними країнами в сфері торгівлі та інших напрямках економіки. Вони можуть бути як всесвітніми, так і регіональними. Значення цих структур в світлі загальної тенденції глобалізації стає дедалі більше.

Список використаної літератури

1. Международные экономические организации: цели, функции, деятельность. Система международных экономических организаций [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://businessman.ru/new-mezhdunarodnye-ekonomicheskie-organizacii-celi-funkcii-deyatelnost-sistema-mezhdunarodnyh-ekonomicheskix-organizacij.html>.

2. Міжнародні організації та економічний розвиток [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://helpiks.org/2-80019.html>.

3. Міжнародні економічні відносини: Підручник / За ред. І. М. Школи. – К.: КНЕУ, 2003. – 589с.

Лян Цзюнье, гр. ВИ-15-1

Научный руководитель: к.э.н., доц., доцент Федотова Т.А.

КИТАЙ И МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Большое внимание уделяется в Китайской Республике сотрудничеству с Всемирной торговой организацией. Китайская Республика не только является полноправным членом этой важнейшей международной торговой организации, но и активно участвует в ее деятельности, в некоторых вопросах влияет на принятие важных решений ВТО. Китайская Республика вступила во Всемирную торговую организацию 1 января 2002 года, став её 144-м членом. Такая активная позиция и столь заметное участие Китайской Республики в работе ВТО не случайны. Китайская Республика является (согласно данным 2005 года) 19-й экономикой в мире по величине ВВП и 16-й торговой державой в мире по объёму экспорта и импорта. Роль Китайской Республики в мировой экономике и торговле неизменно растет. Растут также международное влияние Китайской Республики и объёмы экономической помощи развивающимся странам. Вследствие этого активное сотрудничество Тайваня с ВТО представляется закономерным и естественным.

Стабильный юань и низкая инфляция предопределили высокий уровень технологического импорта. В результате удалось добиться резкого увеличения конкурентоспособности китайской продукции на мировом рынке, что в свою очередь способствовало повышению положительного сальдо торгового баланса страны. Необходимым условием устойчивого курса национальной валюты в Китае стала эффективная и продуманная политика валютного регулирования и контроля. Основными составляющими политики валютного регулирования и контроля являются: контроль за допуском предприятий к внешнеторговой деятельности; требования 100% продажи экспортной валютной выручки; контроль над прямыми инвестициями за границей.

Использование современных технологий и преобладание в экспорте продукции обрабатывающей промышленности заметно снизило зависимость внешней торговли Китая от конъюнктуры мировых сырьевых рынков. В этом состоит существенное отличие китайской экономики от российской, которая в значительной степени ориентирована на экспорт сырья. По оценкам ряда экспертов, доходы от экспорта игрушек из Китая сопоставимы с доходом, который Россия получает от экспорта нефти. В целом в 2000 г. доля продукции обрабатывающей промышленности в экспорте достигла 90%.

Таким образом, устойчивость юаня не только не мешает развитию внутреннего производства в Китае, но в значительной мере способствует увеличению активного сальдо внешнеторгового баланса. Кроме того, устойчивость национальной валюты ведет к укреплению доверия граждан к финансовой политике государства. Примечательно, что в Китае, где с 1994 г. курс юаня остается практически неизменным (на уровне 8,28 юаня за доллар США), уровень благосостояния увеличился за это время почти в полтора раза.

Источники.

1. Россия, Китай и БРИКС//[Электронный ресурс] – Режим доступа. – URL: <http://www.chinapro.ru/blogs/6/6155/>

2. Международный валютный фонд: история создания и деятельность. Справка // [Электронный ресурс] – Режим доступа. – URL: <http://ria.ru/economy/20081013/153028158.html>
3. Костюмина Г. Седьмой Восточноазиатский саммит в Пномпене // Г. Костюмина / [Электронный ресурс] – Режим доступа. – URL: <http://www.mgimo.ru/news/experts/document231109.phtml>
4. Ассоциация регионального сотрудничества Южной Азии // [Электронный ресурс] – Режим доступа. URL: <http://academic.ru/dic.nsf/ruwiki/239684>
5. Азиатско-Тихоокеанский парламентский форум // [Электронный ресурс] – Режим доступа. URL: <http://interaffairs.ru/read.php?item=9085>

Маматкулов Б., гр. ВИ-15-1

Научный руководитель: к.е.н., доц., доцент Тараненко В.Е.

УЗБЕКИСТАН И МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Республика Узбекистан является членом более 100 международных организаций. Узбекистан стал членом Организации Объединенных Наций (ООН) 2 марта 1992 г. Основными приоритетами взаимодействия с ООН являются вопросы борьбы с современными угрозами и вызовами безопасности, нераспространения оружия массового поражения, реконструкции Афганистана, решения экологических проблем, в частности, смягчения последствий катастрофы бассейна Аральского моря, социально-экономического развития, защиты и поощрения прав человека.

Узбекистан является участником всех 13 конвенций ООН по борьбе с терроризмом и выдвигал крупные инициативы по консолидации усилий мирового сообщества в этой области. Республика Узбекистан приветствует прогресс по разработке правовых документов в сфере борьбы с международным терроризмом. Однако, очевидно, что практических результатов в борьбе с терроризмом можно добиться только путем создания глобальной системы всестороннего сотрудничества в рамках ООН. Как отмечал Президент Республики Узбекистан И.А.Каримов: «Сегодня всем должна быть ясна одна истина: естественно, что ни один человек, ни одно государство не могут остаться в стороне от борьбы во имя искоренения этого зла, угрожающего всему человечеству».

Исходя из этого, Узбекистан приветствует работу Контртеррористического комитета Совета Безопасности и всецело поддерживает его усилия по укреплению потенциала стран-членов ООН противостоять этому злу. Очевидно, что создание этого комитета является, в том числе, и результатом выдвинутой Президентом Республики Узбекистан И.А.Каримовым инициативы о создании Международного центра по борьбе с терроризмом, озвученной на саммите ОБСЕ в Стамбуле еще в 1999 году.

Республика на регулярной основе представляет в КТК национальные доклады по выполнению положений резолюции 1373 (2001). Серьезную угрозу стабильности во многих регионах мира несет экстремизм во всех его проявлениях. Пропаганда религиозного экстремизма представляет собой идеологическую подготовку к вовлечению в ряды организаций прямого террора. Не случайно, деятельность такой организации, как «Хизб-ут-Тахрир» нацелена, прежде всего, на подрастающее поколение.

Узбекистан тесно сотрудничает с ООН и ее специализированными учреждениями в сфере противостояния наркоагрессии. Реальным вкладом сотрудничества Республики Узбекистана с ООН стало учреждение в регионе Центрально-азиатского регионального информационного координационного центра по борьбе с незаконным оборотом наркотических средств, психотропных веществ и их прекурсоров (ЦАРИКЦ), инициатива о создании которого была выдвинута Президентом И.А.Каримовым во время визита Генерального секретаря ООН в Узбекистан в октябре 2002 года.

Узбекистан является автором двух инициатив – по введению эмбарго на поставки оружия в Афганистан и создание группы друзей и соседей этой страны, которая получила свое отражение в т.н. группе «6+2». В последующем, став инициатором преобразования «6+2» в группу «6+3», включив в ее состав, с учетом современных реалий, наряду с государствами-сосеями, Россию и США и НАТО.

Республика вносит эффективный вклад в реализацию программ ООН по содействию в постконфликтном восстановлении Афганистана, в частности, содействует международным

поставкам гуманитарных грузов, участвует в восстановлении инфраструктуры и строительстве различных объектов на территории Афганистана.

Узбекистан присоединился ко всем важным международным соглашениям и договорам в сфере разоружения и нераспространения, таким как ДНЯО, ДВЗЯИ, конвенции по химическому и биологическому оружию.

Между Узбекистаном и МАГАТЭ заключено Соглашение о применении гарантий в связи с ДНЯО. В 1998г. РУ присоединилась к Дополнительному протоколу к данному Соглашению. Став членом МАГАТЭ, Узбекистан получил доступ к международному опыту и передовым технологиям по использованию ядерных методов в науке, здравоохранении, сельском хозяйстве и других областях, безопасному обращению с ядерными материалами. При консультативной и технической помощи МАГАТЭ был разработан проект Закона Республики Узбекистан «О радиационной безопасности», который был принят 31 августа 2000г. на третьей сессии второго созыва ОлийМажлиса Республики Узбекистан. Кроме этого, 9 апреля 2008 года был принят Закон РУ «О присоединении РУ к международной конвенции о борьбе с актами ядерного терроризма», который демонстрирует еще большую приверженность республики к борьбе с международным терроризмом. В настоящее время в Узбекистане совместно с МАГАТЭ реализуются 14 региональных/межрегиональных и 5 национальных проектов.

Республика Узбекистан является инициатором крупной инициативы о создании в Центральной Азии зоны, свободной от ядерного оружия, (ЦАЗСЯО), которая уже заняла прочное место в международной разоруженческой повестке дня. В сентябре 2006 г. в г.Семипалатинске Центральноазиатские государства подписали Договор о ЦАЗСЯО, а на 61-ой сессии Генассамблеи была принята резолюция «Зона, свободная от ядерного оружия, в Центральной Азии», представленная делегацией Узбекистана от имени стран ЦА.

В сфере экологии для РУ наиболее важным вопросом является проблема Аральского моря. Узбекистан считает, что агентства системы ООН оказывают недостаточное внимание странам региона в преодолении Аральского кризиса. Глобальный масштаб гуманитарной катастрофы требует гораздо большего содействия, еще важнее – интеллектуального и технологического вложения. Вопрос должен иметь для ООН первостепенное значение. Глава Узбекистана подчеркнул, что решение Аральской проблемы самым непосредственным образом связано с вопросами рационального и разумного использования водно-энергетических ресурсов, бережного подхода к сохранению хрупкого экологического и водного баланса в регионе, и отметил необходимость достижения баланса интересов государств региона в этой сфере.

Учитывая серьезность экологической катастрофы Аральского моря, Узбекистан провел международную конференцию «Проблемы Арала, их влияние на генофонд населения, растительный и животный мир и меры международного сотрудничества по смягчению их последствий» (11-12 марта 2008г., г.Ташкент), в которой активное участие приняли представители ООН.

Республика Узбекистан является участником более 70 международных документов ООН в области прав человека, включая шесть основных соглашений, последовательно выполняя свои международные обязательства и вырабатывая собственную политику в этой сфере. С 1993 г. в республике начала свою деятельность крупнейшая программа ООН – Программа развития (ПРООН), подготовка и реализация проектов которой с 1999 г. осуществляется на основе страновой программы сотрудничества (СПС). Главная задача СПС – предоставление технического и консультативного содействия Узбекистану в решении краткосрочных и среднесрочных приоритетных задач социально-экономического развития страны.

Узбекистан стал членом Организации по безопасности и сотрудничеству в Европе (ОБСЕ) 26 февраля 1992 года. В июне 2006 года Постоянным советом ОБСЕ было принято решение об учреждении офиса Координатора проектов ОБСЕ в Узбекистане вместо существовавшего до того времени Центра ОБСЕ в г. Ташкенте. В июле 2006г. Правительством РУ и ОБСЕ был подписан Меморандум об учреждении поста Координатора проектов ОБСЕ в Узбекистане. Данная форма сотрудничества позволяет сконцентрировать деятельность полевого присутствия на реализации более крупных проектов, которые предварительно согласовываются сторонами. В рамках подписанного Меморандума, в 2007г. совместно с министерствами и ведомствами республики было реализовано 18 проектов, в 2008г. – 15.

С сентября 1992 года Республика Узбекистан является полноправным членом Всемирного банка. 2 июля 1992 года введен в действие Закон "О членстве Республики Узбекистан в Международном валютном фонде, Международном банке реконструкции и развития, Международной ассоциации развития, Международной финансовой корпорации, Многостороннем агентстве по гарантиям инвестиций". В Ташкенте открыто представительство Банка. В настоящее время действует стратегия ВБ по линии МБРР по финансовому содействию республике на 2008-2011 годы. Разработанная стратегия основывается на программе Республики Узбекистан по повышению благосостояния населения на 2007-2010 годы, утвержденной Кабинетом Министров РУ в августе 2007 года.

Источники.

1. Шанхайская организация сотрудничества: от становления к всестороннему развитию: материалы Третьего заседания Форума ШОС, Китай, г. Пекин, 19–21 мая 2008 г. / под ред. А. Лукина. М., 2008.

2. Деловой Узбекистан: справ. / ПОЛПРЕД, МИД РФ, Москва-2008. Т. 11–12. URL: www.polpred.com

3. <http://mfa.uz/ru/cooperation/international/601/>

4. Кранс М. Эксперты ШОС обсудили проблемы глобального экономического кризиса. URL: www.infoshos.ru

Петренко Р.А., гр. СМ-16-2

Науковий керівник: ст. викл. Гапоненко С.О.

СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ЗІ СВІТОВИМ БАНКОМ

У сучасній системі господарювання України зовнішні запозичення є важливою умовою не лише реалізації пріоритетних економічних проєктів, а й основою стабільності розвитку країни. Актуальність визначеної теми полягає у тому, що стабільний розвиток економіки неможливий без закладення ефективної основи для її розвитку та без підтримки міжнародних фінансових інституцій.

Протягом останніх п'яти років перед Україною постали гострі виклики в політичній, соціальній та економічній сферах. Вибір європейської моделі розвитку, здатної забезпечити сталий економічний розвиток та ринкове конкурентоспроможне середовище, особливо у фінансовій сфері, потребував системного вирішення накопичених проблем, основними серед яких були:

- стрімке зростання частки проблемних активів на балансах банків;
- суттєвий вплив депозитів;
- висока доларизація кредитів і депозитів;
- недостатні розміри власного та регулятивного капіталу банків тощо.

Актуальність проблеми міжнародного кредитування та співпраці України з міжнародними фінансовими інститутами (у тому числі, зі Світовим банком) знайшла відображення в низці публікацій вітчизняних науковців і практиків. Зокрема, значний внесок у розкриття цієї теми зробили Н. Мехеда, Н. Стукало, М. Литвин, О. Дзюблук, Ю. Макогон, О. Мозговий, Д. Лук'яненко, М. Кириченко, А. Сомик, В. Мітенко, І. Михайловська, О. Музика та ін.

В міру зростання кількості країн-членів і зміни потреб Світовий банк збільшував свою мережу, і нині вона охоплює 5 різних організацій, які разом утворюють Групу Світового банку (табл.1).

За більш ніж 25 років співпраці України зі Світовим банком було проведено приблизно 70 проєктів та програм. Світовий банк продовжує підтримувати першочергові реформи, що покликані подолати ключові структурні передумови нинішньої економічної кризи в Україні та закласти фундамент для всебічного і стійкого зростання.

Проведення реформ сприяє зміцненню системи врядування, прозорості та підзвітності в державному секторі, а також стабільності в банківському секторі. Ці операції також сприяють зусиллям зі зміцнення нормативно-правової бази та зниженню витрат на ведення бізнесу; створюють надійні і якісні робочі місця для всіх українців, забезпечуючи ефективно і вчасне використання обмежених державних ресурсів для надання високоякісних державних послуг.

Таблиця 1

Група Світового банку

Інституція	Діяльність
Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР)	Надає допомогу країнам з середнім рівнем доходу. Більшість своїх коштів МБРР одержує шляхом продажу облігацій на міжнародних ринках капіталу.
Міжнародна асоціація розвитку (МАР)	Підтримує найбільш бідні країни з доходом на душу населення не більше, ніж \$885, яким вона надає безвідсоткові позики, технічну допомогу та консультації з питань політики.
Міжнародна фінансова корпорація (МФК)	сприяє розвитку країн-клієнтів шляхом фінансування інвестицій у приватний сектор.
Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (БАГІ)	Заохочує іноземні інвестиції шляхом надання гарантій іноземним інвесторам на покриття збитків, спричинених некомерційними ризиками у країнах, що розвиваються, створюючи, таким чином, сприятливі можливості для інвестицій у цих країнах.
Міжнародний центр врегулювання спірних питань щодо інвестицій (МЦВСПІ)	Забезпечує інструменти для врегулювання шляхом погоджувальних або арбітражних процедур спірних питань щодо інвестицій між іноземними інвесторами та країнами-одержувачами інвестицій.

* – складено автором за даними [1]

Світовий банк також надає підтримку Україні шляхом надання консультацій з питань політики і технічної допомоги в розробці та здійсненні всебічних структурних реформ, в тому числі в таких галузях, як: підвищення ефективності використання державних ресурсів, боротьба з корупцією, стабілізація банківського сектору; поліпшення інвестиційного клімату; реструктуризація енергетичного сектору і зміцнення системи соціального захисту населення з метою надання адресної допомоги найбільш уразливим верствам населення.

Зараз Україна та Світовий банк спільно працюють над сімома проектами. Кожен з них сприяє створенню нових робочих місць, зміцненню фінансової системи, передачі навичок і новітніх технологічних знань [2].

Поглиблення антикорупційних реформ, подальше поліпшення середовища ведення бізнесу й поступ у сфері приватизації зміцнять довіру інвесторів та сприятимуть залученню іноземних інвестицій. Процеси, що відбуваються у банківській системі України, свідчать про необхідність зміцнення передусім її національної складової.

Продовження співпраці з Світовим банком та іншими міжнародними кредиторами залишатиметься важливим для відновлення міжнародних резервів та зростання довіри інвесторів [3]. Загалом, кредити Світового банку є досить привабливим джерелом зовнішнього фінансування як дефіциту державного бюджету, так і реструктуризації економіки України. Фінансові умови, на яких Світовий банк надає позики Україні, є вигіднішими, ніж більшість інших зовнішніх джерел запозичення, доступних для України в даний час. Однак кредити МБРР доречно спрямовувати на найбільш важливі національні проекти, щодо яких має бути чіткий моніторинг від стадії розробки та обґрунтування доцільності до повного завершення, що помітно підвищить їх ефективність

Список використаної літератури:

1. Офіційний сайт Світового банку / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org/en/about/unit>
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.minfin.gov.ua/>.
3. The World Bank. Where we work – Ukraine [Електронний ресурс] // The World Bank. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.worldbank.org/en/country/ukraine/overview>.

Румин Д. В., гр. ВВ-15-1

Науковий керівник: д.е.н., доц., зав. каф. Стеблянко І.О.

ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Міжнародні організації є дієвим регулятором міжнародних відносин, зокрема, в економічній сфері. Їх значення як інституційних одиниць міжнародної економіки дедалі зростає. Сьогодні практично всі держави світу – від найпотужніших до невеликих і таких, економічний рівень яких ще невисокий, – сполучаються у світовій мережі міжнародних організацій.

Україна сьогодні є членом багатьох міждержавних організацій. Свої взаємовідносини з міжнародними фінансовими організаціями наша країна прагне будувати, в першу чергу, на принципах дотримання національних інтересів. Співробітництво з такими фінансовими організаціями, як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий Банк (СБ), Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Чорноморський банк торгівлі і розвитку (ЧБТР) має для нашої країни першочергове значення, оскільки від їх позицій багато в чому залежать сучасний стан і перспективи розвитку української економіки.

Співпраця України з групою Світового банку розпочалася 1992 році, коли на офіційній церемонії у Державному департаменті США українська сторона підписала статут Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР), який є основною структурною ланкою всесвітньої фінансової організації. Інші складові – Міжнародна асоціація розвитку, Міжнародна фінансова корпорація, Багатостороннє агентство гарантування інвестицій та Міжнародний центр розв'язання спірних питань у сфері інвестицій.

Світовий банк в особі МБРР і Міжнародної асоціації розвитку є не звичайним банком, а спеціалізованою фінансовою агенцією, яка надає низькопроцентні довгострокові кредити і гранти країнам, що є їхніми засновниками, тобто власниками акцій. Україні належить 10908 акцій на суму 1315,9 млн. дол. США.

Міжнародні фінансові організації набувають дедалі більшої вагомості у міжнародних економічних відносинах, оскільки через мережу цих організацій проходить значна частка світових інвестицій, відбуваються купівля та продаж валюти для фінансування експорту й імпорту. Особливо важлива діяльність цих організацій для країн, які здійснюють перехід до ринкових відносин і готові використати як управлінський досвід МФО, так і власні можливості.

Основні цілі, завдання співпраці України з МВО:

- економічний і соціальний розвиток держави;
- стабілізація виробництва;
- економічне зростання.

Завдання:

- зміцнення фінансового сектора;
- сприяння створенню та розвитку дрібних та середніх підприємств;
- підтримка структурної перебудови великих підприємств;
- створення сприятливого інвестиційного клімату;
- залучення прямих іноземних інвестицій та заохочення спільного фінансування проектів.

Засади:

– прискорення ринкової трансформації, забезпечення фінансової стабілізації та інтегрування України в Європейський Союз;

– відповідність умов кредитування України МФО пріоритетам її економічного та соціального розвитку;

– спрямування ресурсів на забезпечення сталого економічного зростання, здійснення структурних перетворень, формування розвиненого внутрішнього ринку і припинення практики їх використання для фінансування поточних витрат;

– мобілізація та ефективне використання внутрішніх фінансових ресурсів, сприяння надходженню прямих іноземних інвестицій;

– дотримання економічно обґрунтованих та загально визнаних меж і порогів рівня зовнішньої заборгованості відповідно до міжнародних критеріїв платоспроможності держави [1].

Міжнародні фінансові організації мають велике значення для покращення економічного становища України. Співпраця України з МФО сприяє поліпшенню макрофінансових показників стабілізації, формуванню конкурентного ринкового середовища, стабілізації національної грошової одиниці, активізації інвестиційного процесу, розвитку приватного підприємництва.

Список використаної літератури:

1. Міжнародна економіка. Підручник./ За ред. А. О. Задой, В. М. Тарасевича –К.: Центр учбової літератури, 2012. – 416 с.
2. Міжнародні стратегії економічного розвитку / за ред. А. О. Задой. – Д.:ДУЕП, 2008. – С. 277–307.
3. Кабанов В.Г. Активізація фінансових інвестицій як складова стратегії стабілізації та росту економіки / В.Г. Кабанов // Фінанси України. – 2010. – № 5. – С. 39-48.4.

Соколова Ю.В., гр. ВВ-15-1

Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Саричев В.І.

СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ З ОРГАНІЗАЦІЄЮ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ТА РОЗВИТКУ

На сьогоднішній день пріоритетним напрямом зовнішньоекономічної діяльності України є подальший розвиток торговельно-економічного співробітництва з країнами високого економічного розвитку. Одним з кроків до цього є співробітництво з організаціями, членами яких є ці держави.

Метою роботи є дослідження роботи України щодо набуття членства в організації. Цей аспект набуває актуальності саме тому, що не має достатньої кількості досліджень та публікацій на дану тему.

Співробітництво між Україною та ОЕСР започатковано у 1997 році шляхом підписання Кабінетом Міністрів України та ОЕСР Угоди щодо привілеїв, імунітетів та пільг, які надаються ОЕСР на території України. Угоду було ратифіковано Верховною Радою України у липні 1999 року.

Важливим механізмом координації співробітництва з ОЕСР є Координаційна рада у зв'язках з ОЕСР, спільні засідання якої проводяться на регулярній основі для обговорення актуальних питань двосторонньої співпраці. Головою Координаційної Ради є Міністр економічного розвитку і торгівлі України.

На сьогодні Україна тісно співпрацює з ОЕСР в статусі асоційованого члена в рамках Комітету зі сталі, Глобального форуму ОЕСР з прозорості та обміну інформацією для податкових цілей; в статусі учасника (спостерігача) в рамках Комітету з конкуренції, Комітету з питань державного управління, Робочої групи з питань розвитку малого і середнього бізнесу та підприємництва, бере участь у заходах Міжнародного транспортного форуму (МТФ), Міжнародного енергетичного агентства (МЕА), приєдналася до Насінневих схем ОЕСР по сортовій сертифікації насіння зернових, кукурудзи та сорго, у 2013 році Україна набула членства у Глобальному форумі з транспарентності та обміну інформацією для податкових цілей в рамках ОЕСР.

Крім того, ОЕСР проводить регулярні експертні огляди у країнах-членах і у виняткових випадках – країнах, які не є членами Організації [1]. Проведення кожного подібного огляду ОЕСР в Україні сприяє поглибленню співробітництва з ОЕСР. Крім того, огляди мають велике практичне значення, оскільки містять конкретні рекомендації щодо покращення державної політики у певній сфері.

12 березня 2014 року Рада ОЕСР прийняла рішення щодо поглиблення співпраці з Україною шляхом надання досвіду Організації для вирішення існуючих питань у сфері державного управління нашої держави та проведення необхідних реформ. 7 жовтня підписано Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України та ОЕСР щодо поглиблення співробітництва, що визначає пріоритетні сфери та форми співробітництва з ОЕСР на дворічний термін, зокрема:

- розвиток малих та середніх підприємств;
- боротьба з корупцією;
- державне управління;
- розвиток секторної конкурентоспроможності, в тому числі в галузях сільського господарства і зеленої економіки;

- управління державними підприємствами;
- удосконалення системи податкового адміністрування;
- розвиток статистики тощо.

Як висновок можна сказати, що пріоритетними напрямами співробітництва між Україною та ОЕСР є:

1. Підписання Декларації ОЕСР про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства та набуття членства в Інвестиційному комітеті ОЕСР.
2. Завершення в середньостроковій перспективі процедури набуття членства в Комітеті з конкуренції ОЕСР.
3. Залучення експертної допомоги ОЕСР у впровадженні Антикорупційної стратегії на 2014–2017 роки; розробленні та впровадженні Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування; організації підготовки, перепідготовки та підвищенні кваліфікації з питань, пов'язаних із запобіганням корупції.
4. Проведення консультацій щодо співпраці з Робочою групою з боротьби з хабарництвом в міжнародних комерційних операціях ОЕСР.
5. Продовження реалізації III фази проекту ОЕСР «Стратегія секторної конкурентоспроможності для України» Євразійської програми конкурентоспроможності, в рамках якого мають бути впроваджені рекомендації ОЕСР, спрямовані на удосконалення державної політики та покращення інвестиційної привабливості секторів з високим потенціалом підвищення конкурентоспроможності: агропромислового комплексу, виробництва альтернативних джерел енергії на основі біомаси, а також у сфері енергоефективності.
6. Реалізація проекту ОЕСР «Створення умов для започаткування схеми гарантування кредиту для малих і середніх підприємств в агробізнесі» в рамках Євразійської програми конкурентоспроможності; проведення обстеження МСП у регіонах України, аналіз напрямів державної політики та підготовка рекомендацій щодо інструментів регуляторної, інформаційної та фінансової політики на підтримку екологізації МСП у рамках реалізації проекту ОЕСР «Екологізація діяльності малих і середніх підприємств» програми «Екологізація економіки країн Східного партнерства Європейського Союзу» (започаткованого в грудні 2014 року).

Список використаних джерел:

1. <http://mfa.gov.ua> – міністерство закордонних справ України.
2. <http://me.gov.ua> – міністерство економічного розвитку і торгівлі України.

Цзян Фанцзюн, гр. ВИ-14-1

Научный руководитель: д.э.н., доц., профессор Гришкин В.О.

ВСЕМИРНЫЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ФОРУМ

23-26 января 2018 года в Давосе (Швейцария) прошла очередная встреча Всемирного экономического форума (ВЭФ). В ней приняли участие лидеры европейских, ближневосточных и азиатских государств. Российскую делегацию возглавит заместитель председателя правительства РФ Аркадий Дворкович.

Давосский форум – ежегодная встреча представителей политической и деловой элиты. Помимо организации этого мероприятия ВЭФ реализует ряд международных экономических программ, направленных на борьбу с безработицей, увеличение инвестиций в развивающиеся страны, инновации в финансовой сфере и др.

Первая экономическая конференция состоялась в Давосском конгресс-центре в январе 1971 года под патронатом Европейской комиссии. На ней присутствовали 444 руководителя крупных предприятий из 30 стран. Главной темой встречи было обсуждение новейших методов корпоративного управления. После окончания конференции ее председатель, швейцарский профессор Клаус Шваб создал организацию "Европейский управленческий форум" (European Management Forum) для проведения последующих встреч. С 1973 года на конференциях помимо вопросов менеджмента стали обсуждаться проблемы макроэкономики и внешней политики. С 1974 года в заседаниях начали принимать участие политические деятели. В 1987 году форум получил свое нынешнее название.

ВЭФ с 1980-х годов обладает статусом одного из главных событий года на международной арене, его участниками становятся более 3 тыс. представителей бизнеса, общественных организаций, а также политиков. В настоящее время деятельность форума

направлена на развитие международного сотрудничества и на улучшение взаимодействия государства и бизнеса. Членами организации ВЭФ являются около 1 тыс. крупных международных компаний с оборотом свыше \$5 млрд – их приглашают для участия в работе форума с учетом национального рейтинга и роли в развитии региона. Бессменным исполнительным председателем ВЭФ является Клаус Шваб. Выработкой политики и долгосрочной стратегии ВЭФ занимается совет доверенных (совет директоров), в который входят 23 человека: представителя бизнеса, политики, науки, общественные деятели из разных стран мира. РФ в совете представляет председатель правления Сбербанка России Герман Греф.

Высшим исполнительным органом является совет управляющих, состоящий из девяти директоров. Оперативное руководство ВЭФ осуществляет исполнительный комитет из представителей более 60 стран. Штаб-квартира организации расположена в пригороде Женевы Колоньи. Форум имеет филиалы в Нью-Йорке и Сан-Франциско (Мировой экономический форум США), а также офисы в Пекине и Токио. Бюджет с 1980-х годов формируется за счет ежегодных членских и партнерских взносов. В 2016-2017 финансовом году (завершился 30 июня 2017 года) он составил 280 млн швейцарских франков (около \$290 млн). В структуре ВЭФ также действуют такие сообщества, как "Пионеры технологии", Фонд Шваба для социального предпринимательства, Группа молодых лидеров, "Женщины-лидеры и гендерное равенство", Академический форум.

Последняя встреча ВЭФ состоялась 17-20 января 2017 года. В ней приняли участие более 3 тыс. человек, в их числе 1,8 тыс. предпринимателей, 300 политиков и государственных деятелей, 245 представителей СМИ, а также деятели гражданского общества, культуры, инженеры-изобретатели и др. Всего в рамках встречи было проведено 400 официальных сессий, из них около половины – в закрытом для СМИ формате.

Ежегодно ВЭФ публикует доклады и рейтинги: в частности, "Глобальная конкурентоспособность", "Глобальные риски", "Глобальное гендерное неравенство", "Рейтинг человеческого капитала" и др. ВЭФ проводит выездные региональные саммиты и пленарные заседания: так, в апреле 2017 года прошел Всемирный экономический форум по проблемам Латинской Америки (в Аргентине), в мае – по проблемам АСЕАН (в Камбодже), Ближнему Востоку и Северной Африке (в Иордании), в июне – по проблемам Африки (в ЮАР), в июне – по проблемам Латинской Америки (в Мексике). Также встречи в рамках ВЭФ были организованы в США (в июне и сентябре), КНР (июнь), Индии (октябрь) и ОАЭ (ноябрь).

С 1990-х годов Давосский форум неоднократно становился объектом критики антиглобалистских движений: организацию обвиняли в элитаризме и усилении неравенства в распределении доходов. Поскольку из-за повышенных мер безопасности в сам Давос протестующие проникнуть не могут, демонстрации часто проходят в других городах Швейцарии, в том числе в Берне. Также форум подвергался критике из-за высокой стоимости участия для компаний: в 2017 году цена приглашений для них составляла около \$40 тыс.

Список литературы

1. Базилевич В., Лук'янов В., Писаренко Н., Квіцинська Н. Мікроекономіка: Опорний конспект лекцій. – К.: Четверта хвиля, – 248 с.
2. Гальперин В.М., Игнатьев С.И., Моргунов В.И. Микроэкономика: В 2т./ Под ред. В.М.Гальперина. – СПб: Эконом. школа, -Т.1. – 349 с.
3. Гамільтон Дж. Методичний посібник до "Мікроекономіки" Роберта С.Піндайка та Деніела Л.Рубінфельда / Пер. з англ. А.Олійник та Р.Скільський. – К.: Основи, – 223 с.

3. УЧАСТЬ УКРАЇНИ У СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

Аксьонова А. О., гр. ВУ-15-1

Науковий керівник: к.е.н., доцент Сімахова А.О.

ВПЛИВ ГЛОБАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Економічний, соціально-політичний, культурний розвиток останніх двох десятиліть ХХ століття відбувався під дедалі потужнішим впливом глобалізації. Глобалізацією називається об'єктивний процес економічної, політичної і культурної інтеграції та уніфікації членів світової спільноти [1]. Глобалізація проявляється у зростанні міжнародної торгівлі й інвестицій, значному підвищенні ролі транснаціональних корпорацій (ТНК) у світогосподарських процесах.

Актуальність дослідження впливу глобалізації на функціонування національної економіки визначається швидкими темпами розвитку інтеграційних процесів, від яких значною мірою залежить система та характер національного господарства. Разом із тим, трансформація глобалізаційних процесів, що відбувається під дією зміни кон'юнктури політико-економічних сфер взаємодії держав та інших міжнародних утворень, що спричиняє необхідність переосмислення методів та моделей поведінки національної економіки на арені інтегрованих суспільних відносин. Питання проблеми розвитку економіки в умовах глобалізації розкриті в наукових працях українських і зарубіжних вчених, зокрема Г. Мартина, С. Хантінгтона, О. Білоруса, В. Гейця, Д. Лук'яненка, Ю. Макогона, А. Філіпенка та багатьох інших.

Метою даної роботи є визначення впливу процесу глобалізації на національну економіку України, аналіз стану економічного розвитку країни та виявлення джерел і наслідків процесу. Глобалізація має прямий вплив на економічний і соціальний розвиток усіх країн світу, зокрема й України. До головних ознак глобалізації можна віднести: взаємозалежність національних економік та їх взаємопроникнення; інтернаціоналізація світової економіки під впливом поглиблення міжнародного поділу праці; послаблення можливостей національних держав щодо формування незалежної економічної політики; становлення єдиної системи зв'язків і нової конфігурації світової економіки. На сцену світового економічного життя висувуються нові суб'єкти світогосподарських процесів, зокрема: міжнародні організації (МВФ, Світовий банк, МОП, СОТ); країни «великої сімки»; багатонаціональні корпорації; великі міста.

Глобалізаційні процеси сьогодення проявляються у значному зростанні економічної переваги країн Азії та Латинської Америки, зниженням впливу США та високорозвинених країн Західної Європи на економічні процеси. Вплив глобальних економічних процесів на розвиток країн характеризується вільною торгівлею, вільним рухом капіталу, показниками економічної діяльності, рівнем конкурентоспроможності тощо.

Україна втрачає позиції у глобальному рейтингу країн світу за індексом Всесвітньої глобалізації. Так, за KOF Index of Globalization 2017 Україна посідає 45-е місце зі 193 країн (у попередньому рейтингу займала 42 позицію) [5]. В першу чергу, одними з найважливіших показників економічної діяльності, які визначають вплив глобалізаційних процесів на розвиток країни, є обсяги експорту-імпорту товарів та послуг. У 2016 році Україна експортувала товарів та послуг на суму 36361,7 млн. дол. США, що на 17654,3 млн. дол. США менше, ніж у 2015 році та імпортувала товарів та послуг на суму 39249,7 млн. дол. США, це на 1733,3 млн. дол. США більше, ніж у попередньому 2015 році.

Крім того, на вплив глобальних економічних процесів вказує рівень зайнятості та безробіття населення. Чим вищий показник зайнятості населення, тим вищий рівень глобалізації країни. Ми спостерігаємо зменшення кількості кваліфікованої робочої сили в Україні. В 2014 році в країні було зафіксовано 15626,1 тис. осіб зайнятого населення працездатного віку, а у 2015 році цей показник становив 15742,0 тис. осіб. Кількість безробітних навпаки має тенденцію до збільшення – у 2015 році нараховувалось 1654,0 тис. безробітних осіб працездатного віку, а у 2016 – 1677,5 тис. осіб, що перевищує попередній показник більше, ніж у 2 рази [2].

Невідривними суб'єктами сучасних глобальних економічних процесів є міжнародні економічні організації: Міжнародний валютний фонд, Світовий Банк, Світова організація торгівлі та інші. Їхня діяльність має значний вплив на розвиток світової економіки. В

рейтингах міжнародних економічних організацій за минулий рік Україна посідає останні місця за різними показниками. Наприклад, за даними Світового банку, ВНД на душу населення в Україні є одним з найнижчих у світі – вона займає 158 позицію з 216 країн світу. У рейтингу країн за розміром ВВП Україна посідає 61 позицію з 217. Її валовий внутрішній продукт у 2016 р. склав 98 629 млн. дол. США. У більш розвинених країнах цей показник набагато вищий. ВВП США за минулий рік склав 76671787 млн. дол. США, ВВП Китаю – 18153487 млн. дол. США, ВВП Японії – 4825207 млн. дол. США [4]. За опублікованим Всесвітнім економічним форумом Індексом глобальної конкурентоспроможності 2016-2017 (The Global Competitiveness Index) Україна посідає 85 місце зі 138 країн світу, втративши за рік 6 позицій [3].

Показники розвитку української економіки у порівнянні з високорозвиненими країнами світу свідчать про недостатню готовність України до участі в глобальних економічних процесах. Вплив глобалізації на економіку країни можна охарактеризувати як негативний, що пов'язаний з низьким рівнем ВВП на душу населення – 2185,9 дол. США, обмеженні економічних і політичних дій. У 2016 році ВВП України виріс лише на 1,8 %, при тому, що у 2015 році спостерігалось падіння показника до 10 % [2]. Крім того ми маємо високий рівень корупції в країні, інфляцію, неефективну державну бюрократію, ускладнений доступ до фінансів, часту зміну урядів, високі податкові ставки, обмежувальне регулювання ринку праці, недостатню здатність до інновацій.

Проте є й позитивні наслідки глобалізації для економіки України. До них можна зарахувати можливість всебічного регулювання екологічної ситуації в державі, застереження суспільства від глобальних загроз різного характеру, які непереборні для кожної окремої держави і навіть наддержави, можливість «підтягнути» в економічному плані країну до рівня високорозвинених, світова координація боротьби зі СНІДом, наркоманією, тероризмом тощо. Забезпечення інвестиційної привабливості України для іноземних інвесторів за рахунок приєднання країни до загальноприйнятих у світі регулятивних норм також є однією із позитивних сторін.

Отже, для України основною вимогою сьогодення є спрямування глобалізації не лише на осмислення світових проблем і процесів, а, передусім, на наукове забезпечення управління сучасним світовим розвитком. Щоб успішно розвиватися в умовах глобалізації, необхідно вміти мобілізувати внутрішні ресурси. В Україні повинна бути сформована відкрита економіка, готова до залучення інновацій та інвестицій. Необхідно забезпечити високу конкурентоспроможність національної економіки України в сучасних умовах постіндустріалізації та глобалізації, оскільки від можливості країни виробляти і продавати конкурентоздатну продукцію на світових ринках залежить її здатність забезпечувати національну безпеку, реальний суверенітет, добробут та розвиток громадян.

Список використаної літератури:

1. Червінський А., Шутиш М. Глобалізація: Україна залишається напіввідкритою і напівпрозорою / А. Червінський, М. Шутиш // Україна Business. – 2013. – № 16. – С. 4-6.
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Всесвітній економічний форум [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/>.
4. Світовий банк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>.
5. KOF Index of Globalization [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://globalization.kof.ethz.ch/>.

Анісімова Ю.І., гр. ВВ-14-2

Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Тараненко В.Є.

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ

Вже два десятиліття на всіх рівнях державної влади ведуться розмови про необхідність запровадження інноваційної моделі розвитку України. На такі інноваційні проекти покладалися великі надії, розраховували, що інновації зможуть швидко дозволити вирішити багато проблем вітчизняної економіки. На жаль, ще цього зробити не вдалося. На сьогодні недостатнє стимулювання створення складної інноваційної продукції є однією з причин незадовільної інноваційної діяльності.

Ухвалений ще у 2002 році закон «Про інноваційну діяльність» передбачав пільги підприємствам, які будуть впроваджувати інновації. Однак на практиці це не виконувалось. Такі пільги передбачались лише для прибуткових підприємств. Хоча, згідно результатам розрахунків, якщо збитковим суб'єктам підприємництва знизити на 10% податкові відрахування терміном на 5 років, то це дозволить, практично не зменшивши доходів бюджету, придбати таким підприємствам значну кількість нового та сучасного обладнання. Тоді це дасть їм можливість підвищити свій технічний рівень і сприятиме їхньому розвитку та подальшому переходу до числа успішних компаній.

Проблемам інноваційної діяльності присвячені дослідження відомих вітчизняних та іноземних учених-економістів: В.Александрової, Ю. Бажала, П. Беленького, В. Беренса, Г. Бірмана, Н. Краснокутської, Я. Крупки, О. Кузьміна, Б.Литвина, О.Лапко, В.Власової, О. Водачкової, В.Геєця, А.Гойка, Н. Гончарової, М. Долішнього, М. Джонк, Р. Іванух, та ін..

За даними оцінки експертів, основними факторами, що перешкоджають розробленню технологічних інновацій в Україні є: нестача бюджету та власних грошових коштів (40%), низький рівень науково-технічного прогресу (27%), висока ціна технологічних інновацій (16%). Інноваційна діяльність багатьох підприємств України зводиться до того, що вони ввозять дороге обладнання з-за кордону, яке вже було в експлуатації. Таким чином для підприємців виходить простіше: замість того, щоб витратити зусилля та час над створенням нової складної продукції, перебудувувати виробництво, можна отримати легку вигоду. Але таке обладнання інколи вважається не кращим за вітчизняне, через деякий період часу воно може потребувати ремонту, а обслуговування іноземного обладнання досить дороге.

Наявність кваліфікованих спеціалістів є ще одною важливою причиною для успішного здійснення інноваційної діяльності саме такі робітники повинні перетворити ідею в інноваційний продукт. Тому підготовка сучасної молоді, зміна політики уряду і спрямування її на розвиток творчих здібностей людей, повернення кваліфікованих спеціалістів з-за кордону є одною з головних проблем яку треба винести на перший план і почати вирішення. Багато суб'єктів підприємницької діяльності приймають участь у процесі створення і реалізації інновацій. Такі організації, як правило, перебувають у різному підпорядкуванні, відокремлені один від одного що ускладнює координацію взаємодії між ними.

Проведений аналіз інноваційної діяльності свідчить, що головною причиною низької активності вітчизняних підприємств є відсутність мотивації до організації високопродуктивних інновацій. Інноваційна діяльність є низькорентабельною та малоприбутковою, більш ризикованою, порівняно з іншими видами діяльності. Формами стимулювання інноваційної діяльності можуть бути: встановлення податкових канікул, фінансування частин науково-прикладних досліджень за рахунок бюджету чи позабюджетного фонду, державне замовлення інноваційної продукції.

Роблячи висновок, необхідно зазначити що інноваційна діяльність в певному обсязі має системний характер яка повинна займатися пошуком ідей, патентів, кадрів, допомоги у створенні інженерно-технічної діяльності. Конкурентоспроможний рівень вітчизняних інноваційних досліджень на міжнародному та внутрішньому ринках повинно стати основним напрямком активізації інноваційної діяльності що посприє підвищенню ефективності виробництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Горбулін В. П. Державне управління науково-технічними та економічними процесами реалізації Україною стратегічного курсу на європейську і євроатлантичну інтеграцію / В. П. Горбулін – К. : ДП „НВЦ» Євроатлантикінформ”, 2010. – 272 с.
2. Інноваційний розвиток в Україні : наявний потенціал і ключові проблеми його реалізації. Аналітична доповідь центру Разумкова // Національна безпека і оборона. – 2009. – № 7. – С. 2–14.
3. Наукова та інноваційна діяльність в Україні [Електронний ресурс] // Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
4. Микитюк П. П. Аналіз інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств : монографія / П. П. Микитюк. – Тернопіль : Тернограф, 2009. – 304 с.

Асауленко І.П., гр. СМ-16-2

Науковий керівник: д.е.н., проф. Сардак С.Е.

МІСЦЕ УКРАЇНИ У СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

Процес глобалізації є однією з найактуальніших проблем сьогодення, оскільки характеризує стан і розвиток сучасної економічної системи. Все більш важливим стає питання розвитку країн з перехідною економікою та країн, що розвиваються в умовах глобалізації.

Актуальність даної теми полягає в тому, що сучасні глобалізаційні процеси та участь у них України – явище складне, неоднозначне, про що свідчать дискусії, розгорнуті провідними світовими експертами в даній галузі. Основні дослідники проблем та тенденцій світової економіки, що сформувалися в ХХ ст. – це Ф. Фукуяма, С. Хантінгтон, а також українські вчені Я. Б. Базилюк, Я. В. Белінська, О.Ф. Самойлов.

Метою дослідження цього питання є розгляд впливу основних тенденцій глобалізації на Україну та її місце у світовій економіці.

Світові економічні процеси характеризуються такими тенденціями, як глобалізація, поширена інформатизація, соціалізація. Важливим є той факт, що у світі загострюється конкурентна боротьба між країнами, поширюються процеси міжнародного поділу праці, Уже певний час збільшується тенденція домінування транснаціональних корпорацій та регіональних об'єднань держав. В умовах світової глобалізації досягнути високого рівня життя неможливо без забезпечення інтеграційних процесів із світовою спільнотою.

Місце й роль України в глобалізаційних процесах залежить від багатьох факторів, серед яких визначальними є її природно-ресурсний і людський потенціали, рівень економічного та науково-технологічного розвитку, напрямки спеціалізації.

Основним економічним показником, що визначає ступінь глобалізованості окремо взятої країни, є Індекс глобалізації країн світу за версією КОФ. Усього відслідковується 17 різних критеріїв у політичній, економічній та соціальній сферах (наприклад, рівень міжнародної торгівлі й інвестицій, участь у міжнародних організаціях і програмах, включаючи місії ООН, розвиток міжнародного туризму, кількість телефонних переговорів із зарубіжжям).

У 2017 році саме політична глобалізація України надала найбільший коефіцієнт – 90,19 (29 місце в світі), найменшою є економічна глобалізація країни – 56,22 (89 місце в світі). За соціальною глобалізацією країна посідає 92 місце [3]. Можна зробити висновок, що з загальним показником у 70,6, українська економіка є відкритою та глобалізованою на досить високому рівні за рахунок активної участі у міжнародних організаціях та переговорах.

Основні тенденції глобалізації позначаються також і на соціально-економічному розвитку України. Потрібно зазначити, що на сьогоднішній день Україна не у повному обсязі використовує свої конкурентні переваги (дешева робоча сила, достатня ресурсозабезпеченість деякими видами сировини, вигідне географічне розташування), що не дозволяє вітчизняній економіці працювати на повну потужність, у той час, як конкуренти широко застосовують високі і запатентовані технології, всебічно використовують новітні наукові розробки, кредитують інновації.

Повноцінна участь України у глобалізаційних світогосподарських процесах стане можливою лише за умови якісного вдосконалення всіх складових, що визначають становище країни у світовій економіці і міжнародних економічних відносинах, зокрема в євроінтеграційних процесах. Важливим завданням є забезпечення інноваційного та технологічного розвитку, поживлення інвестиційної діяльності [4].

Для нашої держави проблема національної ідентичності в умовах глобального світу є досить складною і стоїть вона гостріше, ніж у більшості західних країн, адже в нас не було часу на формування власної чіткої та всеохоплюючої системи національної ідентичності.

Безперечно, у глобальному поширенні інформації звертається увага саме на цінності Західних країн, в яких і зародилась тенденція глобалізації, адже в умовах глобалізації народам стає все важче зберігати власну самобутність та ідентичність. Розмиття державних кордонів з нівелюванням культурно-національної ідентичності народів, втратою ними своїх цінностей та заміною їх новими можуть бути продуктами глобалізаційних впливів і тенденцій.

Отже, для подальшої інтеграції у світовий економічний простір в Україні слід проводити внутрішні реформи, які сприятимуть покращенню її іміджу на міжнародній арені. Завдяки чому наша країна зможе стати рівноправним членом міжнародних економічних

відносин і займе належне місце в глобальній економіці, але лише за умови реалізації ряду заходів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності національних підприємств на світовому ринку.

Список використаної літератури:

1. Бабічева О. С. Глобалізація: політико-економічний та соціологічний аналіз культур [Електронний ресурс] / О. С. Бабічева, К. Ю. Богомаз // Грані. – 2014. – № 1. – С. 6-10. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2014_1_3
2. Глобалізаційні процеси і нові тенденції розвитку внутрішньої торгівлі України / В. В. Апопій, Р. В. Криган, О. Р. Процишин // Торгівля, комерція, підприємництво. – 2014. – Вип. 16. – С. 7-13. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Torg_2014_16_3
3. KOF Globalisation Index [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.kyvu.edu.ua/vmv/v/p03/p212.pdf>.
4. Гришкін В. О. Оцінка зовнішньоекономічного потенціалу України в контексті забезпечення сталого розвитку / В. О. Гришкін, А. О. Сімахова // Економічний простір. – 2016. – № 112. – С. 17-25. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2016_112_4.
5. Сардак С. Е. Пріоритетні напрями та важелі розкриття соціально-економічного потенціалу держави в умовах глобалізації / С. Е. Сардак, А. В. Ставицька // Сучасна Україна в глобальному середовищі : стратегічні орієнтири економічного розвитку : колект. моногр. / [Н. В. Стукало, Н. П. Мешко, Л. М. Тимошенко та ін.]. – Д. : Інновація, 2015. – 510 с., С. 332 – 346.

Бичкова Д.С., гр. ВА-16-2

Науковий керівник: ст. викл. Ставицька А.В.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Бізнес-аналітику Дону Тапскоту належить створення поняття «цифрова економіка». Він розглядав цифрову економіку з позиції бізнесу та технологій, що в результаті створює поняття «технологічний бізнес». За визначенням Тапскота: «Цифрова економіка – це економічна діяльність, яка, на відміну від традиційної економіки, визначається мережевою свідомістю та залежністю від віртуальних технологій» [4].

Цифрова економіка в Україні розвивається під впливом інформаційних технологій, що виводить нашу державу в п'ятірку найкращих спеціалістів сфери ІТ. Але у той же час в Україні існує ряд фундаментальних перешкод: загальний синдром «застарілих технологій» та недостатньо розвинута інфраструктура. Проблема також полягає у тому, що, в Україні низька технологічна освіченість та існує масове віртуальне піратство [1]. Але нещодавно, у середині січня 2018 року, Кабінетом Міністрів України була ухвалена «цифрова стратегія» на декілька років вперед. Було піднято такі питання як цифрова економіка, електронний бізнес та перспективи впровадження віртуальних технологій.

За період подій діджиталізації можна відзначити чимало знакових моментів: цифровий саміт у Талліні, Брюссельський саміт, на якому Петро Порошенко ухвалив свої наміри щодо інтеграції України в цифровий ринок ЄС. Також головою Європейської Ради Дональдом Туском було зазначено, що східні країни мають проблеми через кібератаки та гібридну війну, тому Україні належить розвивати національний ринок інформаційних технологій та цифрову економіку [1].

Майже усі механізми ведення бізнесу здійснюються за допомогою Інтернету. Саме цифрові можливості прискорюють обмін між продавцями і покупцями та виводять їх відносини на якісно новий рівень. За даними ресурсу Speedtest.net [2] за показниками якості Інтернет з'єднання Україна займає в світі 114 місце, за якістю мобільного Інтернету та якістю широкопосмугового Інтернету – 45 місце. Це вважається дуже рейтинговим показником для України, що вимагає більше моніторингу проблем цифрової економіки та якнайшвидшого їх вирішення. Це стосується і такого поняття як цифровий ринок. Діє такий закон: чим більше існує доступної функціональності товарів чи послуг, тим більше число робочих місць та створюється більший оборот грошей. Іншими словами, ІТ-компанії України, котрі мають можливість дозволити собі найкраще та сучасне обладнання, то малий і середній бізнес, чи потенційні споживачі їх товарів та послуг, мають ліміт у фінансуванні, техніці. Також це торкається і середньостатистичного покупця, котрий з тих самих причин не має можливості придбати сучасну техніку чи благо («розумне житло», каси самообслуговування тощо).

Складна геополітична ситуація і ослаблена економіка потребує великих рішень. Кабінет Міністрів прогнозує зростання ВВП на 5-7% у разі, якщо успішно пройдуть цифрові зміни. Але, це є необхідністю, а не просто вибором (поступовий перехід на електронне ведення бізнесу, його управління та облік). Кабінет міністрів України прийняв Концепцію розвитку цифрової економіки і суспільства України на 2018-2020 роки та затвердив план заходів щодо її реалізації [5]. Онлайн-магазини (Amazon, Aliexpress), інтернет-банкінг (Приват24), месенджери (Facebook, Telegram) тощо – все це є невід’ємною важливою частиною національної цифрової економіки. Водночас, в Україні відсутня розвинена інфраструктура, присутня низька технологічна освіченість та загальний синдром «застарілих технологій». Тому реальне впровадження рішень, електронного урядування чи повноцінного 4G поки залишається на папері.

Безумовно, ці приклади не така велика, але справжня частина тенденції української цифрової революції. Та зараз впровадження системи електронного менеджменту є головним тестом для України, тому що глобальна корупція та бюрократія є основною перешкодою цифрової економіки, тому що вони забирають не тільки фінанси, але й час – найцінніший фактор нашої сучасності [1].

Зараз задля розвитку світової економіки дуже велике значення має рівень інформатизації суспільства та бізнесу. Економіку, що активно застосовує цифрові технології, називають «цифровою». Вона – один з найважливіших впливових факторів на створення інновацій, зростання економіки та конкурентоспроможності, тому Європейський Союз тільки за те, щоб Україна стала спроможною розвиватися у міру своїх сил у стратегіях майбутнього [3].

Європейською комісією було виділено п’ять вимірів програми цифрового підприємництва: а) цифрові знання та ринок ІКТ; б) цифрове бізнес-середовище; в) доступ до фінансів для бізнесу; г) цифрові навички трудової сили та електронне лідерство; д) створення підтримуючої підприємницької культури. Але згідно аналізу щодо спроможності України залучати інформаційно-телекомунікаційні технології, було визначено, що нерівномірно розвивається «інформатизація» залежно від галузей.

Якщо взяти державний сектор, то він займає далеко не лідерські позиції серед країн ЄС, але фінансова сфера є розвинута більш за все у цьому напрямку [3]. А в цілому Україна хоч займає і не перші позиції, але і не останні. Однією з головних проблем є відсутність цифрової стратегії держави, нестачею фінансування через недовіру населення новітнім фінансовим інструментам, а також непослідовністю регуляторної політики. Тому надалі нашій країні необхідно з’ясувати та вивчити досвід європейських країн та користуючись їх прикладом, розробляти і впроваджувати заходи підтримки і розвитку цифрової економіки.

Список літератури

1. Перспективи та перешкоди цифрової економіки в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://nachasi.com/2018/01/29/what-makes-ukraine-digital/>
2. Украинский сайт тестирования скорости Интернета [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://speedtest.org.ua>
3. Апалькова В.В. «Концепція розвитку цифрової економіки в ЄС та перспективи України» // Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Менеджмент інновацій. – 2015. – Т. 23, вип. 4. – С. 9-18. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdumi_2015_23_4_4
4. Цифровая экономика и цифровизация в исторической ретроспективе [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://medium.com/cemi-ras>
5. Мультимедійна платформа іномовлення України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2385945-ukraina-perehodit-na-cifrovu-ekonomiku-so-ce-oznacae.html>

Ван Пенфей, гр. ВИ-14

Научный руководитель: к.э.н., доц., доцент Скрипник Н.Е.

ПЕРСПЕКТИВЫ СОТРУДНИЧЕСТВА УКРАИНЫ И КИТАЯ

В современных условиях нестабильности политической среды Украины (конфликт на Донбассе и оккупация АР Крым) актуализируется вопрос укрепления отношений и поиск возможных сфер сотрудничества. Сотрудничество Украины с азиатскими странами началось со времен становления ее независимости и развития национальной экономики, а также интеграции страны в процессы глобализации. Китайская народная республика всегда

занимала ведущее место в международных отношениях Украины. Сегодня поиск новых путей сотрудничества и развитие уже существующих является неотъемлемой частью внешней политики Украины, поскольку в течение последних лет значительно ухудшились отношения с Российской Федерацией.

Данному вопросу посвящено значительное количество публикаций. Среди авторов, которые исследовали разные аспекты сотрудничества, целесообразно выделить работы Гончарука А., Генералова О., Короля В., Тарасовой В., Перебийниса В., Поворозника В., Ярошенко Е. и других специалистов. Но все же вопрос остается открытым и требует дальнейшего исследования.

Украина для КНР является зоной значительных политических и экономических интересов. Китай учитывает растущую роль Украины в современном мировом развитии и исходит из того, что Украина имеет достаточный экономический потенциал, мировые достижения в некоторых областях науки и техники, и считает, что развитие отношений с молодым украинским государством отвечает национальным интересам государства и имеет большую перспективу. Взаимное понимание этих реалий и стало главной предпосылкой становления и развития украинско-китайских отношений.

Перспективы сотрудничества между Украиной и Китаем очень большие и их реализация возможна при некоторых условиях. Уже тот факт, что правительство Украины очень заинтересовалось реформационной деятельностью, которая проводилась в Китае для вывода страны из кризиса, говорит об очень большом потенциале, который кроется во взаимовыгодных отношениях между двумя государствами.

Эволюция межгосударственных отношений Украины, переход от первых лет независимости к ориентации на реальное экономическое строительство требует переориентировать внешнеполитические и внешнеэкономические усилия нашей страны в направлении азиатско-тихоокеанского региона [1].

Китай инициирует создание зоны свободной торговли с Украиной и надеется на активизацию исследования этого вопроса с украинской стороны. Об этом заявил посол КНР Ду Вэй на форуме в Киеве, посвященном развитию инфраструктурного проекта "Шелковый путь" в Украине. "Китайская сторона предложила на рабочем уровне амбициозную цель – создание украинско-китайской зоны свободной торговли. Надеемся на активизацию исследования данного вопроса с украинской стороны", – сказал он [2].

По словам Ду Вэя, проект "Шелковый путь" и зона свободной торговли будут способствовать привлечению китайских инвестиций в Украину. "Мы надеемся, что китайские предприятия придут в Украину с инвестициями, инвестициями в сфере сельского хозяйства, науки и техники, инфраструктуры, логистики, финансов, электронной коммерции, ядерной и возобновляемой энергетики, а также в других сферах", – подчеркнул посол.

Также, отметим, что Китай заинтересован в размещении своего производства на базе украинских промышленных парков и уже предоставил украинской стороне соответствующий план сотрудничества, сообщил вице-президент Китайской международной торговой палаты Люй Цзяньчжун [2].

Приоритетность китайского вектора для внешней политики украинского государства определяется весом КНР в мире; возможностью влияния КНР на глобальном и региональном уровнях; сходством экономических и технических стандартов двух стран во многих отраслях народного хозяйства; перспективностью китайского рынка для широкого ассортимента отечественной продукции.

В свою очередь, большому интересу китайской стороны к Украине, способствует независимая внешняя политика, делает возможным двустороннюю координацию действий в международных организациях. Но внутренняя ситуация в Украине не очень способствует развитию достойных взаимоотношений между Китаем и Украиной, так как в Украине еще не отработана правовая база по прозрачности работы иностранных инвесторов на внутреннем рынке Украины.

Таким образом мы видим, что КНР как большое государство является важным партнером Украины, при содействии с которым Киев может наращивать свою экономическое и политическое присутствие в Азиатско-Тихоокеанском регионе. В дополнение к взаимовыгодных торгово-экономических обменов становится привлекательной перспектива совместной координации противодействия существующим и потенциальным угрозам и вызовам, таким как международный терроризм, загрязнение окружающей среды, эпидемии, распространение оружия массового поражения, нелегальная миграция и тому

подобное. Вообще есть основания констатировать – украинско-китайские отношения развиваются по восходящей и имеют хорошие перспективы.

Список источников:

1. Литвин В. Украина и Китай в исторических связях / В. Литвин // Голос Украины: газета ВРУ. – 2010. – №53 (3303). – С. 4-6.

2. Новости / перспективы сотрудничества Украины и Китая http://kvadrainvest.com/ru/pages/news/perspektivy_sotrudnichestva_ukrainy_i_kitaja-311.html.

Ваніна С.В., гр. ВТ-17М-1з

Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Федотова Т.А.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Інтеграція світових господарських і економічних процесів та світова глобалізація вимагає розвитку тісного міжнародного співробітництва у всіх сферах людської діяльності. Винятком не стала і медицина, яка будучи важливим напрямком зовнішньоекономічної політики держави, об'єднає не тільки окремих фахівців, а й міжнародні, регіональні і національні організації для вирішення актуальних проблем медичної науки і практики.

В останнє десятиріччя спостерігається успішна кооперація медицини і туризму як двох економічних сфер соціальної спрямованості. Тому метою даної роботи стало визначення перспектив розвитку медичного туризму як нового привабливого напрямку для соціально-економічного розвитку України.

Медичний туризм розглядається як практика надання медичних послуг за межами країни проживання, поєднання відпочинку за кордоном з отриманням висококваліфікованої медичної допомоги, яка включає лікування в профільних клініках (хірургія, стоматологія, кардіохірургія, онкологія, офтальмологія), діагностику організму і лабораторні дослідження, реабілітацію, пластичну хірургію і косметологію [1].

В Україні медичний туризм набуває популярності, що підтверджується проведенням спільних виставок і конференцій професіоналами туристичного ринку і медичними компаніями: «Медичний туризм. Виставка і Конференція. Київ», Міжнародна виставка «Охорона здоров'я» та Міжнародний туристичний салон Україна [2]. Такі заходи дозволяють формувати комплексний туристичний продукт, який об'єднає в собі не тільки медичне обслуговування, а й пізнавально-розважальну і екскурсійні програми, оскільки доведено, що позитивні емоції є важливою складовою ефективного лікування.

Особлива перспектива України простежується в наданні послуг лікування мінеральними водами і грязями, стоматології, гінекології, штучному заплідненні, а помірні цінова політика робить цей вид туризму ще більш привабливим як для внутрішніх, так і для в'їзних туристів [3].

Таким чином, основними перевагами України у розвитку медичного туризму є:

1. Вигідне географічне розташування з розгалуженою системою транспортних коридорів, високі рекреаційні можливості;

2. Лояльна законодавча база до проведення процедур репродуктології, клітинної терапії, пластичної хірургії;

3. Високий професійний рівень надання медичного обслуговування;

4. Найкраще співвідношення «ціна-якість» в Європі, особливо в стоматології, МРТ-діагностиці.

Список використаної літератури:

1. Медичний туризм в світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treatment-abroad.ru/tourism/news>.

2. Медичний туризм в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://medqueen.com/specialistam/sobytiya/sobytiya-statya/115-medicinskiy-turizmv-ukraine.html>.

3. Перспективи розвитку медичного туризму в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.medwio.com.ua/press/news/ukrainian_medical_tourism/.

Гадиров Д., гр. ВИ-14-1

Научный руководитель: к.э.н., доц., доцент Куренной В.А.

РАЗВИТИЕ РЕСТОРАННОГО БИЗНЕСА В УКРАИНЕ И МИРЕ

Ресторанный бизнес во всем мире считается одним из наиболее быстро окупаемых направлений инвестирования. Сравнительно небольшие капитальные затраты на создание ресторана могут окупиться в течение 2-3 лет.

Ресторанный бизнес является одним из наиболее рискованных, поскольку ошибка, допущенная лишь в одном из множества ключевых факторов успеха, может обусловить убыточность бизнеса в целом. В соответствии с экспертными оценками, большинство неудач в сфере розничной торговли обусловлено организационно-экономическими факторами, среди которых выделяются следующие: потеря рынка, несостоятельность клиентуры, а также отсутствие личного опыта.

Согласно мнению рестораторов, наиболее распространёнными причинами банкротства являются: 1. Нехватка средств. У ресторатора могут закончиться деньги, прежде чем ресторан привлечет достаточное количество посетителей и станет прибыльным, 2. Неэффективное управление предприятием и персоналом в целом.

Ресторан могут привести к банкротству изменения маршрутов городского транспорта или ликвидация местной автостоянки, различные противозаконные действия конкурентов (поджог, жалоба о нарушении в заведении каких-либо правил и т.д.).

Лидирующие позиции на мировом рынке ресторанный бизнес занимает Европа, которая по праву считается Родиной современных предприятий питания, а также законодательницей мировых тенденций ресторанный бизнес. Именно европейский ресторанный бизнес является наиболее стабильным в мире, что бесспорно делает его примером для подражания, опытным «старшим братом» на международном ресторанном рынке.

Одним из наиболее популярных направлений европейской индустрии питания является стиль «фьюжн» или, как его еще называют, cross-cooking (с англ. cross – «перекресток»; cooking – «приготовление пищи»).

Кухня все больше ориентируется на эстетов. Она становится похожей на музыку. Владельцы ресторанов микшируют стили в еде и концепции, чтобы доставить удовольствие своим клиентам. В связи с этим увеличивается интерес к такого рода заведениям.

Разнообразнее становится и формат подачи еды. В частности, популярны finger-food (фуршет, где едят только руками) и тарас (на стол подается одна огромная тарелка – на всех; хорошо подходит для бизнес-ланчей и способствует сближению людей, сидящих за столом).

Мода на здоровый образ жизни также повлияла на культуру питания, определив еще одну мировую тенденцию развития ресторанный бизнес – употребление здоровой пищи (т.е. качественных продуктов, прошедших минимум обработки), что стало требованием времени.

Существенной проблемой на сегодняшний день является трудность проверки качества продуктов питания в месте их потребления, установление «чистоты» продуктов (отсутствия вредных веществ, удобрений и т.д.). Поэтому возрастает потребность в контроле качества сырья, его сертификации на безопасность употребления.

Несмотря на это, тенденция перехода на экологические продукты питания приобретает всё большую популярность. Так, в Европе уже сейчас люди готовы платить большие деньги за чистые продукты, но для этого понадобилось 30 лет подготовки. Растущий интерес к здоровой и вкусной еде повлиял на появление еще нескольких популярных направлений ресторанный бизнес. Во-первых, набирает популярность формат renkitchen: клиенты хотят видеть, как и из чего для них готовят. Во-вторых, востребовано такое направление, как slow-food, которое основывается на медленном употреблении вкусной и здоровой пищи, воспитании вкуса у клиентов и возвращении у них уважения к еде.

При приготовлении используется минимум обработки: клиенты хотят чувствовать вкус продукта, а не многочисленных специй. А в меню – все больше блюд из овощей и фруктов. Овощи в Европе сейчас – самый популярный продукт. В итоге растет количество суп-баров, салат-баров, увеличивается число вегетарианских ресторанов.

В Западной Европе наблюдается всплеск интереса к кухне Юго-Восточной Азии (например, тайской), которая составляет значительную конкуренцию национальной кухне европейских стран. Однако, по мнению специалистов, какими бы ни были кулинарные пристрастия европейцев на сегодняшний день, национальная кухня всегда найдет своего

потребителя. Присутствует некая цикличность: интерес к национальной кухне то вспыхивает, то угасает.

Одной из современных тенденций ресторанного бизнеса является его комбинация с искусством путем проведения в заведениях питания разнообразных выставок, творческих вечеров, концертов. Также развивается мода на рестораны-клубы, которые хоть и требуют установки специального музыкального и светового оборудования, являются на сегодняшний день очень популярным видом отдыха, а, следовательно, прибыльным бизнесом.

Другим интересным направлением современного европейского рынка предприятий питания является появление такого термина как «крышно-ресторанный бизнес», т.е. создание ресторанов на крышах домов. Такие заведения решают проблему нехватки пространства в перегруженных строениями городах, экономят средства на покупку или аренду дорогостоящей земли и привлекают огромное количество клиентов-эстетов.

Уровень конкуренции между ресторанами Европы очень высок. Огромная роль в этом процессе принадлежит рейтингам: локальным, национальным и мировым. Чем выше позиция ресторана в рейтинговой таблице, тем больший интерес он вызывает у потенциальных клиентов, что приводит к увеличению прибыли.

Среди наиболее популярных ресторанных гидов выделяют: Michelin – «Мишлен» (Франция, Бельгия, Люксембург, Голландия, Швейцария, Испания, Португалия, Великобритания, Австрия, Чехия, Польша, Италия, Ирландия, США, Китай, Япония и страны Бенилюкса), GaultMillau – «Гомийо» (Франция, Швейцария, Германия и страны Бенилюкса), Gambero Rosso – «Гамберо Россо» (Италия), The Restaurant Magazine – «Ресторанный журнал» (Англия), Ristoranti di Veronelli – «Рестораны Веронелли» (Италия), Le Pudo Paris – «Пюдо» (Франция) и т.д.

Украинский ресторанный рынок отличается от европейского, прежде всего, своим вниманием к интерьеру. В целом, это можно охарактеризовать так: европейский ресторан больше внимания уделяет кухне, чем интерьеру, а в Украине – наоборот. Поэтому зачастую становятся популярными заведения, в которых кухня оставляет желать лучшего, а интерьер очень привлекателен. Этот феномен называют "кушать интерьер". К основным отличиям отечественного ресторанного рынка также относят недостаточное количество ресторанов на душу населения. Такое положение отчасти вызвано тем, что в Европе практически укоренилась традиция питания вне дома, да и средствами, необходимыми для этого, располагает большая часть населения европейских стран.

Кроме того, важную роль играет компетентность самого ресторатора. Так, в Украине стало «модно» среди людей высокого достатка открывать рестораны, салоны красоты и т.д. Открывают и, как правило, в дальнейшем за бизнесом не следят. В Европе же большинство ресторанов – это обычно основной бизнес владельца, где хозяин проводит в своем заведении день и ночь, заботясь о каждом шаге в его развитии. Как следствие – разница в качестве.

Очевидной разницы в тенденциях развития ресторанного рынка Европы и Украины не существует. Рестораны становятся более демократичными, рестораторы – более профессиональными, а конкуренция – более жесткой. В таких условиях выживают сильнейшие, образуются ресторанные сети и ведется постоянная борьба за клиента, которого постоянно удивляют, поощряют и ценят. Сегодня в Украине открывается много ресторанов, созданных полностью в соответствии с последними модными тенденциями. Но они недолговечны – ведь мода быстро проходит. Поэтому важно помнить, что главное – не мода, а хороший вкус. Украинский ресторанный рынок имеет огромный потенциал и перспективы развития, а заимствование зарубежного опыта – это первый шаг к высокоразвитому ресторанному хозяйству, соединяющему в себе как международные, так и национальные черты.

Гайдаш А. В., гр. СМ-16-3

Науковий керівник: к.держ.упр., доц., доцент Волкова Н.В.

МІСЦЕ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ

Досвід найрозвиненіших держав підтверджує те, що інтеграція до світових обмінних процесів є важливим фактором функціонування національної економіки. Для України ця тема актуальна тим, що найприйнятнішою для її економічного розвитку є експортно-орієнтована модель, проте сучасні глобалізаційні процеси трансформують економічний

простір, ставлячи перед державами нові вимоги. За таких умов постає питання про адаптацію і значення в світі економічної бази України.

Дослідженням торговельної діяльності України та її місця в системі світових економічних зв'язків присвячено праці відомих науковців. Серед них виділяються: І. Бураковський, Т. Вишинська, О. Генералов (вивчали динаміку української економіки), Т. Тищук (досліджував сучасні тенденції та чинники розвитку торгівлі України) [2]. Перераховані праці створили теоретичне підґрунтя для проведення даного дослідження та сприяли розвитку дослідження теми.

Цілі роботи полягають у дослідженні сучасного стану експортно-імпортних можливостей України, визначенні тенденцій, встановленні перспектив та напрямів подолання проблем.

Україна знаходиться на початку свого інтеграційного шляху до світового економічного простору. Будучи органічною підсистемою світової економіки, зовнішньоторговельна діяльність України віддзеркалює міжнародні економічні явища і процеси, про що свідчить циклічна динаміка країни. 1998-2008 роки для України були періодом активного і динамічного зростання економіки, оскільки експорт товарів збільшився з 16,1 до 67 млрд дол. США, або у 4,2 рази; імпорт – з 15,8 до 85,5 млрд дол. США. Проте її позиції в статистиці світового експорту залишалися незначними і зросли з 0,24 до 0,38. Переважна частка експорту забезпечувалася низько технологічними і сировинними галузями [2]. З 2005 по 2008 – обсяги імпорту почали перевищувати експорт, що було викликане розширенням експортної діяльності, зростанням доходів населення та розширенням кредитування економіки.

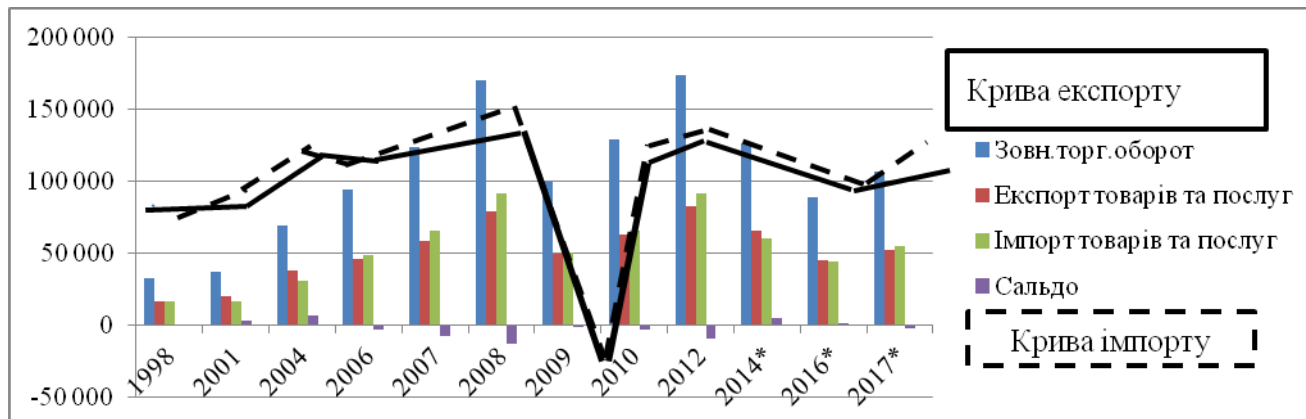

Рис. 1. Макроекономічні показники України [1]

В результаті світової кризи у 2009 році обсяг зовнішньої торгівлі України зменшився до рівня 2006 року: експорт становив 39,7 млрд дол. США, імпорт – 45,4 млрд дол. США [1]. Так як динаміка торгівлі визначалася фінансовими чинниками, від'ємне сальдо рахунку платіжного балансу країни різко зростало. Як наслідок, скоротився випуск і знизилася вартість на продукцію національних виробників, а девальвація гривні спричинила обмеження імпорту. Відновлення докризових тенденцій припало на 2010-2011 роки, коли було відтворено траєкторію розвитку 2007-2008 років, але попри зростання експорту за всіма товарними групами, сировинна залежність країни посилилась.

Вже у 2012 році темпи зростання зовнішньої торгівлі сповільнилися, а у 2013 – скоротилися. За результатами 2012 року Україна експортувала лише на 0,6 % більше, ніж у 2011 році [2]. Зафіксована негативна динаміка експорту та імпорту була пов'язана із перенасиченням ринку, уповільненням розвитку європейських країн-партнерів України, що зумовило зниження попиту на продукції України і спрацювало «ефектом доміно» на країни, що розвиваються.

З 2014 року і до сьогодні на українські показники негативно впливають ряд факторів. А саме: ескалація конфлікту на сході України, що спричинило руйнування і пошкодження промислових об'єктів та інфраструктури; системні проблеми розвитку зовнішньоекономічної діяльності; посилення конкуренції на світовому ринку; падіння світових цін і втрата ринків збуту; скорочення промислового виробництва в Україні та відсутність науково-технічного потенціалу; зниження купівельної спроможності та рівня заощаджень населення, внаслідок девальвації гривні і скорочення доходів.

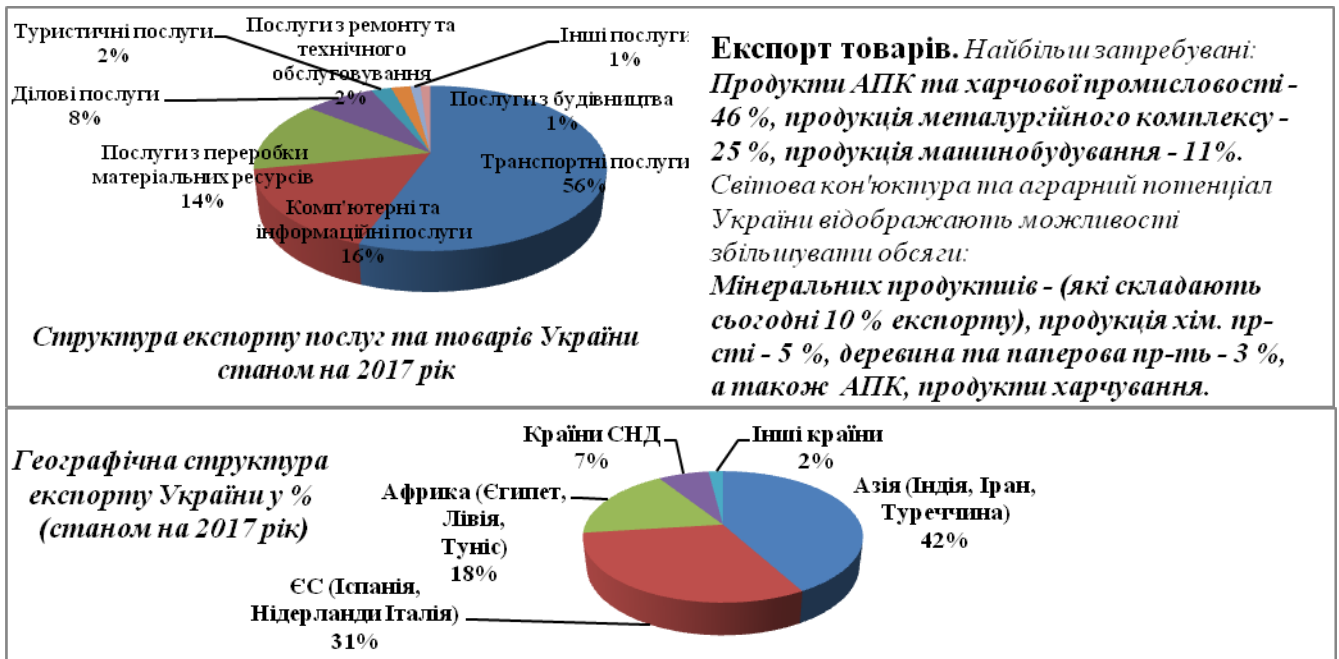

Рис. 2. Експортна спрямованість України [1]

Географічна структура і склад експортованої, імпортованої продукції України майже за 20 років суттєво не змінювався, різнилися лише кількісний коефіцієнт певних товарів чи послуг в різний час та пріоритети.

Експерти відзначають, що експортні можливості українських виробників будуть залежати від ділового клімату та системи логістики, оскільки митниця і логістика є проблемними для України [2]. Для вирішення економічних проблем необхідне налагодження каналів імпорту сировини і обладнання, що дасть змогу провести прискорену модернізацію та долучитися до глобальних ланцюгів вартості. Важливо запровадити національну систему оцінювання якості продуктів, виробити національну стратегію, вивчаючи досвід кращих світових практик, співпрацювати з університетами та бізнес-сектором, розробляючи спільні навчальні програми та стажування для молодих спеціалістів; також різних видів державно-приватного партнерства у сфері інновацій; протидіяти корупції.

Рис. 3. Імпортна спрямованість України [1]

У формуванні економічної динаміки України вагоме місце займає експорт, що може стати фактором структурної перебудови у перспективі. Однак вироблення товарів із більшою питомою вагою доданої вартості можливі за умови підвищення їх конкурентоспроможності, шляхом технологічної модернізації підприємств і формування іміджу країни у світі. Серед тенденцій розвитку торгівлі можливе негативне зростання дефіциту зовнішньоторговельного балансу, зниження експорту та погіршення його структури, зростання імпортозалежності. Тенденцією наступних років може стати тінізація економіки, чому сприяє зниження реальних доходів населення. Таким чином, розвиток України залежить від зваженої політики

уряду щодо стимулювання власного виробництва та опору на спеціалізовані галузі, зниження кризових явищ, подолання безробіття, сприяння зміцненню національної валюти.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

2. Динаміка зовнішньої торгівлі в Україні в умовах трансформації внутрішніх і зовнішніх чинників зростання [Електронний ресурс] / Тищук Т. А. // Міжнародна економіка та менеджмент. – 2015. – №5-6 2015. – Режим доступу: [http://zt.knteu.kiev.ua/files/2015/5-6%20\(82-83\)/6.pdf](http://zt.knteu.kiev.ua/files/2015/5-6%20(82-83)/6.pdf). – Загол. з екрана.

Галлаєв М.М., гр. ВВ-15-1

Науковий керівник: ст. викл. Дон О.Д.

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ВИКЛИКИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Глобалізація є однією з головних тенденцій у розвитку сучасного світу, яка істотно впливає на економічне життя практично всіх країн світу і, звичайно, на Україну, яка цілком усвідомлено, активно і цілеспрямовано рухається в напрямку інтеграції в міжнародну економіку [1]. Глобалізація – це взаємозв'язок процесів інтернаціоналізації економіки, розвитку єдиної системи світового порядку, зміни й ослаблення функцій національної держави, активізації діяльності транснаціональних недержавних утворень як нових політичних акторів, формування спільної системи цінностей і принципів міжгрупових відносин [1].

В умовах світової глобалізації досягнути високого рівня життя неможливо без забезпечення інтеграційних процесів із світовою спільнотою. При цьому інтеграційні зусилля слід спрямовувати до більш досконалих соціальних і технологічних систем. [1]

Повноцінна участь України у глобалізаційних світогосподарських процесах стане можливою лише за умови якісного вдосконалення всіх складових, що визначають становище країни у світовій економіці і міжнародних економічних відносинах, зокрема в євроінтеграційних процесах, у виборі оптимальної моделі взаємодії економіки України зі світовим господарством у таких вимірах, як геостратегічний, ринково-товарний, фінансово-інвестиційний, інституційний, культурний та ін. [1,2]

Поглиблення глобалізаційних процесів у всіх сферах суспільно-економічного життя породжує якісно нові виклики національним державам. Це вимагає адаптації їхніх економік до світових трансформаційних процесів через формулювання відповідей на глобальні виклики та розробку механізму ефективної інтеграції у світове господарство.[2]

Держава, як гарант економічної самодостатності України, зобов'язана: створити належні умови для розвитку та зміцнення національного капіталу; забезпечити контроль над національними природними ресурсами, діяльністю міжнародних монополій у стратегічних сферах економіки, збереженням довкілля, за фінансовими, інформаційними потоками та науково-технологічним обміном; взяти на себе повну відповідальність за енергетичну безпеку країни та захист її національного людського ресурсу.[2]

Серйозними викликами для України є :

1. Нинішній світовий інституційний порядок (глобальна інституційна система, репрезентована міжнародними організаціями) сприяє зростанню соціально-економічних асиметрій глобального розвитку та поглиблює суперечності між розвинутим центром і периферією світового господарства.

2.Загрози техноглобалізму: з одного боку, цей процес супроводжується фантастичним злетом інноваційних технологій та інтенсивним міждержавним науково-технологічним обміном, а з другого – підриває техніко-технологічну безпеку країн, оскільки національні держави втрачають ефективний контроль за власним науково-технічним потенціалом, який гарантує стабільність промислового розвитку країн і їх незалежність від непередбачуваних зовнішніх чинників. [2]

3. Виклики фінансового глобалізму: високий рівень доларизації української економіки; загроза надмірного нагромадження зовнішніх активів і зобов'язань країни, зростання масштабів тіньового впливу національного капіталу за кордон, експансію глобального спекулятивного капіталу. Унаслідок цього існує цілком реальна загроза деформації відтворювального процесу в рамках національної економіки України, обмеження можливості

підтримувати рівноважний стан економіки засобами грошово-кредитної та валютно-курсової політики, а також втрати нашою державою економічного суверенітету з причин боргової залежності та фінансового підпорядкування іншим країнам світу. [1]

4. Глобальним викликом українській економіці, який дедалі більше стримуватиме її розвиток у майбутньому, є дефіцит паливно-енергетичних ресурсів.

5. Глобальним викликом є інформаційна революція з її тотальним впливом на всі сфери суспільного життя. Разом з позитивними моментами інформаційна ера несе з собою зростання технологічного безробіття, знищення певних робочих місць і навіть професій через автоматизацію та механізацію, що є найнебезпечнішим соціальним наслідком загальносвітової інформаційної революції.

6. Глобалізація кидає виклик не тільки політичній та економічній незалежності націй, але й людському компоненту їх конкурентоспроможності. З цієї причини досягнення кадрової незалежності в межах нового технологічного способу виробництва є найскладнішою проблемою. Адже за умов глобалізації розвинуті країни та ТНК стають потужними центрами залучення найосвіченіших, професійно підготовлених кадрів з усього світу, "знекровлюючи" трудовий потенціал багатьох країн у його найбільш кваліфікованій частині.[2]

Підсумовуючи, можна сказати точно, що сучасні процеси глобалізації не оминають і Україну, яка поступово займає своє законне місце в системі міжнародних економічних відносин. Вони активно впливають на всі аспекти розвитку України, не зважаючи на проблеми та виклики глобалізації не тільки економічному розвитку України, але й її суспільству. Однак, завдяки раціональному використанню ресурсів та ефективним керуванням державою, ці виклики можна подолати і спрямувати економічний розвиток України у напрямку стабільного зростання. Потенціал України для участі у глобальних ринках дуже високий, але Україна на сучасному етапі недостатньо повно використовує його через незавершені реформи.

Список використаних джерел:

1. Біленька Н. О. Пріоритети і напрямки розвитку економіки України в умовах глобалізації / Н. О. Біленька // Економіка України в умовах посилення глобалізаційних процесів: виклики і перспективи : матеріали міжнародної наукової студентсько-аспірантської конференції (Львів, 15–16 травня 2009). – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2009. – С. 15–16.

2. Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації економічного розвитку: Монографія: У 2 т. / За заг. ред. Д. Г. Лук'яненка, А. М. Поручника. – К.: КНЕУ, 2006. – Т. 1. – 816 с; Т. 2. – 592 с;

3. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України: В 3 т. / За ред. акад. НАН України В. М. Гейця, акад. НАН України В. Іб Семиноженка, чл.-кор. НАН України Б. Є. Кваснюка. – К: Фенікс, 2007; Економічні проблеми XXI століття: міжнародний та український виміри / За ред. С. І. Юрія, Є. В. Савельєва. – К: Знання, 2007. – 595 с.

Даниленко А.О., гр. ВУ-14-1

Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Гришкін В.О.

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Міжнародний економічний розвиток характеризується зростаючим впливом глобалізації. Її вплив не може бути однозначно позитивним для різних країн: індустріально розвинуті країни завдяки глобалізації отримують доступ до зовнішніх факторів виробництва таких, як сировина і трудові ресурси, посилюючи свою участь у міжнародному поділі праці, з іншого боку – країни з низьким рівнем економічного розвитку стають втягненими у часто непосильну конкурентну боротьбу, що може становити для них економічну загрозу. В такій ситуації менш розвинуті країни повинні вживати заходи, які б мали на меті зменшення негативного впливу зовнішньоекономічних факторів.

Невід'ємною частиною економічних реформ в Україні, її переходу до ринкової економіки, є поступова інтеграція країни в світове співтовариство. Виникає природна необхідність аналізу та вивчення тих процесів та тенденцій, які відбуваються у світі в умовах глобалізації. На сьогоднішній день найсуттєвіший вплив на міжнародні економічні відносини чинять такі фактори, як:

– формування на постсоціалістичному просторі нових держав, які ще повною мірою не усвідомлюють свої інтереси у світовому господарстві і, таким чином, чітко не визначили свою політику та цілі;

- економічна криза в країнах Східної Європи;
- криза світової фінансово-кредитної системи;
- збільшення обсягів і асортименту міжнародного товарного обміну;
- загострення ресурсної проблеми у світі;
- загострення глобальних проблем – екологічної, сировинної, енергетичної, продовольчої, демографічної та ін.;
- лібералізація зовнішньоекономічної політики майже всіх країн світу;
- зближення економічних рівнів розвитку різних країн;
- зміни в системі міжнародного поділу праці – місце країни в МПП все менше залежить від її природно-кліматичних умов і все більше – від «придбаних ресурсів»;
- подолання суперечностей між країнами, що виявляється у визнанні конкуренції головним фактором, що забезпечує рівновагу внутрігосподарського розвитку;
- процеси регіональної економічної інтеграції, що охопили усі континенти. Їх вплив на розвиток міжнародних економічних відносин є неоднозначним;
- створення та постійне вдосконалення системи світового і регіонального регулювання міжнародних економічних відносин;
- формування інфраструктури міжнародних економічних відносин (транспортні системи, комунікації, глобальні інформаційні мережі).

В результаті дії названих факторів виникли певні особливості розвитку сучасних міжнародних відносин. Вони стали однотипними, оскільки збільшилась кількість національних господарств із змішаною економікою. Крім того, сучасні міжнародні економічні відносини формуються, виходячи з економічної зацікавленості контрагентів, що змушує країн жертвувати частковою втратою її суверенних прав. Можемо зробити висновок, що сучасні міжнародні економічні відносини постійно та динамічно розвиваються, змінюються, перебувають у пошуку нових географічних пріоритетів та набувають рис цілісної системи, у якій окремі елементи не тільки взаємозалежні, але й взаємообумовлені.

Література:

1. Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність : Підручник. – К. Знання. 2016. – 431с.
2. Злупко С. М. Історія економічної теорії [Текст] : підр. / С. М. Злупко. – К. : Знання, 2015.
3. Шумпетер И.А. Теория экономического развития: пер. с англ.. [Текст] / И. А. Шумпетер; под. ред.. В. С. Автономова. – М. : Директмедиа Паблицинг, 2013.

Дон С. Г., гр. Т-611

Науковий керівник: д.е.н., доц., зав. каф. Стебляк І.О.

ТУРИСТИЧНИЙ БІЗНЕС В УКРАЇНІ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОГО КОМПЛЕКСУ

Сьогодні в Україні вже відбулося усвідомлення важливості розвитку туризму, як ефективного засобу значних валютних надходжень, створення нових робочих місць, стимулу для розвитку соціальної та ринкової інфраструктури, потенційного об'єкту інвестування тощо. Туризм є не тільки однією з форм людської життєдіяльності, але також і важливим суспільно-господарським явищем сучасного світу. Туристична галузь відіграє істотну роль у стимулюванні господарського розвитку і приносить суттєву економічну вигоду регіонам. Розвиток туризму є одним з пріоритетних напрямів підвищення ефективності функціонування тих чи інших територіальних утворень.

Україна займає одне з провідних місць в Європі за рівнем забезпеченості цінними природними лікувальними та історико-культурними ресурсами, які викликають значний інтерес у вітчизняних та іноземних туристів. Однак сфера туризму і курортів на державному рівні не відіграє значної ролі у повноцінному здійсненні своїх економічних, соціальних і гуманітарних функцій, збереженні навколишнього природного середовища та культурної спадщини, наповненні бюджетів усіх рівнів, створенні нових робочих місць, збільшенні питомої ваги сфери послуг у структурі ВВП.

На сьогоднішній день туристичний бізнес в Україні як складова економічного комплексу характеризується такими властивостями і функціями: створює туристичні послуги, формує туристичний продукт і здійснює його реалізацію, активно використовуючи маркетингові комунікації; має свою індустрію виробництва і надання послуг туристам; формує ринок туристичних послуг за різними рівнями комплексності; працює як мультиплікатор росту національного доходу, валового внутрішнього продукту, зайнятості населення; сприяє розвитку місцевої інфраструктури; уявляє собою сферу, в якій дешево створюються робочі місця та забезпечується високий рівень ефективності й швидка окупність інвестицій; є досить ефективним засобом охорони навколишнього середовища та історико-культурної спадщини країни, що є матеріальною основою ресурсного потенціалу туризму, який утворює специфічну сферу діяльності; функціонує у взаємозв'язку практично з усіма галузями і видами діяльності людей; має переваги в інтеграційних і глобалізаційних процесах, що відбуваються у світовому просторі [1, с.26].

Динаміка туристичних потоків в Україні, що ілюструється в табл. 1, суперечить загальносвітовим тенденціям, і, на думку експертів, має тимчасовий характер.

Незважаючи на загальний спад виїзного туризму, туристичні вподобання українських громадян розширюються: поряд з традиційним інтересом до країн з теплими морями, серед українців все більш популярними стають країни, де пляжний відпочинок можна поєднати з цікавою культурно-пізнавальною програмою, а також з лікуванням.

Таблиця 1.

Динаміка туристичних потоків в Україні, осіб [2]

Рік	Кількість громадян України, які виїжджали за кордон	Кількість іноземних громадян, які відвідали Україну	Кількість туристів, яких обслуговували суб'єкти туристичної діяльності України	Із загальної кількості туристів			Кількість екскурсантів
				Іноземні туристи	Туристи-громадяни України, які виїжджали за кордон	Внутрішні туристи	
2000	13422320	6430940	2013998	377871	285353	1350774	1643955
2005	16453704	17630760	1825649	326389	566942	932318	1704562
2010	17180034	21203327	2280757	335835	1295623	649299	1953497
2015	23141646	12428286	2019576	15159	1647390	357027	125471

Як свідчать дані офіційної статистики, приведені у табл. 1, наші співвітчизники надають перевагу іноземним подорожам, так як кількість громадян України, які виїжджали за кордон значна зросла – з 13,422 млн. осіб у 2000 р. до 23,141 млн. осіб у 2015 р., тобто на 9,719 млн. осіб або на 72,4 %. Це пояснюється тим, що зарубіжні країни мають багатий досвід надання туристичних послуг, високорозвинену туристичну інфраструктуру, якісний рівень обслуговування та ін.

Кількість іноземних громадян, які відвідали Україну за той самий період теж мала тенденцію до зростання, але не стійку. Так, у 2000 р. цей показник складав 6,430 млн. осіб, у 2008 р. досяг свого максимального значення – 25,449 млн. осіб (тобто виріс на 19,019 млн. осіб або на 395%), а потім став поступово зменшуватися і в 2015 р. дорівнював 12,428 млн. осіб. Головна причина цього явища – це анексія Криму, яка відбулася у 2014 р. та події на Донбасі, проведення антитерористичної операції (АТО) на сході України.

Значно скоротилась чисельність внутрішніх туристів – з 1,350 млн. осіб до 357 тис. осіб, тобто на 993 тис. осіб (або на 73,5%). Ще більш скоротилась кількість екскурсантів – на 1,518 млн. осіб – з 1,643 млн. осіб до 125 тис. осіб. Основними причинами цього явища є:

недостатньо розвинена туристична інфраструктура, погана система транспортного обслуговування туристів та населення – все це стає на заваді швидкого піднесення та поширення туристичного іміджу країни, тим самим відлякує потенційних туристів. Не менш важливим та болючим питанням залишається якість надання туристичних послуг. За цим показником Україна дуже відстає від інших європейських держав із подібним рекреаційно-туристичним потенціалом. Внаслідок цього багато наших співвітчизників надають перевагу іноземним курортам, отримуючи фактично за ту саму ціну набагато вищий рівень обслуговування та комфорту, стаючи при цьому інвесторами в економіку іноземних держав.

Після підписання Україною Угоди про Асоціацію з ЄС, роль туристичної галузі в соціально-економічному розвитку країни зумовлює необхідність удосконалення механізмів державного управління туризмом, основною метою якого є створення сприятливих умов розвитку туризму безпосередньо та суміжних галузей.

Стратегічна мета розвитку туризму в Україні полягає у створенні конкурентоспроможного на внутрішньому та світовому ринках національного туристичного продукту, здатного максимально задовольнити потреби населення України, розширенні внутрішнього туризму та збільшенні обсягів в'їзного туризму, забезпеченні на цій основі комплексного розвитку курортних територій та туристичних центрів з урахуванням соціально-економічних інтересів їх населення, збереженні природного середовища та історико-культурної спадщини, вирішенні завдань щодо наповнення державного і місцевих бюджетів [4].

Список використаних джерел:

1. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг / О. О. Любіцева – К.: Альтерпрес, 2012. – с. 436
2. Державна служба статистики України.- Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
Benchmarking Travel and Tourism. How does Travel & Tourism compare to other sectors? – Access mode: [http://wttc.org/-/media/files/reports/benchmark reports/regional20results202015/.pdf](http://wttc.org/-/media/files/reports/benchmark%20reports/regional20results202015/.pdf).
3. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2020 року № 168-р – редакція от 16.03.2017 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=249826501>.

Дробот А.С., гр. ВВ-15-1

Науковий керівник: ст. викл. Дон О.Д.

ВИЗНАЧАЛЬНІ ФАКТОРИ УЧАСТІ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

Сучасний світ надзвичайно складний і динамічний, так як визначальним для цього процесу є посилення глобалізації, збільшення взаємодії економічних, політичних, соціальних, культурних, правових та інших факторів.

Метою дослідження є з'ясування міжнародно-політичних умов, зовнішньополітичних механізмів, внутрішньополітичних рушійних сил і теоретико-методологічних засад дослідження зовнішньої і внутрішньої політики України в умовах глобалізації. Завдання полягає в тому, щоб на основі теорій, вчень і доктрин здійснити аналіз місця України в сучасних глобалізаційних процесах.

Під терміном глобалізація розуміється взаємозв'язок процесів інтернаціоналізації економіки, розвитку єдиної системи світового порядку, зміни й ослаблення функцій національної держави, активізації діяльності транснаціональних недержавних утворень як нових політичних акторів, формування спільної системи цінностей і принципів міжгрупових відносин [1]. Якщо інтеграція означає зближення політичної, економічної, правової, духовно-культурної систем декількох держав і регіонів в процесі традиційної міждержавної співпраці, то глобалізація передбачає всеохоплюючий процес взаємодії і взаємовпливу практично всіх держав світу, хоча справа не тільки в об'ємі, але і в якості, формах і змісті такого взаємовпливу. Уявляється, що глобалізація має високий ступінь і глибину взаємопроникнення норм, ідей, правил співпраці, конкретних стандартів спілкування, проте можлива лише на високому рівні розвитку цивілізації, так як формує спільні цілі і довготермінові інтереси людства на основі усвідомлення єдності світу перед зростаючою загрозою його виживання.

Оцінюючи буття української людини у сучасному глобалізованому світі, необхідно враховувати різні фактори, виходячи також із перспективи [2]. Повноцінна участь України у

глобалізаційних світогосподарських процесах стане можливою лише за умови якісного вдосконалення всіх складових, що визначають становище країни у світовій економіці і міжнародних економічних відносинах, зокрема в євроінтеграційних процесах, у виборі оптимальної моделі взаємодії економіки України зі світовим господарством у таких вимірах, як геостратегічний, ринково-товарний, фінансово-інвестиційний, інституційний, культурний та ін.

Хоча Україна є Європейською державою (Центрально – Європейський регіон), вона має певне коло інтересів поза межами регіону (насамперед Росією, Білоруссю, країнами СНД). Відомий політолог М. Михальченко підкреслює, що просування України в головному напрямку, тобто інтеграції з Центральною та Західною Європою, – шлях складний, але перспективний, який вимагає великих зусиль влади та суспільства, перебудови свідомості й способу життя людей, забезпечення умов розвитку відповідальності та свободи особистості, демократизації держави й модернізації політичної системи суспільства та економіки.

Для України привабливою є європейська модель мислення як підґрунтя для узгодження інтересів країн з різним рівнем соціально-економічного розвитку та різними типами культури. Українська політика стосовно держав Західної Європи та європейських інституцій повинна стати більш інституційно-структурованою, щоб бути цілеспрямованою та ефективною [3].

При цьому інтеграційні зусилля слід спрямовувати до більш досконалих соціальних і технологічних систем, тому членство України в ЄС стає необхідною умовою для подальшого високого рівня розвитку держави та громадянського суспільства. Багато буттєвих проблем неможливо адекватно оцінити і вивчити на рівні окремої країни та її міжнародних відносин з іншими країнами. Їх потрібно формулювати з погляду глобальних процесів в контексті соціально-культурної антропології. Глобальні сили (під якими розуміють транснаціональні організації, інші глобальні економічні утворення, глобальну культуру або різні ідеології глобалізації) стають настільки сильними, що ставиться підпитання подальше існування окремих національних держав [1].

Місце і роль України в глобалізаційних процесах залежить від багатьох факторів, серед яких визначальними є її природно-ресурсний і людський потенціали, рівень економічного і науково-технологічного розвитку, напрямок спеціалізації (в регіональному і світовому масштабі), стан інституціональної системи та зовнішньоекономічної інфраструктури. Повноцінна участь України у глобалізаційних світогосподарських процесах стане можливою лише за умови якісного вдосконалення всіх складових, що визначають становище країни у світовій економіці і міжнародних економічних відносинах, зокрема в євроінтеграційних процесах, у виборі оптимальної моделі взаємодії економіки України зі світовим господарством у таких вимірах, як геостратегічний, ринково-товарний, фінансово-інвестиційний, інституційний, культурний та ін.

Для України привабливою є європейська модель мислення як підґрунтя для узгодження інтересів країн з різним рівнем соціально-економічного розвитку та різними типами культури. Українська політика стосовно держав Західної Європи та європейських інституцій повинна стати більш інституційно-структурованою, щоб бути цілеспрямованою та ефективною.

Отже, в умовах світової глобалізації досягнути високого рівня життя неможливо без участі в інтеграційних процесах із світовою спільнотою. При цьому інтеграційні зусилля слід спрямовувати до більш досконалих соціальних і технологічних систем, тому членство України в ЄС стає необхідною умовою для подальшого високого рівня розвитку держави та громадянського суспільства. Багато буттєвих проблем неможливо адекватно оцінити і вивчити як на рівні окремої країни, так і міжнародних відносин з іншими країнами.

Список використаних джерел:

1. Біленька Н. О. Пріоритети і напрямки розвитку економіки України в умовах глобалізації / Н. О. Біленька // Економіка України в умовах посилення глобалізаційних процесів: виклики і перспективи : матеріали міжнародної наукової студентсько-аспірантської конференції (Львів, 15–16 травня 2009). – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2009. – с. 15–16.
2. Чепінога В. Г. Основи економічної теорії : навч. посіб. / В. Г. Чепінога ; Міністерство освіти і науки України. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 456 с.
3. Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org>.

Екзархова Е.А., гр. ВА-16-2

Науковий керівник: ст. викл. Ставицька А.В.

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Сучасний світ надзвичайно складний і динамічний, адже визначальним аспектом цього процесу є посилення глобалізації, а також збільшення взаємодії економічних, політичних, соціокультурних і правових факторів. Глобалізація пов'язує процеси інтернаціоналізації економіки, розвиток єдиної системи світового порядку, зміну й ослаблення основних функцій національної держави, а також активізує діяльність транснаціональних корпорацій, сприяє формуванню спільної системи цінностей і принципів міжгрупових відносин.

Наслідком глобалізації є зіткнення культур, їхнє щільне сплетіння. Для Заходу, який завжди займав лідируючі позиції, процес глобалізації відкрив не тільки широкі перспективи, а й універсальні можливості. Перед усіма іншими країнами постав вибір між залежністю, ізоляцією та модернізацією. Поруч зі зростанням глобалізаційних процесів зростала і нерівність між державами, що й дотепер є основною причиною виникнення нових масштабних конфліктів.

Ось чому негативні наслідки глобалізації очевидні: розвинені країни стають багатшими, а бідні ще біднішими, у результаті чого розрив між ними лише збільшуватиметься. За статистикою, у вигаді від глобалізації лише невелика частина населення, а це близько 14% жителів західного світу.

Місце й роль України в глобалізаційних процесах залежить від багатьох факторів, серед яких головними є її напрямки спеціалізації (в регіональному і світовому масштабі), рівень економічного і науково-технологічного розвитку, природно-ресурсний і людський потенціали, а також стан інституціональної системи та зовнішньоекономічної інфраструктури.

Повноцінна участь України у глобалізаційних світогосподарських процесах буде можливою за умови не лише кількісного, а й якісного вдосконалення всіх складових, що визначають становище країни у світовій економіці і міжнародних економічних відносинах, в євроінтеграційних процесах зокрема. Також це питання актуальне при виборі оптимальної моделі взаємодії економіки України зі світовим господарством у таких вимірах, як геостратегічний, ринково-товарний, фінансово-інвестиційний, інституційний, культурний.

За різними рейтингами міжнародних економічних організацій уже багато років Україна посідає останні місця за рівнем конкурентоздатності. У 2017 році наша країна зайняла 81 місце серед 137 країн, і це на чотири позиції краще, ніж було рік тому. У 2016 році Україна втратила свої позиції й посіла 85 місце. Ще в 2015-му вона була 79-та, а 2014-го – 76-та[1].

Погіршення рівня конкурентоспроможності у 2016 р. відбулося внаслідок негативного впливу багатьох чинників [2]:

- втрата позиції у розвитку фінансового ринку (130, у 2015 – 121) за рахунок нестабільності банківської системи – за даними НБУ на стадії ліквідації станом на 2016 рік перебував 81 банк;

- зниження кредитного рейтингу країни (127, у 2015 – 118), що зумовлено зростанням державного;

- зменшення захисту національних інвесторів (136, у 2015 – 134), що пов'язано з недієвим механізмом державного гарантування захисту інвестицій;

- нездатність країни утримувати “таланти” (127, у 2015 – 114), адже в останні роки зросло число емігрантів-науковців, що й нині призводить до зниження інтелектуального потенціалу України;

- зниження позицій у розвитку бізнесу (98, у 2015 – 91) пов'язано з недієвим антимонопольним законодавством та відсутністю механізмів стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва;

- погіршення якості інфраструктури (75, у 2015 – 69): доріг, залізничного, морського та авіатранспорту – не реалізується Транспортна стратегія України на період 2020 року, яка була ухвалена ще у 2010 році.

Незважаючи на цілу купу проблем, Україні вдалося покращити свою позицію у вищій освіті (33 місце, у 2015 – 34), результатом якої є постійно зростаюча кількість випускників з вищою освітою; розмірі ринку (47 місце, у 2015 – 45), та інновацій (52 місце, у 2015 – 54) за рахунок високого інноваційного потенціалу, науково-дослідницького персоналу, та якості науково-дослідницьких інституцій [2].

Глобальний індекс конкурентоспроможності якісно відображає конкурентні переваги країни, є своєрідною візитівкою для потенційних іноземних інвесторів та урядів інших країн. Курс уряду на лібералізацію зовнішніх відносин не виправдав покладених на нього надій і не реалізував конкурентні переваги нашої держави. Так, через відсутність конкурентоспроможності занепадає низка галузей, що можуть переробляти сировину, а деякі функціонуючі галузі використовують свої виробничі потужності не повною мірою.

Проведені раніше дослідження показали, що вплив глобалізації на економіку України є надзвичайно складним та певною мірою специфічним. Тут мають місце як позитивні, так і негативні наслідки. В першу чергу, позитивним є можливість безпосередньої участі в обговоренні режимів регулювання міжнародних економічних відносин. Також почалося скорочення витрат на здійснення зовнішньоекономічних операцій.

Забезпечення інвестиційної привабливості України для іноземних інвесторів за рахунок приєднання країни до загальноприйнятих регулятивних норм також є ще одним позитивним наслідком. Іноземні інвестори не довіряють політичній та економічній нестабільності в країні і тому забирають свої капіталовкладення, а це негативно впливає на розвиток промисловості та економіки загалом.

Але для України стратегічно важливою метою є стимулювання структурних реформ усередині країни, спрямованих на забезпечення конкурентоспроможності у відкритому ринковому середовищі. Це поступово призведе до інтернаціоналізації економіки на глобальному рівні та, в першу чергу, її децентралізації на національному, а ще активізує діяльність транснаціональних корпорацій. Для цього слід звернути увагу на європейську модель, яку ЄС прагне модернізувати для вирішення найважливішого свого завдання, щоб перетворитися у найбільш конкурентоспроможну економічну систему, яка буде здатна до стійкого економічного зростання, що характеризується високою зайнятістю та соціальною згуртованістю. Якщо орієнтуватись на цю модель, Україна могла б отримати від Європейського союзу можливість захисту власних інтересів та підприємств відповідно до міжнародних форм та процедур, що мінімально залежать від коливання політичних відносин з тією чи іншою країною.

Підтримка процесу економічних перетворень зводиться до наступного:

- ЄС зобов'язується допомагати Україні у створенні середовища, сприятливого для ділової діяльності, та підтримувати в здійсненні соціально-економічних реформ;
- ЄС наполягає на посиленні заходів, спрямованих на побудову функціонуючої ринкової економіки шляхом ефективних структурних, економічних та адміністративних реформ;
- сприяти залученню та захисту внутрішніх та іноземних інвестицій, які відіграють ключову роль у розвитку України;
- обидві сторони розділяють інтерес щодо збереження стабільності та безпеки у вільній та демократичній Європі.

Але, на жаль, сьогодні Україна ще недостатньо залучена до глобалізаційних процесів, оскільки значною є відстань до провідних держав світу в різних галузях, це в свою чергу стосується інформатизації та розвитку інформаційних технологій. Також ще тільки починається формування власних транснаціональних корпорацій, які були б конкурентоспроможними і здатними до здійснення глобальної стратегії розвитку.

Цілком вірогідно, що позиція, яку зараз підтримує Україна приведе до збільшення можливостей входження до великих міжнародних коопераційних проектів, що в перспективі зможуть забезпечити істотне підвищення конкурентоспроможності серед інших країн та розширити можливості більш вільного доступу до світових ринків за рахунок зменшення тарифних і нетарифних перешкод. Отже, підсумувавши викладене вище, можна стверджувати, що пріоритетним завданням для України має стати наближення вітчизняної економіки до рівня провідних країн світу шляхом активізації інноваційного процесу, підвищення стимулів до праці, покращення інвестиційного клімату, адаптації законодавства до сучасних умов господарювання та всебічної підтримки підприємництва.

Список використаної літератури:

1. Україна покращила показник у світовому рейтингу конкурентоспроможності: що не так у державі. Інфографіка. // [Електронний ресурс]. ТСН Гроші. – 27.09.2017. Режим доступу: <https://tsn.ua/groshi>.

2. Хоменко О. Топ-10 причин, чому Україна опустилась в глобальному рейтингу конкурентоспроможності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hvylya.net/analytics/economics>.

3. Хассуна Белал Анализ экономического и инновационного развития стран Евро-Средиземноморского партнерства / Б. Хассуна // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2015. – Том 19. – № 1. – 248 с.

4. Чмерук Т. Глобалізація економіки: як не стати державою-банкрутом / Т. Чмерук // [Електронний ресурс]. Економічна правда. – 19.01.2018. Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2018/01/19/633175>.

Єрмілов С. О., ВМ-17-1м

Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Сардак С.Е.

ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ В УКРАЇНІ

В міру розвитку технічного прогресу, відносна потреба в робочій силі зменшується. Безробіття не може бути доцільним ні в економічному, ні в соціальному плані, оскільки його зростання створює цілий комплекс проблем: скорочується купівельна спроможність населення, бюджет втрачає платників податків, підприємство – персонал. Безробіття є макроекономічною проблемою, яку формують такі чинники:

- структурні зрушення в економіці, що призводять до масштабних змін у структурі й кількості попиту на робочу силу;
- зниження темпів економічного розвитку спричиняє зменшення кількості робочих місць, порушення збалансованості кількості працівників і кількості робочих місць;
- недостатній сукупний попит;
- інфляція викликає скорочення капітальних вкладень, зниження реальних доходів населення, що викликає збільшення пропозиції зі зменшенням попиту на робочу силу;
- співвідношення цін на фактори виробництва, яке веде до переважання працездатних технологій;
- сезонні коливання виробництва, що викликають зміни у попиті на робочу силу;
- науково-технічний прогрес, що збільшує диспропорції між попитом і пропозицією робочої сили.

Створення в Україні цивілізованого ринку праці, який би дозволяв громадянину оперативно знайти необхідну роботу з умовами праці, що відповідають вимогам безпеки й гігієни, з гідною заробітною платою, а роботодавцю – працівників необхідної кваліфікації, можливе тільки за наявності ефективної системи працевлаштування.

Виникнення безробіття тягне за собою такі наслідки: посилення соціальної напруги; зростання кількості психічних захворювань; посилення соціальної диференціації; загострення криміногенної ситуації; падіння трудової активності; скорочення податкових надходжень; зменшення ВВП; падіння життєвого рівня населення; зростання витрат на допомоги безробітним. Попри всі негативні наслідки, безробіття має й позитивні свої сторони: підвищення соціальної цінності робочого місця; збільшення особистого вільного часу та свободи вибору місця роботи; зростання соціальної значимості й цінності праці; зростання конкуренції між працівниками; стимулювання підвищення інтенсивності і продуктивності праці; можливість для безробітного використати перерву в зайнятості для перенавчання, підвищення рівня освіти [1].

За інформацією Державної служби статистики, в Україні рівень безробіття піднявся до найвищих показників. А вже на початку січня ці показники знову збільшилися. Станом на 1 січня 2016 року кількість людей, що не працює, становила 490,8 тисячі осіб. Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території АР Крим, міста Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції [2].

На ринку праці України також можна виділити таку актуальну проблему, як проблема конкурентоспроможності національного ринку праці. Сучасний стан розвитку економіки України характеризується трансформаційними процесами і позитивний результат таких перетворень не може бути досягнутий без виходу на якісно новий рівень кваліфікації робочої сили та її конкурентоспроможності. Система забезпеченості кадрами має гнучко реагувати

на зміни потреб виробництва, що виявляються на ринку праці. Але відсутність комплексного системного підходу до потреб кадрового забезпечення виробничої сфери як на загальнодержавному, так і на регіональному рівні призвела до зростання невідповідності між потребою у кваліфікованих кадрах і фактичною професійно-кваліфікаційною структурою пропозиції робочої сили. На сьогодні в Україні прослідковується тенденція невідповідності кількості безробітних, зареєстрованих у державній службі зайнятості, кількості найнятих робітників, які скористалися послугами служби зайнятості, та потреби у робочій силі.

Основні шляхи вирішення проблем безробіття мають включати цілу низку заходів, зокрема:

- приведення законодавства України у відповідність до міжнародних норм і принципів;
- запровадження механізмів захисту внутрішнього ринку праці;
- реалізацію Державної та регіональних програм зайнятості;
- сприяння стабільній діяльності стратегічно важливих підприємств;
- зниження податків для підприємств за умови збереження робочих місць (для компенсування витрат на прийом нових працівників);
- збереження ефективно функціонуючих робочих місць та створення нових;
- створення сприятливих умов для розвитку малого бізнесу та підприємницької діяльності безробітних
- надання державою пільгових кредитів для виплати зарплати додатково зайнятим на виробництві, які за розміром будуть дорівнювати зарплаті;
- легалізацію тіньової зайнятості [2].

Запорукою вирішення проблеми безробіття в Україні є розробка і реалізація широкого комплексу відповідних заходів, насамперед, у соціально-трудовій сфері. Варто посилити увагу щодо оновлення та підвищення технічного рівня робочих місць, зокрема, для того, щоб кожне з них забезпечувало зайнятому прожитковий мінімум. Це дозволить привести заробітну плату у відповідність з продуктивністю праці, ліквідувати фіктивні робочі місця, зменшити приховане безробіття [3].

Регулювання зайнятості на рівні держави являє собою процес впливу на трудову сферу для досягнення цілей. Такими суб'єктами в Україні виступають: Міністерство праці та соціальної політики України, Державна служба зайнятості, міністерства й відомства України, регіональні органи виконавчої влади, профспілки, Український союз промисловців і підприємців, включаючи регіональні підрозділи. Поряд з державними структурами зайнятості в Україні дедалі більшого розвитку набувають приватні агентства зайнятості. З метою вдосконалення структури зайнятості необхідно вирішити такі завдання: боротьба з молодіжним безробіттям; подолання регіональної диференціації в рівнях зайнятості; допомога безробітним, що не мали роботи протягом тривалого періоду часу. На державному рівні має бути створений регуляторний комітет з контролю за проведенням заходів у сфері зайнятості по регіонах. Окремим напрямом діяльності регуляторного комітету повинно стати усунення кризового становища регіонів у сфері зайнятості.

Список використаної літератури:

1. Яворва Л.Г. Аналіз рівня безробіття в Україні та напрямки його подолання // Глобальні та національні проблеми економіки. Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського. Електронне наукове фахове видання. – № 10, 2016. – С. 752-755.
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://index.minfin.com.ua>.
3. Офіційний сайт державної служби зайнятості України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.dcz.gov.ua.

Заболотня Д.І., гр. ВТ-17м-1з

Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Саричев В.І.

НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ

Зростаюча взаємозалежність ринків та виробництва в різних країнах через торгівлю товарами та послугами, фінансові потоки, міжнародні стратегічні альянси, об'єднання та обмін технологіями призвели до накопичення окремими компаніями колосального капіталу і, як наслідок, його домінуванням над економічними та політичними можливостями цілих країн.

У зв'язку з щорічним збільшенням туристичних потоків процеси транснаціоналізації поступово охоплюють й індустрію гостинності, а саме сферу розміщення та авіаперевезень. Таким чином, перед Україною, що наразі не може похизуватися стійкою позицією в міжнародному економічному просторі, постає проблемне питання: як стати повноцінним учасником глобалістичних процесів на ринку туристичних послуг, не втративши своєї культурної самобутності та політико-економічної незалежності. Серед науковців, яким належать дослідження транснаціональних процесів в туристичній індустрії, – К. Купер, М. Холл, О. Чудновський, А. Толочко тощо, проте в динамічних умовах глобалізації кожен аспект діяльності ТНК на теренах України має бути розглянутий більш детально.

На сьогодні в Україні функціонує 9 міжнародних готельних операторів. За сегментом охоплення міжнародного ринку та діяльністю на національному ринку найвищий показник у бельгійського оператора Rezidor Hotel Group [1]. За перше півріччя 2013 р. дохід від діяльності готелів RHG, що знаходяться на контрактному управлінні, становив 23.4 млн євро, дохід від підприємств готельного господарства, що функціонують на умовах франчайзингу – 10.4 млн євро [2].

В той час український авіаринок показує зростання другий рік поспіль. У 2017 році пасажиропотік виріс на 30%. В аеропорту Київ (Жуляни) підраховали, що 10-15% зростання принесло введення безвізового режиму з країнами Євросоюзу[3]. Варто зазначити, що міжнародний ринок авіаперевезень контролюється трьома альянсами, які утворилися внаслідок кооперації найбільших авіаперевізників США і ЄС: Star Alliance (Lufthansa та United), Skyteam (Airfrance та Delta), Oneworld (British Airways та American Airlines). Деякі компанії (Adria Airways, Alitalia), що входять до зазначених альянсів, у зв'язку зі становищем на сході, припиняли літати до України на період з 2014 року до встановлення безвізового режиму у 2017.

Хоча в цілому діяльність ТНК позитивно позначається на економічному розвитку і конкурентоздатності приймаючих країн, Україні необхідно обережно ставитися до припливу транснаціонального капіталу, оскільки механізми проникнення ТНК у сферу послуг можуть приносити країнам-реципієнтам як вигоди, так і недоліки. Серед негативних факторів впливу транснаціональних корпорацій визначено наступні:

- ТНК виступають як інструмент поступового поглинання національного туристичного сектору. Гнучкість та пристосованість компаній-гігантів до динаміки міжнародного ринку туристичних послуг дають змогу збільшувати власні доходи, відсуваючи на другий план національні інтереси приймаючої країни;
- відтік капіталу. Перерахунок прибутку в країну базування ТНК становить загрозу для банківської системи країни та поглиблює економічну кризу;
- надмірна експлуатація природних і трудових ресурсів, екологічний тиск на довкілля, протидія реалізації Державної стратегії розвитку туризму;
- зростання конкуренції на внутрішньому ринку, дискримінація національних суб'єктів туризму, монополізація туристичної галузі.

З метою мінімізації негативних наслідків діяльності міжнародних компаній на теренах України та розвитку вітчизняних представників туристичної галузі необхідно перш за все забезпечити реалізацію наявних політико-управлінських рішень, що відповідають планам і стратегічним перспективам держави. Йдеться про державне сприяння розвитку інноваційного вектору національної економіки, яке було забезпечено підписанням Угоди з Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) про приєднання України до Декларації про міжнародні інвестиції і транснаціональні корпорації у березні 2017 року. Наступним кроком має стати забезпечення розвитку України в транснаціональній діяльності шляхом залучення прямих іноземних інвестицій та проведенням власної політики експансії на зарубіжних ринках.

Отже, для нарощування економічних позицій та становлення України на міжнародному ринку туристичних послуг в умовах транснаціоналізації, необхідно забезпечити:

- розробку регулятивних документів відносно ТНК, виходячи насамперед з національних інтересів країни і враховуючи можливі наслідки щодо національної безпеки;
- консолідацію зусиль усіх органів виконавчої влади для створення чіткого правового поля інвестиційної діяльності;
- заборону використання ТНК як засіб переказу капіталів трансфертних цін;
- активну участь в управлінні розвитком туризму органів місцевого самоврядування та інших місцевих організацій;

В час глобалізації економічних процесів перед Україною стоїть завдання пошуку свого місця в міжрегіональному і міжнародному поділі праці, шляхів і способів сталого розвитку, тому перераховані вище політичні рішення мають стати підґрунтям для створення у майбутньому українських транснаціональних структур.

Використані джерела:

1. Мельниченко С.В. Готельні оператори: конкурентоспроможність на національному ринку / Мельниченко С.В., Кудлай Т.В. // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2016. – С. 171–175.
2. Мельниченко С. Готельні мережі на ринку туристичних послуг України / С. Мельниченко, Т. Бурак. // ВІСНИК КНТЕУ. – 2014. – №3. – С. 5–14.
3. Конкуренти для МАУ. Хто прилетів в Україну в цьому році [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://biz.liga.net/all/transport/stati/3717579-konkurenty-dlya-mau-kto-priletel-v-ukrainu-v-etom-godu.htm/section4/#page>.

Калініна К.П., гр. СМ-16-1

Науковий керівник: ст. викл. Гапоненко С.О.

МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

Оцінюючи стан української людини у сучасному глобалізованому світі, необхідно врахувати різні фактори. Головною з глобалізаційних економічних перетворень сучасного українського суспільства має стати широкомасштабна, всеохоплююча модернізація всіх сфер суспільно-економічного життя як консолідуюча основа розбудови незалежної, суверенної держави, в якій гармонійно поєднуються інтереси громадян українського суспільства та світової спільноти.

Повноцінна участь України у глобалізаційних світогосподарських процесах стане можливою лише за умови якісного вдосконалення всіх складових, що визначають становище країни у світовій економіці і міжнародних економічних відносинах, зокрема в євроінтеграційних процесах, у виборі оптимальної моделі взаємодії економіки України зі світовим господарством у таких вимірах, як геостратегічний, ринково-товарний, фінансово-інвестиційний, інституційний, культурний.

Відомий політолог М. Михальченко підкреслює, що просування України в головному напрямку, тобто інтеграції з Центральною та Західною Європою, – шлях складний, але перспективний, який вимагає великих зусиль влади та народу, перебудови свідомості й способу життя людей, забезпечення умов розвитку відповідальності та свободи особистості, демократизації держави й модернізації політичної системи суспільства та економіки.

Саме орієнтація на передові європейські держави та інституції, використання європейської моделі розвитку суспільства дають Україні шанс увійти до кола розвинутих держав світу. У зв'язку з адаптацією України до європейських реалій, перетворення інтеграції на потужний генератор системних змін у державі необхідно досягти сумісності цінностей, норм і принципів внутрішнього політичного та соціального життя України з нормами і принципами євроспільноти.

Місце й роль України в глобалізаційних процесах залежить від багатьох факторів, серед яких визначальними є її природно-ресурсний і людський потенціали, рівень економічного і науково-технологічного розвитку, напрямок спеціалізації (в регіональному і світовому масштабі), стан інституціональної системи та зовнішньоекономічної інфраструктури.

В 2001 р. була розроблена концепція про асиметричність відносин країн різного рівня (Нобелівська премія з економіки за 2001 р.), що була підкріплена аналізом не тільки кількісних показників економічної діяльності двох груп країн, але і відмінностей їх в доступі до сучасних і зверхсучасних “hi-tech” технологіям, в сфері яких монопольне положення центру не тільки зберігається, але й посилюється.

Зберігається залежність індустриальних країн від поставок країн, що розвиваються, в якості ринків збуту. Ця залежність є асиметричною, так як значно слабкіша і може бути частково диференційована по географічним напрямкам або технологічно трансформована на основі досягнень науково-технічного прогресу і більш уразлива економічно.

В дослідженні сучасних світогосподарських інтеграційних процесів переважають дві позиції:

- 1) отожднення глобалізації із всезагальним “інтегруючим” напрямком розвитку;

2) глобалізація аналізується в аспекті дезінтегруючих тенденцій, що породжують нерівність та суперечності;

3) суперечливе співіснування інтеграційних і дезінтеграційних процесів.

В Україні є достатні умови для того, щоб активно інтегруватися в загальноцивілізаційні світові процеси.

Сильною категорією є торгівля: показник відкритості для торгівлі вище середнього, а також високий відсоток торгових надходжень (експорт + імпорт) у ВВП (111%, тоді як середній показник в індексі становить 99%). Проте позитивний ефект від цих показників нівелює оцінка «нижче середнього» через тарифні і нетарифні бар'єри, зручності для міжнародної торгівлі і розрахункові обмеження. З 2012 по 2013 рік кількість користувачів широкосмугового доступу збільшилася, відсоток торгових надходжень (експорт + імпорт) у ВВП виростає зі 108% до 114%. Третій рік поспіль Україна залишається на 44 місці у загальному рейтингу глобалізації світових економік з 60 країн світу. Показники, які покращилися – це: приріст прямих інвестицій (внутрішніх і зовнішніх, % ВВП) з 0,7% (при середньому показнику для індексу 3,6%) до 4,1% (при середньому показнику 4,5%); розвиток туризму (внутрішній і зовнішній, у розрахунку на 1000 осіб населення), з 202 (при середньому показнику 857) до 938 (при середньому показнику 1308). У той час як за прогнозами вчених в 2013 році приріст глобального ВВП складе лише 4%. Дослідження індексу рівня глобалізації знову пророкує продовження процесів глобалізації – як у цьому році, так і надалі, аж до 2015 року.

Таким чином, глобалізація – являє собою комплексний процес, що впливає на різні сфери функціонування суспільства, на формування світової економіки із єдиним ринком. Процес глобалізації міжнародної економіки є і в Україні, яка поступово займає своє місце в системі нового міжнародних економічних відносин, і активно впливає на всі аспекти економічного розвитку України. Для України глобалізація має як позитивний, так і негативний вплив, але потенціал України для участі у глобальних ринках досить високий, проте Україна на сучасному етапі недостатньо повно використовує його через незавершені реформи.

Список використаної літератури:

1. Міжнародна економічна діяльність України: навч. Пос. / за ред. І.в .багрової. – к.: центр навчальної літератури, 2004. – 384 с.

2. Біленька Н. О. Пріоритети і напрямки розвитку економіки України в умовах глобалізації / Н. О. Біленька // Економіка України в умовах посилення глобалізаційних процесів: виклики і перспективи : матеріали міжнародної наукової студентсько-аспірантської конференції (Львів, 15–16 травня 2009). – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2009. – С. 15–16.

3. Чепінога В. Г. Основи економічної теорії : навч. посіб. / В. Г. Чепінога ; Міністерство освіти і науки України. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 456 с.

Кирпа Ю.І., гр. ЦД-16м-1з

Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Сардак С.Е.

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ І ПРОБЛЕМИ ЙОГО ПОГАШЕННЯ

В економіці України державний борг набуває характеру не лише фінансової, але й соціально-політичної проблеми. Управління та обслуговування державного боргу є особливо важливим в контексті тих економічних труднощів, які впродовж останніх років переживає Україна.

Актуальності набуває зростання дефіциту державного бюджету, що є одним із важливих макроекономічних показників, який характеризує надійну бюджетну систему країни. Дефіцитна незбалансованість змушує сьогодні вживати кардинальних заходів для подолання проблем пов'язаних з бюджетом України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням дефіциту державного бюджету України та взаємозв'язком з державним боргом України на сучасному етапі займаються багато вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких: Гордєєва Л., Самсонова К., Опаріна С., Редіна Н., Омелянович Л., Колеснікова Р., Футерко О., Луніна І., Варналій З., Городецький А., Кишакевич Б., Барановський О., Ластовченко І., Соловійов В. та ін.

Основними цілями є: мінімізація вартості зовнішніх запозичень; підтримка стабільності політичної системи; зниження витрат на обслуговування та ефективне використання зовнішнього боргу.

Державний борг – об'єктивне економічне явище, зумовлене залученням державою додаткових фінансових ресурсів на умовах кредиту для забезпечення реалізації функцій і завдань, покладених на неї. У зв'язку з цим існує необхідність стабілізації фінансової системи країни, що вимагає досягнення необхідних темпів економічного зростання, вирівнювання рівня інфляції тощо. В даному випадку безпосереднє значення належить управлінню зовнішнім боргом держави.

Поняття державного боргу є невід'ємної і важливої складової державних фінансів, наведено висловлювання низки відомих світових учених, ними проаналізовано структуру і динаміку державного внутрішнього та зовнішнього боргу, механізм його управління і обслуговування, визначено основні напрями фінансової політики оптимізації заборгованості.

У середньостроковій перспективі забезпечення зменшення показника відношення державного боргу до валового внутрішнього продукту можливе шляхом дотримання політики поступового скорочення дефіциту державного бюджету, а саме: 2,7 відсотка валового внутрішнього продукту в 2017 році, 2,4 відсотка – у 2018 році, 2,2 відсотка – у 2019 році, за умови забезпечення випереджального зростання валового внутрішнього продукту.

У гривневому еквіваленті державний борг України за 2014–2016 роки зріс більш як у три рази (на 1170,6 млрд. гривень) та на кінець 2016 року становив 1650,8 млрд. гривень.

Слід зазначити, що повна відмова від державного запозичення, як внутрішнього, так і зовнішнього, неможлива, оскільки необхідно забезпечувати обслуговування й погашення вже накопиченого державного боргу, підтримувати платіжний баланс, зберігати й накопичувати валютні резерви, які є джерелом фінансування економічного зростання.

Для забезпечення стабільного економічного зростання українські підприємства потребують значних інвестицій, які можуть підтримати конкурентоспроможність вироблених ними товарів шляхом впровадження нових технологій і модернізації виробництва. У багатьох випадках такі інвестиції не можуть бути здійснені за рахунок доходів підприємств. Розв'язанню проблеми можуть сприяти прямі іноземні інвестиції та зовнішні запозичення.

Для забезпечення економічної безпеки України і створення передумов для подальшого розвитку не можна йти шляхом зменшення показника державного боргу до ВВП. Дане співвідношення має бути стабільним, і нові запозичення повинні витратитися в першу чергу на структурну перебудову економіки, інноваційні технології, розвиток сучасної ринкової інфраструктури, без чого не можна сьогодні бути впевненими у сталому економічному розвитку держави.

На сьогоднішній день для України вкрай необхідною є розробка стратегії держави в питаннях зовнішніх запозичень. Здійснення ефективної боргової політики в Україні передбачає розробку концепції такої боргової стратегії, в якій державний борг розглядатиметься не з позиції боргового тягаря на економіку України, а як інструмент економічного зростання в державі. Залучені зовнішні позики повинні вести до збільшення виробничих потужностей, головним чином тих підприємств, продукція яких йде на експорт. Збільшення експорту продукції призведе до збільшення валютних надходжень до держави, які необхідні для обслуговування та погашення зовнішнього боргу. Ріст державного боргу призводить до збільшення витрат по його обслуговуванню. Управління державним боргом повинно бути спрямовано на збільшення середнього терміну погашення заборгованості та скорочення витрат на обслуговування боргу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Корнев В. Боргові парадокси і орієнтири державних запозичень [Текст] / В. Корнев // Економіка України. – 2009. – № 6. – С. 30-37.
2. Постанова КМУ від 01.12.2017 року №905 «Про затвердження Середньострокової стратегії управління державним боргом на 2017-2019 роки».
3. Стричак Г.В., Сапарта І.І. Державний борг та проблеми його обслуговування. – Науковий вісник НЛТУ України. – Вип. 22.9. – 2012. – с. 264-267.

Куличенко О.Г., гр. ВА-17-м-1

Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Курінний В.О.

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

На сучасному етапі розвитку України інноваційний потенціал стає все більш важливішим як для самої країни та і для її місця у світі розвинутих технологій. У сучасному

світі ефективність інноваційної сфери країни є основоположним елементом для забезпечення конкурентоспроможності її економіки.

Дану роботу присвячено вивченню формування та сучасного стану інноваційного потенціалу України. Дослідженню цих проблем присвячено роботи таких зарубіжних та вітчизняних вчених як – П.Завліна, І. Ансоффа, В. Горшкова, О. Дація, Р.Солоу, Е. Кретової, М.Портера, В. Яковенка та ін. Мета цієї роботи: визначити сутність поняття «інноваційний потенціал», оцінити рівень розвитку його в Україні, здійснити оцінку сучасного стану розвитку інноваційної діяльності в країні.

Інноваційність є першочерговою ознакою сучасних суспільних науково-технічних та виробничих процесів. Якщо Україна зможе правильно користуватись інноваційними механізмами розвитку, то зможе рухатись вперед і досягти рівня розвинених країн. Тому що на даний момент суспільство дуже розвивається та переходить до інноваційного типу розвитку.

Інноваційний потенціал – це комплекс існуючих в країні науково-виробничих, технологічних та інтелектуальних засобів з відповідним їх інфраструктурним забезпеченням, що можуть створювати новітні знання та результативний механізм їх комерційного використання. Нинішній інноваційний потенціал країни структурувався протягом ХХ ст., тоді, коли у світі розгорталась науково-технічна революція .

Теперішній стан економіки України характеризується не тільки удосконаленням ринкових відносин, але й розвитком самого виробництва в умовах мінімальних витрат матеріальних ресурсів. Вхідження країни до світових економічних просторів з підвищеним рівнем суперництва дала поштовх до переходу від екстенсивної моделі вітчизняної економіки до інноваційної моделі розвитку виробництва.

За таких умов найважливішими факторами, що забезпечують підвищення промислового виробництва, є швидка реалізація у виробництві досягнень науково-технічного прогресу, збільшення конкурентоспроможності товарів та постійне вдосконалення системи керівництва виробництвом, яке гарантує найбільш дієвий спосіб застосування людських, матеріальних та виробничих ресурсів.

Основною рушійною силою розвитку інновацій в Україні можна вважати глобалізацію науково-технічного прогресу, вона стає причиною загрози інноваційній безпеці у країні та, в той же час, формує підґрунтя для всесвітньої науково-технічної кооперації. За таких умов Україна має поставити собі за мету результативне застосування науково-технологічного потенціалу, який включає: наукоємне машинобудування; мікроелектроніка; нанотехнології; інформаційно-телекомунікаційні інновації; новітні хімічні технології, виробництво модернізованих матеріалів і ін.

На теперішній час Україні властива високосередня будова інновацій, коли переважають декілька основних центрів науково-дослідних робіт: Київ, Харків, Дніпро і до 2014 р. був Донецьк. Для поживлення інноваційних процесів в Україні потрібна зпланована та обдуманна інноваційна політика країни, здійснення якої зформувало б доцільні правові та соціально-економічні переумови для результативної роботи науково-дослідних робіт. Фундаментом для зваженого та активного розвитку сучасних течій прикладної та основоположної науки вже була покладена знаменитими науковцями вже багато років тому. Фінансування також дуже сильно впливає на активізацію і нормальне функціонування інноваційної діяльності. Для її розвитку потрібні інвестиції – це вкладання фінансів у різноманітні проекти, що пов'язані з інноваціями та соціально-економічні програми.

Можна зробити висновок, що на сучасному етапі розвитку в Україні простежується тенденція сповільнення інноваційних процесів. В останні роки в Україні на затримку інноваційної діяльності дуже сильно впливає негативна динаміка конфігураційних перетворень у виробництві та зменшення частки інноваційної продукції у загальному розмірі промисловості країни. Значною мірою впливає також високий ступінь інфляції та загальний спад виробництва. Україна сильно знизила свою зовнішньоекономічну активність, що потужно відобразилось на імпортозалежності країни від товарів науково-технічної сфери. Інноваційні процеси також гальмуються тому, що майже немає попиту на наукових працівників, а вони в свою чергу не втрачаючи часу мігрують закордон.

Література

1. Гуржій А. М. Інноваційна діяльність в Україні : монографія / [А. М. Гуржій, Ю. В. Каракай, З. О. Петренко та ін.]. – К. : УкрІНТЕІ, 2007. – 144 с.

2. Оленець А. Г. Формування й оцінка інноваційного потенціалу країни [Електронний ресурс] / А. Г. Оленець. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Aprel/2008_4_1/12.pdf.

3. Хименко О. Ефективна реалізація інноваційного потенціалу України – шлях до інтеграції у світову економіку [Електронний ресурс] / О. Хименко. – Режим доступу : <http://in.ukrproject.gov.ua/files/content/48759845258753982.pdf>.

Литвиненко І.І., гр. ВВ-14-2

Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Сардак С.Е.

ПРОБЛЕМА ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ

Проблема державного боргу та пов'язаних з ним наслідків є досить актуальними для України. Значний обсяг державного боргу який сформувався за період незалежності негативно впливає на економічну ситуацію в країні, а обслуговування боргових зобов'язань створює навантаження на державний бюджет. Вирішення проблеми залежності держави від запозичень а також пошук альтернативних шляхів залучення коштів являється першочерговим завданням боргової політики України.

Проблемам державного боргу присвячені праці таких вітчизняних науковців як: Вахненко Т.П., Воробйов Ю.М., Доліновська О.Я., Загородній А.Г., Карлін М.І., Козюк В.В., Панчук А.В. Метою даної роботи є аналіз стану державного боргу України та можливих шляхів його погашення.

Державний борг – загальна сума заборгованості держави, яка складається з усіх випущених і непогашених боргових зобов'язань держави, включаючи боргові зобов'язання держави, що вступають у дію в результаті виданих гарантій за кредитами, або зобов'язань, що виникають на підставі законодавства або договору [2].

Державний борг виникає через брак у держави коштів, необхідних для виконання її функцій, серед яких регулювання економіки, проведення соціальної політики, забезпечення обороноздатності країни, утримання пенітенціарної системи, міжнародної діяльності. Тому держава змушена мобілізувати додаткові фінансові ресурси для покриття своїх видатків, необхідних для забезпечення її діяльності і виконання функцій.

Залежно від системи формування запозичень державний борг поділяють на внутрішній і зовнішній. У реаліях української економіки державний борг тісно пов'язаний із економічною безпекою держави, адже поглиблює виникнення не лише фінансових, а й соціально-політичних проблем.

Поточна економічна ситуація в Україні характеризується вагомим зростанням боргового навантаження, що виступає одним з базових факторів гальмування розвитку економіки країни. Зміни у політиці Уряду, які пов'язані з питаннями грошово-кредитної та фіскальної політики і неспроможність держави самостійно вирішити проблеми фінансування видатків державного бюджету призводять до взяття в борг нових грошових коштів, які, впливаючись у загальні фінансові ресурси держави, впливають на подальший розвиток економіки країни. Такий процес влиття грошових коштів у кругообіг державних фінансових ресурсів не завжди призводить до позитивних зрушень. Рівень державного боргу досяг такої позначки, яка є небезпечною [3].

За 2013-2016 рр. простежується тенденція до зростання державного та гарантованого державою боргу України, що характеризується наслідками загострення економічної нестабільності країни внаслідок високих валютних ризиків запозичень та значного боргового навантаження на бюджет. В Україні є існує суттєва тенденція збільшення обсягу зовнішнього боргу. Так питома вага внутрішнього державного боргу за період 2013-2016 рр. складала відповідно 53,5; 48,7; 38,1; 36,9 %, а зовнішнього за цей же період відповідно – 46,5; 51,3; 61,9; 63,1 %, тобто спостерігається тенденція до збільшення диспропорції між внутрішнім та зовнішнім [4].

До об'єктивних чинників зростання державного боргу відносять: погіршення світової економічної кон'юнктури; боргові зобов'язання при зміні суспільного ладу; розпад світових імперій [1].

До суб'єктивних чинників можна віднести: не виважена курсова політика Національного банку; недосконалість бюджетного законодавства; нецільове використання бюджетних коштів; несвоєчасне фінансування видатків [1].

В умовах нарощування зовнішніх боргових зобов'язань зросли загрози платоспроможності України та її фінансовій незалежності, про що свідчить, зокрема, співвідношення обсягу валового зовнішнього боргу до надходжень від експорту товарів і послуг як основного джерела надходжень валюти. В Україні під впливом низки зовнішніх та внутрішніх чинників у 2014 році значення цього індикатора становило 197 %, а на кінець 2015 р. його показник збільшився до 250 %, тобто, валовий зовнішній борг у 2,5 рази перевищив експортні надходження [4].

Для вдосконалення управління державним боргом України пріоритетним має стати визначення концептуальних засад вітчизняної боргової політики та розроблення і законодавче закріплення обґрунтованої стратегії залучення позикових коштів та їх використання.

Запозичення, отримані Україною за останні роки від іноземних інвесторів, були більшою мірою спрямовані на фінансову стабілізацію країни в певний час, а не на розвиток економіки загалом. Метою боргової політики України на найближчий час повинно стати залучення фінансових ресурсів для реалізації програм, пов'язаних з розвитком країни [1].

Проаналізувавши динаміку заборгованості нашої держави, слід зазначити, що це досить гостра проблема, яка провокує нестабільність, як державних фінансів України, так і нестабільне становище у всіх сферах держави. Тому, якнайшвидше вирішення проблем зовнішньої заборгованості України сприятиме розбудові держави та покращенню її фінансового стану.

Список використаної літератури:

1. Мірошниченко І.С. Зовнішня заборгованість України як чинник впливу на економічну безпеку держави в умовах Глобалізації / І.С. Мірошниченко // Облік і фінанси. – 2014. – № 3 (65). – С. 102–109.
2. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
3. Фінансовий портал Міністерства фінансів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://index.minfin.com.ua/index/gdp/>.
4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Лю Линь, гр. ВИ-14

Науковий керівник: к.е.н., доцент Сімахова А.О.

КИТАЙСКИЕ ИНВЕСТИЦИИ В УКРАИНЕ

Сегодня, как никогда ранее, Украина нуждается в инвестиционной поддержке всех отраслей отечественной экономики. Руководство страны и руководители компаний находятся в постоянном поиске надежных партнеров, которые помогут обеспечить финансирование крупных инфраструктурных проектов. Все чаще в сообщениях СМИ, на брифингах и разнообразных конференциях говорится о потенциале и стратегической важности сотрудничества с КНР. Крайне важна активизация двухстороннего торгово-экономического сотрудничества, резкое увеличение притока китайских инвестиций и использование технологических и финансовых возможностей Китая для модернизации украинской экономики.

Много ученых-экономистов такие как, Пересада А. А., Балануца А. А., Захарин С. В., Рогач О. И., Козловский С. В., Губский Б. В., Чернышева А. А., Шик Л. М., Скоробогатова Н. Е. изучали данную проблему, но в то же время, вопрос об особенностях иностранных инвестиций чрезвычайно важен и поэтому требуют дополнительного изучения.

Китайские предприниматели внимательно следят за реформами в Украине. Их вдохновляют изменения в прозрачности ведения бизнеса, поэтому имея капитал, они только и ждут финансовых и экономических гарантий для старта проектов.

В 2016 году Поднебесная инвестировала более 100 миллиардов долларов в инфраструктурные проекты за рубежом. Именно Китай может стать крупнейшим инфраструктурным инвестором и в Украине. По данным Минэкономразвития, сейчас в разработке десятки мощных проектов.

Китайский бизнес готов вкладывать в развитие украинской аграрной отрасли, энергетики и инфраструктуры. В Украине положительная тенденция уже есть – признают в

Поднебесной и добавляют, что одна из крупнейших наших проблем – отсутствие доступного финансового ресурса. В Китае наоборот – избыток финансов. И Пекин готов инвестировать.

Украинская экономика нуждается в инвестициях из-за рубежа, однако подавляющее большинство иностранных инвесторов боятся политической нестабильности в стране. Несмотря на продолжающийся на Украине экономический кризис, коррупцию и гражданскую войну китайские инвестиции в украинскую экономику последние три года медленно, но неуклонно растут. Конечно, в Киеве рады, что китайский бизнес проявляет интерес к их стране. При этом в правительстве Украины стараются не обращать внимания на потенциально дестабилизирующий эффект, который могут оказать миллиарды Китая.

Как бы то ни было, но Китай поддерживает слабую украинскую экономику посредством инвестиций и торговли. Эта поддержка сыграла важную роль в возрождении когда-то сильного сельского хозяйства Украины. После 2014 г. объем торговли сельскохозяйственными продуктами между Украиной и КНР вырос на 56%.

Очевидно, что Китаем на постсоветском пространстве движет прагматизм. Китайское руководство осознает выгоды от балансирования торговых отношений с Россией и Украиной. Экономическое сотрудничество с Украиной может ослабить давнюю зависимость Поднебесной от России и одновременно компенсировать Киеву упорное нежелание Запада оказать ему полномасштабную экономическую помощь.

Конечно, помощь Пекина открывает широкие возможности для развития украинской экономики, но при этом важно не просмотреть серьезные политические разногласия, существующие между Киевом и Пекином. Так же, как в других развивающихся странах, экономика на Украине тесно связана с политикой. Возникающие в результате сотрудничества с Китаем проблемы могут привести к непредсказуемым трудностям.

Итак, можно сделать вывод, что объемы поступлений китайских инвестиций в Украину направлены преимущественно те отрасли экономики, где можно быстро получить прибыль (например, в финансовой деятельности), в то время как инвестирование приоритетных отраслей экономики Украины, нацеленное на долгосрочный рост, является недостаточным. Вместе с тем, сегодня КНР является одним из приоритетных инвесторов Украины. Но несмотря на то, что Украина остро нуждается в иностранных инвестициях, для них существуют серьезные препятствия, включая нестабильное и непредсказуемое законодательство, отсутствие независимой судебной власти (злоупотребление судов), корпоративное рейдерство, преследования со стороны налоговых органов, недостатки в осуществлении законов, задержки и непрозрачность в возврате НДС, коррупция и низкий уровень защиты прав собственности.

Список источников:

1. Министерство экономического развития и торговли Украины / [Электронный ресурс] // Режим доступа – <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>.
2. Китайские инвестиции в Украине / [Электронный ресурс] // Режим доступа – <http://fakty.ictv.ua/kytajsji-investytsiyi-v-ukrayini-kudy-pekini-vklade-6-mlrd/>.
3. Украина и Китай: инвестиции / [Электронный ресурс] // Режим доступа – <http://expert.ru/2016/08/13/kitaj-i-ukraina---druzya-naveki/>.

Ляхов В.А., гр. ВА-17-1м

Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Сардак С.Е.

РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Однією з важливих ознак сучасного розвитку світового господарства є розгортання процесів глобалізації, які суттєво впливають на систему міжнародних економічних відносин, трансформують напрями і визначають тенденції розвитку національних економік. Як явище міжнародних економічних відносин міжнародний бізнес – це форма взаємодії суб'єктів міжнародної економічної діяльності, спрямована на одержання вигод від трансграничного співробітництва. Конкретна сутність цього поняття розглядається як будь-яка операція, яка проводиться контрагентами двох або більше країн. При цьому, мова йде про господарські операції, які засновані на нових організаційних технологіях, мають гнучкий характер у процесі оперативного управління, враховуючи вплив вимог світового ринку та оптимального задоволення інтересів і потреб партнерів.

Міжнародний бізнес базується на можливості отримання переваг (економічних чи технологічних) саме із переваг міждержавних ділових операцій, тобто продаж даного товару в іншій країні, або налагодження фірмою однієї країни виробництва в іншій країні, або спільного надання послуг фірмами двох країн – третій забезпечують залученим у бізнес сторонам більше переваг, ніж вони мали б, якби здійснювали аналогічну діяльність як суб'єкти лише національних економік.

Міжнародний бізнес стає всеохоплюючим і всепроникаючим феноменом сучасної цивілізації. Існує низка базових причин, які змушують фірми ставати більш глобальними як в плані загального курсу розвитку, так і в плані повсякденної практичної діяльності. До числа таких стратегічних імперативів входить:

– використання ключової компетенції компанії. Одним з найважливіших підстав для глобалізації є можливість більш широкого використання ключових компетенцій, які компанії вдалося розвинути на внутрішньому ринку. Ключова компетенція визначає відмінну сильну сторону або перевагу, що має першочергове значення для успішної роботи компанії. Застосовуючи ключову компетенцію на нових ринках, компанія може збільшити свої доходи і прибутки.

– придбання ресурсів. Суттєвою причиною щодо ведення бізнесу в міжнародних масштабах є необхідність придбання закордоном таких ресурсів, як матеріали, робоча сила, капітал або технологія. У деяких випадках компанії відчують гостру потребу в тому, щоб скористатися зарубіжними джерелами ресурсів, тому що на місцевому ринку відповідні продукти та послуги або повністю відсутні, або їх недостатньо для задоволення потреб компанії.

– пошук нових ринків збуту. Необхідність пошуку нових ринків збуту – це також одна з поширених причин виходу компаній на міжнародні ринки. Коли внутрішній ринок, на якому компанія реалізує свою про продукцію, повністю сформований, то на ньому все важче і важче генерувати високі доходи та забезпечувати зростання прибутку.

В умовах глобалізації міжнародний бізнес набуває принципово нових рис. Важливий інструмент економічної інтеграції країни в світову економіку, а відповідно – інструмент глобалізації як такої, міжнародний бізнес у сучасних умовах визначається такими рисами:

а) доступність і всеосяжність. Хоча міжнародний бізнес і регулюється відповідними законодавствами країн, він поступово перетворюється у невід'ємну можливість практично для будь-якої фірми майже кожної країни, принципово змінюючи стратегічні й тактичні перспективи фірм і відкриваючи перед ними нові потенційні поля ділової активності. У той же час тут, звичайно, є й певні обмеження;

б) ступеневість розвитку. Входження фірми в міжнародний бізнес, як правило, починається з простих форм звичайної зарубіжної торгівлі і в міру розвитку досягає вищої форми – БНК. Сутність цієї особливості не зводиться до природної вимоги накопичення досвіду та нарощення потенціалу – і входження в міжнародний бізнес, і подальші досягнення в ньому будуть пов'язані з подоланням певних порогів: якщо на початковому етапі – поріг, наприклад, якісного рівня товарів фірми і раціональності її витрат, що дозволяє продавати товари за кордоном, то потім це питання вдалого розміщення дистриб'юції, ефективного використання міжнародних ринків капіталів і робочої сили, роботи з міжнародними транспортними мережами і т. ін.

в) технологічна глобалізація. Можливості комп'ютеризації, інформатизації та телекомунікацій принципово змінили характер міжнародного бізнесу, який в сучасних умовах набув трьох принципово нових рис: він може ефективно здійснюватись «не виходячи з офісу»; він може здійснюватись в режимі реального часу; він може за допомогою телекомунікацій охоплювати всі цікаві для бізнесу ринки товарів, капіталів, робочої сили, інформації і т. ін.

г) «фінансіаризація». Цей термін ввів Ж. П. Серван-Шрайбер, і він досить точно відображає найважливішу рису «глобалізованого» міжнародного бізнесу: фінансовий зміст міжнародних ділових операцій, починаючи від їх ідеї і закінчуючи реальним результатом, стає серцевиною міжнародного бізнесу, тим своєрідним центром, навколо якого обертаються всі інтереси, рішення, стратегії. Пошук і використання міжнародних конкурентних переваг стали жорстко спиратися на досягнення фінансового менеджменту, новітні і численні фінансові інструменти, що виростають з гігантських можливостей світового фінансового ринку. У поєднанні з унікальними можливостями комп'ютеризації і телекомунікацій «фінансіаризація» стала виміром досконалості міжнародного бізнесу;

д) складний взаємозв'язок національного й інтернаціонального. Складний вплив на ділове життя планети здійснюють конвергентні та дивергентні процеси у сфері національних культур. З одного боку, глобалізація приводить до виключно конвергентних процесів: починаючи з джинсів, телевізорів і гамбургерів до формування мультинаціональної ділової культури, певні принципи і правила якої поділяє практично більшість бізнесменів світу. З іншого боку, зростає національна і культурна диференціація, яка в крайніх формах націоналізму і релігійної нетерпимості проявляється в складних конфліктних формах; очевидно, цілком природним є прагнення народів та етнічних общин зберегти свої культурні та національні цінності, стереотипи поведінки, захистити їх від розмивання «усередненою» масовою культурою;

е) в умовах глобалізованої економіки основною господарською одиницею стають крупні міжнародні компанії, які володіють філіями і дочірніми організаціями в багатьох країнах, зі співробітниками різних національностей. Саме вони встановлюють виробничі, торгові, науково-технічні, фінансові зв'язки зі своїми закордонними партнерами і стають головним джерелом та генератором глобалізації.

В умовах інтернаціоналізації підприємства можуть одночасно застосовувати різні види міжнародної діяльності на різних ринках і сегментах залежно від їх виробничо-комерційних можливостей і прагнень. Проте свою міжнародну діяльність вони, як правило, розпочинають з «домашнього» ринку, поступово посилюючи рівень інтернаціоналізації та послідовно ускладнюючи управлінські функції забезпечення виробничо-комерційної діяльності в міжнародному економічному просторі. Швидкість переходу від національно локалізованого бізнесу до стандартизованих форм глобалізації залежить від рівня зрілості ринкового середовища, фактори якого можуть підсилювати глобалізаційні тенденції або, навпаки, їх пригнічувати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Глобальна економіка ХХІ століття: людський вимір: монографія / Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручник, А.М. Колот [та ін.]; заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Д.Г. Лук'яненка та д-ра екон. наук, проф. А.М. Поручника. К.: КНЕУ, 2016.
2. Міжнародний менеджмент: навчальний посібник / Юхименко П.І., Гацька Л.П., Півторак М.В. [та ін.] – К.: Центр учбової літератури, 2015. – 488 с.
3. Сардак С. Перспективи розвитку сучасного бізнесу / С. Э. Сардак // Менеджмент і менеджер. – 2008. – № 1. – С. 4–12.
4. Сардак С. Е. Управління розвитком бізнесу в умовах глобалізації економіки / С. Е. Сардак // Європейський вектор економічного розвитку : Зб. наук. праць. – 2009. – Вип. 2 (7). – С. 154–159.
5. Старостіна А., Каніщенко О. Суперечливі шляхи економічної глобалізації// Економіка України – 2016 р. - №5.

Мазур Ю.М., гр. ВВ-14-1

Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Тараненко В.Є.

РЕГУЛЮВАННЯ ІМПОРТУ ТОВАРІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Інтенсифікація процесів інтеграції та глобалізації сприяє зростанню масштабності міжнародних торговельно-економічних відносин та обумовлює формування відповідних систем регулювання імпорту товарів у рамках глобальних торговельних інституцій. Перебування України в регуляторному полі СОТ та реалізація проекту створення зони вільної торгівлі з ЄС фактично мінімізують використання інструментів тарифного захисту внутрішнього ринку, натомість нетарифні методи, валютна та податкова політика розглядаються як головні засоби формування ефективного протекціоністського режиму для захисту окремих секторів економіки.

Вітчизняні науковці на сучасному етапі досить ґрунтовно вивчають процеси регулювання імпорту товарів в умовах Євроінтеграції України. Різним аспектам даної проблематики присвячені наукові праці таких вчених, як: В.М. Гейця, Л.В. Шинкарук, М. Емерсон, В. Мовчан та інші.

Угода про асоціацію між ЄС та Україною – це комплексний договір, який охоплює політичні і економічні відносини між країнами. Торговельна частина цієї Угоди знайшла відображення у створенні Поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ПВЗВТ),

застосування якої розпочалось у січні 2016 р. Економічна мета підписаного документу стратегічного та геополітичного значення в історії України полягає у тому, щоб сприяти модернізації української економіки за рахунок нарощування обсягів торгівлі з ЄС та іншими країнами, а також удосконалити механізм регулювання економіки відповідно до європейської практики. ПВЗВТ практично повністю лібералізує торгівлю між Україною та ЄС, причому ЄС проводить тарифну лібералізацію у повному обсязі для більшості товарів, а Україні надається термін від трьох до семи років. Це надасть українським експортерам додатковий час підготовки до умов жорсткої конкуренції на європейському ринку [2].

У цілому слід відмітити, що скасування тарифів є класичною основою створення зони вільної торгівлі. За даними Європейської Комісії, Україна та ЄС скасують 99,1 % і 98,1 % мит відповідно [3]. Україна запроваджує негайний преференційний режим лише для 49,2 % промислових товарів, що експортуються з ЄС, однак, після семи років перехідного періоду частка експорту ЄС, для якої Україна запроваджуватиме тарифну лібералізацію зростає до 96 %. Зокрема, Україна запровадить поступову лібералізацію для деяких видів мінеральних продуктів (3 роки), органічної продукції хімічної промисловості (до 3 років), добрив (до 3 років), автомобільних гумових шин (до 5 років), шкіряних виробів (до 5 років) і текстильних товарів (3 роки) [3].

Щодо обсягових показників імпорту з країн ЄС, то стрімке знецінення гривні (32,8 % у 2014 р. і 45,8 % у 2016 р.) і скорочення як споживчого, так і інвестиційного попиту, призвело до зниження обсягів імпорту товарів з ЄС (на 21,3 % у 2014 р. та 27,2 % у 2016 р.). Разом з тим частка імпорту товарів з ЄС у загальному обсязі імпорту починаючи з 2012 р. зростає, склавши за підсумками 2016 р. 40,9%. Таке зростання частково зумовлено різким скороченням обсягів торгівлі з РФ. У структурі імпорту 22,7 % у 2016 р. складають мінеральні продукти (зокрема, мінеральне паливо, нафта і нафтопродукти), 17,23 % – продукція хімічної промисловості, 17,37 % – механічне обладнання, машини і механізми, 8,37 % – пластмаса та гума [1].

Зростання обсягів імпортованих товарів на внутрішньому ринку України, які за рівнем конкурентоспроможності порівняно з імпортованими аналогами є на порядок вищими, призводить до збільшення обсягів імпортоспоживання. Складнощі пошуку потенційних ринків збуту для експорту вітчизняних товарів через їх невідповідність європейським стандартам та низьку конкурентоспроможність можуть призвести до згортання ряду виробництв та подальшого нарощування негативного сальдо торговельного балансу. Сировинна спрямованість експорту, яка містить невисокий відсоток доданої вартості, та майже повну відсутність високотехнологічних виробництв поглиблюють неефективність міжнародної спеціалізації України та підвищують її вразливість зовнішніх чинників. Тому існує необхідність в гармонізації технічного регулювання до міжнародних стандартів і рекомендацій з метою диверсифікації зовнішніх ринків збуту, а також сприяння розвитку інституту добровільної сертифікації виробництва через підвищення відповідальності бізнесу з метою модернізації моделей господарювання, що позитивно впливатиме на конкурентоспроможність вітчизняної продукції.

Список використаної літератури

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Інтеграційні можливості України: перспективи та наслідки: наукова доповідь / за ред. В.М. Гейця, Л.В. Шинкарук ; НАН України, Ін-т екон. та прогнозув. НАН України. – К., 2016. – 92 с.
3. Поглиблення відносин між Україною та ЄС / М. Емерсон, В. Мовчан та ін. – Центр європ. пол. досл., Ін-т екон. досл. та пол. консульт., К., 2016. – 255 с.

Макаренко К. В., гр. ВВ-14- 2

Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Скрипник Н.Є.

ВПЛИВ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Розвиток економіки України в сучасних умовах неможливий без залучення іноземних інвестицій. У зв'язку з цим український уряд веде активну політику по залученню іноземного капіталу. Відомо, що іноземні інвестиції в значній мірі впливають на розвиток реального сектору економіки, але до цього часу немає єдиної думки з цього питання. Приплив іноземного капіталу в Україну має як позитивний, так і негативний ефект.

На початку проаналізуємо позитивну сторону надходження інвестицій. Іноземний капітал позитивно впливає на розвиток вітчизняної економіки в такий спосіб:

- дозволяє отримати доступ до передових технологій і методів управління, що, в свою чергу, значно впливає на рівень технологічного розвитку країни в цілому [3];
- сприяє більш активній розробці і повному використанню ресурсів;
- збільшує накопичення капіталу в країні;
- сприяє інтеграції економіки в світову економічну систему внаслідок виробничої та науково-технічної кооперації [3];
- стимулює розширення ринків збуту;
- підвищує попит на високо кваліфіковану робочу силу, збільшує показники добробуту громадян за допомогою більш високої заробітної плати інвестуючих організацій порівняно з локальними компаніями;
- здійснює стимулюючий вплив на розвиток сфери послуг [2];
- підвищує конкурентоспроможність внутрішньої продукції, знижує рівень монополізації;
- сприяє збільшенню податкових надходжень, розширюючи можливості державного фінансування соціальних та інших витрат, підвищуючи рівень життя і купівельну спроможність населення;
- створює додатковий стимул для інших інвесторів, тому що збільшує довіру до країни, сприяючи притоку або уповільненню відтоку капіталів [3];
- сприяє поширенню міжнародних норм і стандартів не тільки у виробництві, але і в споживанні, способі життя;
- розвиває систему благодійності.

Таким чином, іноземні інвестиції є ефективним інструментом реалізації економічних і соціальних завдань країни. Проте, крім позитивного ефекту, існує і ряд негативних аспектів. Визначимо негативні наслідки залучення іноземних інвестицій до України:

- витіснення місцевих внутрішніх капіталовкладень;
- втрата контролю державою – реципієнтом над частиною національного виробництва;
- вразливість економіки від глобальної стратегії, діяльність якої істотно впливає на макроекономічні параметри економіки [5];
- збільшення структурного безробіття;
- погіршення екологічної обстановки;
- ріст соціальної нерівності;
- можливий «експорт» кризових явищ з інших країн.

На сьогоднішній день іноземний капітал є необхідним елементом розвитку реального сектора економіки нашої країни. Однак не варто забувати про те, що іноземні інвестиції безпосередньо впливають на економіку країни і змінюють її відповідно до цілей іноземного інвестора, і дуже часто ці цілі не збігаються з інтересами країни-одержувача. Тому однією з ключових завдань держави при розробці інвестиційної політики є виявлення і запобігання негативних наслідків залучення закордонного капіталу. На наш погляд, необхідними умовами позитивного впливу іноземних інвестицій є:

- високий рівень конкуренції в галузях, які приймають іноземні інвестиції [2];
- наявність чіткої урядової програми взаємодії з іноземними інвесторами і грамотної політики по залученню і ефективному використанню іноземних інвестицій;
- регулювання припливу іноземних інвестицій на законодавчому рівні;
- довгостроковий характер іноземних вкладень.

Тільки в цьому випадку іноземні інвестиції дадуть позитивний ефект і забезпечать стабільний розвиток нашої країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Федоренко В.Г. Інвестознавство: підручник ; 2-ге вид., перероб. / В.Г. Федоренко. – К. : МАУП. – 2012. – 512 с
2. Вовчак О.Д. Інвестування : навч. посіб. / О.Д. Вовчак. – Л. : Новий Світ-2000, 2008. – 620 с.
3. Бондаренко О. О. Залучення іноземних інвестицій як джерело економічного зростання / О. О. Бондаренко, К. С. Нижник // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2014. – № 3 (77). – С. 88-95.

4. Костюкевич Р.М. Інвестиційний менеджмент. Навчальний посібник. – Рівне: НУВГП, 2011. – 270 с.

5. Кравців В.С., Мельник М.І., Антонов В.Б. Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України: проблеми та політика активізації: монографія / В.С.Кравців, М.І. Мельник, В.Б. Антонов. – Львів: ІРД НАН України, 2011. – 386 с.

6. Голубятніков В.Т. Інвестиції та регіональна проектна діяльність : [навч. посіб.] / В.Т. Голубятніков, П.Д. Лазар, Н.В. Голубятнікова, К.В. Савченко ; за заг. ред. доц. В.Т. Голубятнікова. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. – 250 с.

Нельга К.В., гр. ВВ-15-1

Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Федотова Т.А.

УКРАЇНА У СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

Глобалізація як історичне явище і феномен, а також як об'єктивна закономірність розвитку людства все частіше привертає увагу дослідників у всьому світі. Питанню вивчення глобалізаційних процесів в сучасному світі присвятили увагу такі вчені, як Н.О. Біленька, О.Г. Білоус, Д.Г. Лук'яненко.

Термін «глобалізація» означає процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації. Основними наслідками цього процесу є міжнародний поділ праці, міграція в масштабах усієї планети капіталу, людських та виробничих ресурсів, стандартизація законодавства, економічних та технічних процесів, а також зближення культур різних країн. Глобалізація є однією з головних тенденцій у розвитку сучасного світу, яка істотно впливає на економічне життя, практично всіх країн світу і, звичайно, на Україну, яка цілком усвідомлено, активно і цілеспрямовано рухається в напрямку інтеграції в міжнародну економіку.

Значна частина дослідників пов'язує економічну глобалізацію з процесами інтеграції та інтернаціоналізації світового господарства. Під цим терміном розуміють перетворення світової економіки із сукупності національних економік, пов'язаних потоками товарів та капіталів, в єдину виробничу зону і єдиний ринок, в яких вільно перемішуються капітал, товари, послуги та робоча сила. Ці процеси доповнюються уніфікацією законодавчих актів, що регулюють міжнародні економічні відносини, та формуванням відносно єдиного культурного процесу під впливом стандартизації освіти та взаємодії широких мас населення у міжнародних контактах. Основні риси, які характеризують глобалізацію світової економіки:

- поглиблення міжнародного поділу праці з його переходом від спільного к специфічному і єдиному;
- перевищення темпів росту міжнародного товарообігу над темпами росту обсягів світового виробництва;
- зростаюча лібералізація міжнародної торгівлі, виражена у відкритті національних ринків товарів і послуг шляхом поступового зняття торгівельних обмежень і бар'єрів;
- випереджуюче зростання руху капіталу у відношенні до руху товарів. Формування світового фінансового ринку, збільшення потоків портфельних і прямих іноземних інвестицій;
- інформаційно-технологічний переворот в засобах телекомунікацій на базі електроніки, кібернетики, супутникових систем зв'язку; посилення впливу транснаціональних корпорацій;
- концентрація і централізація капіталу на підставі процесів злиття і поглинення компаній і банків;
- розвиток інтеграційних тенденцій на регіональному, субрегіональному і міжрегіональному рівнях;
- зростання ролі наднаціональних органів у світовій політиці та економіці [1].

Економічна глобалізація здійснюється в декількох напрямках: глобалізація виробництва, глобалізація торгівлі, фінансова глобалізація, трансформація механізмів міждержавного регулювання світової економіки.

Негативні наслідки глобалізації – це: домінування економічно розвинених країн; пригнічення розвитку окремих галузей національної економіки, які через заміщення їх імпортом не готові до міжнародної конкуренції; соціальна нерівність у порівнянні з

економічно успішними країнами; глобалізація вивільнює економічні сили, які поглиблюють нерівність у сфері зайнятості у питаннях продуктивності праці, матеріального добробуту та ін. [2].

Показники розвитку української економіки у порівнянні із найбільшими торговельними партнерами свідчать про недоречність беззастережного відкриття кордонів. Так, за даними Світового банку, ВВП на душу населення в Україні є одним з найнижчих у світі (вона посідає 135 місце). Виробничо-промисловий комплекс України нездатний адаптуватися до попиту на світовому ринку, про що говорить досить низький ВВП на душу населення. Через неконкурентоспроможність занепадають цілі галузі.

Таким чином, глобалізація – реальність сучасного суспільства і являє собою комплексний процес, що впливає на різні сфери функціонування суспільства, впливає на формування світової економіки із єдиним ринком, в якому вільно перемішуються капітал, товари, послуги та робоча сила. Для України глобалізація має як позитивний, так і негативний вплив.

Список літератури

1. Біленька Н. О. Пріоритети і напрямки розвитку економіки України в умовах глобалізації / Н. О. Біленька // Економіка України в умовах посилення глобалізаційних процесів: виклики і перспективи : матеріали міжнародної наукової студентсько-аспірантської конференції (Львів, 15–16 травня 2015). – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2016. – С. 15–16.
2. Чепінога В. Г. Основи економічної теорії : навч. посіб. / В. Г. Чепінога ; Міністерство освіти і науки України. – К. : Юрінком Інтер, 2016. – 456 с.

Нифталиева А.И., гр. ВИ-14-1

Научный руководитель: д.э.н., проф. Сардак С.Э.

ПЕРСПЕКТИВЫ ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА УКРАИНЫ С РЕСПУБЛИКОЙ АЗЕРБАЙДЖАН

На сегодняшний день развитие украинско-азербайджанских экономических отношений имеет важное значение, что обусловлено в первую очередь особым геополитическим положением обеих стран. Украина и Республика Азербайджан находятся на перекрестке торговых и транспортных путей с Востока на Запад и с Севера на Юг, что создает широкие перспективы для развития тесного сотрудничества в экономической и энергетической сферах, что чрезвычайно важно в условиях поиска альтернативных путей экономического взаимодействия.

Вопросы экономического сотрудничества в целом, и Азербайджана с Украиной рассматривали такие ученые, как: А. Волович, С. Маркедонов, М. Науменко, С. Сардак, А. Симахова, Н. Скрипник, О. Ткач, Н. Ткачук, П. Тригуб, Л. Якименко. Целью данной работы является анализ тенденций развития украинско-азербайджанских экономических отношений.

Украина и Азербайджан имеют многолетнюю историю партнерских взаимоотношений во многих сферах – экономической, культурной, политической. Страны имеют общие интересы в различных областях. Основные направления нынешнего сотрудничества закреплены в Планах всестороннего сотрудничества между Украиной и Азербайджаном. Активно и эффективно развивается стратегическое партнерство двух стран в энергетической сфере. Динамика отношений Украины и Азербайджана в энергетике дает предпосылки с оптимизмом смотреть в будущее. В стадии реализации находится ряд совместных проектов, успешное воплощение которых будет способствовать развитию энергетической отрасли Украины и Азербайджана [6]. В активной фазе находится проект строительства терминала сжиженного газа на берегу Черного моря вблизи Одессы.

Украина является одним из основных торговых партнеров Азербайджанской Республики. Азербайджан в основном экспортирует в Украину продукцию топливно-энергетического комплекса, полиэтилен, коньячный спирт и вина, овощи и соки. Украина поставляет в Азербайджан продукцию металлургической промышленности, агропромышленного комплекса, машиностроения.

Важным звеном взаимовыгодных экономических связей Украины и Азербайджанской Республики являются торговые отношения. Еще 26 августа 1996 между правительством Украины и правительством АР было подписано соглашение о свободной торговле. Несмотря на мировой финансово-экономический кризис, торгово-экономическое сотрудничество успешно развивалось и в первые годы XXI века, о чем свидетельствуют данные таблицы 1.

Внешнеторговый оборот между Украиной и Азербайджанской Республикой в 2007 – 2016 гг. (в млн .. долл. США) [5]

Года	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Экспорт	153,1	222,9	301,4	433,0	645,6	934,4	574,5	636,1	737,7	806,4
Импорт	11,1	11,6	33,4	44,98	38,1	84,1	295,2	964,3	658,2	97,4
Товарооборот	164,2	234,5	334,8	478,0	683,7	1018,5	869,7	1600,4	1395,9	903,8
Сальдо	+142,0	+211,3	+268,0	+388,0	+607,5	+850,3	+279,3	-328,2	+79,5	+709,0

Среди торговых партнеров Украины Азербайджанская Республика по объемам товарооборота в 2016 году занимала 5 место среди стран СНГ. По данным Государственной службы статистики Украины, в 2016 внешнеторговый оборот Украины с Азербайджанской Республикой (товары и услуги) составил 903 830 000 долл. США и уменьшился по сравнению с 2015 годом на 492 110 000 долл. США или на 35,3%. Основными статьями экспорта в 2016 оставались продукция металлургической промышленности (44,9% от общего объема товаров), аграрно-промышленного комплекса (23,0%) и машиностроение (13,4%). Объем поставок этих трех видов продукции по сравнению с 2015 г.. Увеличился соответственно на 13,55, 0,77 и 21240000. Долл. или на 4,1, 0,47 и 26,1% [5].

Общий импорт товаров и услуг в 2016 составил 97410000 долл. и уменьшился по сравнению с 2015 г. на 560 800 000 долл. или на 85,2% (главным образом за счет продукции топливно-энергетического комплекса, закупка которой уменьшилась на 95,7%). Однако, в 2,2 раза увеличился и Импорт агропромышленной продукции. Падение импорта нефтепродуктов можно объяснить отсутствием заключенных контрактов, договоренностей о цене нефти и газа, сокращением их потребления в Украине [3].

Итак, во внешнеторговом обороте между Украиной и Азербайджанской Республикой имеются такие тенденции:

- 1) стабильность и дальнейшее углубление торговых связей;
- 2) наращивание объемов товарооборота (только в 2014 г. состоялось его падение на 14,6% по сравнению с 2013 г.), в том числе украинского экспорта;
- 3) резкий рост импорта в Украину объясняется увеличением закупок нефти;
- 4) наращивание объема экспорта украинских товаров в АР свидетельствует об интересе азербайджанского руководства к закупкам продукции металлургии, сельского хозяйства и оружия;
- 5) для Украины за последнее десятилетие, за исключением 2014 года, в торговле с Азербайджаном сохраняется положительное сальдо.

Уровень сотрудничества Украины и Азербайджана в нефтегазовой отрасли характеризуется значительной интенсивностью. Это обусловлено особенностями нефтегазовых комплексов двух стран. Азербайджан обладает значительной сырьевой базой – запасами нефти и газа, Украина имеет развитую инфраструктуру для транспортировки энергоносителей и выгодное географическое положение [4].

В 2016 году транзит российского газа в Европу по территории Украины составил 82,2 млрд куб. м, что составляет менее половины пропускной способности отечественной ГТС. При этом, если РФ удастся пролоббировать обходные газопроводы, Украина лишится даже этих транзитных объемов.

Уже сегодня СМИ сообщают о негативной оценке "Нафтогазом" перспектив использования ГТС и его оценке размера капитальных инвестиций для ПАТ "Укртрансгаз" на 2017 год на уровне 6,8 млрд грн, что с учетом износа газотранспортной системы ставит под сомнение надежность ее функционирования. Так, сумма необходимых для модернизации ГТС средств может составить более 5 млрд долл США [2].

Кажется очевидным, что единственным выходом из сложившейся ситуации может стать увеличение объемов транзита нероссийского газа. В частности речь может идти о поставках каспийского газа через Украину, но шансы с каждым годом уменьшаются. Еще несколько лет назад Азербайджан рассматривал Украину как приоритетного партнера в Черноморском регионе. Ситуация изменилась с развитием Южного газового коридора, который выгоден ЕС, реализацией проекта "Северный поток", мощности которого, фактически, сокращают объемы транзита через Украину и продвижением Турецкого потока. Более того, существует риск реализации "Северного потока – 2", полностью игнорировать

который не позволяет его поддержка ведущими энергокомпаниями Германии, Франции, Нидерландов, Великобритании и Австрии.

Азербайджан, расположен в стратегическом регионе между Каспийским и Черным морями, стремится расширить связи с различными странами мира, активно развивая для этого инфраструктурные проекты [1]. Сегодня для Украины транзит и поставки азербайджанского газа рассматриваются с меньшим оптимизмом, учитывая оккупацию Крыма Россией и развитие альтернативных газопроводов. Важным звеном в налаживании долгосрочных стратегических отношений с Азербайджаном могла бы стать уже успевшая укрепиться на украинском рынке компания SOCAR, приоритетной целью которой является реализация проекта стоимостью свыше 40 млрд дол. США по экспорту газа в 7 европейских стран с привлечением 12 инвестиционных компаний. Являясь ключевым игроком на местном рынке SOCAR может рассматриваться как катализатор для двусторонних отношений [7].

Кроме того, интерес к Азербайджану усиливается и на фоне стремления к увеличению энергопоставок на маршруте Восток-Запад. Украина и Азербайджан неоднократно заявляли о развитии сотрудничества в этой сфере. Почти год назад, в июле 2016 года, вице-премьер – министр регионального развития, строительства и ЖКХ Геннадий Зубко, сообщил, что Украина передала азербайджанской стороне проект соглашения о создании международного транспортного коридора "Балтийское море-Черное море-Каспийское море". Он также заявил, что Киев "заинтересован в поставках азербайджанской нефти на украинские НПЗ и ее транзите в европейские страны". По словам Зубко, стороны, помимо прочего, обсуждают возможности инвестирования Азербайджаном в нефтегазовую отрасль Украины. В марте 2017 года в Киеве вопрос сотрудничества в сфере энергетики был включен в повестку дня [6].

В конце 2016 года в порт Одессы поступила первая партия нефти марки Azeri Light объемом 80 тыс. тонн, предназначенная для Кременчугского нефтеперерабатывающего завода (НПЗ), который находится в собственности "Укратнафты". Также в Украину поступили первые 640 тонн пропан-бутановой смеси из Азербайджана – до этого азербайджанский сжиженный газ в страну не поставлялся. Эта партия сжиженного газа пришла в танкере из грузинского Батуми в румынский порт, откуда ее отправили на украинскую территорию по железной дороге [5]. При этом подобные поставки довольно фрагментарны из-за отсутствия долгосрочных контрактов.

Сотрудничество Украины и Азербайджана в нефтегазовой отрасли осуществляется по нескольким основным направлениям. Например, сотрудничество по развитию проекта Евро-Азиатского нефтетранспортного коридора. Проект Евро-Азиатского нефтетранспортного коридора (ЕАНТК) предусматривает создание нового маршрута транспортировки нефти из Каспийского региона в Украину и на рынки ЕС в обход перегруженных турецких проливов. Преимуществом данного проекта, по сравнению с другими альтернативными проектами, является то, что значительная часть нефтетранспортной инфраструктуры уже построена (нефтепровод "Одесса-Броды", Морской нефтяной терминал "Южный", южная ветка нефтепровода "Дружба" и т.п.) и функционирует для транспортировки каспийской нефти, что позволяет в кратчайшие сроки начать его реализацию [6].

Таким образом, осуществляется активная работа по реализации положений межправительственного соглашения между Украиной и Азербайджаном по развитию сотрудничества в сфере транспортировки нефти по территории Украины. Развивается сотрудничество в рамках реализации проекта Евро-Азиатского нефтетранспортного коридора. Обсуждаются возможности организации поставок азербайджанской нефти на украинские НПЗ, с последующей ее переработкой, а также ряд других совместных инициатив.

Список использованных источников

1. Волович А. Украина – Азербайджан: состояние и перспективы сотрудничества в энергетической сфере // Борисфен. - № 4. - 2016.
2. Маркедонов С. УКРАИНО-АЗЕРБАЙДЖАНСКИЕ КОНТЕКСТЫ // Континент-Медиа. - № 2. - 2016.
3. Науменко М.П. Українсько-азербайджанське економічне співробітництво у період незалежності / Гілея: Збірник наук. праць. – К., 2016. – № 42(12).
4. Ткач О. І., Україна – Азербайджан: через довіру до партнерства // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. - 2015. - с.77-79.
5. Ткачук Н. Энергетическое сотрудничество Украины и Азербайджана: потенциал есть, но есть ли перспективы. // Апостроф. - № 7. - 2017.

6. Тригуб П.М. Українсько-азербайджанські економічні відносини: тенденції розвитку // Вісник Чорноморського державного університету імені Петра Могили Миколаїв.- 2017.- с.55-60.

7. Якименко Л.М., Українсько-азербайджанські відносини в контексті євроінтеграційних устремлінь обох держав//Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка. – 2016.- с 112-115.

8. В Баку обсуждены перспективы углубления украинско-азербайджанского сотрудничества. – [Электронный ресурс].- Режим доступа: <http://www.salamnews.org/ru/news/read/292314>.

9. Sardak S. E. Innovation factors of national economy competitive development / S. E. Sardak, N. Ye. Skrypnuk, O. V. Bilskaaya, A. O. Simakhova // Illiashenko, S.M., Strielkowski, W. (eds.). Managing economic growth: marketing, management, and innovations. – 1st edition. – Prague : Prague Institute for Qualification Enhancement, 2016. – 640 p., P. 22 – 32.

10. Sardak S. E. National Economies Intellectualization Evaluating in the World Economy / S. E. Sardak, A. A. Samoylenko // Economic Annals-XXI. – 2014. – № 9-10. – P. 4 – 7.

Новосьолова А.С., гр. ВУ-14-1

Науковий керівник: к.держ.упр., доц., доцент Волкова Н.В.

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Несуттєва роль України в світових економічних процесах і знаходження її на нижчих щаблях в світових рейтингах конкурентоспроможності, умов ведення бізнесу, економічної свободи, обумовлено неефективним використанням наявний потенціалу, відсутністю системного розуміння власної конкурентоспроможності та стратегії її формування, що створює ризики залишатися інвестиційно непривабливою і неконкурентоспроможною країною.

Мета доповіді полягає в розгляді складових компонентів державної науково-технічної політики. Дослідити значення ряду аспектів і перспектив моделюванні інформаційно-технологічної моделі економічного розвитку України в умовах глобалізації.

Науково-технічний прогрес являє собою ланцюг виробничо-технологічних укладів, які, змінюючи один одного, забезпечують динамічний розвиток продуктивних сил суспільства. Один виробничо-технологічний уклад відрізняється від іншого складом провідних галузей, видами домінуючих енергоносіїв, конструкційних матеріалів, засобами транспорту, зв'язку, механізмами. Якщо хоча б одна з компонентів цих структур відстає від інших, то гальмується рух всього виробничо-технологічного укладу. Саме ці процеси відбуваються в економіці України в останнє десятиліття [3]. Технологічні уклади являють собою основу моделювання інформаційно-технологічного розвитку економічної системи.

За оцінками Інституту економіки та прогнозування НАН України 5-тий технологічний уклад в 2017 р. становив в структурі української промисловості 8%, 4-тий – 48%, 3-тий – 44%, що говорить про відсутність результативної державної політики в сфері інновацій [2]. На даний момент перед Україною стоїть найважливіше проблема вибору стратегії розвитку – або існуюча зараз сировинна експортоорієнтована, або інноваційна. Якщо уряд декларує курс на інноваційний розвиток, то вже зараз необхідно подолати протиріччя в розподілі ресурсів за сферами промисловості і науки.

Освоєння п'ятого і перехід до шостого технологічного укладу трактують необхідність значних фінансових впливань в сфері ядра укладів. Для п'ятого укладу – це мікроелектроніка, біотехнології, генна інженерія, інформатика, освоєння космічного простору, нових видів зв'язку і т.д. Ядром шостого укладу імовірно стануть нанотехнології, воднева енергетика, інформаційні технології і т.п. [3]. Отже, вкрай незначне фінансування зазначених напрямків і переважне інвестування видобувних галузей промисловості не може привести не тільки до інноваційного, але і до будь-якого розвитку країни. Крім цього, як показує міжнародна практика, для інтенсивного науково-технічного розвитку темпи зростання інвестицій в високотехнологічний сектор повинні перевищувати темпи зростання ВВП. Це пов'язано з необхідністю постійного фінансування базисних інновацій, результат застосування яких неможливо отримати за один рік.

Таким чином, функціонування комплексного механізму інформаційно-технічної та інноваційної діяльності має бути спрямована на: поліпшення інноваційного клімату в країні;

підтримка розвитку нових технологій; допомога в отриманні фінансування; стимулювання внутрішніх інвестицій; розвиток інноваційної інфраструктури; макроекономічна стабільність; політика освіти і навчання [1].

Підсумовуючи, можна сказати, що Україна не здатна генерувати і впроваджувати інновації на достатньому рівні, який зберіг би її конкурентоспроможність і економічне лідерство, хоча б серед колишніх країн СНД. Для реалізації ідей економічного відродження України необхідні величезні зусилля нації з підйому економіки і зміні орієнтирів динаміки. Важливо створення і підтримання соціально-психологічного клімату за повагою до підприємницького успіху. У зв'язку з цим актуальними є слова Дж.М.Кейнса: «Чи не є здійснення цих ідей примарною мрією? ... Однак якщо ідеї правильні, то було б помилкою заперечувати їх потенційні можливості». Висловлюючи високий рівень економічної динаміки і стабільний розвиток національних економік можливі в умови самореалізації інтелектуального капіталу та високого ступеня свободи функціонування особистості, з переважанням механізмів ринкового саморегулювання.

Список використаної літератури

1. Всесвітній звіт з інформаційних технологій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dki.org.ua/files/gitr09fullreport.pdf>
2. Офіційний сайт Інституту економіки та прогнозування НАН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ief.org.ua>
3. Каблов Н.Е. Курсом в 6-ой технологический уклад // NanoWeek, 15 – 22 февраля 2010г. – N99 [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://www.nanonewsnet.ru/articles/2010/kursom-v-6-oi-tekhnologicheskii-uklad>.
4. Sardak S. E. National Economies Intellectualization Evaluating in the World Economy / S. E. Sardak, A. A. Samoylenko // Economic Annals-XXI. – 2014. – № 9-10. – P. 4 – 7.

Очеретна А.В., гр. СМ-16-3

Науковий керівник: ст. викл. Дон О.Д.

УКРАЇНА У СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

Сучасний світ надзвичайно складний і динамічний, так як визначальним для цього процесу є посилення глобалізації, збільшення взаємодії економічних, політичних, соціальних, культурних, правових та інших факторів. Під терміном “глобалізація” розуміється взаємозв'язок процесів інтернаціоналізації економіки, розвитку єдиної системи світового порядку, зміни й ослаблення функцій національної держави, активізації діяльності транснаціональних недержавних утворень як нових політичних акторів, формування спільної системи цінностей і принципів міжгрупових відносин.

Під глобалізацією слід розуміти поступове перетворення світового простору в єдину зону, в якій безперешкодно переміщуються капітали, товари, послуги, вільно поширюються ідеї і пересуваються їх носії, стимулюючи розвиток сучасних інститутів та шліфуючи механізми їхньої взаємодії. Дати чітке і єдине визначення глобалізації складно, різні питання цього процесу є предметом вивчення багатьох наук, кожна з яких має свій науковий дискурс. Крім того, необхідно прийняти до уваги, що глобалізація є історичним процесом, що розвивається протягом сторіч, і цей процес ще незавершений. Поняття глобалізації ширше, чим поняття інтеграції. Якщо інтеграція означає зближення політичної, економічної, правової, духовно-культурної систем декількох держав і регіонів в процесі традиційної міждержавної співпраці, глобалізація передбачає всеохоплюючий процес взаємодії і взаємовпливу практично всіх держав світу, хоча справа не тільки в об'ємі, але і в якості, формах і змісті такого взаємовпливу. Уявляється, що глобалізація має високий ступінь і глибину взаємопроникнення норм, ідей, правил співпраці, конкретних стандартів спілкування, проте можлива лише на високому рівні розвитку цивілізації, так як формує спільні цілі і довготермінові інтереси людства на основі усвідомлення єдності світу перед зростаючою загрозою його виживання. Оцінюючи буття української людини у сучасному глобалізованому світі, необхідно враховувати різні фактори, виходячи також із перспективи. Неухильна реалізація курсу на інтеграцію до Європейського Союзу забезпечуватиме гарантії верховенства права, плюралістичної демократії, дотримання прав людини, розвиток в Україні громадянського суспільства, побудову соціально-орієнтованої ринкової економіки, формування національної ідентичності.

Глобалізація як історичне явище і феномен, а також як об'єктивна закономірність розвитку людства все частіше привертає увагу дослідників у всьому світі. Питанню вивчення глобалізаційних процесів в сучасному світі присвятили увагу такі вчені, як Н. О. Біленька, О. Г. Білоус, М. І. Дідківський, Д. Г. Лук'яненко, Ю. В. Макогон, А. П. Рум'янцев та інші.

Глобалізація є однією з головних тенденцій у розвитку сучасного світу, яка істотно впливає на економічне життя, практично всіх країн світу і, звичайно, на Україну, яка цілком усвідомлено, активно і цілеспрямовано рухається в напрямку інтеграції в міжнародну економіку. Дослідження показали, що вплив глобалізації на національну економіку України досить складний та суперечливий. Існують як позитивні, так і негативні сторони.

Позитивні сторони очевидні: можливість брати активну участь в обговоренні режимів регулювання міжнародних економічних відносин; скорочення витрат на здійснення зовнішньоекономічних операцій, що сприятиме підвищенню цінової конкурентоспроможності українських виробників. Цим самим наша країна виконає одну з головних умов поглиблення відносин з Європейським союзом та отримає можливість захисту інтересів України та її підприємств відповідно до міжнародних форм та процедур. Також позитивним фактором глобалізації для України є можливість її входження до міжнародних коопераційних проектів, що забезпечить інвестиційну привабливість України для іноземних інвесторів та розширити можливості більш вільного доступу до зарубіжних ринків за рахунок зменшення тарифних і нетарифних перешкод.

Негативні наслідки – це: домінування економічно розвинених країн; пригнічення розвитку окремих галузей національної економіки, які через заміщення їх імпортом не готові до міжнародної конкуренції; соціальна нерівність у порівнянні з економічно успішними країнами; глобалізація вивільнює економічні сили, які поглиблюють нерівність у сфері зайнятості у питаннях продуктивності праці, матеріального добробуту та ін.

Показники розвитку української економіки у порівнянні із найбільшими торговельними партнерами свідчать про недоречність беззастережного відкриття кордонів. Так, за даними Світового банку, ВВП на душу населення в Україні є одним з найнижчих у світі (вона посідає 135 місце). Виробничо-промисловий комплекс України нездатний адаптуватися до попиту на світовому ринку, про що говорить досить низький ВВП на душу населення. Через не конкурентоспроможність занепадають цілі галузі.

Пріоритетними напрямками розвитку економіки України в умовах глобалізації можна вважати: активізацію руху капіталу; інформаційно-технічну революцію; розвиток інтеграційних тенденцій; реструктуризацію економіки; системну ринкову трансформацію; сприяння руху факторів виробництва; формування відкритої економіки; інтеграцію підприємств до світових комунікаційних мереж; активізацію участі в роботі міжнародних організацій та інтеграційних угруповань [1].

Таким чином, глобалізація – реальність сучасного суспільства і являє собою комплексний процес, що впливає на різні сфери функціонування суспільства, впливає на формування світової економіки із єдиним ринком, в якому вільно перемішуються капітал, товари, послуги та робоча сила. Процес глобалізації міжнародної економіки не оминає і Україну, яка поступово займає своє місце в системі нового міжнародних економічних відносин, і активно впливає на всі аспекти економічного розвитку України. Потенціал України для участі у глобальних ринках досить високий, але Україна на сучасному етапі недостатньо повно використовує його через незавершені реформи. Для України глобалізація має як позитивний, так і негативний вплив, що висвітлено у статті.

Список використаної літератури:

1. Біленька Н. О. Пріоритети і напрямки розвитку економіки України в умовах глобалізації / Н. О. Біленька // Економіка України в умовах посилення глобалізаційних процесів: виклики і перспективи : матеріали міжнародної наукової студентсько-аспірантської конференції (Львів, 15–16 травня 2009). – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2009. – С. 15–16.
2. Чепінога В. Г. Основи економічної теорії : навч. посіб. / В. Г. Чепінога ; Міністерство освіти і науки України. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 456 с.
3. Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org>
4. Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://korrespondent.net/business/economics/1311330-ukraina-zanyala-44-yu-poziciyu-v-rejtinge-globalizacii-mirovyh-ekonomik>.

Панасюк Т.С., гр. ВА-17-м-1

Науковий керівник: д.е.н., проф. Сардак С.Е.

ЕЛЕКТРОННА КОМЕРЦІЯ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТА СУЧАСНИЙ СТАН В УКРАЇНІ

Сьогодні електронна комерція розвивається швидкими темпами. Проаналізувавши динаміку останніх років, можна сказати, що в найближчому майбутньому вона буде найбільш використовуваним інструментом просування товарів.

Дану роботу присвячено задля вивчення проблем розвитку електронної комерції та її перспектив для України. Дослідженню цих проблем присвячено роботи таких вчених як: Д. Козьє, А. Саммер, Дж. Дункан.

Мета даної роботи: визначити сутність поняття «електронна комерція», оцінити рівень розвитку електронної комерції в Україні, виявити тенденції, що склалися в цій сфері товарно-грошових відносин та виявити перспективні напрямки розвитку на найближчу перспективу.

Важливим чинником розвитку електронної комерції в Україні та забезпечення можливості функціонування її в міжнародному просторі є наявність нормативно-правового забезпечення, яке б регулювало відносини в цій сфері, дозволяло розвиватися бізнесу в цьому напрямку та відповідало світовим і європейським нормам.

Електронна комерція – високоефективна форма товарно-грошових відносин, адже котрий рік підряд показує стабільне зростання, з 2010 р. по 2017 р. товарно-грошовий оборот збільшився у 6,5 рази. Цей тренд відповідає загальносвітовому, де все більша частка торгівлі товарами і послугами переходить в мережу Інтернет. Обсяг найбільших десяти ринків електронної комерції в світі в 2017 р., представлено на рис. 1.

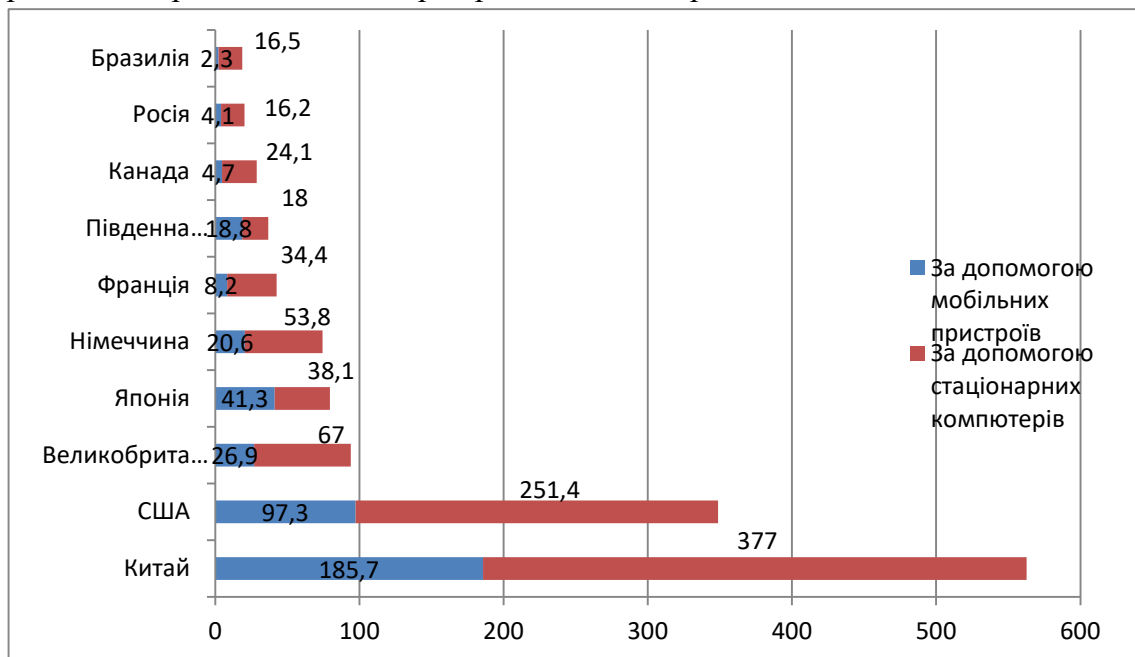
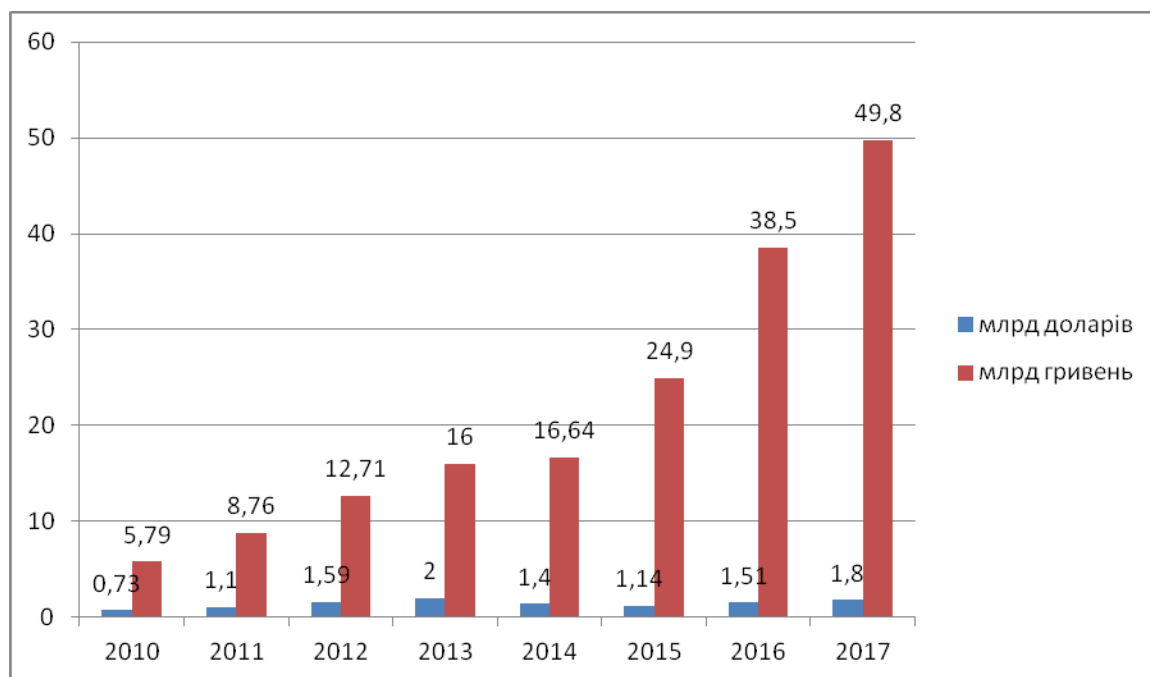

Рис. 1. Обсяги найбільших ринків електронної комерції в світі в 2016.

Як видно з рисунку, лідерами за обсягами електронної комерції уже котрий рік підряд залишаються Китай і США з оборотом в 562,7 млрд. доларів і 341,1 млрд. доларів. Обсяги українського ринку електронної комерції суттєво менші ніж у країн ЄС, Росії чи навіть Польщі, про те зростання цього ринку у розвинутих країн знаходиться на рівні 20 %, в Україні за останні роки він значно вищий. Український ринок електронної комерції у 2017 році зріс до 50 млрд. грн. (1,8 млрд. дол.), основною причиною такого росту стала політична і економічна стабілізація в економіці країни. Динаміка росту ринку електронної комерції в Україні представлена на рис. 2.

Рис. 2. Обсяги електронної комерції в Україні в 2010–2017 рр.

Порівнюючи розвиток е-комерції України з провідними країнами світу можна зазначити, що частка нашої країни є мізерною. Дане становище обумовлено низкою факторів, серед яких невідповідне матеріально-технічне забезпечення господарюючих суб'єктів, недостатня поінформованість покупців з перевагами та можливостями цієї сфери, неналежна підготовка осіб, які працюють на підприємствах, невідповідне ставлення та регулювання держави даної галузі, а також високий ступінь розбіжності державного законодавства зі світовими стандартами.

У сучасних умовах розвитку сфери електронної комерції в Україні держава повинна підтримувати розвиток послуг мобільного зв'язку, Інтернет, передачі даних, забезпечуючи при цьому необхідні умови, а саме: цифровізацію ліній зв'язку, впровадження новітніх технологій, сприяння розвитку конкуренції і впровадження можливостей для безперешкодного входження на ринок нових операторів; перехід від аналогових до цифрових мереж зв'язку; розвиток телекомунікаційної сфери, державна підтримка діяльності операторів у цифровізації сільської і гірської місцевості; збільшення спектра надання послуг за рахунок застосування нових технологій у сфері телекомунікаційних послуг.

Таким чином, електронна комерція – це вид економічної діяльності, сутність якої полягає у здійсненні різноманітних господарських операцій між суб'єктами комерційної діяльності у віртуальному просторі, тобто із застосуванням мережі Інтернет та інших інтерактивних можливостей. На жаль, в Україні сфера електронної комерції поступається багатьом країнам, що розвиваються. Це, насамперед, пов'язано з високим ступенем недовіри та низькою поінформованістю населення щодо даної галузі електронного бізнесу, недостатнім рівнем модернізації інформаційно-телекомунікаційних технологій, недосконалою законодавчою базою. Однак обсяги е-commerce в Україні з кожним роком зростають. Виняток становить 2014 р., де обсяги електронної комерції знизилися через військові дії на сході країни та економічну нестабільність зокрема. Проте в подальшому держава має досить значні перспективи розвитку даної галузі.

Література

1. Максимова, Т. С. Використання електронної комерції роздрібними торговельними підприємствами [Текст]: зб. наук. пр. / Т. С. Максимова, Д. В. Сорочан // Торгівля і ринок України. – 2010. – № 29. – С. 273–279.

2. Ховрак, І. В. Електронна комерція в Україні: переваги та недоліки [Текст] / І. В. Ховрак // Економіка. Фінанси. Право. – 2013. – № 4. – С. 16–20. 13. Євтушенко, Д. Д. Електронний бізнес, електронна комерція, Інтернет-торгівля: сутність та взаємозв'язок понять [Текст] / Д. Д. Євтушенко // Бізнес Інформ. – 2014. – № 8. – С. 184–188.

3. Юдін, О. М. Системи електронної комерції: створення, просування і розвиток [Текст]: монографія / О. М. Юдін, М. В. Макарова, Р. М. Лавренюк. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. – 201 с.

4. Дослідження ТОП-10 ринків eCommerce [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rayonline.ru/news/analyst/24832/> 21.

5. Дослідження ринку електронної комерції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hub.kyivstar.ua/?p=13562>.

6. Сардак С. Е. Дослідження структури і тенденцій розвитку світового ринку інформаційних технологій // С. Е. Сардак, А. В. Ставицька // Технологический аудит и резервы производства. – 2015. – № 4/5. – С. 96 – 100.

Панкратова Т.О., гр. ВВ-15-1

Науковий керівник: д.е.н., доц., зав. каф. Стеблянко І.О.

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

Поглиблення глобалізаційних процесів у всіх сферах суспільно-економічного життя породжує якісно нові виклики національним державам. Це вимагає адаптації їхніх економік до світових трансформаційних процесів через формулювання відповідей на глобальні виклики та розробку механізму ефективної інтеграції у світове господарство.

Держава, як гарант економічної самодостатності України, зобов'язана: створити належні умови для розвитку та зміцнення національного капіталу; забезпечити контроль над національними природними ресурсами, діяльністю міжнародних монополій у стратегічних сферах економіки, збереженням довкілля, за фінансовими, інформаційними потоками та науково-технологічним обміном; взяти на себе повну відповідальність за енергетичну безпеку країни та захист її національного людського ресурсу.

Серйозними викликами для нашої держави є наступні:

1. Нинішній світовий інституційний порядок (глобальна інституційна система, репрезентована міжнародними організаціями) сприяє зростанню соціально-економічних асиметрій глобального розвитку та поглиблює суперечності між розвинутим центром і периферією світового господарства.

2. Загрози техноглобалізму: з одного боку, цей процес супроводжується фантастичним злетом інноваційних технологій та інтенсивним міждержавним науково-технологічним обміном, а з другого – підриває техніко-технологічну безпеку країн, оскільки національні держави втрачають ефективний контроль за власним науково-технічним потенціалом, який гарантує стабільність промислового розвитку країн і їх незалежність від непередбачуваних зовнішніх чинників.

Україна, як і будь-яка розвинута держава, не може існувати в технологічному вакуумі і повинна якнайефективніше розвивати власну науково-технологічну індустрію, використовуючи кращі світові надбання. Конкретними запобіжними заходами щодо гарантування національної техніко-технологічної безпеки мають бути такі:

– виокремлення в якості національного пріоритету сектору інноваційного виробництва зі всебічною державною підтримкою його розвитку (біотехнології, нанотехнології та інформаційні технології);

– на основі національних конкурентних переваг за окремими напрямками технологічного прогресу (ракетно-космічна техніка, авіація, нові конструкції газових турбін, порошкова металургія, зварювальні та композиційні матеріали, фармацевтична й електронна промисловість, загальне машинобудування) добиватися секторального лідерства у світовому виробництві;

– розробка конкретних механізмів адаптації України до глобальних процесів технологічної інтеграції як важливого каталізатора розвитку Національної інноваційної системи, яка потребує остаточного свого оформлення. Використовуючи різноманітні форми міжнародного науково-технічного і технологічного співробітництва (технопарки, "силіконові долини", спільні науково-технічні проекти і програми, міжнародні стратегічні альянси), Україна може вийти на світові ринки високотехнологічної продукції і закріпитися на них;

– особливої ваги набуває технологічне прогнозування, яке базується на досконалій науковій основі й ефективному інструментарії, котрий дозволяє передбачити технологічні

зміни, що чекають людство через 20-30 років, зокрема, в інформаційному секторі як ядрі техноглобалізму.

3. За умов глобалізації світогосподарських зв'язків сфера фінансів, як наймобільніша ланка суспільного відтворення, набуває зростаючої самодостатності і незалежності від впливу окремих держав та їх макроекономічної політики. Вона спроможна самостійно визначати параметри глобальних фінансових агрегатів і забезпечувати собі одержання надприбутків, ігноруючи інтереси національних економік.

Функціонування України у відкритому глобальному середовищі наражає її національну економіку на цілу низку серйозних викликів фінансового глобалізму. Не маючи жодних важелів впливу на сферу міжнародних фінансів, наша держава може лише пристосовуватися до коливань світової фінансової кон'юнктури, обумовлених діями світових фінансових центрів.

Виклики фінансового глобалізму: високий рівень доларизації української економіки; загроза надмірного нагромадження зовнішніх активів і зобов'язань країни, зростання масштабів тіньового відпливу національного капіталу за кордон, експансію глобального спекулятивного капіталу.

Унаслідок цього існує цілком реальна загроза деформації відтворювального процесу в рамках національної економіки України, обмеження можливості підтримувати рівноважний стан економіки засобами грошово-кредитної та валютно-курсової політики, а також втрати нашою державою економічного суверенітету з причин боргової залежності та фінансового підпорядкування іншим країнам світу.

4. Глобальним викликом українській економіці, який дедалі більше стримуватиме її розвиток у майбутньому, є дефіцит паливно-енергетичних ресурсів.

5. Глобальним викликом є інформаційна революція з її тотальним впливом на всі сфери суспільного життя. Разом з позитивними моментами інформаційна ера несе з собою зростання технологічного безробіття, знищення певних робочих місць і навіть професій через автоматизацію та механізацію, що є найнебезпечнішим соціальним наслідком загальносвітової інформаційної революції.

Україна має дбати про ефективну систему надійного захисту свого національного інформаційного простору від негативного впливу тих інформаційних потоків, які підривають її національні устої, пропагують війну, насилля та жорстокість, розпалюють расову, національну та релігійну ворожнечу, посягають на права і свободи людини і суспільства, деформують свідомість громадян, цілеспрямовано ведуть антиукраїнську пропаганду. Важливим аспектом інформаційної безпеки є недопущення несанкціонованого доступу до інформації, втрати, знищення, порушення цілісності, модифікації даних в інформаційних системах, перехоплення інформації та ін.

6. Глобалізація кидає виклик не тільки політичній та економічній незалежності націй, але й людському компоненту їх конкурентоспроможності. З цієї причини досягнення кадрової незалежності в межах нового технологічного способу виробництва є найскладнішою проблемою. Адже за умов глобалізації розвинуті країни та ТНК стають потужними центрами залучення найосвіченіших, професійно підготовлених кадрів з усього світу, "знекровлюючи" трудовий потенціал багатьох країн у його найбільш кваліфікованій частині.

Масові еміграційні потоки з менш розвинутих у більш розвинуті країни світу, у тому числі вплив інтелекту, мають своїми довгостроковими наслідками консервацію у слабких в економічному плані країнах технологічної відсталості у зв'язку з невідтворюваністю у масовому масштабі національного інтелектуального ресурсу. Україна за роки незалежності втратила значну частину людського капіталу через закриття багатьох наукових шкіл, звуження сфер використання кваліфікованої праці, закриття високотехнологічних виробництв, деформаційні процеси в освітній сфері та на вітчизняному ринку праці, а також еміграцію наукових та інженерних кадрів. Кризові явища охопили не тільки кадровий корпус та наукову еліту нашої держави, але й генофонд української нації.

Список використаної літератури

1. Поручник А. М. Національний інтерес України: економічна самодостатність у глобальному вимірі: Монографія. – К. : КНЕУ, 2014.- 352 с.

2. Електронний ресурс – Режим доступу <http://iepjjournal.com/>

Пашасв А., гр. ВВ-14-2

Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Гришкін В.О.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ НАФТОПРОДУКТІВ В УКРАЇНІ

Сьогодні пріоритетним напрямом удосконалення державної політики є забезпечення перспективного розвитку ринку нафтопродуктів і шляхів його постачання.

Ситуація, яка є на паливному ринку в Україні залишається незадовільною. За кінцевим споживанням палива нафтопродукти займають приблизно 17 %, поступаючись природному газу і тепловій енергії. Однак, починаючи з 2009 р. по 2016р.. спостерігається їх дефіцит у зв'язку з невиконанням нафтопереробними заводами планів із модернізації та виробництва якісних продуктів. Більш того, внутрішнє виробництво дизельного палива та бензина продовжує скорочуватися.

В Україні триває кризова ситуація, коли незважаючи на достатні потужності нафтопереробних заводів, маючи кваліфіковані кадри, загрузка НПЗ катастрофічно упала. Із шести нафтопереробних заводів України ні один не може конкурувати з європейськими підприємствами.

Вирішення проблем, пов'язаних із нормальним функціонуванням нафтопереробної промисловості та ринку нафтопродуктів, потребує формування комплексної державної політики у цій сфері.

До реалізації цільового завдання – відновлення нафтопереробної галузі України та її конкурентоспроможності на відкритому лібералізованому ринку, необхідно:

- визначитись щодо диверсифікації шляхів постачання нафти на нафтопереробні заводи України. З точки зору логістики, найкращими варіантами є нафта із Казахстану та Азербайджану.

- внести законопроекти, необхідні для розвитку нафтовидобувної та нафтопереробної галузі на розгляд Верховної Ради України.

- забезпечити залучення приватного сектору до забезпечення енергетичної безпеки країни, впровадження механізмів узгодження дій органів державної влади та суб'єктів господарювання в кризових ситуаціях. Суб'єкти господарювання також мають брати участь у формуванні стратегічних запасів енергоресурсів на випадок кризових ситуацій. Починаючи з 2025р. слід передбачити нарощування обсягу резервів кожним суб'єктом господарювання до 10 % від річної реалізації.

Можна зробити висновки, що на даний час в Україні ситуація на ринку нафтопродуктів залишається складною. Неєфективна приватизація нафтопереробних заводів наряду з недосконалим антимонопольним законодавством стали причиною монополізації галузі. Не виконано навіть мінімальних інвестиційних зобов'язань по технічному переобладнанню, які передбачалися договорами по приватизації. Кошти не інвестувалися у виробництво і як наслідок українські нафтопереробні заводи мають застарілу технічну базу, зношені основні фонди, нафтопродукти низької якості та відсутність інвесторів.

Література:

1. Бурлака В.Г. Сучасні тренди технологічного розвитку та їх роль у нафтовому секторі / 2015 р.

2. Швидкий О.А. Сучасні фактори розвитку світового енергетичного ринку / О.А. Швидкий // Міжнародна економічна політика. У 2 частинах. – Ч. II. -2012.

3. Рябцев Г. Работаем вместе. О путях совершенствования работы Антимонопольного комитета Украины на рынке нефтепродуктов / Геннадий Рябцев // Терминал. – 2012. – No 9. – С.6.

Подакова В.Є., ВА-17-1м

Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Сардак С.Е.

НАПРЯМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Зростання глобалізаційних процесів у світовому господарстві суттєво впливає на збільшення економічних та фінансових проблем в Україні, що викликає зростання загроз для фінансової безпеки держави. Це зумовлено негативними тенденціями проведення економічних реформ урядом країни і несприятливими зовнішніми економіко-політичними

факторами, які в комплексі негативно впливають на формування економічного простору країни.

У контексті забезпечення економічного зростання, високих темпів суспільного відтворення та соціальної справедливості у країні особливого значення набуває проведення ефективної економічної і фінансової політики держави, зокрема формування та реалізація виваженої податкової політики. Визначивши свою економічну політику, держава окреслює напрям розвитку, а також стратегію і тактику досягнення поставленої мети. Ось чому податкова політика і податкова система мають чітку спрямованість на вирішення конкретних завдань і проблем. Зростання значення податків у сучасному суспільстві, та податкової системи як невід'ємного елементу ринкової економіки вказує на виняткову роль податкової політики у житті держави. Під впливом податкової політики розвивається податкова система. Податкова політика держави безпосередньо впливає на формування дохідної частини бюджету, на рівень податкового навантаження в національній економіці. Податкова політика тісно пов'язана з бюджетною і соціальною політикою держави і є складовою економічної політики, яка базується на сукупності юридичних актів, що встановлюють види податків, зборів та обов'язкових платежів, а також порядок їх стягнення та регулювання. Загалом податкову політику можна визначити як сукупність заходів держави у сфері податків.

Фінансово-кредитний енциклопедичний словник дає таке визначення податкової політики: Податкова політика – система заходів, що проводяться державою в галузі податків, складова частина фіскальної політики. З данного визначення випливає, що податкова політика (як, і будь-який інший вид політики держави) є суб'єктивною діяльністю людей.

Державні діячі розробляють податкову політику, формулюють мету податкової політики, окреслюють завдання щодо її досягнення, розробляють закони, за допомогою яких реалізується податкова політика. Однак суб'єктивна діяльність людей дає бажані результати тільки в тому разі, коли вона спирається на об'єктивні явища і об'єктивні економічні закони. Тільки за дотримання цієї умови податкова політика держави стає науково обґрунтованою та сприяє розвитку суспільства.

Об'єктивною основою податкової політики, як суб'єктивної діяльності політиків і законодавців, є властиві податкам функції (фіскальна і регулятивна). Податкова політика передусім орієнтується на максимальну реалізацію потенціалу фіскальної функції податків, що дозволяє формувати доходи бюджету в обсязі, достатньому для виконання державою прийнятих на себе зобов'язань перед суспільством. Проте податки не повинні бути тягарем для бізнесу і населення. Завдання держави полягає в тому, щоб за допомогою податкової політики створити такі умови, які б стимулювали підприємницьку активність, розвиток економіки, високі темпи зростання виробництва.

Стратегія проведення податкової політики в Україні повинна спиратись на ґрунтовну теоретичну базу, максимально враховувати відмінність перехідного стану економіки держави. Якщо податки економічно не обґрунтовані, то вони пригнічують і розвиток підприємств, і стимули до праці та спричиняють несправедливий перерозподіл доходів між соціальними групами. Історія податкової політики зводиться до пошуків ідеалів оптимального оподаткування. При цьому держава не може задовольнитися лише загальними пропорціями розподілу ВВП. Вона повинна враховувати інтереси кожного підприємства, кожного члена суспільства. Іншими словами, податкова політика повинна влаштовувати і державу, і платників податків.

При переході до суто ринкової економіки повинна змінюватися як система оподаткування, так і методи розрахунків та сплати податків, а відповідно, і порядок їх адміністрування. При цьому в питаннях оподаткування не повинно бути сліпого копіювання досвіду окремих держав. Не можна накладати податкову систему будь-якої країни на нашу дійсність. Будь-які новації в податковому законодавстві повинні відображатися лише після проведення глибокого вивчення наявної проблеми та досвіду, ґрунтовного аналізу доцільності зазначеної норми та можливості її застосування в українському податковому законодавстві.

Стратегічне прагнення України інтегруватися з європейською спільнотою має бути враховане під час здійснення державного регулювання соціально-економічних процесів, що у свою чергу, вимагає коригування цілей та завдань податкової політики з урахуванням не тільки національного фіскального суверенітету, а й наднаціональних інтересів Європейського Союзу та сучасних тенденцій фінансової глобалізації у світі. Звідси випливає

необхідність у трансформації інструментів вітчизняної податкової практики відповідно до вимог європейських стандартів, а саме: спрощення системи оподаткування, усунення податкових бар'єрів у торгових відносинах та подвійному оподаткуванні, запобігання податковим правопорушенням, боротьби з корупцією тощо.

Вивчаючи накопичений досвід щодо здійснення податкової політики під впливом глобалізаційних процесів, необхідно зауважити, що залишаються невирішеними питання формалізації етапів трансформації податкової політики держави, як цілісного процесу і комплексного оцінювання складу та структури податків в Україні, відповідно до європейських стандартів розвитку, проблеми податкової конкуренції під час визначення векторів вітчизняної податкової реформи, гармонізації і адаптації податкового законодавства України до європейських стандартів, відсутності і комплексного підходу до реформування податкової політики України в контексті усунення її невідповідностей європейській практиці та інше.

На наш погляд, процес трансформації податкової політики України у контексті глобалізації має проходити за такими напрямками:

1) упровадження імplementованих норм ЄС у сфері оподаткування у національне правове поле та податкову практику;

2) удосконалення принципів податкової політики, модифікації складу і структури національної податкової системи за видами податків відповідно до європейських стандартів;

3) окреслення очікуваних змін і нових ознак національної податкової політики з урахуванням позитивних зрушень і ризиків її трансформації в межах європейського економічного простору;

4) забезпечення повного, системного і ефективного функціонування режиму внутрішнього оподаткування і процесу адміністрування податків.

Виходячи з викладеного, необхідно зауважити, що податкова політика України на сучасному етапі потребує докорінних якісних змін з урахуванням сучасних світових тенденцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Веремчук Д. В. Трансформація податкової політики України в умовах інтеграційних процесів : автореф. дис. канд. екон. наук. Режим доступу: URL: uabs.edu.ua/images/stories/sc_autoref/2012/2012_03_ken.pdf 15.03.2017.

2. Податкова політика //Словник фінансово-правових термінів // за заг. ред. Л. К. Воронової. / – 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ.: Алерта, 2011, 558 с.

3. Фінансово-кредитний енциклопедичний словник / за заг. ред. А. Г. Грязнова. Москва. : Фінанси і статистика, 2002, с. 605.

Пукас К.С., гр. ВВ-15-1

Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Курінний В.О.

СУЧАСНІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ

Сучасний світ надзвичайно складний і динамічний, так як визначальним для цього процесу є посилення глобалізації, збільшення взаємодії економічних, політичних, соціальних, культурних, правових та інших факторів. Під терміном “глобалізація” розуміється взаємозв'язок процесів інтернаціоналізації економіки, розвитку єдиної системи світового порядку, зміни й ослаблення функцій національної держави, активізації діяльності транснаціональних недержавних утворень як нових політичних акторів, формування спільної системи цінностей і принципів міжгрупових відносин.

Під глобалізацією слід розуміти поступове перетворення світового простору в єдину зону, в якій безперешкодно переміщуються капітали, товари, послуги, вільно поширюються ідеї і пересуваються їх носії, стимулюючи розвиток сучасних інститутів та шліфуючи механізми їхньої взаємодії. Дати чітке і єдине визначення глобалізації складно, різні питання цього процесу є предметом вивчення багатьох наук, кожна з яких має свій науковий дискурс. Крім того, необхідно прийняти до уваги, що глобалізація є історичним процесом, що розвивається протягом сторіч, і цей процес ще незавершений. Поняття глобалізації ширше, чим поняття інтеграції. Якщо інтеграція означає зближення політичної, економічної, правової, духовно-культурної систем декількох держав і регіонів в процесі традиційної міждержавної співпраці, глобалізація передбачає всеохоплюючий процес взаємодії і взаємовпливу практично всіх держав світу, хоча справа не тільки в об'ємі, але і в якості, формах і змісті такого взаємовпливу. Уявляється, що глобалізація має високий ступінь і глибину взаємопроникнення норм, ідей,

правил співпраці, конкретних стандартів спілкування, проте можлива лише на високому рівні розвитку цивілізації, так як формує спільні цілі і довготермінові інтереси людства на основі усвідомлення єдності світу перед зростаючою загрозою його виживання. Оцінюючи буття української людини у сучасному глобалізованому світі, необхідно враховувати різні фактори, виходячи також із перспективи. Неухильна реалізація курсу на інтеграцію до Європейського Союзу забезпечуватиме гарантії верховенства права, плюралістичної демократії, дотримання прав людини, розвиток в Україні громадянського суспільства, побудову соціально-орієнтованої ринкової економіки, формування національної ідентичності.

Економічна глобалізація здійснюється в декількох напрямках: глобалізація виробництва, глобалізація торгівлі, фінансова глобалізація, трансформація механізмів міждержавного регулювання світової економіки [2].

В Україні є достатні умови для того, щоб активно інтегруватися в загальноцивілізаційні світові процеси. Сильною категорією є торгівля: показник відкритості для торгівлі вище середнього, а також високий відсоток торгових надходжень (експорт + імпорт) у ВВП (111%, тоді як середній показник в індексі становить 99%). Проте позитивний ефект від цих показників нівелює оцінка «нижче середнього» через тарифні і нетарифні бар'єри, зручності для міжнародної торгівлі і розрахункові обмеження. Третій рік поспіль Україна залишається на 44 місці у загальному рейтингу глобалізації світових економік з 60 країн світу. Показники, які покращилися – це: приріст прямих інвестицій (внутрішніх і зовнішніх, % ВВП) з 0,7% (при середньому показнику для індексу 3,6%) до 4,1% (при середньому показнику 4,5%); розвиток туризму (внутрішній і зовнішній, у розрахунку на 1000 осіб населення), з 202 (при середньому показнику 857) до 938 (при середньому показнику 1308) [4].

Дослідження показали, що вплив глобалізації на національну економіку України досить складний та суперечливий. Позитивні сторони наступні: можливість брати активну участь в обговоренні режимів регулювання міжнародних економічних відносин; скорочення витрат на здійснення зовнішньоекономічних операцій, що сприятиме підвищенню цінової конкурентоспроможності українських виробників. Цим самим наша країна виконає одну з головних умов поглиблення відносин з Європейським союзом та отримає можливість захисту інтересів України та її підприємств відповідно до міжнародних форм та процедур. Також позитивним фактором глобалізації для України є можливість її входження до міжнародних коопераційних проектів, що забезпечить інвестиційну привабливість України для іноземних інвесторів та розширити можливості більш вільного доступу до зарубіжних ринків за рахунок зменшення тарифних і нетарифних перешкод. Негативні наслідки глобалізації – це: домінування економічно розвинених країн; пригнічення розвитку окремих галузей національної економіки, які через заміщення їх імпортом не готові до міжнародної конкуренції; соціальна нерівність у порівнянні з економічно успішними країнами; глобалізація вивільнює економічні сили, які поглиблюють нерівність у сфері зайнятості у питаннях продуктивності праці, матеріального добробуту та ін.

Показники розвитку української економіки у порівнянні із найбільшими торговельними партнерами свідчать про недоречність беззастережного відкриття кордонів. Так, за даними Світового банку, ВВП на душу населення в Україні є одним з найнижчих у світі (вона посідає 135 місце). Виробничо-промисловий комплекс України нездатний адаптуватися до попиту на світовому ринку, про що говорить досить низький ВВП на душу населення. Через не конкурентоспроможність занепадають цілі галузі.

Пріоритетними напрямками розвитку економіки України в умовах глобалізації можна вважати: активізацію руху капіталу; інформаційно-технічну революцію; розвиток інтеграційних тенденцій; реструктуризацію економіки; системну ринкову трансформацію; сприяння руху факторів виробництва; формування відкритої економіки; інтеграцію підприємств до світових комунікаційних мереж; активізацію участі в роботі міжнародних організацій та інтеграційних угруповань [1].

Таким чином, глобалізація – реальність сучасного суспільства і являє собою комплексний процес, що впливає на різні сфери функціонування суспільства, впливає на формування світової економіки із єдиним ринком, в якому вільно перемішуються капітал, товари, послуги та робоча сила. Процес глобалізації міжнародної економіки не оминає і Україну, яка поступово займає своє місце в системі нового міжнародних економічних відносин, і активно впливає на всі аспекти економічного розвитку України. Потенціал України для участі у глобальних ринках досить високий, але Україна на сучасному етапі недостатньо повно використовує його через незавершені реформи.

Для України глобалізація має як позитивний, так і негативний вплив. В сучасних умовах системної кризи необхідно формування концепції довгострокового сталого розвитку України у вимірах глобалізаційних процесів сучасності та пошуки шляхів оптимізації в умовах інтеграції до загальноєвропейського простору; розробка методик осмислення кризових проблем соціоантропологічного, соціоекономічного та соціокультурного характеру та створення нової методики антропологічної експертизи політичних програм і проектів; розробка нової технології інноваційного механізму як фактора досягнення сталого розвитку сучасного українського суспільства в умовах виходу України з кризи.

Література:

1. Біленька Н. О. Пріоритети і напрямки розвитку економіки України в умовах глобалізації / Н. О. Біленька // Економіка України в умовах посилення глобалізаційних процесів: виклики і перспективи : матеріали міжнародної наукової студентсько-аспірантської конференції (Львів, 15–16 травня 2015). – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2015. – С. 15–16.
2. Чепінога В. Г. Основи економічної теорії : навч. посіб. / В. Г. Чепінога ; Міністерство освіти і науки України. – К. : Юрінком Інтер, 2016. – 456 с.

Сергета А.В., гр. ВВ-14-02

Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Курінний В.О.

МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ СУЧАСНОСТІ

Актуальність теми дослідження місця і ролі України в глобалізаційних умовах сучасності визначається тим що:

- 1) на нинішньому етапі глобалізаційного розвитку світової цивілізації різні країни світу, в тій чи іншій мірі, переживають процеси трансформації всіх сфер людського життя;
- 2) на початку ХХІ століття Україна зіткнулася з низкою економічних, політичних, соціальних, культурних проблем, серед яких особливе місце займають соціоекономічні, соціокультурні проблеми;
- 3) визначальним напрямом глобалізаційних зрушень є всеохоплююча інтеграція та інформаційно-комунікаційна революція, які створюють об'єктивні передумови як для об'єднання людства, так і для його роз'єднання.

В даній площині істотний вклад у розробку даного напрямку внесли праці Р.Арона, Д.Белла, З.Бжезинського, О.Тоффлера, Р.Робертсона, І.Валлерстайна, Е.Гідденса, М.Кастельса, Ф.Фукуями, М.Уотерса, С.Гантінгтона; українських вчених – В.Андрущенко, Є.Бистрицького, В.Волинки, С.Кримського, В.Табачковського, В.Ляха, М.Поповича, В.Горського, В.Воронкової, В.Пазенка, М.Михальченка, М.Степико, В.Беха; російських вчених – І.Фролова, М.Моїсєєва, П.Капіці, М.Іноземцева, В.Загладіна, О.Панаріна, А.Уткіна.

Проте проблема глобалізації є ще малодослідженою і потребує аналізу тенденцій глобалізації, виявлення проблем глобалізації в межах сучасного українського суспільства, шляхів підвищення ефективності суспільства та соціально-орієнтованого управління; добробуту населення на основі прискореного розвитку соціоекономічної сфери та модернізації українського суспільства з метою включення його до загальнопланетарних процесів.

Значна частина дослідників пов'язує економічну глобалізацію з процесами інтеграції та інтернаціоналізації світового господарства. Тобто перетворення світової економіки із сукупності національних економік, пов'язаних потоками товарів та капіталів, в єдину виробничу зону і єдиний ринок, в яких вільно переміщуються капітал, товари, послуги та робоча сила. Ці процеси доповнюються уніфікацією законодавчих актів, що регулюють міжнародні економічні відносини, та формуванням відносно єдиного культурного процесу під впливом стандартизації освіти та взаємодії широких мас населення у міжнародних контактах.

Пріоритетними напрямками розвитку економіки України в умовах глобалізації можна вважати: активізацію руху капіталу; інформаційно-технічну революцію; розвиток інтеграційних тенденцій; реструктуризацію економіки; системну ринкову трансформацію; сприяння руху факторів виробництва; формування відкритої економіки; інтеграцію підприємств до світових комунікаційних мереж; активізацію участі в роботі міжнародних організацій та інтеграційних угруповань [1].

Економічна глобалізація здійснюється в декількох напрямках: глобалізація виробництва, глобалізація торгівлі, фінансова глобалізація, трансформація механізмів міждержавного регулювання світової економіки [2].

Майбутнє України – за інноваційною економічною політикою. Слід налагоджувати експортоспроможні високо технологічні виробництва, ширше запроваджувати принципи вільної міжнародної торгівлі. Якщо Україна братиме участь у більшій кількості зон вільної торгівлі, то процес економічної глобалізації буде для неї легшим і швидшим. Потрібно враховувати зони вільної торгівлі Європейського Союзу і Співдружності Незалежних Держав.

Щоб успішно влитися у процес глобалізації, необхідно вміти мобілізувати внутрішні ресурси. Фінансовий ресурс став важливим чинником успіхів у глобальній конкурентній боротьбі. Україна має багато зробити для нарощування обсягів інвестування і кредитування реального сектору економіки, зокрема й для залучення іноземних інвестицій. Процеси глобалізації висувають перед Україною завдання підвищити стійкість її банківської системи до кризових явищ.

Глобалізація економічної діяльності створює сприятливі умови не лише для легального, а й для нелегального бізнесу, що потребує узгоджених з міжнародною спільнотою заходів боротьби. Отже, місце й роль України в глобалізаційних процесах залежить від багатьох факторів, серед яких визначальними є її природно-ресурсний і людський потенціали, рівень економічного і науково-технологічного розвитку, напрямок спеціалізації (в регіональному і світовому масштабі), стан інституціональної системи та зовнішньоекономічної інфраструктури. Повноцінна участь України у глобалізаційних світогосподарських процесах стане можливою лише за умови якісного вдосконалення всіх складових, що визначають становище країни у світовій економіці і міжнародних економічних відносинах.

Список використаної літератури:

1. Біленька Н. О. Пріоритети і напрямки розвитку економіки України в умовах глобалізації / Н. О. Біленька // Економіка України в умовах посилення глобалізаційних процесів: виклики і перспективи. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2009. – С. 15–16.

2. Чепінога В. Г. Основи економічної теорії : навч. посіб. / В. Г. Чепінога ; Міністерство освіти і науки України. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 456 с.

Синельникова О., гр. ВА -17-м1

Науковий керівник: ст. викл. Ставицька А.В.

УЧАСТЬ УКРАЇНИ У СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

Глобалізаційні процеси, незважаючи на їх просторове розміщення чи рівень політичного, економічного і культурного розвитку, стали викликом для більшості національних держав. Реалії глобалізації змушують кожну державу чітко визначитись із своїм геополітичним вибором. Особливо це стосується України, яка за територіальною приналежністю є суто європейською державою.

За останній рік наша країна піднялася на три рядки в рейтингу глобалізації і розташувалася на 44 місці серед 191 держави. Про це свідчать дані звіту швейцарського науково-дослідного інституту «KOF Index of Globalization 2017» [1], в якому визначено індекс глобалізації – щорічний світовий рейтинг рівня глобалізації. Інформацією для експертного аналізу послужили дані за 2016 р. впливових міжнародних організацій, таких як Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, ЮНЕСКО та інші. Значення індексу, яке коливається від 0 до 100 балів, формується шляхом оцінки 24 показників і об'єднує три основні групи глобальної інтеграції: економічну глобалізацію; соціальну глобалізацію; політичну.

Чим вище значення індексу держави, тим більше вона залучена в світові процеси. Поточне значення українського індексу глобалізації досягло історичного максимуму і склало 68,85 балів, що дозволило нашій державі розташуватися в рейтингу між Йорданією (69,46) і Ісландією (68,66), а також випередити одразу трьох географічних сусідів – Росію (65,42), Молдову (64,12) і Білорусь (59,85). Зростання значення вітчизняного індексу у порівнянні з минулими роками багато в чому стало можливим завдяки істотному прогресу в питаннях інформаційних потоків і культурного співробітництва [2]. Можна сказати, що ступінь залученості України у глобалізаційні процеси є доволі помірний і не відповідає ані її об'єктивному потенціалу, ані тим можливостям, які випливають з її географічного положення чи історичних традицій.

На жаль, сьогодні Україна не є впливовим суб'єктом глобалізації і належить в цьому аспекті до периферійних держав. Це обумовлено як рівнем її соціально-економічного розвитку, так і місцем і роллю держави в сучасній світовій політичній «грі подій та впливів». Тому найважливішим питанням для України стає пошук принципів та механізмів

налагодження взаємозв'язків із глобальним світом, адже інакше вона залишиться пасивним об'єктом реалізації глобального впливу інших країн світу.

Виклики глобалізації передусім, проявляються в загостренні конкуренції між світовими центрами сили, нерідко з порушенням норм міжнародного права і застосуванням силового тиску; в кризі міжнародної системи безпеки. Все це, в комплексі з недосконалою системою міжнародного права, уможлиблює безкарне застосування сили на міжнародній арені для реалізації власних інтересів.

Ризиком для України стають виклики національній небезпеці, наявним підтвердженням чого є спроби окремих світових держав підпорядкувати собі інтереси України як окремої національної держави. Негативними наслідками цього є зростання соціально-політичних та етнічних конфліктів в середині держави, які виводять систему суспільного стабільного розвитку та ефективного функціонування.

Суверенітет України сьогодні набуває нових значень і особливостей, відбувається трансформація як внутрішнього, так і зовнішнього його вимірів. Крім того, у сучасних міждержавних стосунках все частіше порушується принцип невтручання у внутрішні справи суверенної держави у вигляді ідеї «гуманітарної інтервенції», посилюються етнічні конфлікти, а отже, держава втрачає контроль над власною територією і не може протидіяти проявам регіонального та міжнародного тероризму тощо.

Економічне послаблення України і пригнічення її, національної економіки призводить до практичного усунення України з конкурентного середовища світового ринку. Під впливом глобалізації Україна долучилася до світових міграційних процесів. Інтенсифікація міграційних процесів впливає на демографічні та соціально-економічні показники в середині країни і цей вплив є суперечливим і нерідко негативним. Аналіз нинішньої соціально-демографічної ситуації в Україні свідчить про глибоку демографічну кризу.

В той самий час, разом з інтенсивними процесами світової інтеграції, формуванням глобальних економічних, політичних, екологічних та культурних асоціацій, відбувається протилежний і не менш активний процес фрагментизації світу, зростання національної самосвідомості, посилення культурної диференціації, відродження етнічно-національних цінностей. Такі різноспрямовані процеси уніфікації і фрагментації культури відбуваються і в Україні, де, на жаль, і досі існує проблема несформованості національної ідентичності. Наша держава має бути сильною, патріотично відповідальною, з відповідним рівнем громадської свідомості та національної самосвідомості, що дозволить Україні маневрувати між економічними та політичними інтересами в реалізації своїх національних потреб саме в умовах глобалізації [3].

Отже, глобалізація як достатньо нове та не достатньо вивчене явище привносить більше викликів та небезпек, ніж переваг. Наша держава постає перед необхідністю протистояти глобалізаційним викликам і має для цього всі підстави. Крім того, Україна має у своєму розпорядженні досить потужний людський і науково-технічний потенціал, який може бути затребуваний на шляху до вирішення загроз глобалізації.

Список використаної літератури:

1. <http://globalization.kof.ethz.ch> – [Електронний ресурс].
2. Подберезный К. Украина поднялась на 3 строчки в глобальном рейтинге глобализации и заняла 44-е место [Електронний ресурс] / К. Подберезный. – Режим доступу: <http://www.capital.ua/ru/publication/18509-indeks-urovnya-globalizatsii-stranmira-kof-index-of-globalization>.
3. Самойлов О.Ф. Місце України у світових глобальних процесах / О.Ф. Самойлов // Проблеми міжнародних відносин: Зб. наук. пр. – К.: КиМУ, 2015. – Вип. 3. – С. 112-122.

Ситнік А.І., гр. ВВ-14-2

Науковий керівник: к.е.н., доцент Сімахова А.О.

ІНТЕГРАЦІЯ АПК УКРАЇНИ ДО РИНКУ ЄС

Аграрно-промисловий комплекс – це вертикально інтегрована і скоординована сукупність галузей і підприємств, зайнятих виробництвом продовольства, продуктів з сільськогосподарської сировини, їхнім зберіганням, переробкою і доведенням до споживача. АПК – це не лише сукупність галузей і окремих підприємств загального організаційно-технологічного ланцюга, пов'язаних між собою модифікованими економічними відносинами. Його формування є загальнонаціональною, а в багатьох випадках і міжнародною

координацією виробництва й реалізації великої групи споживчих товарів, насамперед продовольства та товарів, які прямо пов'язані з сільським господарством.

До складу АПК входять чотири сфери. Перша охоплює машинобудування (тракторне і сільськогосподарське, для легкої та харчової промисловості), хімічну промисловість (виробництво мінеральних добрив, засобів захисту рослин), мікробіологічну й комбікормову галузі тощо. До другої сфери входить власне сільське господарство. Третя сфера включає галузі, що забезпечують доведення сільськогосподарської продукції до споживача (заготівля, переробка, зберігання, транспортування, реалізація продукції). До четвертої сфери належать галузі виробничої та соціальної інфраструктури (шляхи сполучення, зв'язок, матеріально-технічне постачання, складське і тарне господарство та сфера, що забезпечує загальні умови життєдіяльності людей – культурно-побутове обслуговування населення) тощо.

АПК відіграє важливу роль в економіці України. Так, частина АПК в ВВП України на 2016 рік становила 19.2%. Таким чином, агросектор став ключовою наповнюючою бюджет статтею. Сільські жителі становлять близько 31% населення країни. Тому в зв'язку з євро інтеграційним курсом України адаптація АПК до вимог євrorинків є актуальним завданням.

Питаннями адаптації АПК до імперативів ринків ЄС займалися: І.В. Ганза, О.В. Дяченко, Д.Ф. Крисанов, А.О. Мельник, М.І. Пугачов, Я.П. Пухальська, В.М. Русан, Ю.В. Ставська, О.В. Шубравська, С.В. Щербина. Для адаптації АПК до умов функціонування євrorинків необхідно здійснити наступні першочергові заходи.

1. Кабінету Міністрів України, Міністерству аграрної політики та продовольства України:

- активізувати роботу з міжнародними донорськими організаціями (ЄБРР, USAID, Світовий Банк тощо) щодо розроблення та реалізації проектів технічної допомоги з метою гармонізації національної системи технічного регулювання та стандартів в агропромисловому виробництві до європейських та міжнародних норм (НАССР, ISO, EN, Кодекс Аліментаріус);

- ініціювати розроблення з подальшим розміщенням на офіційному веб-сайті Мінагрополітики рекомендацій щодо впровадження сільгоспвиробниками та переробними підприємствами необхідних змін у господарській та виробничій діяльності, які призведуть до підтвердження їх продукції та виробничих процесів європейським та міжнародним нормам якості та безпечності;

2. Кабінету Міністрів України, Міністерству аграрної політики та продовольства, Міністерству економічного розвитку і торгівлі України постійно здійснювати моніторинг зовнішньоторговельних операцій між Україною та ЄС з тим, щоб у разі перевищення вітчизняними компаніями пропозиції щодо експортних поставок продукції понад встановлені Угодою квоти виступити ініціатором проведення консультацій з ЄС з приводу перегляду обсягів квот, а також ставок ввільних мит.

3. Кабінету Міністрів України, Міністерству аграрної політики та продовольства України, Державній службі України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва забезпечити особистим селянським господарствам, які виявили бажання здійснити трансформацію у фермерське господарство сімейного типу, можливість реєстрації такого господарства за принципом «єдиного вікна».

4. Кабінету Міністрів України, Міністерству аграрної політики та продовольства, Міністерству фінансів України внести зміни до податкового законодавства України в частині звільнення фермерських господарств від сплати податків, у випадку, якщо їхній річний дохід не перевищує суму, еквівалентну 100 тис. євро, визначену за середньорічним курсом НБУ.

5. Кабінету Міністрів України, Міністерству аграрної політики та продовольства України при підтримці дрібнотоварного сільськогосподарського виробництва стимулювати нарощування якісних показників виробництва замість кількісних. З цією метою переорієнтувати фінансову допомогу у вигляді дотації господарствам населення за утримання та збереження молодняка великої рогатої худоби на збільшення видатків за бюджетним напрямом «Надання кредитів фермерським господарствам».

6. Міністерству аграрної політики та продовольства України сприяти відродженню кооперативного руху на селі шляхом підвищення рівня обізнаності голів сільських та селищних рад, сільського населення в питаннях організації та діяльності сільськогосподарських кооперативів, реалізації заходів державної підтримки розвитку сільськогосподарської кооперації, що дозволить зменшити витрати окремих виробників та фермерів на запровадження європейських та міжнародних стандартів безпеки та якості сільськогосподарської продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Державна служба статистики України// <http://www.ukrstat.gov.ua> -[Електронний ресурс].
2. Міністерство аграрної політики та продовольства України// <http://minagro.gov.ua> - [Електронний ресурс].
3. Національний інститут стратегічних досліджень// <http://www.niss.gov.ua/articles/1633> -[Електронний ресурс].

Слободянюк Д. А., гр. ВВ-15-1

Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Скрипник Н.Є.

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ АДАПТАЦІЇ ДО ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИМОГ

Однією з провідних тенденцій у розвитку сучасного світу є глобалізація, яка має вагомий вплив на економічне життя майже всіх країн світу. Під глобалізацією світового господарства розуміють процес посилення взаємозв'язку національних економік країн світу, що знаходить своє вираження в утворенні світового ринку товарів і послуг, фінансів; становленні глобального інформаційного простору, перетворенні знань в основний елемент суспільного багатства, виході бізнесу за національні кордони через формування ТНК, впровадженні і домінуванні в повсякденній практиці міжнародних відносин і внутрішньополітичного життя народів принципово нових і універсальних ліберально-демократичних цінностей [1].

У наш час глобалізаційні процеси мають як позитивний, так і негативний вплив на функціонування національних економік: з одного боку вони підвищують їх ефективність, а з іншого – посилюють диспропорції у розвитку країн. Безумовно, глобалізація впливає й на всі аспекти розвитку економіки України і має свої позитивні та негативні наслідки. У зв'язку з цим, для України на сьогодні актуальною є проблема створення стратегії розвитку економіки визначення пріоритетних напрямків, а також пошук шляхів адаптації економіки до сучасних глобалізаційних вимог.

Питання впливу глобалізаційних процесів на розвиток України та формування стратегії розвитку країни в умовах глобалізації привернуло увагу багатьох вчених, серед яких були: Боднар І. Р., Головня О. М., Карлова І. О., Мухіна І. Г., Шовкун І. А., Яремко Л. А. та інші.

Метою даної роботи є визначення шляхів адаптації економіки України до функціонування та розвитку в умовах глобалізації. Дослідження різних вчених у даній сфері визначили, що пріоритетними напрямками розвитку економіки України в умовах глобалізації можна вважати: активізацію руху капіталу; інформаційно-технічну революцію; розвиток інтеграційних тенденцій; реструктуризацію економіки; системну ринкову трансформацію; сприяння руху факторів виробництва; формування відкритої економіки; інтеграцію підприємств до світових комунікаційних мереж; активізацію участі в роботі міжнародних організацій та інтеграційних угруповань [2].

Одним із шляхів адаптації національної економіки на сьогодні є забезпечення інвестиційної привабливості України для іноземних інвесторів за рахунок приєднання країни до загальноприйнятих у світі регулятивних норм. Покращити становище України на світовому ринку можливо завдяки застосуванню ефективної інноваційної та зовнішньоекономічної політики.

Головним завданням інноваційної політики держави в епоху поширення глобалізаційних процесів має стати забезпечення збалансованої взаємодії наукового, технічного і виробничого потенціалів, удосконалення механізму активізації інноваційної діяльності суб'єктів підприємництва, поширення інновацій по усіх сферах економіки. Важливим стає питання реформування зовнішньоекономічного сектору України, інтеграції її господарської системи у міжнародну економіку, створення розгалуженої інфраструктури, яка б забезпечувала швидку реалізацію ринкових перетворень, перш за все у зовнішньому секторі економіки. Від трансформації останнього залежать подальший економічний розвиток країни, ефективність і результативність підприємницької діяльності, місце України в системі світового господарства [3].

Для стабільного розвитку в умовах глобалізації Україні необхідно розробити стратегію, яка б охоплювала усі аспекти, що є важливими для досягнення цієї мети, та могла мінімізувати негативний вплив і наслідки глобалізаційних процесів. Україна є частиною світового

господарства, яке на даному етапі розвивається під впливом даних процесів. Тому для країни є необхідними значні зміни, що стосуються усіх сфер соціально-економічного життя.

Незважаючи на недостатній рівень розвитку економіки, порівняно з іншими державами, що вже пристосувалися до глобалізації та активно розвиваються, Україна все ж може використовувати свої конкурентні переваги для розвитку економіки та запобігання залежності від більш розвинених країн в умовах глобалізації. Стратегія адаптації економіки країни повинна включати комплекс соціально-економічних перетворень, результатом здійснення яких стане створення постіндустріального суспільства та забезпечення сталого розвитку країни.

Пріоритетними напрямками мають стати: підвищення конкурентоздатності національної економіки на світовому ринку на основі значного ресурсного потенціалу; реформування виробничої сфери з використанням новітніх технологій відповідно до сучасних вимог; ефективна демографічна, трудова, міграційна, інноваційна політика; забезпечення сприятливих умов для інвестування в національну економіку, а також активне співробітництво з міжнародними організаціями. Цей комплекс змін допоможе Україні адаптуватись до процесів глобалізації, досягти стабільного розвитку в усіх сферах та уникнути негативних наслідків глобалізаційних процесів.

Отже, оскільки Україна є частиною світової господарської системи і не може розвиватись відокремлено, вона повинна визначити пріоритетні напрямки розвитку і систему заходів для гармонійного функціонування усіх сфер економіки у глобалізаційному просторі. Найбільш важливим на даному етапі є покращення трудової, зовнішньоекономічної, податкової, інвестиційної та інноваційної політики, а також підвищення ефективності державного регулювання заради зменшення негативного впливу глобалізації на соціальне, економічне, політичне та культурне життя українського суспільства.

Література

1. Біленька Н. О. Пріоритети і напрямки розвитку економіки України в умовах глобалізації. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – С. 15–16.
2. Кастельс М. Інформаційні технології, глобалізація та соціальний розвиток / М. Кастельс // Соціальна глобалістика: навч. посіб. / за наук. ред.: Е. А. Афоніна, В. Д. Бондаренка, А. Ю. Мартинова. – К. : Освіта України, 2011.
3. Климов Л. Глобалізація: виклик національним економікам [Електронний ресурс] / Л. Климов. – Режим доступу : . <http://econa.org.ua/>.

Смотров В.В., гр. ВВ-14-2

Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Федотова Т.А.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕТАЛУРГІЙНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В ІНТЕГРАЦІЙНИХ УМОВАХ

Металургія є базовою галуззю української промисловості, яка забезпечує потреби країни в чорних і кольорових металах. За випуском продукції їй належить провідне місце: на металургію припадає 23,8% загального обсягу промислового виробництва.

Гірничо-металургійна галузь посідає головне місце у господарській сфері держави, в її промисловому та експортному потенціалі. Її частка становить близько 22% всього промислового виробництва України і майже 63% її експорту; в ній працюють приблизно 550 тис. чоловік. Перше місце щодо використання металів належить машинобудуванню.

Дану тему вивчали такі вчені як Качан Є.П., Петрига О.М., Стеченко Д.М. Тарангул Л.Л., Горлеко І.О., Євтушенко Г.І., Заставний Ф.Д., Масляк П.О., Шищенко П.Г.

Сьогодні дуже часто говорять про кризове становище у металургії. Слід відразу зазначити, що ніякої кризи у металургійній галузі немає. Криза існує в металоспоживчих галузях економіки: будівництві, транспорті, машино- і суднобудуванні та ін. У зв'язку з втратою внутрішнього ринку в металургії виникли проблеми з реалізацією продукції.

Загальні наслідки фінансово-економічної нестабільності, невваженої цінової, податкової та кредитно-фінансової політики сьогодні проявились у такому:

- неплатоспроможності підприємств – експортерів металопродукції, які є найбільшими поставщиками валютних коштів в Україну та завдяки яким підтримувались грошові розрахунки на внутрішньому ринку в цілому;
- неконкурентоспроможності продукції цих підприємств на світовому ринку;
- повному “вимиванні” оборотних коштів підприємств або їх критичному дефіциті;

- погіршенні до критичного рівня фінансового становища у виробничій сфері;
- втраті бюджетом значної частини надходжень від підприємств, які не є справними платниками податків.

Аналіз структури собівартості виробництва металопродукції свідчить, що собівартість формується, головним чином, на базі цін на сировинні матеріали, устаткування та енергетичні ресурси. А протягом 2010-2013 років кілька разів підвищувались ціни на електроенергію, тарифи на транспортування природного газу (у 4,7 рази), залізничні тарифи (на 23%).

Україна сьогодні має достатній ресурс металобрухту і могла б повністю задовольнити потребу металургів у цій сировині, але значна його частка експортується, причому експорт стрімко збільшується. У цьому зв'язку доцільним є варіант забезпечення вітчизняного виробництва металобрухтом та організації експортних поставок на основі балансу брухту в Україні.

Задля вирішення нагальних потреб металургії потрібні рішучі кроки, наприклад, такі. Загальна стратегія повинна спрямуватися на збереження експортного потенціалу гірничо-металургійного комплексу з метою забезпечення валютних надходжень в Україну, підвищення конкурентоспроможності продукції шляхом зменшення її собівартості, проведення реструктуризації підприємств, створення промислово-фінансових груп за технологічними ланцюжками та оновлення виробничих фондів.

Сучасний стан основних виробничих фондів чорної металургії України характеризується високим ступенем зношеності – в середньому по галузі цей показник перевищує 60%. Така ситуація характерна для значної частини прокатних станів, усіх мартенівських печей, більш ніж третини конвекторів, більш як половини доменних печей і агломераційних фабрик. Це засвідчує загальну необхідність технічного переоснащення галузі з реконструкцією більшої частини діючих та будівництвом нових агрегатів.

Виробничі потужності підприємств чорної металургії України становлять, млн. т: по чавуну – 52, сталі – 54, готового прокату – 41,5. За цим показником Україна займає п'яте місце в світі після Японії, США, Китаю, Росії, випереджаючи також такі розвинені країни, як Німеччина, Італія, Франція.

Все це є важливою передумовою подальшого розвитку чорної металургії в Україні і підтверджується також наявністю в Україні висококваліфікованих кадрів металургів, а також розвиненими машинобудуванням і будівельною індустрією – головними споживачами металу. Нарешті, продукція чорної металургії України має попит на світовому ринку, завдяки чому галузь належить до важливих джерел надходження валюти.

Головними напрямками розвитку чорної металургії на сучасному етапі пов'язані із впровадженням нових технологій виплавки сталі. Зокрема, це застосування киснево-конверторного і електроплавильного способів і скорочення мартенівського способу; вдосконалення структури прокатного виробництва шляхом випереджаючого зростання випуску холодно-токарного листа, високоточних профілів прокату з термічною обробкою, економічних і спеціальних видів сталевих труб, застосування нового способу виплавки сталі на основі прямого відновлення заліза із руд, розвиток порошкової металургії та ін.

Список літератури

1. Сардак С. Е. Теоретичні аспекти виникнення та розвитку виробничо-економічної кризи в галузях національного господарства / С. Е. Сардак / Дослідження розвитку машинобудівної галузі України: стан та перспективи : колект. моногр. / [С. Ф. Смерічевський, І. В. Кривов'язюк, Л. І. Райчева, С. В. Смерічевська, С. Е. Сардак та ін.]. – Ріра : Baltija Publishing, 2017. – 200 с., С. 49 – 63.

2. Sardak S. E. Innovation factors of national economy competitive development / S. E. Sardak, N. Ye. Skrypnyk, O. V. Bilskaya, A. O. Simakhova // Iliashenko, S.M., Strielkowski, W. (eds.). Managing economic growth: marketing, management, and innovations. – 1st edition. – Prague : Prague Institute for Qualification Enhancement, 2016. – 640 p., P. 22 – 32.

Степлюк К.С., гр. ВУ-14-1

Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Тараненко В.Є.

РЕАЛІЗАЦІЯ ОСНОВНИХ ФУНКЦІЙ ОПЛАТИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах побудови євро орієнтованої економіки в Україні існує низка фінансово-економічних проблем щодо розвитку соціально-трудова відносин на

підприємствах України. Щоб ця система була результативною, необхідно, щоб оплата праці була на достатньо високому рівні.

Сутність заробітної плати виявляється у функціях, що вона виконує у фазах суспільного виробництва: виробництві, розподілі, обміні і споживанні. Відомо, що дієвість оплати праці визначається тим, наскільки повно вона виконує свої основні функції.

У зв'язку з цим актуалізується необхідність дослідження їх реалізації, що дозволить приймати управлінські рішення та застосувати регулятивні заходи відповідно до внутрішніх особливостей ринку праці, та, з огляду на притаманні закономірності розвитку, удосконалити існуючу систему оплати праці в країні.

Вихідними теоретичними та методологічними положеннями дослідження оплати праці та її функцій є наукові праці видатних вчених, зокрема: А.С. Гальчинського, В.М. Гейця, І.Ф. Гнибіденка, О.А. Грішнкової, О.В. Крушельницької [6].

Мета роботи полягає у з'ясуванні того, чи реалізує заробітна плата свої основні функції на підприємствах України.

Заробітна плата віддзеркалює результати праці, крім того, вона безпосередньо впливає на ефективність подальшої трудової діяльності, мотивує та стимулює активність робочої сили, сприяє відновленню як фізичних, так і духовних сил працюючих [2].

Впродовж багатьох років заробітна плата в Україні підтримувалася на соціально низькому рівні. Нині для більшості найманих працівників вона перетворилася на невелику соціальну виплату, що дозволяє пережити важкі часи, але ніяк не досягти добробуту. Це привело до того, що організація виробництва позбавилася одного з могутніх важелів підвищення ефективності та повноправності виходу на світовий ринок [3].

Сутність заробітної плати полягає у функціях, які вона виконує в процесі суспільного відтворення. Винятково важлива роль заробітної плати в механізмі функціонування ринкової економіки зумовлена тим, що вона має виконувати багато функцій, що досить складно в сучасних реаліях нашої країни.

Саме тому функції заробітної плати доцільно розглядати у трансформаційних умовах кризи.

Таблиця 1

Особливості реалізації функцій заробітної плати в кризових умовах¹

Функція заробітної плати	Реалізація функції	Трансформація реалізації функції в умовах кризи	Реалізація в Україні
Відтворювальна	відтворення робочої сили шляхом її забезпечення за допомогою оцінки вартості робочої сили;	-збереження зайнятості, попередження безробіття ціною низької заробітної плати	Дана функція не виконується належним чином. За даними Держкомстату України за січень-грудень 2017 року у доходах населення заробітна плата займає 39,2%, інші 60,8% займають доходи від власності, соціальної допомоги та інших отриманих поточних трансфертів.
Стимулююча або мотиваційна	мотивація трудової діяльності шляхом диференціації рівня заробітної плати за допомогою оптимізації елементів організації заробітної плати	-заморожування основної заробітної плати, перш за все, рівня окладів і тарифних ставок; -утримання інфляції за рахунок заборгованості із заробітної плати, -поширення нелегальної діяльності та вторинної зайнятості	Цю функцію реалізує кожна відома стратегія оплати праці, у тому числі стратегія розвитку України "2020", а також Законами України "Про оплату праці", "Про Державний бюджет України" тощо.
Регулююча або ресурсно-змішувальна	регулювання ринку праці шляхом сегментації рівня заробітної плати за допомогою ціноутворення на ринку праці під впливом попиту і пропозиції	-перерозподіл зайнятих за сферами економіки та галузями – посилення мобільності робочої сили	Показник міжгалузевих співвідношень заробітної плати за підсумками 2017 року становив 1:2,9, що свідчить про те, що в Україні на розмір заробітної плати більше впливає вид економічної діяльності, а не результати праці чи її кваліфікованість.
Соціальна	однакова плата за однаковою працю, солідаризація заробітної плати, поєднання державного і договірною регулювання	- соціальна гарантія збереження статусу за попереднім місцем роботи,	Гендерна дискримінація є однією з найпоширеніших в Україні. Оплата праці в галузях, де працюють переважно жінки, значно нижча за ті, у яких переважає чоловічий персонал.

¹Складено за даними [1]

У сучасних економічних умовах в Україні, які зумовлені недосконалими розподільчими відносинами та нерозвиненими ринковими механізмами, більшість розглянутих вище функцій організації заробітної плати не виконуються у повній мірі. В сучасних умовах спостерігається стримування росту рівня мінімальної заробітної плати та стрімке зниження рівня мінімальної заробітної плати відносно курсу долара, зниження темпів росту реальної заробітної плати і, як наслідок, зниження продуктивності праці, зростання заборгованості із виплат заробітної плати. В структурі сукупних доходів населення зростає роль соціальних трансферів і знижується роль оплати праці. Криза сприяє зростанню обсягів тіньової економіки і застосуванню тіньових методів.

Список використаної літератури

1. Буряк П. Ю., Карпінський Б. А., Григорєва М.І. Економіка праці й соціально-економічні відносини : Навчальний посібник .- Київ : Центр навчальної літератури , 2014.- 440с
2. Заробітна плата в Україні: на шляху до економічного зростання і добробуту // Національна безпека і оборона. – К.: Центр ім. О. Разумкова. – 2010. – №7. – С. 2–77
3. Про затвердження Інструкції зі статистики заробітної плати [Електронний ресурс]: Наказ Державного комітету статистики України від 13.01.2004 року № 5, із змінами і доповненнями. – Режим доступу:<http://www.rada.gov.ua>. – Законодавство України.

Табунець А. Г., група ВВ-15-1

Науковий керівник: к.держ.упр., доц., доцент Волкова Н.В.

УМОВИ ПОВНОЦІННОЇ УЧАСТІ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

Сучасний світ надзвичайно складний і динамічний, так як визначальним для цього процесу є посилення глобалізації, збільшення взаємодії економічних, політичних, соціальних, культурних, правових та інших факторів. Під терміном “глобалізація” розуміється взаємозв'язок процесів інтернаціоналізації економіки, розвитку єдиної системи світового порядку, зміни й ослаблення функцій національної держави, активізації діяльності транснаціональних недержавних утворень як нових політичних акторів, формування спільної системи цінностей і принципів міжгрупових відносин.

Глобалізація, як і будь-який складний та багатоаспектний комплекс суспільних процесів, має як переваги, так і недоліки. Серед перших – прогрес у галузі технологій зв'язку та транспорту, що, власне, і стали основними рушіями глобалізації. Серед других – посилення світової майнової нерівності: якщо на початку ХІХ ст. доходи бідних і багатих країн різнилися між собою втричі, то на початку ХХІ ст. – вже у 18 разів. Ідеться, однак, не тільки про країни, а й про окремі регіони в межах країн, а також транснаціональні корпорації і навіть осіб, надприбутки яких перевищують ВВП деяких країн.

Ці та інші причини стали підґрунтям для появи антиглобалістських настроїв і рухів, адже недостатньо конкурентоспроможні країни мають іще навчитися отримувати від своєї відкритості фінансові переваги, аби не служити виключно джерелом необробленої сировини та дешевої робочої сили і, відповідно, не бути надмірно вразливими й залежними – економічно та фінансово. Що стосується України, то за кількісними показниками вона посідає 42-ге місце в індексі глобалізації (KOF Index of Globalization), який розраховується Швейцарським економічним інститутом за трьома основними групами показників – економічними (критеріями тут виступають обсяги інвестицій, а також експорту й імпорту), соціальними (персональні контакти, у тому числі за допомогою всесвітньої мережі Інтернет та мобільного зв'язку) і політичними (представленість різних груп інтересів у формі офіційних організацій, інтегрованість країни у глобальні політичні процеси тощо). Однак у цьому рейтингу не відображено якісний бік глобалізації. Проте, що Україна досі належно не конвертує свою відкритість у добробут, свідчить її 63-тє місце в Глобальному інноваційному індексі (International Innovation Index), а також її питома частка у світовому експорті, що становить близько 0,3 % (наприклад, для ФРН цей показник становить 7 %), та якість цього експорту (донедавна представленого переважно вугіллям та продукцією чорної металургії). За Індексом людського розвитку (Human Development Index) Україна посідає вкрай низьке, як для європейської держави, 83-тє місце і має негаразди з транспарентністю, від якої прямо залежить успіх боротьби з корупцією.

Домінантою глобалізаційних економічних перетворень сучасного українського суспільства має стати широкомасштабна, всеохоплююча модернізація всіх сфер суспільно-

економічного життя як консолідуюча основа розбудови незалежної, суверенної держави, в якій гармонійно поєднуються інтереси громадян українського суспільства та світової спільноти. Місце й роль України в глобалізаційних процесах залежить від багатьох факторів, серед яких визначальними є її природно-ресурсний і людський потенціали, рівень економічного і науково-технологічного розвитку, напрямок спеціалізації (в регіональному і світовому масштабі), стан інституціональної системи та зовнішньоекономічної інфраструктури.

Повноцінна участь України у глобалізаційних світогосподарських процесах стане можливою лише за умови якісного вдосконалення всіх складових, що визначають становище країни у світовій економіці і міжнародних економічних відносинах, зокрема в євроінтеграційних процесах, у виборі оптимальної моделі взаємодії економіки України зі світовим господарством у таких вимірах, як геостратегічний, ринково-товарний, фінансово-інвестиційний, інституційний, культурний та ін.

В умовах світової глобалізації досягнути високого рівня життя неможливо без забезпечення інтеграційних процесів із світовою спільнотою. При цьому інтеграційні зусилля слід спрямовувати до більш досконалих соціальних і технологічних систем, тому членство України в ЄС стає необхідною умовою для подальшого високого рівня розвитку держави та громадянського суспільства. Багато бутєвих проблем неможливо адекватно оцінити і вивчити на рівні окремої країни та її міжнародних відносин з іншими країнами. Їх потрібно формулювати з погляду глобальних процесів в контексті соціально-культурної антропології. Глобальні сили (під якими розуміють транснаціональні організації, інші глобальні економічні утворення, глобальну культуру або різні ідеології глобалізації) стають настільки сильними, що ставиться підпитання подальше існування окремих національних держав.

Отже, в сучасних умовах системної кризи необхідно формування концепції довгострокового сталого розвитку України у вимірах глобалізаційних процесів сучасності та пошуки шляхів оптимізації в умовах інтеграції до загальноєвропейського простору; розробка методики осмислення кризових проблем соціоантропологічного, соціоекономічного та соціокультурного характеру та створення нової методики антропологічної експертизи політичних програм і проєктів; розробка нової технології інноваційного механізму як фактора досягнення сталого розвитку сучасного українського суспільства в умовах виходу України з кризи.

Список використаної літератури:

1. Поручник А.М. Національний інтерес України: економічна самодостатність у глобальному вимірі: Монографія. – К. : КНЕУ, 2015.
2. Воронкова В.Г. Стаття. Місце і роль України в сучасних глобалізаційних процесах. – Гуманітарний вісник ЗДІА, 2015.

Танцюра А.В., гр. СМ-16-1

Науковий керівник: ст. викл. Гапоненко С.О.

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Розвиток міжнародної економіки на сьогоднішній день частіше всього визначають, як глобалізаційний. Усі сфери економіки України нерозривно пов'язані з цими тенденціями. Це питання на сьогодні є дуже актуальним, так як процеси глобалізації розвиваються все швидше і швидше і стають дедалі інтенсивнішими, вони стали предметом великої кількості наукових досліджень. Дослідженням впливу глобалізаційних процесів на економіку займалися такі фахівці як Чубко Т. П., Волович О. О., Кошеленко В. В., Трофимова А. С., Косик Я. В., Чигрин О. Ю. та багато інших.

Термін «глобалізація» – означає процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації. Основними наслідками цього процесу є міжнародний поділ праці, міграція в масштабах усієї планети капіталу, людських та виробничих ресурсів, стандартизація законодавства, економічних та технічних процесів, а також зближення культур різних країн. Це об'єктивний процес, який носить системний характер, тобто охоплює всі сфери життя суспільства. Термін «економічна глобалізація» означає процес дедалі більшої всесвітньої економічної інтеграції, головними рушійними силами якого є: лібералізація міжнародної торгівлі та руху капіталів; зростання темпів технологічного прогресу та формування інформаційного суспільства; дерегулювання.

В основі глобалізації лежить розвиток світових ринків товарів, послуг, праці, капіталу. Глобалізація – це продукт епохи постмодерну, переходу від індустріальної до постіндустріальної стадії економічного розвитку, формування основ ноосферно-космічної цивілізації. Глобалізація є певним етапом розвитку людської цивілізації, коли національні економіки вже не можуть нормально розвиватися в межах однієї держави, а міжнародні економічні зв'язки призвели до утворення транснаціональних корпорацій і глобальних (світових) ринків.

Глобалізація несе для України як позитивні, так і негативні наслідки. До позитивних можна віднести швидке поширення інформаційних технологій, великі можливості пошуку партнерів в усьому світі, можливості входження країни до великих міжнародних коопераційних проектів, що в перспективі можуть забезпечити істотне підвищення конкурентоспроможності та розширити можливості більш вільного доступу до зарубіжних ринків за рахунок зменшення тарифних і нетарифних перешкод, вільне пересування українських громадян у світі, можливості отримання освіти і роботи за кордоном. Сьогодні глобалізація сприяє прискореному розвитку продуктивних сил, науково-технічному прогресу, зростанню інтенсивності у взаємовідносинах між економіками країн. Глобалізація дає комплексний ефект в сучасних умовах, комбінуючи такі фактори, як іноземний капітал, нові технології, інтеграційні можливості і вихід на світові ринки, а саме світовий ринок технологій.

Однак, крім можливостей глобалізація створює й загрози, які умовно можна поділити на дві групи: коротко- і довгострокового характеру. Короткострокові загрози пов'язані із зовнішньою політикою розвинених країн, стратегією їх економічного зростання та просування національних економічних інтересів у світовому просторі. Загрози довгострокового характеру визначаються сутністю глобалізації. Фактично в результаті перерозподілу основну частину ресурсів і благ отримують країни-лідери. Несправедливий розподіл благ від глобалізації породжує загрозу конфліктів на регіональному, національному та інтернаціональному рівнях [17]. Це призводить до нерівномірності розподілу доходів у результаті глобалізації. Останнім для успішної участі у світогосподарських зв'язках потрібні інші, тобто їхні власні цілі.

Економічні перспективи для України залежатимуть від її змоги знайти новий національний шлях, нову модель розвитку – модель глобального інтегрування. Національна стратегія, базована на традиційному індустріальному характері розвитку, стає не тільки неприйнятною, але й надзвичайно небезпечною. Нині, за відсутності будь-якої національної стратегії, на тлі хаосу та інерції будь-які спроби інтегруватися в європейські та глобальні структури є явно безуспішними і навіть руйнівними. Сьогоднішня економіка України, з її розваленою промисловістю, неймовірно низькою технологічністю, відсталою організацією виробництва і низькою продуктивністю, не може витримати навантажень глобальної конкуренції [4].

Сьогодні, Україна потребує розробку оптимальної стратегії розвитку національної економіки, моделі участі у світовому глобалізаційному процесі. Першочерговими проблемами є реформування структури національного виробництва, інституціональної структури економіки, підвищення конкурентоспроможності національних товарів та послуг на міжнародному ринку, покращення інвестиційного клімату, реформування податкової політики, наближення критеріїв розвитку до європейських стандартів. Розв'язання цих проблем повинно вивести Україну на новий рівень економічного розвитку, зміцнити зв'язки з країнами світу та розкрити перспективи співпраці зі світовими організаціями.

Список використаної літератури:

1. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org>.
2. Волович О. О. Глобалізація: переваги і загрози для нашої країни / О. О. Волович // Одеські Вісті. – 2012. – № 15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://izvestiya.odessa.ua/index.php?go=Newspaper&in=view&id=23646>
3. Кошеленко В. В., Трофимова А. С. Вплив глобалізації на економіку України [Електр. ресурс]. – Режим доступу: http://confer-dsum.ucoz.ua/_fr/0/8308114.pdf.

Устабаева Ф. Т., гр. ВИ-15-1

Научный руководитель: д.э.н., доц., зав. каф. Стеблянко И.О.

УКРАИНА В ГЛОБАЛИЗАЦИОННЫХ ПРОЦЕССАХ

Характер взаимосвязей Украины с глобализирующимся миром является одним из самых трудных и важных вопросов нынешнего развития. За 26 лет независимости общество так и не получило четкого и ясного ответа на вопрос – какое место будет занимать Украина в стремительно меняющемся мире? С другой стороны, только за последние 20 лет радикально изменилась и сама система международных отношений, и традиционные представления о базовых принципах ее организации.

Страна, которая не желает или не способна «вписаться» в магистральные мировые тенденции, оказывается в изоляции. Ее инициативы игнорируются, мимо нее проходят финансовые потоки. Даже конкурентоспособные отрасли экономики постепенно деградируют, и страна-изгой перестает принимать участие в глобальном разделении труда, ей грозят бедность и отсутствие перспективы. Именно поэтому так важно сегодня, обязательно учитывая фактор глобализации, определяться с моделью будущего общества Украины.

О глобализации как явление мировое сообщество заговорило вскоре после распада СССР, ведь до этого события мировую систему сосуществования представляли себе скорее, как «глобальную дуальность». Но не менее важно сформировать и сохранить демократический курс развития Украины. Ведь только основанное на демократических принципах сообщество дает каждому человеку возможность реализовать свой творческий потенциал в любой сфере, а особенно, в предпринимательской деятельности. Совокупная созидательная энергия членов такого демократического общества рождает колоссальный синергетический эффект, способный предоставить стране весомые конкурентные преимущества в глобализованном мире.

Главное, исключительно демократия дает действенные рычаги влияния на экономических агентов, вынуждая последних быть выразителем интересов социума. Кроме того, для Украины остается нерешенным вопрос гармонизации национальных интересов со стандартами и ценностями глобализационного мира – украинская политическая элита, кажется, осознает, но тем не менее еще не разрешимой остается проблема одновременного создания национальных государственных учреждений и права, которые бы гармонировали с существующими в Европейском Союзе.

В отличие от указанного выше, консолидированное международное управление процессами глобализации даст возможность системно трансформировать ее, чтобы она, в конце концов, отвечала своему потенциалу и назначению – повышению уровня жизни для всех людей в мире. Два ключевых понятия к общественной глобализации в мире – это скорость и доступность. Чуть ли не ярче всего этот факт проявляется в глобализации экономической сферы, где скорость распространения капитала через национальные границы и определяют степень в мировую глобальную цепь производства, воссоздания и нагромождения капиталов.

Ярким свидетельством глобализации как высокой степени интегрированности мировых экономических структур и важности этого процесса, по нашему мнению, есть та скорость, с которой произошел мировой финансовый обвал 1997-1998 гг. В странах бывшего СССР процессы трансформации политической, экономической структур и глобализации начались почти одновременно, как следствие длительной отделенности от значительной части света «железным занавесом». Потому невозможно четко провести между ними определенную границу, так как и точно определить влияние глобализации на трансформационные процессы, поскольку во многом эти два процесса являются параллельными, взаимоувязанными. Именно такой факт их чрезвычайной сопряженности и подчеркивает важность учета фактора глобализации при построении модели постреформенной экономики и общества Украины.

Следовательно, имеем на старте глубокий экономический кризис с последующими попытками рыночных трансформаций с одной стороны и интенсивный процесс глобализации, в который втянуты большинство стран мира, – из другого.

Движущей идеей, которая лежит в основе глобализации, является идея свободного рынка. Правда, сразу после такого тезиса необходимо сделать ряд уточнений. Во-первых, следует провести грань между глобализацией экономики и глобализацией общества, хотя, вполне размежевывать эти два понятия нецелесообразно.

На уровне отдельной страны глобализация характеризуется степенью взаимосвязи ее экономики с мировой экономикой в целом. Существует два главных показателя, которые

определяют степень интегрированности экономик разных государств в глобальную экономику: соотношение внешнеторгового оборота и объемов ВВП (соответственно, чем выше этот процент, тем высшая степень глобализации экономики); прямые иностранные инвестиции (из страны в страну), портфельные инвестиции.

Начало рыночных трансформаций на территории Украины, успешная работа некоторых правительств, повлекло за собой приток инвестиций, который при условии удачного развития мог бы вывести страну на высший уровень интеграции в мировой процесс экономической глобализации. Но связь здесь скорее обратная: для удачного проведения рыночных трансформаций необходимыми являются мощные иностранные инвестиции, которые и являются проводником глобализации. В этой точке можем сделать парадоксальный вывод: такая ситуация лишь частично является негативной.

Украины к тотальной открытости, неподготовленной законодательной базе, неразработанных новых механизмов функционирования национальной экономики – избыточная интеграция в мировые структуры могла бы стать слишком большим испытанием для хилой экономической системы Украины, ведь глобализация имеет ряд своих законов и для выполнения их нам еще необходимо поработать.

На Западе еще бытует мысль: «Глобализацию породили три демократизации: финансов, информации и технологий». Соответственно, и в нашей стране нужно оперативно провести такие демократизации. Чрезвычайно важной кажется нам необходимость прежде всего финансовой готовности Украины к экономической жизни в глобальном режиме. Ведь следует помнить: высокий уровень внешней ориентации делает экономику Украины почти полностью зависимой от мировой конъюнктуры, а такая ситуация подавляет развитие отечественного рынка, суживает национальные возможности относительно постоянного национального роста.

Список использованных литератур

1. Национальная стратегия развития Украины 2015 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/VDU_ekon/2010.../562.pdf.

2. Проект Украина 2020 Стратегия национальной модернизации [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://me.kmu.gov.ua/file/link/file/Strategy_2020.doc.

3. Стратегия экономического и социального развития Украины (2016-2017 годы) "Путем европейской интеграции»/ Авт. кол А. С. Гальчинский, В. М. Геец и др.-М.:ИВЦ Госкомстата, 2014 – 416 с.

Федоров Г.А., гр. ВВ-14-1

Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Гришкін В.О.

МІЖНАРОДНІ МОЖЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ-ТОРГІВЛІ ДЛЯ УКРАЇНИ

Останніми роками в усьому світі все більшого поширення набувають методи ведення бізнесу в Інтернеті, зокрема. інтернет-торгівля. Застосування Інтернету дозволяє швидко і з незначними витратами вивести і просувати продукцію на національний і міжнародні ринки. Торгівля через Інтернет дозволяє істотно знизити вартість продукції, оскільки відпадають потреби в утриманні торгових площ, придбанні торговельного обладнання, не потрібно утримувати торговельний персонал тощо. Крім того, споживач у реальному масштабі часу може переглянути номенклатуру продукції, що реалізується, швидко знайти потрібний товар, вивчити його характеристики, ознайомитися з відгуками інших споживачів, обрати зручний спосіб і час доставки товару, провести платежі через Інтернет і т. ін.

Для України інтернет-торгівля набуває особливої актуальності, оскільки в існуючих складних економічних умовах вона дозволяє швидко і з відносно невеликими витратами організувати збут продукції вітчизняних товаровиробників, забезпечуючи тим самим їх виживання та розвиток. Проте практика свідчить, що існуючий потенціал розвитку цього виду бізнесу використовується явно недостатньою мірою, зокрема внаслідок того, що вибір організаційних форм і технологічних засобів інтернет-торгівлі здійснюється нераціонально, без урахування специфіки товару та споживача, особливостей обраних цільових ринків тощо.

Питання організації та вибору методів інтернет-торгівлі досліджувались у працях вітчизняних науковців. Зокрема, у працях Аполія В. В. та Кравець В. М. [1; 2] детально розглядалися основні проблеми та перспективи розвитку інтернет-торгівлі в Україні. Зазначається, що відсутність будь-якої діяльності з боку виробничих компаній у всесвітній мережі розцінюється як недолік. Удосконалення системи продажів у мережі Інтернет завдяки

експлуатації мобільної торгівлі було розглянуто у працях Драчова В. В. та Дахно І. І. [3; 4]. Доцільність її використання обґрунтовано високою забезпеченістю населення мобільним зв'язком, великим поширенням мобільного Інтернету та попитом на швидке здійснення покупок. У дослідженнях Дубовик Т. В. [5] виявлено, що Україна має один із найнижчих показників інтернет-торгівлі серед країн Центральної та Східної Європи. Покупцями інтернет-магазинів є переважно жителі великих міст, лівова частка яких припадає на місто Київ. Проте питання вибору раціональних форм і технологій торгівлі в Інтернеті з урахуванням комплексу зовнішніх і внутрішніх умов залишилися малодослідженими.

Україна має низку перешкод та бар'єрів щодо функціонування електронного бізнесу. Однією з найсуттєвіших проблем є законодавча база та державне регулювання бізнесової діяльності в інтернеті та захист прав інтернет-споживачів та продуктів інтелектуальної власності. У зв'язку з цим державна влада повинна уніфікувати законодавчу базу до світових стандартів щодо здійснення електронних трансакцій в інтернеті. Також це низький рівень технологічного забезпечення більшості підприємств, який уповільнює розвиток електронної комерції та бізнесу в цілому. Спостерігається високий рівень недовіри населення до онлайн-покупок та невпевненість у якості товарів та послуг, про що свідчить певна відсутність стандартизованої та сертифікованої продукції в інтернеті. Високий рівень інтернет-шахрайства та кібератак негативно впливає на онлайн-бізнес, наслідками якого виникають труднощі з санкціями та покараннями злодіїв.

На сьогоднішньому етапі розвитку української електронної комерції необхідний реінжиніринг, тобто абсолютна заміна традиційних форм, методів та способів ведення бізнесу на нові світові тенденції, напрями та методи зарубіжних країн. Важливо акцентувати увагу на детальних дослідженнях тенденцій розвитку інтернет-комерції в Україні, веденню моніторингу та статистичних відомостей з боку держави, і саме після аналізу позитивних результатів функціонування електронної комерції, інвестувати у технічне забезпечення та розробку програмного забезпечення для підприємств та урядових порталів.

Комплекс відповідних заходів щодо ліквідації бар'єрів функціонування електронного бізнесу і стимулювання розвитку електронної комерції в подальшому допоможе скоротити різницю у темпах використання інтернет-комерції та запровадження інновацій у якісно новий сегмент економіки разом з провідними країнами світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Апопій, В. В. Інтернет-торгівля: проблеми і перспективи розвитку [Текст] / В. В. Апопій // Регіональна економіка. – 2003. – № 1. – С. 25.
2. Кравець, В. М. Інтернет-комерція в Україні [Текст] / В. М. Кравець // Вісник НБУ. – 2004. – № 3. – С. 9.
3. Драчов, В. В. Мобільна торгівля як один із перспективних напрямків електронної торгівлі [Текст] / В. В. Драчов // Журнал європейської економіки. – 2005. – Т. 4, червень. – С. 242–255.
4. Дахно, І. І. Зовнішньоекономічний менеджмент : навч. посіб. [Текст] / І. І. Дахно, Г. В. Бабіч. – К. : Центр навчальної літератури, 2012. – 568 с.
5. Дубовик, Т. В. Інтернет-торгівля в Україні [Текст] / Т. В. Дубовик // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2013. – № 1(87). – С. 20–28.
7. INUKRNEWS International and Ukrainian News [Electronic resource]. – Mode of access : <http://inukrnews.com/allnews/ukraine/8661-ukraincy-potratali-na-internet-bolee-2-mlrd-griven-vetom-godu.html>.
8. В Украине стали активнее делать покупки в интернете [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://podrobnosti.ua/internet/2014/01/15/953127.html>.

Хоу Янмин, гр. ВИ-14

Научный руководитель: д.э.н., доц., профессор Сарычев В.И.

НАПРАВЛЕНИЯ МОДЕРНИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ НА ОПЫТЕ КИТАЯ

В современных условиях мировой экономической системы доминирующим трендом для национальных хозяйственных комплексов является модернизация. Обеспечение реальной конкурентоспособности национальной экономики требует от украинской власти формирование механизмов кооперации с ведущими мировыми акторами. Модернизация Украины, учитывая стартовые позиции экономики является «догоняющей». Актуальным в

этом контексте опыт Российской Федерации и КНР. При этом, если российский опыт является весьма неоднозначным и скорее отрицательным, то начало опыт Китая и его стратегия обновления национальной экономической системы, которая позволила выйти на второе место в мире по объему ВВП является очень подходящей, учитывая реалии отечественной экономики и общие тенденции современного глобализирующегося мира.

Классическими являются исследования проблем модернизации западных социологов О. Конта, Э. Дюркгейма, М. Вебера, М. Леви, Т. Парсонса и других. Не смотря на проведенные исследования вопрос остается открыт и требует внимания.

Модернизация «по-китайски» основывается на двух ключевых принципах: «опора на собственные силы» и «иностранные – на службу Китая». Прагматизм экономической политики КНР отражено в классического признанного авторитета нации, «отца» китайских реформ Дэн Сяопина: «Не важно, какого цвета кошка, важно, чтобы она ловила мышей». Именно деидеологизация хозяйственной деятельности позволила КПК сохранить монополию на власть в КНР, что обусловило плановый, контролируемый характер социально-экономических преобразований.

Системное исследование феномена «китайского экономического чуда» выходит за рамки данной статьи. Выделим лишь ключевые его составляющие.

1. Трудовой ресурс миллионов молодых людей, готовых работать 13-14 часов в сутки за мизерную для ЕС и США заработную плату. Этот потенциал позволяет обеспечить 7% роста ВВП в год.

2. Американская концепция стимулирования Китая как «восточного фланга НАТО» времен «холодной войны» трансформировалась в геоэкономический проект «соперничество – сотрудничество». Следующий шаг на этом пути – формирование группы G2.

3. Диверсификация экспортных рынков. Геоэкономическое экспансия КНР в Латинскую Америку, Юго-Восточной Азии, Африки. На наполнения конкретным содержанием геоэкономического проекта БРИКС.

4. Развитие масштабного внутреннего рынка. Стратегия модернизации КНР является органическим синтезом национальных социокультурных традиций и современного зарубежного опыта организации производства [1].

Проанализировав современное положение украинской экономики, которое сочетает в себе наличие структурных дисбалансов в высокотехнологичном секторе и непоследовательное проведение инновационной политики, попробуем сформировать приоритетные направления дальнейшей реформации экономики Украины ввиду положительный опыт Китая.

Среди основных причин низкой инновационности в Украине можно выделить недостаточность финансовых ресурсов. Поскольку государство сейчас направляет большую часть средств на нормализацию политической ситуации и минимизации социально-экономических проблем, финансирование инновационного сектора остается без внимания. Несмотря на это, большое значение приобретает частный и иностранный капитал, а государство, в свою очередь, должна создать благоприятную среду для дальнейшей научно-технической деятельности. Решительные действия государства, как регулятора инновационного развития, должны быть направлены на следующие изменения.

Целесообразно создать подобные китайских условия по возврату «мозгов» из-за рубежа. Проблему «утечки мозгов», которая является очень острой для Украины, в Китае удалось частично решить с помощью различных программ. В качестве примера можно привести китайскую программу «100 талантов», которая предоставила лучшим своим соотечественниками те же условия, что и на Западе, тем самым вернув их на родину. Усовершенствовать нормативно-правовую базу для обеспечения развития инновационной системы Украины. В частности это касается законодательства в сфере обеспечения деятельности технопарков и специальных экономических зон. Кроме законодательной базы непосредственное создание технопарков в Украине должно сопровождаться созданием эффективного механизма фискального стимулирования инновационно-инвестиционной деятельности путем предоставления кредитов, льгот и др. В бизнес-структурах должны быть реальные стимулы для вложения средств и осуществления деятельности в технопарках. В частности, это должны быть: простые и открытые условия регистрации и дальнейшего осуществления деятельности; отсутствие налогообложения для вновь фирм; льготное налогообложение предприятий независимо от формы собственности; уменьшение налоговой ставки для экспортно-ориентированных структур.

Опыт Китая свидетельствует о положительных последствиях от такого стимулирования инновационной деятельности. Первый в стране национальный технопарк «Чжунгуаньцунь» или, как его иногда называют, «Кремниевая долина Китая» был создан в 1988 Государство создало благоприятный климат для инноваций за счет льготного налогового режима, субсидий, масштабного финансирования, стимулирования инвестиций, льготного законодательства в сфере бизнеса и других инициатив [2].

Таким образом, задача реализации стратегии модернизации требует от Украины формирования отношений стратегического партнерства с Китаем как одним из самых влиятельных геоэкономических актеров. Залогом результативности украинского-китайского «модернизационного альянса» является обоюдная заинтересованность сторон сотрудничать в сферах, где партнеры реальные или потенциальные конкурентные преимущества.

Список источников:

1. Опыт Китая для Украины / [Электронный ресурс] // Режим доступа – <http://sp.niss.gov.ua/content/articles/files/20-1441618406>.
2. Особенности построения инновационной экономики: анализ опыта Китая и реалии Украины / [Электронный ресурс] // Режим доступа – <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5544>.

Цзян Фанцзюн, студент гр. ВИ-14-1

Научный руководитель: к.э.н., доц., доцент Федотова Т.А.

РАЗВИТИЕ ОТНОШЕНИЙ УКРАИНЫ С КИТАЙСКИМИ ТНК

Важнейшим элементом развития украинской экономики и ее международных экономических отношений являются транснациональные корпорации (ТНК). В последние десятилетия им уделяется много внимания со стороны ученых и экономистов. На сегодняшний день на практике ни один важный процесс в мировой экономике не происходит без их участия. Международные корпорации, с одной стороны, являются продуктом международных экономических отношений, которые быстро развиваются, а с другой – сами представляют мощный механизм воздействия на них. Активно воздействуя на международные экономические отношения, международные корпорации формируют новые отношения, видоизменяют сложившиеся их формы. Украина на современном этапе развития нуждается в сотрудничестве с такими корпорациями. На данный момент приоритетными являются китайские компании, которые заинтересованы в сотрудничестве с Украиной.

Вопрос о развитии взаимодействия Украины с различными организациями нашли свое отражение в трудах украинских ученых: Базилевича В.Д., Беларуса А. Г., Боринец С. Я., Гальчинского А. С., Ещенко П. С., Лютого И. Но все же тема актуальна и остается в центре внимания и поэтому требует более детального исследования.

Динамика появления новостей в 2017 году на тему новых проектов не может не радовать, однако пока, что большая часть остается декларациями в форме подписанных меморандумов о намерениях. Проведем краткий экскурс по знаковым инвестициям, которые осуществили китайские корпорации в Украине.

В портово-логистической сфере, китайская корпорация COFCO Agri запустила в 2016 году в Николаевском морском торговом порту перегрузочный комплекс зерновых и масличных культур годовой мощностью 2,5 млн тонн. Инвестиционный проект обошелся в \$75 млн., он уже исправно работает, и из украинской акватории уходят корабли с зерновыми для Поднебесной. COFCO Agri в Украине контролирует также несколько элеваторов и маслоэкстракционный завод. Корпорация COFCO со штаб-квартирой в Пекине является одним из крупнейших госпредприятий КНР, владеет активами стоимостью около \$72 млрд, и имеет штат сотрудников по всему миру более 60 000 человек.

Компании CNBM в Украине принадлежит десять крупнейших солнечных электростанций, расположенных в Николаевской и Одесской областях. Их мощность составляет 267 МВт, при том, что мощность всех украинских солнечных электростанций достигает 500 МВт. В компании говорят, что инвестиции составили около \$1 млрд. CNBM работает на рынке Украины уже несколько лет, ее называют одним из мощнейших игроков рынка возобновляемой энергетики в Украине. Да и на мировом рынке CNBM International Corporation – это глобальный игрок из списка Fortune Global 500 [1].

Офис китайской компании Xinwei Group, одной из ведущих телекоммуникационных компаний в мире, открыт в Киеве в 2014 году. Украинский телекоммуникационный

оператор «Пронат» создает сеть мобильной широкополосной мультимедийной связи 4 поколения национального масштаба на базе технологий McWiLL® компании Xinwei Group. Уже установлено 150 базовых станций, которые покрыли связью Киев и значительную территорию от Харькова до Мариуполя, «полоса» покрытия проходит через 4 восточные области Украины. А в ближайший год планируется сделать рывок и установить по всей территории Украины более 2 тыс. базовых станций, которые уже завезены и растаможены. Отметим, что это единственная китайская компания, технологи которой, по признанию Международного союза электросвязи (ITU), соответствуют международным коммуникационным стандартам. На сегодняшний день Xinwei Group разработаны две сервисные системы: беспроводная широкополосная мультимедийная транкинговая связь и система управления (тестирования и мониторинга) сетей связи, представленные двумя основными предприятиями группы – Beijing Xinwei Telecom Technology, Inc. и Beijing Zhongchuang Telecom Test Co., Ltd. Разработки компаний получили признание не только в Китае, но и в более чем 30 странах мира [2].

Еще одним крупным проектом China Railway (совместно с China Pacific Construction Group) в Украине должно стать строительство четвертой ветки столичного метрополитена на Троещину. Соответствующий меморандум с китайской стороны КГГА подписала в мае. Согласно предварительным договоренностям, консорциум китайских компаний предоставит 85% необходимого финансирования и выступит управляющим партнером проекта, еще 15% должны оплатить местные власти. Эксперты оценивают стоимость строительства в \$2 млрд [2]. Подводя итог можно сказать, что столь крупные китайские корпорации не побоялись инвестировать в Украину в сложный для нее период, говорит о многом и вселяет уверенность, что рост инвестиций ускорится. Китай видит для себя потенциал украинского рынка. А сейчас благодаря торговым соглашениям Украины с Евросоюзом возможности для него только расширяются. Близость к европейскому рынку и возможность развернуть сборку на украинской территории играет на руку Украине и привлекает Поднебесную.

Список источников:

1. Инвестиционная аналитика: Китай / [Электронный ресурс] // Режим доступа – <https://inventure.com.ua/analytics/investments/kitajskie-investicii-v-ukraine-schitaem>
2. Какие отрасли интересуют китайских инвесторов в Украине Китай / [Электронный ресурс] // Режим доступа – https://delo.ua/ukraine/kakie-otrasli-interesujut-kitajskih-investorov-v-ukraine-332584/?supdated_new=1510520379 © delo.ua.

Чжан Минсюань, ВИ-14-1

Научный руководитель: к.э.н., доц., доцент Куренной В.А.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ КОНКУРЕНТНЫХ ПРЕИМУЩЕСТВ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ

Экономический рост на современном этапе не сводится к обеспечению экономического роста как такового, а подразумевает необходимые структурные сдвиги, повышение качества производимой продукции и услуг, улучшение условий труда, поддержание на должном уровне экологической обстановки, совершенствование институциональных условий общества, рост благосостояния населения, поэтому правомерно обращаться к проблеме «качества» [1].

Экономический рост обладает движущими силами, такими как, экономические интересы, инновации и обеспечение их инвестициями, совершенствование структуры экономики, конкуренция, предпринимательство, информатика, экономическая политика государства. Роль конкуренции как движущей силы, проявляется в том, что она способствует развитию научно-технического прогресса (далее НТП) в конкретной отрасли, побуждает применять новейшие технологии, рационально использовать ресурсы, под ее воздействием осуществляется так же перелив капитала из одной отрасли в другую, способствуя развитию наиболее эффективных отраслей экономики, она повышает экономические возможности производства на мировых рынках [2].

Сложно определить первоисточник понятия «конкуренция», но английский словарь датирует его 1375-1425 гг., переводя как «совместный бег, столкновение», от латинского *concurrere* [3]. В дальнейшем, это понятие приняло широкое значение, его изучением занимались десятки ученых на протяжении столетия. Если обратиться к соотечественникам, можно найти определение «конкуренции» в «Толковом словаре живого великорусского

языка» В. Даля, определившего в XIX веке, что конкуренция это «соперничество или состязанье в торговле и промыслах, соискательство, соревнованье» [4].

Первопроходцами в изучении теории совершенной конкуренции принято считать четырех ученых – А. Смита, Д. Рикардо, Милль и К. Маркса. Основной идеей совершенной конкуренции, согласно их учениям, это механизм ценового регулирования экономической системы. В конце XIX – начале XX века. Й. Шумпетер впервые определил инновации как основной фактор конкурентоспособности предприятия, подвергнув сомнению теорию совершенной конкуренции. Его экономическую мысль в дальнейшем развил Ф.А. Хайек в своей книге «Индивидуализм и экономический порядок», настаивавший на регулирование рынка государством. Оба усомнились в существование только лишь совершенной конкуренции в мире и заменили ее моделью чистой конкуренции, выделив несколько видов рынков с несовершенной конкуренцией. По их мнению, совершенная конкуренция абстрактна. В реальности существуют различные виды, в частности несовершенная конкуренция.

В книге «Индивидуализм и экономический порядок» Хайек, так же, описывает понятие «метаконкуренции», т.е. конкуренции между экономическими институтами [5]. Это метафорическое определение, которое, скорее, означает «конкуренцию индивидов или групп», которая регулируется правилами, т.е. институтами. Формирование различных институтов национальной экономики обеспечивает экономический рост и развитие общества, его эволюцию. Это утверждение отсылает нас к теории институционализма*, которую связывают с трудами Т. Веблена, американского экономиста конца XIX – начала XX веков, опровергавшего, в некотором смысле, классическую школу. Благодаря нему в экономическую теорию вошли множество понятий и «законов» поведения потребителей, изменивших подход к изучению конкуренции товаров и услуг. Метаконкуренция применяется в теории институциональных изменений факторов, развитой Д. Нортон, нобелевским лауреатом XX века, при исследовании институциональных структур. Идея институциональной метаконкуренции выдвигалась экономистом австрийской школы К. Менгером, чьи труды активно поддерживались и продвигались Ф. Хайеком.

Конкурентоспособность имеет еще более не однозначное определение, чем конкуренция. В экономических изданиях все еще нет единого толкования этого понятия. Существуют различные мнения ученых и исследовательских ассоциаций, что такое конкурентоспособность. В западной литературе существует больше разработок на тему конкурентоспособности, однако и здесь отсутствует единая теория, объясняющая сущность конкурентоспособности. Порой не удается отделить проблемы конкурентоспособности страны от проблем, выражающих конкурентоспособность фирмы или товара. За последнее время появились вполне глубокие и серьезные исследования конкуренции и конкурентоспособности, выполненные нашими соотечественниками В. Л. Абрамовым, В. В. Перской, М. А. Эскиндаровым. Всемирная торговая организация (ВТО), Организация экономического сотрудничества и развития (ОЭСР), Международный институт развития менеджмента (МИРМ) и ряд консалтинговых групп, таких как Goldman Sachs, Эрнст энд Янг (Ernst&Young), Блумберг (Bloomberg), Томсон Рэйтерс (Thomson Reuters), аудиторская компания ПрайсвотерхаусКуперс (PricewaterhouseCoopers) внесли свой вклад в определение конкурентоспособности на макро-уровне. Их доклады свидетельствуют, что это область экономических знаний, которая анализирует явления и политику, формирующую способность государств создавать и поддерживать такую среду, которая обеспечивает создание большей экономической ценности для их предприятий и более высокий уровень благосостояния их населения. Это так же способность государства достигать устойчивого роста ВВП на душу населения.

Список литературы

1. Экономический словарь. Современная рыночная экономика. Государственное регулирование экономических процессов / Общ. ред.: д.э.н. проф. Кушлин В.И., д.э.н. проф. Член-корр. РАН Чичканов В.П. – М.: Изд-во РАГС, 2004. С. 717.

2. Экономический словарь. Современная рыночная экономика. Государственное регулирование экономических процессов / Общ. ред.: д.э.н. проф. Кушлин В.И., д.э.н. проф. Член-корр. РАН Чичканов В.П. – М.: Изд-во РАГС, 2004. С. 142.

3. Английский словарь. [Электронный ресурс] – Режим доступа – URL: <http://dictionary.reference.com/browse/concur>

4. Толковый словарь В. Даля. [Электронный ресурс] – Режим доступа – URL: <http://vidahl.agava.ru/index.htm>

5. Хайек Ф.А. Индивидуализм и экономический порядок. – М.: Социум, 2011. С. 60.

Чичкан А. Р., гр. СМ -16-1

Науковий керівник: к.держ.упр., доц., доцент Волкова Н.В.

УКРАЇНА В ПРОЦЕСАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Місце й роль України в глобалізаційних процесах залежить від багатьох факторів, серед яких визначальними є її природо-ресурсний і людський потенціали, рівень економічного і науково-технологічного розвитку, напрямки спеціалізації (в регіональному і світовому масштабі), стан інституціональної системи та зовнішньоекономічної інфраструктури.

Під глобалізацією слід розуміти поступове перетворення світового простору в єдину зону, в якій безперешкодно переміщуються капітали, товари, послуги, вільно поширюються ідеї і пересуваються їх носії, стимулюючи розвиток сучасних інститутів та шліфуючи механізми їхньої взаємодії. Дати чітке і єдине визначення глобалізації складно, різні питання цього процесу є предметом вивчення багатьох наук, кожна з яких має свій науковий дискурс. Крім того, необхідно прийняти до уваги, що глобалізація є історичним процесом, що розвивається протягом сторіч, і цей процес ще незавершений. Поняття глобалізації ширше, чим поняття інтеграції. Якщо інтеграція означає зближення політичної, економічної, правової, духовно-культурної систем декількох держав і регіонів в процесі традиційної міждержавної співпраці, глобалізація передбачає всеохоплюючий процес взаємодії і взаємовпливу практично всіх держав світу, хоча справа не тільки в об'ємі, але і в якості, формах і змісті такого взаємовпливу.

Дослідження показали, що вплив глобалізації на національну економіку України досить складний та суперечливий. Існують як позитивні, так і негативні сторони. Позитивні сторони очевидні: можливість брати активну участь в обговоренні режимів регулювання міжнародних економічних відносин; скорочення витрат на здійснення зовнішньоекономічних операцій, що сприятиме підвищенню цінової конкурентоспроможності українських виробників. Цим самим наша країна виконає одну з головних умов поглиблення відносин з Європейським союзом та отримає можливість захисту інтересів України та її підприємств відповідно до міжнародних форм та процедур. Також позитивним фактором глобалізації для України є можливість її входження до міжнародних коопераційних проектів, що забезпечить інвестиційну привабливість України для іноземних інвесторів та розширити можливості більш вільного доступу до зарубіжних ринків за рахунок зменшення тарифних і нетарифних перешкод.

В сучасних умовах системної кризи необхідно формування концепції довгострокового сталого розвитку України у вимірах глобалізаційних процесів сучасності та пошуки шляхів оптимізації в умовах інтеграції до загальноєвропейського простору; розробка методики осмислення кризових проблем соціоантропологічного, соціоекономічного та соціокультурного характеру та створення нової методики антропологічної експертизи політичних програм і проектів; розробка нової технології інноваційного механізму як фактора досягнення сталого розвитку сучасного українського суспільства в умовах виходу України з кризи.

Хоча Україна є Європейською державою (Центральноевропейський регіон), вона має певне коло інтересів поза межами регіону (насамперед, Росією, Білоруссю, країнами СНД). Відомий політолог М. Михальченко підкреслює, що просування України в головному напрямку, тобто інтеграції з Центральною та Західною Європою, – шлях складний, але перспективний, який вимагає великих зусиль влади та народу, перебудови свідомості й способу життя людей, забезпечення умов розвитку відповідальності та свободи особистості, демократизації держави й модернізації політичної системи суспільства та економіки. Для України привабливою є європейська модель мислення як підґрунтя для узгодження інтересів країн з різним рівнем соціально-економічного розвитку та різними типами культури. Українська політика стосовно держав Західної Європи та європейських інституцій повинна стати більш інституційно-структурованою, щоб бути цілеспрямованою та ефективною. Саме орієнтація на передові європейські держави та інституції, використання європейської моделі розвитку суспільства дають Україні шанс увійти до кола розвинутих держав світу. У зв'язку з

адаптацією України до європейських реалій, перетворення інтеграції на потужний генератор системних змін у державі необхідно досягти сумісності цінностей, норм і принципів внутрішнього політичного та соціального життя України з нормами і принципами євроспільноти.

Таким чином, глобалізація – реальність сучасного суспільства і являє собою комплексний процес, що впливає на різні сфери функціонування суспільства, впливає на формування світової економіки із єдиним ринком, в якому вільно перемішуються капітал, товари, послуги та робоча сила.

Отже процес глобалізації міжнародної економіки не оминає і Україну, яка поступово займає своє місце в системі нового міжнародних економічних відносин, і активно впливає на всі аспекти економічного розвитку України.

Потенціал України для участі у глобальних ринках досить високий, але Україна на сучасному етапі недостатньо повно використовує його через незавершені реформи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Чепінога В. Г. Основи економічної теорії : навч. посіб. / В. Г. Чепінога ; Міністерство освіти і науки України. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 456 с.
2. Наконечний В. М. Світове українство в сучасних глобалізаційних процесах // Проблеми міжнародних відносин: [зб. наук. праць / наук. ред. Канцелярук Б.І. та ін.]; вип. 2. – К. : КиМУ, 2011. — С. 164– 179.

Щербань О.Є., гр. ВА-17м-1

Науковий керівник: к.е.н., доцент Сімахова А.О.

РОЗВИТОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У наш час Україна стикається із завданням забезпечення впровадження його національних інтересів у дуже динамічному світі, розвиток якого визначений абсолютно новими процесами, раніше невідомими в історії. Рівень взаємозалежності держав збільшується. Навіть найбільший з них більше не може займатися одними тільки критичними проблемами. Роль недержавних суб'єктів постійно збільшується, особлива в економіці: транснаціональні компанії сьогодні роблять приблизно одну третину повного світового продукту. Ці зміни демонструють силу глобалізації – ряд економічних, політичних, демографічних і соціальних процесів, які формують новий рівень взаємозалежності країн. Основний зміст цих процесів – формування глобальних світових ринків, модернізація на основі технології, яка швидко росте і створення нових центрів економічного і політичного впливу сили тяжіння. Новий рівень змагання між країнами і регіональними угрупованнями стає результатом глобалізації. Таким чином успіх будь-якої країни в двадцять першому столітті залежить від її здатності зрозуміти її національні інтереси за допомогою участі в процесах глобалізації, адаптації її громадських і соціальних механізмів до цих процесів.

Що стосується України, її роль в умовах глобалізації визначена сучасною доцільністю. По-перше, тому що в поточній фазі глобалізації світових різних країн цивілізації, в деякій мірі, піддаються перетворенням в усіх сферах людського життя. По-друге, на початку ХХІ століття, Україна стикалася з багатьма економічними, політичними, соціальними та культурними проблемами, включаючи соціоантропологічні, соціально-економічні та соціокультурні. По-третє, усебічна інтеграція, інформація, комунікаційна революція, які створюють об'єктивні попередні умови для об'єднання людства і для його розділення, визначаючи напрям змін глобалізації.

Важливість України в сучасних процесах глобалізації знаходиться також в тому, що необхідно проаналізувати явище сучасного українського суспільства в соціоантропологічних, соціально-економічних та соціокультурних аспектах, які все ще погано вивчені. У той же час глобалізація діє як вимикач до політики наднаціональних установ (ООН, НАТО, «Велика сімка»), в економіці – транснаціональні корпорації і наднаціональні агентства (Світовий банк, СОТ), формування глобальних міжнародних економічних і політичних структур, які відкриває великі перспективи для вивчення цих процесів.

Тепер важливо створити більш близькі економічні відносини між Україною та Китаєм, які є сучасним «двигуном» світової економіки і процесів глобалізації. Китай – володар світового рекорду щодо реального зростання ВВП. Однак цей аспект розглянули тільки вчені до сьогодні, але влада не зробила кроків в цьому напрямку. У цих умовах Китай

розглядається як єдина надія на стабілізацію економічної ситуації в країні, і перетворення цієї соціалістичної держави в «двигун» розвитку глобалізації та економічного зростання. Вважається, що Китай замінить американські і високо розвинені європейські країни, які до недавнього часу були головними силами глобалізації. Головні характеристики економічної та фінансової системи Китаю: швидка мобілізація капіталу, орієнтація на експорт, значна частка національних заощаджень. Китай поступово перетворюється на найбільшого інвестора в світі. Тому – це держава, яка може замінити Європу і США як ринок для товарів і джерела кредитів та інвестицій для національної економіки.

Можливість установки економічних відносин з Японією також важлива. В сучасних умовах уряд цієї азіатської держави допомагає покупцям країн з безпроцентними кредитами стимулювати експорт його продуктів. Тому є можливість отримання додаткових фінансових ресурсів, щоб стимулювати економіку і торгівлю. Так, такі кроки для активної участі України в сучасних процесах глобалізації повинні бути направлені на: посилення економічних відносин з Китаєм – «двигуном» світової економіки і процесів глобалізації, співпраці з Японією, проведення структурної політики, здійснення інновацій, використання досвіду країн з швидко зростаючими економічними системами, щоб розвивати українські компанії, які зможуть конкурувати на світових ринках з іноземними продуктами. Так чи інакше, покладаючись на нашу власну силу і досвід, ми повинні зрозуміти наш шанс і стати конкурентоспроможною європейською країною з високим рівнем економіки і добробутом країни.

Список використаної літератури

1. Куриляк В. Є. Вплив глобалізації на економічний розвиток України [Текст] / В. Є. Куриляк, Є. В. Савельєв // Економіка України. – 2012. – № 9. – С. 57–69.
2. Шимаї М. Виклики для посткризової глобальної системи [Текст] / М. Шимаї // Економіка України. – 2010. – № 4. – С. 22–29.
3. Шкодін І. В. Сучасні тенденції самоорганізації світової економічної системи [Текст] / І. В. Шкодін // Економіка України. – 2012. – № 9. – С. 70–77.
4. Клочко В. Глобалізація та особливості сучасної економічної кризи [Текст] / В. Клочко // Економіка України. – 2011. – № 9. – С. 27–37.

Яцентюк Н.Р., гр. ВВ-15-1

Науковий керівник: ст. викл. Дон О.Д.

ТЕНДЕНЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ І ОСНОВНІ РИЗИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Сьогодні уряди країн світу мають знаходити відповіді на численні виклики: ризики повторення рецесії, нестабільність державних фінансів, проблеми кредитоспроможності та фінансування бюджетних дефіцитів, ризики погіршення фінансового стану підприємств реального сектору, загрози зростання безробіття та подолання негативних наслідків скорочення соціальних програм тощо. Глобальна економічна політика шукає нові антикризові механізми й інституції. Реформування світової системи фінансів, ініційоване Великою двадцяткою, спрямоване на впровадження ефективної системи фінансової стабілізації. Така система має спиратися на реалізацію стабілізаційних програм і конкретних заходів щодо стимулювання та підтримки економічного зростання, визначення базових принципів реформування глобальних інститутів з метою запобігання майбутнім кризам, формування механізмів протидії міжнародним фінансовим потрясінням.

Дослідженнями тенденцій світової економіки і ролі України у світовій економіці займалися такі вітчизняні вчені, як Л.В. Шинкарук, І.В. Барановська, І.М. Бобух, С.І. Кіреєв, М.М. Якубовський та ін. Метою даної роботи є аналіз тенденцій української та світової економіки та основних економічних ризиків для України.

Загрозливою тенденцією сучасної світової економіки є уповільнення економічного зростання і в розвинених країнах, і в країнах, що розвиваються. Повільне зростання створює значні труднощі для реалізації урядами економічної політики, спрямованої на подолання глобальних диспропорцій. Антикризові програми державного фінансування економік розвинених країн не привели до стійкого піднесення внутрішнього приватного попиту, і саме економічна політика зі стимулювання приватного попиту стає сьогодні пріоритетом політики післякризового відновлення.

Реалізація антикризових програм у провідних країнах світу спричинила істотне зростання бюджетних дефіцитів і державних боргів. За таких умов урядам цих країн

доведеться шукати компроміс між цілями підтримання позитивних темпів зростання ВВП і цілями фінансової консолідації, а отже, задовольнятися зменшенням темпів економічного зростання і розвитку.

Вплив зовнішньоекономічного довкілля на економіку України відбувається передусім завдяки механізмам гальмування динаміки провідних для України світових ринків, а також погіршення цінових умов торгівлі країн, що не є експортерами енергоносіїв [1, с.56-58]. Прогнозувалося, що у 2017 р. світовий попит на сталь зросте лише на 5,4 % порівняно з 15,1 % у 2016 р. і 6,5 % у 2015 р. Проте динаміка світової економіки на початку 2017 р. обумовила корегування прогнозів у бік зниження – до 4,5 %. Це може в цілому негативно позначитися на сальдо зовнішньої торгівлі України і на тлі підвищеного рівня виплат за зовнішніми боргами стати важливим чинником, що ускладнює економічне становище в країні. Прогнозується, що у 2018 р. загальносвітове середовище для розвитку економіки України після деякого періоду досить інтенсивного поліпшення в 2017 р. та менш помітного в 2016 р. увійде у відносно менш сприятливу ситуацію. Водночас спеціальні антикризові програми та заходи державної економічної політики здатні послабити негативний вплив можливої рецесії і протидіяти йому, створити умови для швидшого повернення до післякризового відновлення економіки [3].

Зважаючи на вищенаведене, провідним зовнішньоекономічним пріоритетом для України є подолання тенденції до зростання негативного сальдо зовнішньоторговельного балансу у спосіб збереження динамічного зростання експорту, здійснення доцільного обмеження імпорту та розвитку імпортозаміщення. Погіршення кон'юнктури на традиційних для України експортних ринках може бути частково компенсоване зниженням видатків експортерів усередині країни. Цьому сприятимуть:

- створення системи державної фінансової підтримки експортної діяльності;
- посилення співпраці із структурами СОТ щодо реалізації позитивного потенціалу членства України, реалізація в разі потреби права перегляду зв'язаних тарифних ставок;
- активізація діяльності економічної дипломатії України за кордоном разом із торговельно-промисловими палатами щодо надання всебічної підтримки у просуванні товарів українського виробництва на зовнішніх ринках;
- проведення переговорного процесу та укладення двосторонніх міждержавних угод щодо спрощення митних процедур та активізації боротьби з контрабандою у відносинах із країнами – основними торговельними партнерами України;
- розширення співробітництва податкових і митних органів з метою забезпечення оперативного відшкодування ПДВ добросовісним експортерам;
- створення Державного фонду підтримки експорту для сприяння виходу на ринки країн Євросоюзу й інших країн світу малих і середніх компаній за принципом "єдиного вікна";
- запровадження сучасних технічних (автоматизованих) і правових інструментів митного контролю й оцінки митної вартості імпортованих товарів з метою контролю над обґрунтованістю останньої;
- здійснення оперативного контролю цінової ситуації для запобігання ціновому й іншим видам демпінгу з боку імпортерів і застосування відповідно до норм СОТ антидемпінгових і компенсаційних мит задля захисту вітчизняних виробників;
- забезпечення належного контролю за безпекою використання імпортованої продукції;
- запобігання контрабанді та ввезенню контрафактної продукції;
- запровадження, у разі значного погіршення стану торговельного балансу, передбачених угодами СОТ тимчасових обмежень на імпорт предметів розкоші (одяг та автомобілі вищих цінових категорій, коштовності тощо).

Погіршення кон'юнктури на зовнішніх ринках вимагає посилення уваги до освоєння нових для України ринків у географічному й товарному вимірах, чому сприяє політика щодо активізації зовнішньоекономічних відносин держави та участь у процесах міжнародної економічної інтеграції на засадах реалізації національних інтересів [2].

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шинкарук Л. В. Світогосподарська диспропорційність: особливості, тенденції, вплив на економіку України – 2014. – 151 с.
2. World Economic Forum. Global Risks Report 2016 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-risks-2016>
3. Worldsteel Short Range Outlook: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldsteel.org/media-centre/press-releases/2011/october-sro.html>.

4. ОПТИМІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК ДО СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИМОГ

Алієва С., гр. ВВ-14-2

Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Курінний В.О.

МІГРАЦІЙНА КРИЗА В ЄВРОПІ: НАСЛІДКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Лавинне наростання міграційних потоків з країн «третього світу» у високорозвинуті держави зумовлюється не лише економічними чинниками, але й політичною нестабільністю в світі й воєнними конфліктами із застосуванням зброї масового знищення. За масовим прибуттям мігрантів з Близького Сходу та Африки до Європи міцно закріпилася назва «міграційна криза». Як наслідок, міграційна криза загрожує фундаментальним здобуткам ЄС, передовсім існуванню зони вільного пересування. Імміграція, за даними Євробарометру, перетворилася на найбільш болючу проблему для європейців, залишивши позаду економічні труднощі та безробіття. У 2016 р. 33 % затриманих становили сирійці, 16 % – громадяни Афганістану, 6 % – Іраку. Серед африканських країн походження лідирують Нігерія і Еритрея. Переважна більшість іммігрантів дістається Європи морем. Найінтенсивнішим є східно-середземноморський маршрут з Туреччини до грецьких островів. Ним прибувають сирійці та вихідці з інших країн Близького та Середнього Сходу. Значно довший і небезпечніший центрально-середземноморський морський маршрут пролягає з Північної Африки до Італії.

Розглядаються п'ять пріоритетів розв'язання міграційної кризи: 1) створення єдиної європейської системи притулку, за якої критерії та процедури надання статусу біженця будуть однакові в усіх країнах-членах, що знеохотить біженців мандрувати Європою у пошуках кращих умов; 2) активізація допомоги країнам-членам, які відчувають найбільші труднощі у зв'язку з раптовим і масовим прибуттям біженців; 3) співпраця з країнами походження та надання їм допомоги з метою впливу на корені кризи; 4) розширення можливостей для керованої і організованої легальної міграції в Європу в інтересах майбутнього розвитку континенту;

У найближчій перспективі передбачається: активізація операцій на морі; ухвалення загальноєвропейської схеми переселень осіб, які очевидно потребують міжнародного захисту; розробка системи термінового переміщення біженців з країн, які найбільше потерпають, передовсім з Греції та Італії; розбудова мережі пунктів прийому біженців, де проходитиме реєстрація та ідентифікація прибулих, передовсім на території Греції та Італії.

План на більш тривалу перспективу мав бути розбудований за чотирма напрямками: зменшення мотивів до нерегульованої міграції; удосконалення управління кордоном; формування чіткої спільної політики ЄС щодо притулку; нова політика щодо легальної міграції шляхом збереження привабливості Європи для економічних мігрантів та максимізації вигод від міграції для країн-членів. Ключовим партнером ЄС у протидії міграційній кризі є Туреччина, де перебувають до 3 млн сирійських біженців, і звідки пролягає найінтенсивніший маршрут переправлення мігрантів до Європи.

Отже для вирішення проблеми нелегальної міграції в країнах ЄС слід вжити ряд заходів, спрямованих на: фінансування пошукових та рятувальних місій, виділення коштів та засобів для боротьби з перевізниками мігрантів, розширення мережі центрів прийому біженців для тимчасової їх дислокації й надання допомоги, спрощення легальних можливостей міграції в ЄС, перегляд квот між країнами щодо розселення біженців під егідою ООН.

Література

1. Звіт Агентства ООН у справах біженців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unhcr.org/56701b969.html>.
2. Кількість біженців у світі досягла рекордної позначки [Електронний ресурс] // Тиждень.ua. – 2016. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/News/167847>.
3. Офіційний сайт Євростату [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Statistics_on_enforcement_of_immigration_legislation.

Бакуліна В.О., гр. ВА-17-1м

Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Сардак С.Е.

ВПЛИВ ТНК НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇН СВІТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

В наш час все більшої актуальності набувають процеси глобалізації, які проникають до кожної сфери соціально-економічного життя. У ході даних процесів з'явилися транснаціональні корпорації (ТНК), які відіграють важливу роль в формуванні тенденцій світової економіки. ТНК виступають торговцями, інвесторами, розповсюджувачами сучасних технологій, стимуляторами міжнародної трудової міграції. Дані компанії мають головну роль в інтернаціоналізації виробництва, в процесі розширення і поглиблення виробничих зав'язків між підприємствами різних країн, таким чином маючи один рівень з державами як суб'єктів міжнародних економічних відносин.

Ще на початку ХХІ ст міжнародне виробництво товарів і послуг у рамках ТНК становило 7% світового ВВП. З року в рік даний відсоток зростає і на сьогодні він становить більш ніж 32% [5]. Часто валовий прибуток ТНК перевищує ВВП деяких країн світу. ТНК займають лідуєчі позиції у світовому виробництві в галузях електроніки, автомобілебудування, хімічній і фармацевтичній промисловості. Таким чином на сьогодні світ опинився на порозі нової війни за «територію», тут мається на увазі не військово – політичний конфлікт, а економічний, де головними суб'єктами виступатимуть не держави, а ТНК найбільш промислово розвинених країн. Боротьба відбуватиметься за поділ ринків збуту, максимізації прибутків та впровадження та здобуття новітніх технологій.

За офіційним визначенням ЮНКТАД, транснаціональна корпорація (transnational corporation, multinational corporation, multinational company, multinational enterprise) – це підприємство, що об'єднує юридичних осіб будь-яких організаційно-правових форм і видів діяльності в двох чи більше країнах і провадить єдину політику і загальну стратегію завдяки одному або декільком центрам прийняття рішень [1]. Відмінність ТНК на сучасному етапі розвитку полягає не лише в їх колосальних масштабах їх діяльності, але й в стрімкому накопиченні, надконцентрації їх капіталу. Це, у свою чергу, додає їм нового статусу, та робить ТНК майже невідконтрольними традиційним інститутам глобального менеджменту.

На сьогодні немає однієї думки щодо їх точної кількості, але за даними Конференції ООН з торгівлі й розвитку, у всьому світі налічується близько 82 тис. ТНК, що мають 810 тис. зарубіжних філій [4]. Згідно з оцінками аналітиків, експорт зарубіжних філій ТНК складає приблизно 1/3 від загальносвітового експорту товарів та послуг, ринкова капіталізація окремих ТНК перевищує 500 млрд. дол., а щорічні обсяги продажів становлять 150-200 млрд. дол. [5]. Основним засобом впливу ТНК на економіку країни є прямі іноземні інвестиції. За даними ООН, ТНК володіють майже 90% прямих іноземних інвестицій світу, що збільшує економічний потенціал країн, у яких діють дочірні підприємства чи філії ТНК, їхній платіжний баланс, сприяє модернізації економіки та передачі інновацій [2]. З огляду на це, можна побачити низку позитивних наслідків від перебування ТНК на території країн. Проте у той самий час присутні і негативні наслідки від даного процесу.

Однією з таких характерних рис є їхні величезні видатки на науково-дослідницькі та дослідно-конструкторські розробки. Наприклад, щорічні витрати на це “Дженерал моторз”, “Форд”, і “ІБМ” становлять 2-3 млрд. дол., що перевищує науково-дослідницькі бюджети багатьох країн [5].

Всередині ТНК немає законів вільного ринку, формуються внутрішні ціни, які указуються власне корпорацією. Беручи до уваги кількість ТНК, їх розмір і економічну міцність, можна констатувати, що в рамках «вільного ринку» функціонує лише чверть світового ринку, решта три чверті охоплені специфічною корпораційно-командною системою [3]. В процесі глобалізації економічний суверенітет країн зменшується разом з зменшенням потенціалу економічного регулювання відповідних національних урядів, які стають залежними від національних та іноземних ТНК та їх лобі. Глобальні корпорації підпорядковують власним інтересам дрібний і середній бізнес, формуючи глобальне пропонування і попит і визначаючи напрями та динаміку розвитку найважливіший галузей світової Економіки [4]. Як результат вихід на світовий ринок неглобальних компаній ускладнюється. Діяльність транснаціональних структур загострює антагонізм між глобальним капіталом і найманими працівниками з приймаючих країн. Зростання вимог до найманої праці супроводжується прагненням скорочення витрат на її оплату. Отже, відбувається скорочення зайнятості в метрополіях на фоні зростання кількості іноземних

працівників. При цьому збільшення частки іноземного контингенту найманих працівників в корпораціях відбувається на тлі стрімкого скорочення ними робочих місць. Діяльність більшості сучасних ТНК спричиняє стрімке майнове розшарування між населенням розвинутих держав і країн третього світу, а також багатими та бідними верствами населення всередині держав.

Економічна глобалізація є об'єктивним процесом, якому притаманен суперечливий і неоднозначний характер. Дана суперечливість зумовлена з одного боку зіткненням інтересів суб'єктів економічної глобальної системи, зокрема ТНК, вплив яких постійно збільшується. З іншого боку дії ТНК з реалізації власних економічних інтересів доволі часто обмежують можливості інших суб'єктів (держав, міжнародних організацій, регіональних інтеграційних угруповань та ін.) щодо впливу на умови функціонування глобальної економічної системи. Таким чином дії міжнародних корпорацій спричиняють протидію з боку інших суб'єктів світової економіки, що є джерелом суперечностей глобалізаційного процесу.

Література

1. Рогач О. І. Транснаціональні корпорації в світовій економіці: [монографія]/ О.І. Рогач – К.: ВПЦ «Київський університет», 2014. – 176 с.
2. Терехов Є.М., Прокопенко О.В. Вплив транснаціональних корпорацій на розвиток національних економічних систем // Вісник Сумського державного університету: Сер. «Економіка». – 2010. – № 1. – С. 103-113.
3. Левківський В.М. Транснаціональний характер діяльності ТНК: світовий досвід та українські реалії / В.М. Левківський // Науковий вісник ЧДІЕУ. – 2014. – № 3(23). – С. 14–22.
4. Білорус О.Г. Економічна система глобалізму : монографія / О.Г. Білорус. – К.: КНЕУ, 2014. – 360с.
5. WORLD INVESTMENT REPORT – 2017: INVESTMENT AND THE DIGITAL ECONOMY [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://m.dw.com/downloads/39146622/wir2017overviewen.pdf>.
6. Сардак С. Е. Транснаціоналізація національної економіки України / С. Е. Сардак, О. В. Сливенко // Вісник Дніпропетровського університету. – Серія : Світове господарство і міжнародні економічні відносини. Випуск 7. – 2015. – № 10/2. – Т. 23. – С. 91 – 99.

Бугрим Д.С., гр. ВА-16-1

Науковий керівник: ст. викл. Ставицька А.В.

ТРАНСНАЦІОНАЛЬНА КООПЕРАЦІЯ КРАЇН У СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ

У сфері коопераційних зв'язків науково-технічне об'єднання суб'єктів господарської діяльності розглядається як складова міжнародної виробничої кооперації. Коопераційні зв'язки в науково-дослідницькій діяльності поширюються на всю сферу виробництва і така кооперація спричиняє об'єднання країн у промисловій розробці, яке створено з метою поліпшення якості своєї продукції. Серед важливих форм такої кооперації є наступні:

- постачання устаткування;
- надання виробничого досвіду, знань з оплатою їх вартості та поставками продукції, отриманої з їх використанням;
- спільне виробництво, яке включає в себе науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи;
- спільні підприємства;
- спільні проекти [1].

Постачання обладнання – це особлива форма виробничої кооперації. Її також називають коопераційною співпрацею на компенсаційній основі або «компенсаційні угоди».

Дуже схожим за сутністю видом коопераційного виробництва є надання ліцензій, виробничого досвіду і знань, яке також буде оплачене прибутком з продажу продукції, виготовленої на її основі. Ця форма співпраці тільки умовно розглядається як форма кооперації, тому що вона не має на увазі встановлення безпосередньо постійних виробничих або науково-технічних зв'язків між партнерами.

Спільне виробництво передбачає обмін вузлами, при цьому складання готової продукції відбувається на підприємствах обох чи одного з партнерів. Передую цьому злагоджене вирішення питань зі стандартизації, уніфікації та типізації окремих деталей і

кінцевої продукції. У більшості випадків воно супроводжується дуже великим обсягом взаємних поставок і призводить до взаємозалежності і міцного зв'язку партнерів [2].

Спільне виробництво, як вид спеціалізації, базується на основі розподілу програм, сприяє більш повному використанню потужності, підвищенню конкурентоспроможності продукції, скороченню витрат виробництва.

Спільні підприємства вважаються більш складною і комплексною формою виробничої кооперації. Цей вид співробітництва об'єднує в собі майже всі переваги і вигоди більшості форм кооперування

У теперішній час значно поширився та став найбільш використовуваним такий вид кооперації корпоративних структур як транснаціональний. Передумовою його появи та поширення стало ускладнення та взаємне перетинання господарських процесів, а також посилення конкурентної боротьби за ринки збуту і джерела сировини між державами та фірмами.

Транснаціональні корпорації – це засноване на довгостроковому договорі добровільне співробітництво між юридично й економічно самостійними підприємствами, розміщеними в різних країнах світу. Вони об'єднуються для того, щоб досягти спільної мети шляхом узгодження діяльності партнерів. Кількість учасників такого виду кооперації не обмежується. Форми цього виду підприємницького співробітництва, як правило, визначаються спорідненою виробничою діяльністю підприємств і технологічних процесів, які використовуються на них для виробництва кінцевої продукції [3].

Загалом на частку транснаціональних корпорацій припадає:

- 50 % виробництва (не враховуючи країн з перехідною економікою);
- 60 % зовнішньої торгівлі;
- 90 % прямих зарубіжних інвестицій;
- 80 % технологічних розробок.

Характерною особливістю діяльності ТНК є географічна диверсифікація виробництва на світовому рівні. Деякі ТНК функціонують більш як у 100 країнах, наприклад, ТНК «International Business Machines» (виробництво електронно-обчислювальної техніки) має філії більш ніж у 80 країнах, «Siemens» (ФРН) – у 52, концерн «General Motors» – 209 заводів у США, 12 – в Канаді і 32 – в інших країнах.

Для сучасних ТНК характерна багатогалузева структура, завдяки наявності активів у різних галузях [4].:

- 60% компаній – в галузі виробництва;
- 37% компаній – у сфері послуг;
- 3% компаній – у добувній промисловості та сільському господарстві.

Вчені з Вищої технічної школи Цюріха склали модель глобальної економіки, з допомогою якої змогли визначити 147 транснаціональних корпорацій, які контролюють 40% всього світового доходу [5].

Топ-5 корпорацій, які керують світом: 1. Barclays plc. 2. Capital Group Companies Inc. 3. FMR Corporation. 4. AXA. 5. State Street Corporation [5]

Науковці проаналізували взаємозв'язки 43 тисяч транснаціональних корпорацій та визначили, що існує відносно невелика група компаній, в основному банків, яка здійснює непропорційно великий вплив на світову економіку.

Список використаних джерел:

1. Горбач Л. Міжнародні економічні відносини: Підручник/ Л. Горбач, О. Плотніков,. – К.: Кондор, 2005. – 263 с.

2. Охріменко О.О. Транснаціональні корпорації у системі світових економічних відносин // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2013. – №5. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2054>.

3. Якубовський С.О. Транснаціональні корпорації: особливості інвестиційної діяльності/ С.О. Якубовський, Ю.Г. Коза та інші. – К.: ЦНЛ, 2006. – 156 с.

4. Чеку Орхан. Визначення поняття «Транснаціональні корпорації» // Наукові праці МАУП. – 2012. – №4. – с. 171-175.

5. Новини ТСН. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tsn.ua/groshi/viznachenno-147-korporaciy-yaki-keruyut-usim-svitom.html>.

Ван Пенфей, гр. ВИ-14-1

Научный руководитель: д.э.н., доц., профессор Гришкин В.О.

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ КИТАЯ В 2018 ГОДУ

Экономика Китая в 2018 году будет стабильной – темпы прироста ВВП составят около 6,5%. Этому будут способствовать следующие факторы – дальнейшая либерализация экономики, прежде всего, финансового сектора, – продолжение стимулирования экономического роста государственными инвестициями, – реализация проектов в рамках инициативы Пояса и Пути с привлечением государственного финансирования и закупок оборудования, произведенного в Китае, – некоторое оживление спроса на китайскую продукцию на рынках США и ЕС. Вместе с тем, некоторые опасения вызывает наступивший «послесъездовский период». Теперь китайские власти уже не связаны необходимостью поддерживать социально-экономическую стабильность «любой ценой» и в 2018 году перейдут к активному решению социально-экономических проблем. Прежде всего это растущая долговая нагрузка предприятий и региональных властей, функционирование т.н. «компаний-зомби» и избыточные производственные мощности [1].

На данный момент решение этих проблем стало критически важным. Однако учитывая резко повысившуюся сложность китайской экономики – единственно правильного и эффективного рецепта решения этих проблем не существует. Очевидно, что резкие действия китайских властей в этом направлении, могут привести к негативным последствиям. Например, сокращение долговой нагрузки предприятий и региональных властей путем ограничения кредитования может привести к сокращению их инвестиционных программ и к их скрытому банкротству.

Скорое решение проблемы т.н. «компаний-зомби» также затруднительно, так как региональные власти зачастую сами поддерживают работу таких предприятий, опасаясь массовых увольнений и роста социальной напряженности.

В отношении избыточных производственных мощностей, в последнее время активизировалась дискуссия – «что считать избыточными мощностями в промышленности?». Некоторые китайские компании заявляют о планах по увеличению выпуска. Например, Baowu Steel group Corp. – вторая в мире после ArcelorMittal, которая была создана путем слияния двух сталелитейных государственных компаний – Baosteel Group и Wuhan Iron and Steel, в середине 2017 г. заявила о планах по увеличению выпуска стали с 60 млн т до 100 млн т в год. Основной аргумент – «в среднесрочной перспективе выпуск стали в Китае снизится до 400 млн т в год и мы увеличим свою долю на рынке до 25%».

Вместе с тем в 2018 г. важнейшим направлением реформ в экономике Китая будет реализация предсъездовских и съездовских обещаний Си Цзиньпина о финансовой либерализации. В середине ноября 2017 г. китайское правительство объявило о планах открыть в течение 3-5 лет рынок финансовых услуг – страхование, инвестиционная деятельность, ценные бумаги, для иностранного капитала, предоставив ему право владения до 100% собственности – вместо менее 50% сегодня совместных предприятий, работающих в этих секторах [2].

В соответствии с планом реформы иностранным банкам будет разрешено владеть до 51% акций в совместных с китайскими совладельцами компаниями, работающими в области брокерских услуг. Через три года и это ограничение будет отменено. Аналогичные ограничения в отношении страховых компаний будут отменены через 5 лет.

Дальнейшее открытие китайской экономики обсуждалось властями на протяжении последних 3-5 лет. Руководство КНР исходит из того, что политику открытости следует продолжать – Китай как один из глобальных игроков должен глубже интегрироваться в мировую финансовую систему.

Опасность финансовым властям Китая видится в отсутствии опыта регулирования открытого финансового рынка и повышения вероятности ошибок при регулировании. Повышается также угроза неконтролируемого наплыва спекулятивного капитала.

Позитив финансовой либерализации, который, по мнению властей, все же перевешивает негатив, видится в расширении возможностей привлечения международного капитала в КНР, повышения уровня китайской финансовой системы до мирового и в усилении влияния Китая на мировую финансовую систему.

Активные действия в этой области были заморожены до XIX Съезда КПК. Теперь, до 2020 г. финансовая либерализация должна охватить большую часть экономики, что было закреплено в 13 пятилетнем плане социально-экономического развития КНР на 2016-2020 г.:

«Мы достигнем более высокого уровня открытости нашей экономики, будем активно участвовать в глобальном экономическом управлении и предоставлении глобальных общественных благ, повысим значимость своего голоса в экономических институтах глобального управления, а также создадим международные сообщества интересов».

В Плате закрелено следующее стратегически значимое положенне: в Китае должно произойти «уменьшение количества запретов на доступ иностранного капитала в отрасли архитектуры и проектирования, бухгалтерского учета и аудита, банковского дела, страхования, в сектор ценных бумаг и др.». В соответствии с Планом дополнительные стимулы будут созданы в области привлечения иностранного капитала китайскими компаниями.

В финансовом секторе предполагается более широкое открытие китайского рынка капитала для иностранных компаний – выпуск ценных бумаг, номинированных в юанях, покупка-продажа.

Список литературы

1. Государственный совет Китая <http://www.gov.cn/shuju/index.htm>.
2. 19-й национальный представитель Коммунистической партии Китая. <http://cpc.people.com.cn/19th/n1/2017/1018/c414305-29595155.html>.
3. http://www.webeconomy.ru/index.php?page=cat&cat=mcat&mcat=189&type=news&m_menu=58.

Заверуха В.В., гр. ВВ-14-2

Науковий керівник: д.е.н., доц., зав. каф. Стебляк І.О.

ОСОБЛИВОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Вперше в історії в ЄС вступила така велика кількість країн, рівень добробуту й рівень розвитку економіки яких значно відрізняється від країн – «старих» членів ЄС. Таке активне розширення може значно збільшити положення в ЄС як фінансово, так і функціонально. Будь-яке погіршення стану світової економіки, що відбивається на Європі, буде мати вплив на дебати із приводу доцільності вступу в ЄС і умов, необхідних для цього вступу [1].

Питання особливостей формування європейської соціальної політики досліджували Бакаева І., Канунніков А., Каргалова М.В., Яригіна Т.В.

У березні 2000 р. на сесії Європейської ради, що проходила в столиці Португалії, була прийнята так звана Лісабонська стратегія, націлена на перетворення ЄС до 2010 р. у саму конкурентно спроможну й динамічну у світі економічну зону. Тим самим Євросоюз спробував не тільки звести воедино основні елементи своєї економічної політики, але й узгодити їх з викликами глобалізації. Крім переходу до «економіки знань», нова стратегія припускала реалізацію принципів стійкого розвитку, тобто досягнення стійких темпів росту, створення великого числа нових робочих місць і забезпечення гідного рівня життя всім групам населення. У прийнятій в 2005 р. новій редакції Лісабонської стратегії головними цілями були оголошені економічний ріст і збільшення числа робочих місць. До пріоритетних завдань віднесене також стимулювання НДОКР (науково-дослідної досвідченої конструкторської роботи), підвищення якості життя, Ситуацію погіршила розгорнута восени 2008 р. світова економічна й фінансова криза. захист навколишнього середовища й забезпечення енергетичної безпеки ЄС. Таким чином, фінансово-економічна криза викликала в ЄС асиметричний шок.

У нових країнах-членах ЄС відзначаються набагато більш низьким рівнем абсолютної бідності, ніж в інших країнах ЦСЄ/СНД, завдяки тому, що на початку перехідного періоду вони мали більше високий рівень економічного розвитку й досягли більших успіхів у проведенні реформ. Абсолютна бідність дотепер зустрічається серед уразливих соціальних і етнічних груп, і її скорочення повинно стати пріоритетом для всього субрегіона. [2]

Сьогодні в найбільш розвинених країнах Західної Європи (Франції, Німеччини, Італії й ін.) існує досить ефективна система соціального захисту, багато в чому завдяки багаторічній боротьбі громадських організацій і рухів, насамперед, профспілок як найбільш масових і соціально активних об'єднань. За весь післявоєнний період завдяки діалогу влади й суспільства в цих країнах не допустили великого розриву між доходами найбільш багатих і найбільш бідних громадян. Сформована на сьогоднішній день соціальна справедливість у європейських країнах, поза всякими сумнівами, є результатом завоювань масових

організацій і громадянського суспільства в цілому, а також розумним компромісом з боку підприємців і держави [3].

Соціальна політика країн Європейського Союзу в широкому її контексті (що включає витрати на розвиток людського капіталу) є найважливішим чинником, що обумовлює одну з головних характеристик сучасного європейського суспільства – низький ступінь диференціації доходів, значний рівень соціальної рівності. Особливістю європейської соціальної політики є активна й масштабна участь держави в процесах відтворення, високі податки й соціальні внески, за рахунок яких відбувається формування соціального бюджету. Звідси – великий податковий тиск на підприємства й населення, що може впливати на розвиток. На даний час соціальна політика ЄС практично забезпечена нормативно-правовою базою на європейському рівні: мінімальні соціальні стандарти, гармонізація систем соціального захисту й установа загальноєвропейських норм, збалансування національних законодавств, Директиви, що захищають інтереси окремих соціальних груп: молоді, жінок, старих, інвалідів, мігрантів. Сутність процесу реформування соціальної політики в країнах Європейського Союзу на сучасному етапі припускає серйозну модернізацію соціальної сфери, а саме перехід від пасивної до активної соціальної політики, з акцентом на працевлаштування, професійну підготовку, допомогу молоді, інвалідам і людям похилого віку, рішення проблеми бідності й соціального виключення. Особлива увага приділяється реформам пенсійного забезпечення й медичного страхування, а основна мета складається в скороченні темпів росту соціальних витрат.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бакаева И. Проблемы конвергенции стран Центральной и Восточной Европы с Европейским Союзом / И. Бакаева // Економіст. – № 2. – 2003. – С. 36–38.
2. Национальные цели развития тысячелетия: плат- форма для действий. Региональный доклад о целях развития тысячелетия в странах Европы и СНГ // Региональное бюро ПРООН по странам Европы и Содружества Независимых Государств, 2006. – С. 51–52.
3. Канунников А. Гражданское общество и государство в условиях кризиса / А. Канунников [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lawinrussia.ru/dokladi/2009-03-19/grazhdanskoe-obshchestvo-igosudarstvo-v-usloviyah-krizisa.html>.

Котельнікова О.О., гр. СМ-16-3

Науковий керівник: ст. викл. Дон О.Д.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Дана робота висвітлює сучасні зміни у соціально-економічному секторі держав за умов глобалізації. Оскільки, на сьогодні національна економіка держав динамічно рухається, змінюється, варто визначити головні аспекти цих трансформацій саме у контексті глобалізації. Також у рамках роботи було важливим дослідити сучасний стан справ високорозвинених країн, їх підхід до формування економічних відносин.

До уваги було взято наукові роботи українських та іноземних дослідників: соціальні дослідження вчених Литовського університету в м. Каунасі, де вони зазначали вплив глобалізації на світову міграцію; стаття С.С. Буркова, яка присвячена аналізу ролі сектора інформаційно-комунікаційних технологій в сучасній економіці; стаття В. Медведева, в якій він розглядав загальні тенденції економіки світу; і робота румунської професорки, що досліджувала стан справ глобальної економіки, її перспективи; та інші допоміжні джерела.

Ціль даної роботи – дослідити вплив глобалізації на сучасні економічні та соціально-економічні процеси держав, виявити основні тенденції.

Головною ознакою сучасного розвитку світового господарства є розгортання незворотних процесів глобалізації, які суттєво впливають на систему міжнародних економічних відносин, трансформують напрями і визначають тенденції розвитку національних економік. Феномен глобалізації включає в себе всі елементи соціально-економічної світової структури, від роботи масштабної міжнародної організацій до діяльності окремої фізичної особи.

З точки зору економічної ситуації, глобалізація характеризується створенням загального економічного простору, вірогідно й зі спільною валютою. Спостерігається тенденція розширення світової торгівлі, міграції капіталу, зниження митних бар'єрів, посилення ролі транснаціональних корпорацій (ТНК), зокрема регіональних та світових механізмів економічного регулювання.

Для більш ефективного ведення господарства кожна держава має виокремити конкурентоспроможну спеціалізацію. Даний факт робить держави взаємозалежними і щільно пов'язаними між собою, в чітких інтересах стає включення все більшої кількості країн до своєї системи.

Звичайно, що інтенсифікація господарських зв'язків, поглиблення міжнародного поділу праці мають вплив на розширення торгівлі, її ролі у світовому ВВП. Але важливим буде наголосити не на кількісних, а саме на якісних змінах постіндустріальної епохи. Щодо, наприклад, поставки паливно-енергетичних ресурсів та сировинних матеріалів, то визначну роль будуть мати не наявність значних запасів у держави, а певним чином, інформаційних технологій.

Досягнення економічного зростання можливе шляхом прямого і непрямого впливу на економіку. Тобто характер і структура міжнародного товарообміну для високорозвинених країн важливіша за долю експорту у ВВП. Можливий ефект від прямого впливу, викликаний ростом доступності і проникнення інформаційних послуг, здійсненням інвестування у відповідну інфраструктуру, незалежно від того, державна вона, чи приватна, і збільшенням зайнятості в самому секторі інформаційно-комунікаційних технологій. Південна Корея є класичним прикладом таких ефектів, так як за період з 1999 по 2003 рр. сектор інформаційних технологій зріс на 43%. Для порівняння зазначимо, що за цей же період в Сінгапурі зростання склало 5%, в Малайзії – менше 1%, а в Японії показник взагалі був негативним.

Для процесів глобалізації найбільш важливий ріст міграції капіталу. Непрямі ефекти проявляються в зростанні продуктивності праці та притоці прямих іноземних інвестицій в країни, в яких потенціал інформаційно-комунікаційних технологій досить високий. Дивно, що прямі інвестиції йдуть не в країни, що розвиваються, а в розвинені країни, таким чином вони мають на меті підвищення ефективності національних економік розвинутих країн. Це призводить до утворення інноваційних кластерів, а як наслідок, і до збільшення експорту інформаційних технологій і послуг.

Сектор інформаційно-комунікаційних технологій не тільки в значній мірі сприяє економічному зростанню, але й різко підвищує ефективність надання медичних, освітніх та інших соціальних послуг в різних сферах. Це, в свою чергу, дозволяє забезпечувати більш високий рівень соціальної стабільності.

На сьогодні, й країни, що розвиваються мають тенденцію впроваджувати розвиток нових технологій. Такі країни як Еквадор, Коста-Ріка, Білорусь тільки починають активно розвивати ІТ сферу, що надає їм можливість зайняти провідну позицію, якщо не на глобальному, то на регіональному рівні.

У соціально-економічному плані, зокрема, на порядку денному розвинутих держав, стоїть питання міграції. Значну частину світової міграції зумовлюють економічні чинники, головним чином відмінності у заробітній платі серед країн. У світі спостерігалось багато хвиль міграції, але сучасна визначається своєю масштабністю. Притік некваліфікованих мігрантів до США, Канади та Західної Європи, переорієнтувало місцевих жителів цих країн обіймати престижні посади, коли мігрантам залишається праця у матеріальному виробництві та окремих видів сфери послуг. А так званий «витік мізків» набрав найбільших обертів в історії імміграції, що має на меті залучити до свого державного розвитку не тільки видатних вчених, а й також, молодих науковців, підприємців, винахідників, дослідників у сфері інформаційних технологій та прикладних наук. Така тенденція у результаті спричиняє більш ефективний розвиток високорозвинених країн, тим самим поглиблює стогнацію слаборозвинених країн, та країн, що розвивається, тобто відбувається поглиблення економічної диференціації у світі.

Отже, глобалізаційні процеси несуть за собою економічно-соціальні виклики, які кожна держава має брати до уваги та, відповідно, адаптуватись. Дивлячись на досвід країн з так званою «новою високотехнологічною економікою», країни, що розвиваються по більшій мірі, уявляють такий розвиток як найкращий, якщо не єдиний зразок соціально-економічної організації суспільства та культури. Таким чином, з кожним роком, залучаючи нових суб'єктів-держав до загального економічного процесу, поглиблення поділу праці, створюється все більш тісний взаємозв'язок між ними. Але, такі фактори, як імміграція, нестача притоку інвестицій та низький рівень розвитку інформаційно-технологічної сфери не дають змогу менш розвиненим державам бути включеним у економічне поле взаємодії як рівноправні суб'єкти.

Список використаної літератури:

1. Боя Мадаліна Іоана. Глобальна економіка – Фактична ситуація та перспективи відновлення економіки. Процедура. Економіка та фінанси. 2014, №16, С. 206 – 212.
2. В. Медведєв. Глобалізація економіки: тенденції і протиріччя. Світова економіка та міжнародні відносини. 2004, №2, С. 3-10.
3. Рамуне Чіарнене, Вільмантас Кумпайкайте. Вплив глобалізації на міграційні процеси. Каунаський Технологічний Університет. 2008, №3 (13), С. 42-48.
4. С.С. Бураков. Інформаційні технології та їх роль у світовій інноваційній економіці. Науково-практичний журнал. Січень-березень 2013, №13, С. 108-111.

Кушнір К. В., гр. СМ-16-1

Науковий керівник: ст. викл. Гапоненко С. О.

НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Глобалізація стала важливим реальним аспектом та однією з найвпливовіших сил сучасної світової системи. Як геополітичний процес, вона охоплює всі сфери суспільного життя, особливо економіку. Це пояснюється тим, що жодна країна світу зараз не є повністю економічно ізольованою, оскільки економіки країн є взаємопов'язаними у багатьох питаннях. Цей зв'язок набуває форми міжнародного руху товарів, послуг, трудових та інвестиційних ресурсів, технологій і навіть підприємств. Проте не можна проводити національну економічну політику без урахування її впливу на економіки інших країн, тому тема мого дослідження є особливо актуальною у наш час.

Вагомий внесок у дослідження даного питання зробили такі вчені як А. Алескеров, Р. Дорнбуш, Г. Кассель, Єрохін С. та багато інших. Метою роботи є висвітлення ролі та місця національної економіки в умовах глобалізації.

Роль та місце національних економік, що діють всередині глобального економічного середовища, розглядається з двох досить суперечливих напрямів: перший означає розширення та розвиток господарських економічних зв'язків, в основу чого лягає інтернаціоналізація національних економік та формування єдиного інтегрованого економічного простору, другий має в основі концепцію незалежності національних економік, збереження самостійності господарства держави у глобалізованому світовому середовищі.

Однією з ключових тенденцій економічної інтеграції сучасного світу є те, що ТНК трансформуються в головну ланку світової відтворювальної системи (досить нагадати, що за річним оборотом та активами кожна з таких корпорацій перевершує річний державний бюджет багатьох країн, що розвиваються). Отже, згадана соціально-економічна інтеграція охоплює мікро- та макрорівень.

Залучення національних господарств до світової економіки на етапі її глобалізації потребує визнати за стандарти сучасного ринку та ринкової економіки стандарти ТНК замість реального визнання багатоманітності ринкових реформ та специфіки національних економічних моделей. При цьому один з небажаних процесів глобалізації – звуження через неї можливостей національної економічної політики, як і сфери зовнішньоекономічної діяльності країни та регуляторної ролі держави, тобто обмеження суверенітету країни.

Найгострішою проблемою сучасності, що пов'язана з процесом глобалізації, є нерівність країн та регіонів за рівнем доходів, соціальним забезпеченням тощо. Нині визнано, що глобалізація в сучасному вигляді не тільки не ліквідує й не усуває, а навпаки, консервує та поглиблює нерівність між невеликою кількістю багатих держав та загальною масою бідних країн усіх континентів, між різними верствами суспільства кожної країни, окремими людьми.

Особливого значення, враховуючи великі темпи зростання фінансового посередництва, набуває стійкість і надійність банківської системи кожної з країн і світу в цілому, тому в економіці глобалізація передусім охоплює фінансове середовище. До складників фінансової глобалізації економіки можна віднести: розвиток платіжних систем та безготівкових розрахунків; збільшення міжнародних потоків капіталу у формі прямих та портфельних інвестицій; еволюцію ринків похідних фінансових інструментів; зростання обсягів торгівлі на валютних біржах; формування регіональних валютних угруповань; інтеграцію міжнародного банківського капіталу; розвиток офшорного банківського бізнесу; реформування світової фінансової архітектури. Міжнародні валютно-кредитні відносини

характеризуються розгалуженою інституційною структурою валютно-фінансових установ на глобальному та регіональному рівнях, чільне місце в якій належить МВФ та МБРР, але без додержання узвичаєних правил, закріплених у статуті МВФ, практично неможливо розвивати зовнішньоекономічну сферу країни, реалізувати переваги участі в міжнародному поділі праці

Проте функціонування національної економіки в умовах глобальних світових відносин найбільшою мірою відображається через міжнародну торгівлю. Світова торгівля вважається найактивнішою формою міжнародних економічних відносин. Зростання міжнародної торгівлі відбувається в результаті поглиблення процесу міжнародного територіального поділу праці.

Міжнародна торгівля лежить в основі конкуренції між національними економіками. В сучасних глобальних умовах вільного доступу до ресурсної бази світу відбувається вирівнювання умов конкуренції. Саме тому стає все більш складною проблема нарощування та збереження конкурентних переваг, що призводить до загострення боротьби за ринки збуту товарів і послуг. З вище викладеного матеріалу можна підсумувати, що глобалізація має значний вплив на національну економіку. Цей вплив прослідковується у фінансовій сфері, у конкуренції країн на міжнародному торговому ринку. Зміна конкурентоспроможності національних економік призводить до різноманітних процесів, як позитивних, так і негативних, всередині національного господарства, що змушує підприємців та уряди країн шукати нові підходи до організації економіки.

Джерела:

1. Куцик П. О. Глобальна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку: монографія / О. П. Куцик, О. І. Ковтун, Г. І. Башнянин. – Львів. : Видавництво ЛКА, 2015. – 594 с

2. Крисенко К. А. Глобалізація та її наслідки для економіки країн світу [Електронний ресурс] / К. А. Крисенко. – Режим доступу: <http://center.kr-admin.gov.ua/index.php?q=Elibr/27.html>

3. Павленко О. П. Глобалізаційний аспект: позитивні та негативні наслідки [Електронний ресурс] / О. П. Павленко. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/13_EISN_2012/Economics/3_109746.doc.htm.

Лю Лин, гр. ВИ-14-1

Научный руководитель: д.э.н., доц., зав. каф. Стеблянюк И.О.

ЕКОНОМІКА КИТАЯ ХХІ ВЕКА

Китай в начале XXI века является космической и ядерной державой. Окончательное формирование и поддержка рыночной экономики осуществляется в Китае под руководством Коммунистической партии на основе пятилетних планов. Экономика КНР остается многоукладной. Хотя доля иностранных инвестиций в экономику страны высока, почти 80% всех иностранных инвесторов – этнические китайцы (хуацяо), проживающие за рубежом. То есть Китай вовлекает в сферу своей экономики в первую очередь патриотически настроенных сограждан, продвигая, тем самым свои интересы в развитие страны мира. К 2020 году Китай, согласно планам КПК, должен догнать США по совокупному доходу ВВП.

Для поддержки структурных изменений экономики Китай активно развивает собственную систему образования, а также поддерживает обучение студентов за рубежом (в первую очередь в США и Японии). Поощряется импорт технологий, которые позволяют развивать такие прогрессивные и перспективные направления экономики как разработка программного обеспечения, телекоммуникационная индустрия, производство новых материалов, биотехнологии, медицинская и фармакологическая промышленность. В КНР свыше 384 миллионов пользователей сети Интернет, страна является мировым лидером по числу пользователей мобильной телефонной связи (487,3 миллионов пользователей на апрель 2007 года, что объясняется, конечно, численностью населения страны). В районе Хайдянь севернее Пекина создана китайская "Силиконовая долина". Интенсификация производства имеет, однако, и побочные результаты: уровень скрытой безработицы в сельской местности почти в два раза превышает официальные показатели (4,6 %). Китай негласно поощряет эмиграцию Экономика Китая. Структура экономики Китая.

К 2006 году Китай стал третьим по величине производителем транспортных средств в мире (после США и Японии) и вторым по величине потребителем (после США).

Производство автомобилей очень резко выросло за время реформ. Китай стал автомобилестроителем номер один в мире в 2009 году. Сегодня говорят также о том, что за последние несколько лет произошел и скачек в качестве выпускаемых в КНР автомобилей.

Китай – крупнейший производитель стали в мире, причем сталелитейная промышленность быстро увеличивала свое производство в начале XXI века. Производство железной руды шло в ногу с производством стали в начале 1990-ых, но значительно отстало в связи с началом импорта железной рудой и других металлов в начале 2000-ых. Производство стали выросло от 140 миллионов тонн в 2000 году до 419 миллионов тонн в 2006 году (цифры приведены с округлением). Большая часть стали производится на небольших предприятиях. Китай – основной экспортер стали в мире. Объем экспорта стали в 2008 году составил 59,23 миллионов тонн (снижение на 5,5% по сравнению с 2007 годом).

Бурный рост экономики потребовал от Китая приобретать энергетические ресурсы, в то время, как до реформ страна была их поставщиком. Крупнейшим поставщиком нефти и газа в КНР является Россия. В то же время Китай наращивает и собственные энергетические мощности. В 2009 году Китай вышел на третье место в мире по суммарным мощностям ветроэнергетики – 25104 МВт. В конце 2009 года около 90 китайских компаний производили ветряные турбины, более 50 компаний производили лопасти и около 100 компаний производили различные компоненты...

В 2009 году в Китае на возобновляемых источниках энергии работали электростанции суммарной мощностью 226 ГВт. Из них 197 ГВт гидроэлектростанций, 25,8 ГВт ветряных электростанций, 3200 МВт на биомассе, и 400 МВт фотоэлектрических электростанций, подключенных к электрическим сетям. К 2020 году правительство Китая планирует построить 300 ГВт новых гидроэлектростанций, 150 ГВт ветряных электростанций, 30 ГВт станций, работающих на биомассе, 20 ГВт фотоэлектрических электростанций. Суммарная мощность электростанций, работающих на возобновляемых источниках энергии достигнет 500 ГВт., мощности всей электроэнергетики Китая вырастут до 1600 ГВт. к 2020 году.

Список источников и литературы

1. Абилекова Г.К., КНР в эпоху реформ Дэн Сяопина // Вестник Казахского национального университета №5, 2012, С.34

2. Градов А.П., Цикличность развития экономики и управления конкурентными преимуществами. Электронный ресурс. режим доступа: <http://economy.ru/ekonomicheskaya-teoriya-ef/sotsialno-ekonomicheskie-reformyi-den-40206.html>

3. Китай в конце XIX начале XX века. Электронный ресурс. Режим доступа: http://vsemirnaya-istoriya.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=1153:kitay&catid=44:istorita-drevnego-kitaya&Itemid=17

4. Китай. Второй этап реформы. Электронный ресурс. Режим доступа: <http://chinese.tj/economy/reforms2.php>.

Мамедзаде М., гр. ВИ-14-1

Научный руководитель: к.э.н., доц., доцент Куренной В.А.

РАЗВИТИЕ НЕФТЯНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ АЗЕРБАЙДЖАН

В развитии нефтяной промышленности Азербайджана можно выделить 5 этапов:

I ЭТАП – колодезная добыча нефти до 1871 года.

II ЭТАП – промышленная добыча нефти с применением механического способа бурения с 1871 года до национализации нефтяной промышленности в 1920 году.

III ЭТАП – после национализации нефтяной промышленности в Советское время до открытия и ввода в разработку крупного морского месторождения Нефтяные камни (ныне Нефть дашлары) в 1950 году.

IV ЭТАП – с вводом в разработку месторождения Нефтяные камни в 1950 году (значительное расширение поисково-разведочных работ, открытие и ввод в разработку новых нефтегазовых месторождений в Каспийском море, интенсивное развитие инфраструктуры морской нефтегазодобычи) до подписания в 1994 году первого "Контракта века" с вовлечением иностранных инвестиций.

V ЭТАП – начинается с подписанием 20 сентября 1994 года первого крупного "Контракта века" по месторождениям Азери-Чираг-Гюнешли (глубоководная часть) и

вовлечением крупномасштабных иностранных инвестиций в нефтяную отрасль суверенного Азербайджана.

Нефтяная промышленность Азербайджана имеет 130-летнюю историю своего развития. Колодезная добыча нефти в Азербайджане была известна ещё в далекой древности. По сведениям Приск Понтийского (V в.), Абу-Исхаг Истахри (VIII в.), Масуди (X в.), Олеария (XII в), Марко Поло (XIII-XIV в) и др. ещё до нашей эры нефть вывозили с Апшеронского п-ова в Иран, Ирак, Индию и другие страны.

Азербайджан находится в восточной части Южного Кавказа, на берегу Каспийского моря. Протяженность береговой линии составляет 713 км. Это бывшая Советская Социалистическая республика, – один из старейших и известнейших регионов добычи нефти в мире. Суверенным государством Азербайджанская Республика стала 18 октября 1991 года. Азербайджан имеет общие границы на юге с Ираном и с Турцией, на севере с Россией, на северо-западе с Грузией, на западе с Арменией. Столица Азербайджана – Баку. Крупные города – Мингечаур, Сумгаит, Гянджа, Нахичевань, Шеки, и др. Глава государства – президент (с 1993 года по настоящее время – Гейдар Алиев). Законодательный орган – однопалатный парламент (Милли Меджлис). Национальная валюта – манат.

Около 70% территории Азербайджанской Республики считаются перспективными на нефть и газ. Поэтому неудивительно, что основа экономики республики – нефтяная и газовая отрасли, которые находятся под контролем Государственной нефтяной компании Азербайджанской Республики (ГНКАР). Президент ГНКАР в настоящее время – Натик Алиев. В части Каспийского моря, прилегающей к территории Азербайджана, выявлено и подготовлено к разработке около 140 структур. Большая часть месторождений на суше относятся к "старым", с высоким показателем выработанности запасов.

Азербайджан – одна из немногих бывших советских республик, которым удалось привлечь в качестве инвесторов многочисленные западные компании. Подавляющая их часть – нефтяные компании. На сегодняшний день заключено 21 нефтяное соглашение с зарубежными компаниями. Подавляющее большинство этих контрактов относится к проектам разработки каспийских (морских) месторождений. Сегодня в реализации этих соглашений принимают участие 30 нефтяных компаний из 14 стран. Заключенные соглашения предполагают вложение в нефтегазовую промышленность Азербайджана около 60 миллиардов долларов США. Из этой суммы 4,5 млрд. уже инвестированы в страну.

Самым известным подобным контрактом, часто именуемым "контрактом века", является 30-летний проект разработки трех месторождений Азери-Чираг-Гюнешли. Это был первый для Азербайджана контракт с западными компаниями по разработке морских месторождений, подписанный правительством Гейдара Алиева и консорциумом, возглавляемым альянсом British Petroleum/Statoil. Хотя справедливости ради надо сказать, что переговоры с инвесторами о разработке этих трех месторождений были начаты первым президентом Азербайджана Аязом Муталибовым еще в начале 90-х годов, затем они были продолжены правительством второго президента Абульфаза Эльчибея и завершены Гейдаром Алиевым подписанием контракта 20 сентября 1994 года. Запасы контрактных месторождений Азери-Чираг (употребляется также написание Чыраг)-Гюнешли, по оценкам геологов, превышают 500 млн. тонн нефти. К 1999 году, как состав консорциума, так и распределение долей в проекте значительно изменились.

Вслед за "контрактом века" в Азербайджане в дальнейшем были подписаны соглашения о разведке и разработке таких месторождений, как Карабах, Талыш-дениз, Ленкорань-дениз, Шах-дениз, Инам и др.

Решается основная проблема для нефтяной отрасли Азербайджана – доставка добываемой нефти на мировые рынки. С этой целью за последние годы в Азербайджане рассматривалось не менее десяти проектов строительства трубопроводов. В 1999 г. подписано межгосударственное соглашение о транспортировке Азербайджанской нефти в Турцию так называемый Основной экспортный трубопровод – Баку-Тбилиси-Джейхан (Турция). Нефтепровод, позволяющий транспортировать нефть из Закавказья в Европу без участия России, был открыт в прошлом году. Его длина составляет 1767 километров, из которых 1076 километров проложено по территории Турции. Нефтепровод рассчитан на транспортировку до 50 миллионов тонн каспийской нефти. Стоимость проекта составила 4 миллиарда долларов. Первая нефть прошла по БТД в конце мая 2006 года.

Также в 1999 году при участии Азербайджанской Республики, Грузии и Украины был введен в эксплуатацию нефтепровод Баку-Супса и терминал Супса, расположенный на

Чорноморському побережжю Грузії. Через порт Супса почався експорт на мирові ринки нафти, добытої з місцорождения "Чыраг", вперше азербайджанська нафта потекла не на север, а на запад.

Азербайджан вперше в світі став добивати нафту в відкритому морі. Перша спроба висадки десанта на скалисту, в штормову погоду повністю заливаему хвилями, польскуююю середі місних рыбаков дурної славою групу островков, була зробана 14 ноября 1948 г. К островкам приблизилось небульшое судно "Победа", на борту которого находились известный азербайджанский геолог А. Алиев, специалист по буровым работам Ю. Оруджев и руководитель созданного в 1947 г. объединения "Азнефтеразведка" С. Оруджев. Десанту удалось высадиться на маленький остров, и вскоре на сваях, вбитых в дно моря, были построены первая на Нефтяных Камнях буровая установка и домик для буровой бригады площадью всего в 14 м²! С этой рабочей площадки будущий Герой Социалистического Труда, легендарный Михаил Каверочкин и пробурил первую нефтяную скважину, давшую 7 ноября 1949 г. долгожданную нефть с глубины 942 м. И уже в феврале 1951 г. первый танкер, заполненный нефтью Нефтяных Камней, встал под разгрузку к причалу нефтеналивного порта Дюбенди. Еще через несколько месяцев на глубине 20-25 м началось планомерное строительство эстакад, буровых и технологических площадок. Поверхность главной площади, на которой разместились электростанция, насосно-компрессорный комплекс, вспомогательные цеха, а в начале 60-х годов и 5-9-этажные жилые дома для нефтяников, составила 70 тыс. м². А общая длина эстакад, этих "улиц" выросшего в море города на сваях, превышает сегодня 200 км. За прошедшие 50 лет на месторождении было добыто 160 млн. тонн нефти и 12,3 млрд. м³ попутного нефтяного газа. Сегодня там действуют 377 эксплуатационных скважин, каждая из которых дает в среднем до 5 т нефти в сутки. Ежегодно на Нефтяных Камнях бурятся 5-6 новых скважин.

Литература

1. Источник: журнал "Деловые люди", №159-160, 2014 г. Автор: Алексей Буторов, историограф.

2. http://oslando.ru/geografiya_i_ekonomicheskaya_geografiya/azerbajdzhan___segodnya_istoriya.php

3. <http://press.lukoil.ru/>

4. www.baku.ru

5. www.azembassy.ru

6. www.oilru.com

7. www.lenta.ru

Парсенюк В. О., гр. ВЕ-15-1

Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Саричев В.І.

НЕДОЛІКИ МІГРАЦІЇ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА МАКРОЕКОНОМІЧНУ СИТУАЦІЮ В КРАЇНАХ

За останнє десятиліття глобалізаційні процеси набули широкого розповсюдження, відбулася інтернаціоналізація світу, внаслідок якої збільшився міжнародний рух капіталів, людей та технологій. Особливо актуальною є проблема міграції людських ресурсів, адже це той чинник, що найбільше впливає на критерії та темпи росту економічного розвитку країн.

Багато уваги вивченню міграційних процесів приділялося у працях таких вітчизняних науковців як: О. Малиновська, Е. Лібанова та О. Кислицина. Серед іноземних теоретиків, які досліджували наслідки та шляхи вирішення проблем міжнародної міграції праці були: В. Волес, Д. Дайнен, А. Геддес та ін.

Метою даної публікації є дослідження головних недоліків міграції трудових ресурсів та їх вплив на макроекономічну ситуацію країн-донорів та реципієнтів.

Офіційне визначення міграції трудових ресурсів звучить як переміщення населення через державні кордони з метою працевлаштування строком більше ніж на рік без зміни місця постійного проживання [1]. Окрім багатьох переваг, сприятливих для економічного розвитку (міжнародний обмін досвідом, грошові перекази мігрантів, зменшення тиску надлишкових трудових ресурсів, полегшення структурних змін в економіці і т. д.), міграція населення має також і певні недоліки.

Головною проблемою міграції для країн-донорів робочої сили став "відплив інтелекту", адже національна економіка втрачає наймобільнішу та найбільш освічену частину населення

працездатного віку. У разі розвитку такої тенденції, науковці прогнозують відповідне старіння структури трудових ресурсів. Окрім цього, у наслідок еміграції робітників, що отримали середню або вищу освіту, країна втрачає готові кваліфіковані кадри та гроші, витрачені задля їх освіти та професійної підготовки. Це призводить до необхідності додаткових витрат з бюджету на підготовку нових спеціалістів [2]. Не меншої уваги заслуговують і проблеми рееміграції робітників, які відвикають від місцевих умов праці та життя і тому змушені витратити певний період часу для реадаптації на своїй батьківщині. До того ж, реемігранти за час еміграції звикають до імпорتنих товарів. Приїжджаючи додому, вони формують попит на іноземні товари, змушуючи не завжди багаті країни закупати досить дорогі вироби. Це, в свою чергу, спричиняє зниження попиту місцевих споживчих товарів на національному виробництві [3].

Країни-реципієнти робочої сили також мають цілий ряд проблем, пов'язаних з міграцією.

По-перше, додаткова конкуренція на ринку праці призводить до зниження ціни робочої сили, у тому числі й національної. При цьому, місцеві жителі не погоджуються працювати за низьку оплату праці, тим самим, стимулюючи зростання безробіття.

По-друге, масова імміграція часто супроводжується зростанням соціальної напруженості в суспільстві, конфліктів на расовому, національному та регіональному ґрунті, зростанням злочинності та інших несприятливих явищ, які можуть негативно відобразитися на складі іммігрантів та вчинках, котрі вони здійснюють [2]. Іншими словами, якщо до країни приїжджають мігранти без значних капіталів (людських або фінансових), то обсяг потенційного ВВП в розрахунку на одиницю капіталу знижується [3]. Показовими прикладами можуть бути: наплив малоосвічених мігрантів до Європи внаслідок воєнних дій у Сирії та терористичні акти у Франції, спричинені конфліктами на регіональному ґрунті.

По-третє, потік іммігрантів створює додаткове навантаження на державний бюджет країни, адже мігрантам необхідно виплачувати допомогу за бідністю та безробіттям. Більше того, збільшуються витрати на підтримку громадського порядку та утримання різних установ державного призначення, як-то дошкільні установи, школи і т. ін.

Необхідно також відмітити, що робітники-іноземці часто зазнають у країні – імпортері різних форм дискримінації, починаючи з умов прийняття на роботу та оплати праці і закінчуючи сферою медичного обслуговування та страхування [2].

Проаналізувавши втрати країн-експортерів та країн-імпортерів робочої сили, можна зробити висновок, що найбільш негативного впливу зазнає країна-донор робочої сили. Адже фінансові кошти, освіта та кваліфікація робітників є найважливішими та найбільш цінними джерелами економічного зростання будь-якої країни. Без них країна буде швидко занепадати, незважаючи на її природні багатства та розвиненість економіки [3].

Усупереч цьому, у даний час практично всі країни світу активно впливають на процеси експорту та імпорту робочої сили. Отже, для того, щоб отримати максимальний ефект від позитивних переваг міжнародної міграції і звести до мінімуму негативні наслідки цього явища як для країн-донорів, так і для країн-реципієнтів, державному регулюванню необхідно проводити збалансовану політику через інтегрований підхід до регулювання міграційних процесів [2].

Список використаних джерел:

1. Петюх В. Ринок праці. Навчальний посібник [Текст]/ В. Петюх. – К.: КНЕУ 1999. – 288 с.
2. Солонінко К. Міжнародна економіка. Навчальний посібник [Текст] /К.Солонінко. – Київ Кондор 2008. – 326 с.
3. Безбородова, Т.М. Экономическая составляющая международной трудовой миграции [Текст] / Т.М. Безбородова // Сибирский торгово-экономический журнал. – 2012 – №16 – С. 12–16.

Пиженко Д. В., гр. Т-17-2

Научный руководитель: д.э.н., доц. профессор Сардак С.Э.

РАЗВИТИЕ РЕСТОРАННОГО БИЗНЕСА В АВСТРАЛИИ

Сфера ресторанного бизнеса очень актуальна, так как это одно из важнейших направлений в экономической деятельности малого бизнеса страны. Ресторанный бизнес в Австралии воспринимается, как истинно эмигрантский, что в свою очередь популяризирует

страну не только в свете туризма а и вложений в малый бизнес и развитие его. В свою очередь государство посредством государственных органов осуществляет, поддержку ресторанного бизнеса, сама же поддержка построена дифференцированно от стадии развития малого бизнеса. Вопрос развития ресторанного бизнеса в Австралии изучали: Френсис Лагран, Колин Бремнер, Роберта Нельсон.

Государство способствует ресторанному бизнеса, ему оказывают бесплатную информационную, консультационную поддержку, готовят кадры для малого бизнеса. Но не оказывают на этой стадии финансовой поддержки. И только через какое-то время, когда малый бизнес докажет свою жизнеспособность, начнет стабильно работать, он может рассчитывать на финансовую поддержку государства для своего дальнейшего развития. Особую поддержку получают бизнесы для экспорта своей продукции.

По состоянию на 2017 год, ресторанный бизнес в Австралии занимает 2-ю строчку среди учреждений, занимающихся в сфере питания [1].

В стране созданы приемлемые условия иностранцам, желающим открыть бизнес, но на рынке ресторанного бизнеса наблюдается жесточайшая конкуренция. Прежде всего, это подготовка и подписание множества документов и разрешений.

Стоит отметить, что проблему могут возникнуть не только на стадии создания бизнеса а и по ходу работы. Нужно следовать трендам, сделать что бы бизнес окупался так как на старте государство никак не способствует малому бизнесу, а только после того как этот же бизнес докажет, что он достоин на помощь от государства.

Проблемы так же могут быть с особенностью страны допустим, прежде чем продавать спиртные напитки, владелец бистро или ресторана должен окончить курсы ликерного дела и получить специальную лицензию.

Так как, ресторанный бизнес самый прибыльный и быстро окупаемый вид малого предпринимательства в Австралии, что дает быстрый рост и вложение из различных источников.

Ресторанный бизнес в Австралии очень актуальный, особенно в кругах среди эмигрантов. Ресторанному бизнесу очень способствует государство, что делает его одним из самых популярных и быстро окупаемых бизнесов среди малого бизнеса Австралии. В ходе выполнения работы, на них и основана вся информация данной работы, были изучены различные источники в сети Интернет, так как актуальных данных в учебниках не было найдено.

Литература

1. Group Pty Ltd). Respondent Summary – Eating Out in Australia 2017 (The Intermedia.
2. Австралийское бюро статистики [Электронный ресурс] www.abs.gov.au/ (дата обращения: 11.11.2017).
3. Ресторанный бизнес [Электронный ресурс] www.restaurantcater.asn.au/ (дата обращения: 11.11.2017).
4. Sardak S. Global innovations in tourism / S. Sardak, V. Dzhyndzhoian, A. Samoilenko // Innovative Marketing. – 2016. – № 3. – P. 45 – 50.

Пісковець Л.А., гр. ВА-17М-1

Науковий керівник: к.е.н., доцент Сімахова А.О.

МОДЕЛІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК У СУЧАСНІЙ СВИТОГОСПОДАРСЬКІЙ СИСТЕМІ

Національна економіка є певною економічною системою країни в конкретних історичних умовах. На її формування впливають, зокрема, загальні закономірності розвитку економіки, що відображають об'єктивні основи формування продуктивних сил, неекономічні особливості країни і умови, в яких вона розвивається. Наукові визначення поняття «національна економіка» базуються на двох підходах: технологічному та соціально-економічному. За технологічним підходом, національна економіка є сукупністю галузей, видів виробництв та характеризується обсягом виробленої продукції, виконаних робіт і наданих послуг, їх якістю, рівнем використання ресурсів тощо. Соціально-економічний підхід розглядає національну економіку як сукупність виробничих відносин, яким властиві певний рівень розвитку продуктивних сил, тип економічної системи, характер суспільного відтворення, специфічний господарський механізм, рівень життя населення та

зовнішньоекономічні зв'язки. У зв'язку з цим, кожній країні притаманна власна модель розвитку її економіки.

Актуальність даної теми полягає в подальшому змістовному дослідженні різних моделей національних економік у сучасному світовому просторі, а також процесів, які впливатимуть на їх становлення й функціонування, формування властивих їм сучасних тенденцій та перспектив розвитку.

Дослідження національних економік країн світу і, зокрема, України, а також та їх аналітичний огляд висвітлено в працях багатьох зарубіжних і вітчизняних вчених: Калетнік Г.М., Мазур А.Г., Кубай О.Г., Сохацької О.М., Кириленко В.В. та ін. Вчені дослідили, яким чином модель економіки країни впливає на її розвиток, а також визначили важливість ролі інтеграції української економіки у глобальні міжнародні економічні процеси.

Моделі розвитку національної економіки вирізняються за напрямками розвитку і будуються з урахуванням:

- особливостей соціально-економічних умов країни та стану економіки;
- трансформаційних процесів;
- державного регулювання економіки;
- стратегій соціально-економічного розвитку;
- конкурентних переваг країни та її традицій [1].

Найбільш відомими у світовій системі є такі ринкові моделі національних економік.

Ліберальна (американська ринкова модель, де держава сприяє підприємницькій діяльності, стимулює розвиток нової техніки і технології, найбільш перспективних і ефективних виробництв. Здійснюється розширення інформаційного і комунального секторів економіки, ріст внутрішнього попиту перевищує ріст ВВП, значно зростають інвестиції. У суспільстві зростає рівень соціальної диференціації. Для цієї моделі характерний високий рівень продуктивності праці і важливість досягнення особистого успіху. Держава підтримує стабільну кон'юнктуру і економічну рівновагу. Серед всіх інших моделей вона вважається найефективнішою).

Регульована ринкова економіка (західноєвропейська модель, яка передбачає підвищену роль державного сектора в економіці країни і поміркований рівень бюджетної централізації національного продукту).

Соціально орієнтована ринкова модель (шведська модель економіки, яка має на меті забезпечення максимально сприятливих умов для суспільності кожного суб'єкта. Вона характеризується розгалуженою державною соціальною сферою і високим рівнем бюджетної централізації національного продукту).

Японська модель (модель регульованого корпоративного капіталізму. Для неї характерний дуже високий рівень розвитку національної самосвідомості, переважання інтересів нації над інтересами конкретної людини. Корпоративні принципи, ідеї і символи панують як на мікроекономічному, так і макроекономічному рівнях. Держава визначає і створює сприятливі умови для господарської діяльності найбільш перспективних галузей економіки).

Німецька (неоліберальна) модель регулювання спрямована на усунення перешкод для конкуренції, стимулювання малого бізнесу, зростання зайнятості і продуктивності праці, соціальної підпорядкованості дій ринку. При цьому рівень бюджетної централізації національного продукту становить 45-55 %.

Моделі нових індустріальних країн (моделі економік Тайваню, Південної Кореї, Гонконгу, де велика роль належить транснаціональним корпораціям, які включили економіки цих країн у міжнародний поділ праці).

Неоінституційна модель економіки (до неї належить Україна, адже на перший план у ринкових перетвореннях ставиться держава та її регулюючі впливи, а головною складовою виступає соціальний фактор економічних перетворень) [2].

Для України існує нагальна необхідність поетапного формування моделі конкурентоспроможної відкритої національної економіки з урахуванням переваг міжнародної регіональної інтеграції. Обґрунтування такої моделі розвитку економіки України має враховувати досвід багатьох, передусім європейських, країн і водночас бути адаптованим до національної специфіки розвитку ринкових відносин. Інтеграція України у світовий економічний простір залежить від трансформаційних процесів, які, сприяючи зростанню конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, визначатимуть напрями і форми взаємодії національного народного господарства зі світовим. Ринкова трансформація

економіки передбачає вирішення внутрішньо-економічних проблем шляхом адаптації перехідної економіки до зовнішнього ринкового середовища, що еволюціонує [3].

Отже, моделі національних економік формуються з урахуванням світових надбань практики господарювання і враховують власні особливості розвитку: історичні, політичні, демографічні, екологічні, природні, соціально-культурні, психологічні тощо. Їхня структура є відображенням діалектичної взаємодії загального (моделі економічних систем) та специфічного (їх прояви в окремих країнах) економічного розвитку суспільства.

Література

1. Калетнік Г. М. Державне регулювання економіки : навч. посіб. / Г. М. Калетнік, А. Г. Мазур, О. Г. Кубай та ін. – ВНАУ. – К.: Хай-Тек Прес, 2011. – С. 324-327.
2. Кириленко В. В. Економіка. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / В. В. Кириленко. – К.: Економічна думка, 2012. – С. 54-61.
3. Сохацька О. М. Глобальні дисбаланси: світова та українська економіка / О. М. Сохацька // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2012. – Випуск 4 – С. 137- 152.

Сапегіна А. В., гр. ВА-17-1м

Науковий керівник: к. держ. упр., доц., доцент Волкова Н.В.

СТРАТЕГІЇ МІЖНАРОДНОГО МАРКЕТИНГУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Сьогодні система світового господарства знаходиться на такому етапі розвитку, який, з одного боку, характеризується розбудовою границь та обсягів глобалізації у міжнародній економіці, а з іншого – важкою економічною кризою.

В цій схемі важне місце займає конкурентна боротьба, яка з'являється та посилюється між виробниками як на внутрішніх ринках окремих країн, так і на рівні світового ринку в цілому. Враховуючи це, успіх кожного учасника міжнародного ринку залежить від його спроможності помічати та швидко відповідати на зміни, які відбуваються у глобальному середовищі, враховувати їх при визначенні перспектив розвитку комерційної і товарної політики на міжнародному ринку.

При таких факторах значення міжнародного маркетингу та його стратегій роль міжнародного маркетингу значно підвищується, оскільки є одним з головних елементів міжнародного бізнесу, який забезпечує зв'язок із зовнішнім середовищем у тісній взаємодії з його виробничою підсистемою.

Важливим аспектом міжнародного маркетингу є його значуща роль у менеджменті. Саме він має змогу підприємствам створювати концепцію та стратегію інтернаціоналізації установи, яка лягає в основу менеджменту та управління компанії.

Майснер про це говорить так: «Маркетинг зовнішньої торгівлі полягає у свідомій та цілеспрямованій комбінації інструментів управління міжнародним підприємством. Загалом під маркетингом розуміють основоположну філософію управління підприємством, відповідно до якої приймаються усі рішення на підприємстві. Отже, і маркетинг зовнішньої торгівлі повинен бути спрямований на обґрунтування цільових позицій управління активністю підприємства на світовому ринку» [1].

Можна виділити п'ять глобальних маркетингових стратегій, які дозволяють прийняти правильне рішення щодо обрання напрямку розвитку фірми [2]:

- стратегія інтернаціоналізації (освоєння нових ринків);
- стратегія глобалізації (стандартизація продукції на основі міжнародних стандартів та визначення загальних характеристик ринків, які обумовлені особливостями окремих країн);
- стратегія диверсифікації (освоєння виробництва нових товарів);
- стратегія сегментування (виробництво товарів відповідно до різних груп споживачів – сегментів);
- стратегія кооперації (співпраця з іншими компаніями на принципі взаємної вигоди).

Сьогодні стан глобалізації економіки в світі в цілому потребує всебічного розвитку та вдосконалення стратегії ведення бізнесу на постійній основі.

Оскільки саме конкуренція є головною силою сучасної глобалізації вона Основною рушійною силою процесу глобалізації є конкуренція. Вона визначає потребу будівництва та розвитку глобальних стратегій.

Конкретно діючи глобальні маркетингові стратегії, які застосовує кожне підприємство в рамках світового бізнесу, залежать від структури конкуренції галузі, яка головним чином, визначається балансом постачальників і споживачів, а також виходом на ринок нових гравців та поява інноваційних товарів.

Конкуренція на глобальних ринках посилюється, переходячи в стан гіперконкуренції, що викликає перерозподіл конкурентних сил. Тому для компаній, які ведуть свій бізнес на світовому ринку потрібно вміти швидко реагувати на зміни та бути готовими приймати гнучкі стратегічні рішення, які дозволятимуть з мінімальними затратами часу та ресурсів переорієнтовуватись на нові ситуації та настрої на ринку. Це в свою чергу дасть можливість ефективно користуватися власними конкурентними перевагами.

Список літератури

1. Кириченко О.А. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності / О.А. Кириченко. – К.: Знання, 2008. – 518 с.
2. Фесенко Ю.М. Маркетингові стратегії у глобальному бізнесі / Ю.М. Фесенко// Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». – № 7 (29). – 2017.

Хегай Є.О., гр. ВА-17м-1

Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Федотова Т.А.

ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОРИВ ПІВДЕННОЇ КОРЕЇ

Ефективна система інновацій країни окреслює її конкурентоспроможність, а при умові поглиблення процесів транснаціоналізації та світової економічної глобалізації посідає важливе значення для сучасного розвитку країн. Прикладом ефективною системою інновацій сьогодні є Південна Корея, економіка якої за минуле покоління з найгіршої в світі. Лише впродовж одного покоління економіка перейшла до списку найбагатших.

Інновації та технології є ключовими факторами, які лежали в основі конкурентоспроможності південнокорейського експорту та стимулювали стрімке економічне зростання країни в останні десятиліття. Темпи зростання настільки вражаючі, що Південна Корея пройшла шлях від однієї з найбідніших країн в 1960–ті роки до 13–го місця у списку найпотужніших економік світу за результатами 2014–го року (дані Світового банку) [3].

Динамічне зростання та формування НІС Південної Кореї можна вважати показовим прикладом не тільки для України, але і для економік багатьох вже розвинутих країн. Оскільки саме Південна Корея за період з 1970 р. до 2010 р. забезпечила зростання ВВП на душу населення у 37 разів, за величиною інвестиційної активності вийшла на рівень розвинених країн, активно розвиває інновації та здатна експортувати високотехнологічну продукцію.

Країна інвестує в наукові дослідження і розробки (R&D) значно більшу частку свого ВВП порівняно з іншими розвиненими країнами. Згідно з нещодавно опублікованими даними Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Південна Корея в 2014 році витратила 4,29 % свого ВВП на R&D, за нею слідує Ізраїль (4,11 %) і Японія (3,58 %) [2].

Корея створює інновації перш за все у високотехнологічних галузях, таких як біотехнологія, інформатика й зв'язок. Вони відзначаються високою спеціалізацією, підтримують тісні зв'язки з вищою школою, державними НДІ й приватними фірмами. Як правило, вони схильні до географічної консолідації й діють у рамках регіональної агломерації. Прикладом можуть бути Долина Даедек, Технопарк Похан і Долина Тегеран навколо Сеулу, що тією чи іншою мірою розбудовуються за принципом Силіконової долини у США. Прикладом взаємодії держави і приватних корпорацій є діяльність так званих чеболів – груп формально самостійних фірм, які є власністю певних сімей під їхнім єдиним адміністративним і фінансовим контролем (Самсунг, Хюндай, Даевоо та ін.) [1]. Саме ті, що під своїм контролем тримають більшу частку продажів країни, теж активно прийняли стратегію проникнення на нові ринкові ніші за допомогою корпоративних дослідницьких центрів й активної взаємодії у мережах з НДІ, з університетами, іншими чеболями й малими компаніями. Успішними вони були і у створенні наукоємних регіональних агломерацій, таких як електронний комплекс Кумі й автомобільний та суднобудівний центр Ульсан. Саме за допомогою цих дій країна переборола результати кризи 1997 р. і буквально за 2–3 роки відновила докризовий рівень і значно просунулася вперед у своєму розвитку.

Вчені та науковці вважають, що швидкому виходу Кореї із ситуації кризи сприяло дві причини. По–перше, уряд компенсував зниження наукових розробок у промисловому секторі

за рахунок збільшення власних затрат на НДДКР. По-друге, державне стимулювання розвитку інформаційних технологій (ІТ) і пов'язаних з ним підприємств вилилося у ІТ бум 2000 років [1].

На сьогоднішній день Південна Корея має найбільшу частку інвестицій на НДДКР у ВВП, поступаючись лише Швеції, Фінляндії та Японії. Протягом останнього десятиліття середньорічні темпи росту обсягу інвестицій на НДДКР склали 10% – понад 900 дол. США з розрахунку на душу населення.

Південна Корея досягла успіхів у створенні унікальної інноваційної системи саме завдяки великим і безперервним інвестиціям у розвиток людських ресурсів та науково-дослідницьких і дослідно-конструкторських розробок (НДДКР). Тобто, курс на індустріалізацію, коли мова йде про введення сучасних засобів виробництва, відразу ж було поєднано з курсом на модернізацію людських ресурсів.

Список використаної літератури

1. Вітчизняна наука в національному інфопросторі/ За ред. Ю. Половинчака// Інформаційно-аналітичний бюлетень на базі оперативних матеріалів. – К.:Журнал «УКРАЇНА: ПОДІЇ, ФАКТИ, КОМЕНТАРІ». – № 1. –2017.

2. Організація економічного співробітництва та розвитку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.oecd.org/>

3. Про важливість інновацій для Південної Кореї[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dw.com/uk/про-важливість-інновацій-для-південної-корей/a-19045348>.

Чжан Минсюань, гр. ВИ-14

Научный руководитель: ст. препод. Ставицкая А.В.

ИССЛЕДОВАНИЕ ОСНОВНЫХ ПРОБЛЕМ СОТРУДНИЧЕСТВА КНР И ШОС

Деятельность многосторонних политических институтов охватывает все сферы политической и экономической жизни мирового сообщества. Весьма важным в условиях глобализации является вопрос об изучении влияния быстро развивающихся международных институтов Азиатско-Тихоокеанского региона (АТР) на политику участвующих в них великих держав. Среди интеграционных объединений большое значение имеют ШОС (Шанхайская организация сотрудничества) – международная организация, основанная в 2001 году лидерами Китая, России, Казахстана, Таджикистана, Киргизии и Узбекистана. ШОС не является военным блоком (как, например, НАТО) или открытым регулярным совещанием по безопасности (как, например, АРФ), а занимает промежуточную позицию. Главными задачами организации провозглашены укрепление стабильности и безопасности на широком пространстве, объединяющем государства-участников, борьба с терроризмом, сепаратизмом, экстремизмом, наркотрафиком, развитие экономического сотрудничества, энергетического партнерства, научного и культурного взаимодействия[4].

По мнению многих экспертов, центральные места в ШОС занимают Китай и Россия. Существуют и другие оценки, например, российских исследователей А. В. Лукина, А. Б. Болятко, китайских ученых Чжана Вэньвэя и Чжао Хуашена, западных специалистов Марка Катца и Ариэля П. Шнайдера и других ученых, согласно которым ведущие позиции в ШОС принадлежат Китаю. По их мнению, деятельность Пекина в этом формате является одним из компонентов китайской политики регионализма.

В условиях глобализации международные политические институты оказывают существенное влияние на политику участвующих в них государств. При этом последние, также выступая в числе субъектов мирового политического процесса, используют институциональные возможности международных институтов для получения информации об интересах, предпочтениях и намерениях друг друга, а также выдвижения и реализации приоритетных задач своего внешнеполитического и социально-экономического курса. Важнейшими особенностями азиатских международных институтов являются невысокий уровень институционализации сотрудничества, а также существенно усилившееся влияние в них Китая.

Ключевым принципом реализации внешнеполитической стратегии КНР в Шанхайской организации сотрудничества является использование Пекином модели, построенной на дополняющих друг друга китайских внешнеполитических теориях и концепциях: теории «антигегемонизма», концепции «мира и развития», концепций «стратегического партнерства» и «нового международного порядка», а также современных концепций «идти вовне», «научного развития» и «гармонизации мира».

Особенность участия КНР в ШОС:

1. С учетом политики стран – участников организации эффективность институционального механизма ШОС можно охарактеризовать как слабую. В числе факторов, способствовавших стагнации в развитии ШОС на современном этапе, можно назвать формальный характер ряда основных договоренностей Китая со странами – участниками ШОС в сфере безопасности; пробуксовку экономических проектов ШОС; неопределенность политики ШОС по отношению к США, Индии, Ирану и т. д.

2. Приоритетное значение в отношениях со странами – участниками ШОС для китайского руководства имеют, прежде всего, двусторонние контакты с Россией. Их противоречивый характер определяют общая позиция обеих стран по ключевым вопросам мировой политики, высокая степень конкуренции между Россией и Китаем за право лидерства в организации и занятие принципиальной позиции в отстаивании каждой из сторон в ШОС своих национальных интересов.

3. В рамках ШОС Китай выступает в роли лидера экономического сотрудничества и его экономическая стратегия в этой сфере носит "наступательно-инициативный" характер. В сравнении с КНР, Россия и центрально-азиатские республики в своем совокупном экономическом развитии пока остаются слабыми, что подталкивает Пекин к односторонней деятельности, поиску новых стратегий развития экономической составляющей ШОС и проведению посредством механизма наиболее выгодных для себя решений.

4. Модель китайской региональной безопасности в ШОС на официальном уровне определяется отказом от "блокостроительства", ориентацией на усиление военно-политического доверия и поэтапного многостороннего диалога, дополняющего двусторонние отношения с каждым из участников организации, в первую очередь с Россией.

5. Принимая во внимание стратегические интересы Пекина, которые сосредоточены, прежде всего, в сфере освоения ресурсов Центральной Азии и сохранении устойчивых отношений с Россией, участники Шанхайской организации сотрудничества могут более активно привлекать Китай к решению многих из существующих региональных проблем, например более эффективно использовать институты экономического сотрудничества ШОС для освоения обширных китайских рынков.

Список литературы

1. Декларация глав государств-членов Шанхайской организации сотрудничества (г. С. Петербург, 7 июня 2002 г.) Электронный ресурс. <http://infoshos.ru/ru/?id=89>
2. Белая книга по вопросам национальной обороны КНР Электронный ресурс. / Госсовет КНР, Управление информации. Режим доступа: <http://www.abirus.ru/content/564/623/627/719/11277.html>
3. Договор о добрососедстве, дружбе и сотрудничестве государств членов Шанхайской организации сотрудничества от 16 августа 2007 г. // Рос. газ. – 2008. – 18 июня. – С. 8, 9.
4. Шанхайская организация сотрудничества- <http://chn.sectsc.org/>

5. СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Амирли Э., гр. ВИ-14-1

Научный руководитель: д.э.н., доц., зав. каф. Стеблянко И.О.

ДИНАМИКА ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В РЕСПУБЛИКЕ АЗЕРБАЙДЖАН

На конец 2016 года, население Азербайджана составляло 9 962 787 человек. За 2016 год население Азербайджана увеличилось приблизительно на 136 390 человек. Учитывая, что население Азербайджана в начале года оценивалось в 9 826 397 человек, годовой прирост составил 1.39 %. Вот основные демографические показатели Азербайджана за 2016 год: родившихся: 208 320 человек, умерших: 68 588 человек, естественный прирост населения: 139 731 человек, миграционный прирост населения: -3 341 человек, мужчин: 4 932 118 человек (по оценке на 31 декабря 2016 года), женщин: 5 030 669 человек (по оценке на 31 декабря 2016 года).

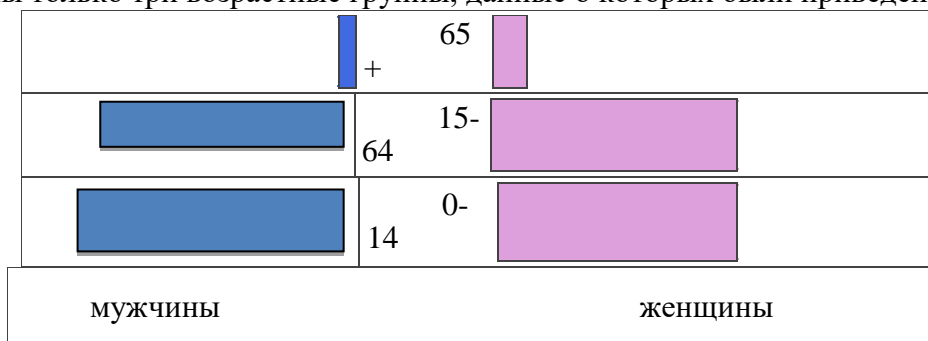
В 2017 году численность населения Азербайджана увеличится на 138 283 человек и в конце года будет составлять 10 101 070 человек. Естественный прирост населения будет положительным и составит 141 671 человек. За весь год родится примерно 211 211 детей и умрёт 69 540 человек. Если уровень внешней миграции останется на уровне прошлого года, то в следствии миграционных причин численность населения изменится на -3 387 человек. То есть, суммарное количество людей, покидающих страну (эмигрантов) будет преобладать над количеством людей, въезжающих в страну с целью долгосрочного пребывания (иммигрантов).

Ниже представлены коэффициенты изменения численности населения Азербайджана, рассчитанные нами для 2017 года: рождаемость: в среднем 579 детей в день (24.11 в час), смертность: в среднем 191 человек в день (7.94 в час), миграционный прирост населения: в среднем -9 человек в день (-0.39 в час). Скорость прироста населения Азербайджана в 2017 году будет 379 человек в день.

Согласно данным Департамента Статистики Организации Объединённых Наций, общая площадь Азербайджана составляет 86 600 квадратных километров. Под общей площадью подразумевается площадь суши и площадь всех водных поверхностей государства в пределах международных границ. Плотность населения считается как отношение общей численности населения, проживающей на данной территории, к общей площади этой территории. Согласно нашим расчетам на начало 2017 года население Азербайджана составляло приблизительно 9 962 787 человек. Таким образом, плотность населения Азербайджана равна 115.0 человека на квадратный километр.

Распределение населения по возрастным группам. Согласно нашим расчётам, по состоянию на начало 2017 года, население Азербайджана имело следующее распределение по возрасту: 23.2% людей младше 15 лет, 70.3% людей в возрасте от 15 до 65 лет, 6.4% людей старше 64 лет. В абсолютных цифрах: 2 311 566 человек младше 15 лет (мужчин: 1 225 622 / женщин: 1 086 043), 7 008 721 человек старше 14 и младше 65 лет (мужчин: 3 447 025 / женщин: 3 561 696), 642 500 человек старше 64 лет (мужчин: 233 030 / женщин: 409 471).

Мы подготовили упрощенную модель возрастно-половой пирамиды, в которой представлены только три возрастные группы, данные о которых были приведены выше:

Рис. 1. Возрастно-половая пирамида населения Азербайджана

Следует заметить, что масштаб пирамиды отличается от абсолютных значений, приведённых выше, поскольку в каждой возрастной группе содержится разное количество лет. Как мы видим, возрастная пирамида Азербайджана имеет стационарный или омолаживающийся тип. Такая пирамида типична для развитых стран, для которых

характерно снижение рождаемости. Несмотря на это, при относительно низкой смертности, население таких стран имеет относительно высокую ожидаемую продолжительность жизни.

Коэффициент демографической нагрузки показывает нагрузку на общество и экономику со стороны населения, не относящегося к трудоспособному населению (зависимая часть населения). Под населением, не относящимся к трудоспособному населению понимают сумму населения младше 15 лет и населения старше 64 лет. Возраст населения трудоспособного возраста (производительная часть населения), соответственно, между 15 и 65 годами. Данный коэффициент напрямую отражает финансовые расходы на социальную политику в государстве. Например, при увеличении данного коэффициента, должны быть увеличены расходы на постройку образовательных учреждений, социальную защиту, здравоохранение, выплаты пенсий и т.д.

Общий коэффициент демографической нагрузки рассчитывается как отношение зависимой части населения к трудоспособной или производительной части населения. Для Азербайджана Коэффициент общей демографической нагрузки равен 42.1 %. Значение в 42.1 % – относительно низкое. Оно показывает, что численность трудоспособного населения более чем в два раза превышает численность населения нетрудоспособного возраста. Такое отношение создаёт относительно низкую социальную нагрузку для общества.

Коэффициент потенциального замещения (коэффициент детской нагрузки) рассчитывается как отношение численности населения ниже трудоспособного возраста к численности трудоспособного населения. Коэффициент потенциального замещения для Азербайджана равен 33 %.

Коэффициент пенсионной нагрузки рассчитывается как отношение численности населения выше трудоспособного возраста к численности трудоспособного населения. Коэффициент пенсионной нагрузки в Азербайджане составляет 9.2 %.

Ожидаемая продолжительность жизни это один из наиболее важных демографических показателей. Он показывает среднее количество лет предстоящей жизни человека. То есть количество лет, которое теоретически может прожить человек, при условии, что текущие показатели рождаемости и смертности будут оставаться неизменными на протяжении всей жизни человека. Как правило, под "ожидаемой продолжительностью жизни" понимают ожидаемую продолжительность жизни при рождении, то есть в возрасте 0 лет.

Средняя ожидаемая продолжительность жизни при рождении (для обоих полов) в Азербайджане составляет 67.4 лет (года). Это ниже средней ожидаемой продолжительности жизни в мире, которая находится на уровне около 71 года (по данным отдела народонаселения Департамента ООН по экономическим и социальным вопросам). Средняя ожидаемая продолжительность жизни мужчин при рождении – 63.2 лет. Средняя ожидаемая продолжительность жизни женщин при рождении – 72 лет.

Грамотность населения. В Азербайджане около 7 636 662 человека старше 15 лет могут читать и писать на каком-либо языке. Это составляет 99.81% от общего числа взрослого населения. Под взрослым населением в данном случае подразумеваются все люди старше 15 лет. Соответственно, около 14 560 человек все ещё остаются безграмотными.

Уровень грамотности среди мужского взрослого населения составляет 99.89% (3 675 860 человек). 4 195 человек – безграмотны. Уровень грамотности среди женского взрослого населения составляет 99.74% (3 960 802 человека). 10 365 человек – безграмотны. Уровень грамотности среди молодёжи 99.98% и 99.93% для мужчин и женщин соответственно. Общий уровень грамотности среди молодёжи составляет 99.96%. Понятие молодёжи в данном случае покрывает население в возрасте от 15 до 24 лет включительно.

Источники:

1. <http://countrymeters.info/ru/AZERBAIJAN>
2. <https://ru.actualitix.com/country/aze/ru-azerbaijan-human-development-index.php>

Апанасенко О.Є., гр. СМ-16-2

Науковий керівник: ст. викл. Дон О.Д.

ДИНАМІКА ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Індекс людського розвитку складається з 3 основних складових: тривалість життя, освіченість та рівень життя, оцінений через ВНД на душу населення за паритетом купівельної спроможності в доларах США. Якщо подивитися на графік індексу людського

розвитку в Україні, то можна помітити позитивний розвиток впродовж 2004-2008 років, і спад у 2009 році. Це пов'язують з глобальною фінансовою кризою, яка вплинула не лише на індекс людського розвитку в Україні, а і на інші країни світу. А спад 2015 році обумовлюється з початком військових дій на території України, революцією окупацією АР Крим.

Рис. 1. ІЛР в Україні

За даними доповіді ПРООН про стан людського розвитку у 2016 році індекс людського розвитку в Україні становить 0,743[1]. Цей показник відноситься до високої категорії людського розвитку і ставить країну на 84-ю позицію з 188 країн і територій. Але це на 3 пункти нижче ніж у 2015 році. У документі наголошується, що рейтинг України відповідає рівню Вірменії і є показником вище середнього значення для країн з високим рівнем людського розвитку і нижче середнього для країн Європи та Центральної Азії.

Проблеми в людському розвитку в Україні пов'язані із рівнем життя, народжуваністю та здебільшого з економічним розвитком нашої країни. В Україні найбільш песимістичні результати стосуються рівня життя. Хоча протягом 1990-2015 років загальне значення ІРЛ України зросло на 5,2%, зараз валовий національний дохід (ВНД) нижчий, ніж на початку 1990-х років, коли було вперше проведено оцінку рівня людського розвитку.

Протягом 1990-2015 років очікувана тривалість життя при народженні зросла на 1,3 року, очікувана тривалість навчання – на 2,9 року, середня кількість років навчання – на 2,2 року, але ВНД на душу населення впав на 31,9%. На графіку нижче видно, що нема жодної сфери, у якій результати України погіршилися б настільки сильно, як за показником ВНД.

Figure 1: Trends in Ukraine's HDI component indices 1990-2015

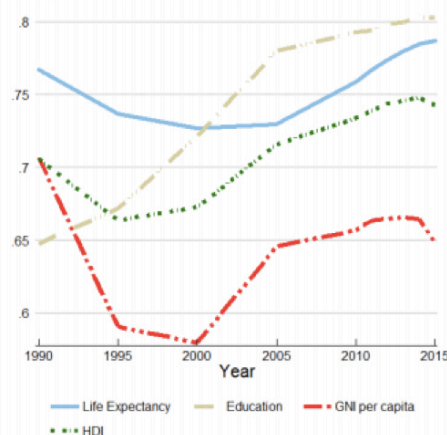

Рис. 2. Макроекономічні показники України

Таким чином, наша держава знаходиться на рівні показників латиноамериканських держав. Зважаючи на негативну динаміку рейтингу серед країн світу за досліджуваним індексом (2010 – 69 місце, 2015 – 81 місце) стає зрозумілим, що за умови погіршення якості освіти (доступності), збереження сучасного стану економіки та медицини – наша країна географічно знаходячись в Європі, надалі поступатиметься у світових рейтингах країнам з менш розвинених частин світу [2].

Нині Україна дуже відстає від більшості європейських країн по рівню багатьох показників економічного розвитку. Водночас слід визнати, що економічний розвиток сам по собі не вирішить усіх соціальних проблем України. Глобальний досвід, включно з українським, свідчить, що економічне зростання супроводжується зростаючими диспропорціями в регіональному розвитку та збільшенням нерівності в доходах, і обидві ці проблеми потрібно вирішувати за допомогою дієвих заходів державної політики.

Отже для підвищення рівня людського розвитку в Україні потрібно підвищити економічний розвиток країни. Україна потребує сприятливого інвестиційного клімату, чесної судової системи, реальної боротьби з корупцією та інших реформ, про які говорять міжнародні інвестори. Амбітні реформи, у центрі яких стоять інтереси людей, – єдиний спосіб досягнення прогресу у рівні людського розвитку України. Для підвищення людського розвитку українців потрібно провести реформи в медичній сфері, зробити лікування доступнішим для пересічних громадян нашої країни. Також треба провести реформи в екологічній сфері. Впровадити вторинну переробку сировини, утилізацію відходів від фабрик та заводів і т.д., що покращить екологію нашої держави. А також потрібно провести реформи в сфері освіти. Покращити якість освіти, оптимізувати закони, збільшити кількість місць навчання за рахунок державних коштів та полегшити умови навчання студентів, надати необхідні для цього кошти. Для загального поліпшення людського розвитку в Україні потрібно припинити військові дії на території нашої країни. Що є найголовнішим завданням на сьогоднішній час, адже людська безпека – це найголовніша цінність, яку повинна забезпечувати держава.

Список літератури:

1. Human Development Reports [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://hdr.undp.org>.
2. Індекс розвитку людського потенціалу 2016 (рейтинг України) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://infolight.org.ua/content/indeksrozvitku-lyudskogo-potencialu-2016-reyting-ukrayini>.

Булаткін Р.О., гр. СМ-16-3

Науковий керівник: к.держ.упр., доц., доцент Волкова Н.В.

ПРОБЛЕМИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНИ ТА СВІТІ

У даний проміжок часу Україна перебуває у дуже складній ситуації і у цьому стані головним питанням є – рівень життя та майбутнє народу. Актуальність полягає в постійному розвитку світу та складностях сталого розвитку у нашій країні. Сьогодні в період трансформаційних змін соціальної та економічної системи України та багатьох країн світу однією з найважливіших проблем суспільства є не лише збереження, а й примноження людського потенціалу країни.

Дослідженню сутності людського розвитку присвячені праці багатьох українських і зарубіжних науковців, зокрема Марченко І.В. Бікли О.В. Ревенко як А. Маршалл, С.Г. Струмлінін, Г. Беккер, та ін. Метою дослідження є аналіз процесів людського розвитку, які проходять у демографічному, економічному, культурному, політичному, екологічному та інших вимірах, та виявити слабкі, та сильні сторони України проглянути тенденції і надати поради для розвитку людей у нашому регіоні.

Позитивним є те, що Україна залишається серед країн з високим рівнем людського розвитку і поліпшила деякі показники, наприклад, тривалість часу навчання. Проте є і негативні аспекти: Україна втратила кілька позицій у рейтингу і тепер її місце – одне з найнижчих серед країн регіону та Європи. Так, індекс людського розвитку в Україні на 2016 рік становить 0,743. Вона посідає 84-те місце серед 188 країн і територій. У 2015 році Україна була на 81-му місці. Ця цифра нам точно відображає скрутний стан країни на якій проходять бойові дії (АТО), та яка важко працює над модернізацією своїх економічних, політичних і соціальних інститутів.

Україна та інші країни можуть зіткнутися з різким зростанням нерівності та соціальної ізоляції, якщо не вживатимуться заходи для захисту вразливих груп населення від безробіття, дискримінації та потрясінь. Відповідно до останньої всесвітньої Доповіді ПРООН про стан людського розвитку, ключовими факторами прогресу країн є боротьба з дискримінацією, безробіттям та нерівноправною участю в політичному житті. Основні сучасні дослідження розповідають що «за середніми показниками криється нерівність. Якщо проаналізувати, що насправді стоїть за цими цифрами, стає зрозуміло, що чимало людей залишаються на узбіччі

сучасних досягнень, як засвідчують показники індексу людського розвитку». Наше зобов'язання зробити так щоб сучасні досягнення надбали всі люди.

Недооцінка впливу людського розвитку на економічне зростання є ключовою, хоча й не єдиною причиною розриву в розвитку між Україною та іншими країнами. Перетворення України на державу з демократичною системою, громадянським суспільством і соціально-орієнтованою ринковою економікою вимагає, щоб влада на всіх рівнях (особливо на місцевому) визнала, що людський розвиток є як кінцевою, так і ключовою метою. Таким чином, видатки на освіту, охорону здоров'я та соціальний захист слід розглядати не просто як «витрачання» бюджетних коштів, а й як соціальні інвестиції (особливо у поєднанні з необхідними реформами), які могли б суттєво і тривало вплинути на розвиток України.

Сформульована концепція та аналіз сучасного рівня людського розвитку дозволяють визначити чотири пріоритетних напрямки людського розвитку для України: підвищення ролі кожної окремої людини в суспільстві, розширення її можливостей власноручно вирішувати свою долю, тобто приймати рішення і нести за них відповідальність; забезпечення соціальної справедливості по відношенню до кожної людини в розподілі доходів та оплаті праці залежно від її якості, інтенсивності та кількості, в доступі до освіти, послуг охорони здоров'я, роботи, соціальних благ; досягнення ефективної зайнятості, яка б на відміну від сучасного стану забезпечувала не тільки соціальний статус, а й добробут працюючих, стимулювала легальну ефективну діяльність, а не орієнтацію на тіньовий ринок праці; досягнення екологічної безпеки, оскільки рівень забруднення навколишнього середовища в Україні перевищує всі межі можливого, і в багатьох регіонах життя стало просто небезпечним.

Отже на основі проведеного дослідження людського розвитку в Україні у 2005-2016 рр. можна зробити наступні висновки. Як показують дослідження, перехідні процеси в переважній більшості країн супроводжуються погіршенням умов і рівня життя населення, практично всіх характеристик людського розвитку. Погіршуються майже всі показники демографічної динаміки, скорочується середня тривалість життя, рівень добробуту і освіти, росте безробіття тощо. Не вирізняється з загального ряду й Україна, так як індекс людського розвитку за 2015 рік є нижчим за середнє значення для країн із високим рівнем людського розвитку (0,747). Якщо наша країна оптимізує основні фактори як економіка, охорону здоров'я, екологію, освіту, та підвищить рівень значимості людини ми швидко перейдемо на новий рівень розвитку суспільства.

Список використаної літератури:

1. Сучасний стан та основні напрями підвищення рівня життя населення [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4189>.
2. Перспективи людського розвитку в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://old.niss.gov.ua/book/krysachenko/11-0-Ukr_Socium.pdf.
3. Індекс людського розвитку України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3271/Nahirniak_Shved_Indeks_liudskoho_rozvytku.pdf.
4. Індекс людського розвитку: Україна падає, що робити [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2017/04/13/623821/>.

Воскресенська М.Е., гр. СМ-16-1

Науковий керівник: ст. викл. Гапоненко О. І.

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Людський ресурс – це один з найважливіших ресурсів у світовій економіці. Країни, що забезпечують високу якість людських ресурсів забезпечують не тільки високі темпи розвитку, а й високий рівень життя населення. Всі розвинені країни інвестують величезні кошти в людські ресурси. Інвестиціями в них можуть бути наступними: освіта, накопичення професійного досвіду, охорона здоров'я, географічна мобільність та інші важливі чинники.

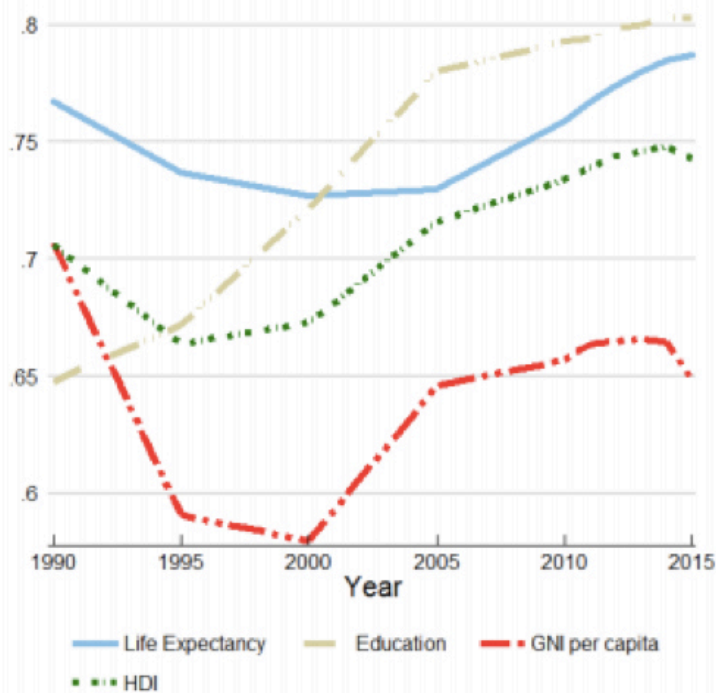
Актуальність дослідження визначається і тим, що вивчення людського розвитку в певній країні має велике значення для оцінки ринку праці й розробки відповідної демографічної політики з метою впливу на процеси відтворення населення та його зайнятості.

В останні роки в Україні спостерігається тенденція зростання індексу людського розвитку. «Протягом 1990-2015 років загальне значення ІРЛ України зросло на 5,2%, зараз валовий національний дохід (ВНД) нижчий, ніж на початку 1990-х років, коли було вперше

проведено оцінку рівня людського розвитку”. Програма розвитку ООН в Україні опублікувала дані про стан людського розвитку у 2016 році. Україна посіла 84-те місце серед 188 країн і територій.

Figure 1: Trends in Ukraine's HDI component indices 1990-2015

Рис. 1. Макроекономічна динаміка України

На рис 1. бачимо, що тривалість життя зросла на 1,3 роки, середні роки навчання збільшилися на 2,2 року та роки навчання збільшилися на 2,9 року. Але при цьому рівень ВВП на душу населення зменшився аж на 31,9%. Цей показник є найнижчим і в порівнянні України з іншими країнами регіону. В Україні зріс рівень безробіття. Про це свідчать дані Державної служби статистики на 1 січня 2018 року. За підсумками грудня 2017 року Держстат нарахував 354,4 тисячі офіційно безробітних українців. А це на 45 тисяч більше, аніж було зафіксовано в листопаді 2017 року. Існує велика різниця між рівнем доходів найбідніших та найбагатших, є показником прийняття урядом невірних рішень в управлінні економікою. Демографія країни знаходиться в катастрофічному стані.

Незважаючи на те, що індекс людського потенціалу за останнє двадцятиріччя виріс, ці зміни незначні. Потенціал людського розвитку в Україні використовується недостатньо, а розрив з іншими країнами продовжує зберігатися. Якщо і надалі уряд України буде нерационально використовувати людський потенціал, не сприяти поліпшенню якості підготовки фахівців в різних областях діяльності тощо, то індекс людського розвитку буде падати. Необхідно відзначити, що саме економічний розвиток і справедливий розподіл ресурсів може сприяти підвищенню місця країни у рейтингу людського розвитку. Для цього країна потребує реформ: чесна судова система, реальна боротьба з корупцією тощо.

Використані джерела:

1. Индекс человеческого развития. [Електронний ресурс]: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2017/04/13/623821/>.
2. Human Development for Everyone [Електронний ресурс]: http://hdr.undp.org/sites/all/themes/hdr_theme/country-notes/UKR.pdf.
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Гасан К.Р., гр. СМ-16-2

Науковий керівник: ст. викл. Дон О.Д.

ІНВЕСТИЦІЇ В ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЯК ЗАПОРУКА ПІДВИЩЕННЯ ІНДЕКСУ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ

На сучасному етапі розвитку науки все більше уваги приділяється дослідженню економіки, що ґрунтується на новітніх інформаційно-комунікаційних технологіях, системі безперервного навчання, визначає розвиток країни серед інших держав світу та її конкурентоспроможність.

Проте поряд з економічним зростанням, людський розвиток є одним з найважливіших індикаторів розвитку держави. Соціальні фактори мають визначальний вплив на економічне зростання, що спричинило низку нових досліджень у сфері людського розвитку.

Наукова актуальність і недостатня вивченість проблеми значної відсталості за рівнем людського розвитку країн, що розвиваються, від високорозвинених країн, а також необхідність вирішення проблеми незбалансованості показників людського розвитку в Україні обумовили вибір теми.

Людський розвиток досліджували М. Нагірняк, У. Швед, І.Безтелесна, Л. Ташпулатова та інші. Питання людського капіталу та інвестицій у нього у розглянуті у працях Г.Беккера, Д.Белла, В. Кравця, В. Приймака та С. Гинди, О. Гізело, В.Близнюка.

Метою дослідження є аналіз понять людський розвиток і людський капітал та їхній взаємовплив, а також визначення місця України на міжнародній шкалі людського розвитку. Для досягнення мети поставлено такі завдання: дослідити поняття «людський розвиток» та «людський капітал», встановити взаємовплив цих явищ одне на одного, визначити місце України серед інших країн за рівнем людського розвитку.

Концептуальний підхід до людського розвитку, розроблений групою експертів ПРООН і вперше викладений у всесвітній Доповіді про розвиток людини за 1990 рік був сформований на основі декількох теоретичних праць, зокрема «Теорія суспільного розвитку і концепція людського розвитку» Махбуба уль Хака. У її рамках було розроблено індекс людського розвитку (ІЛР) – інтегральний показник, що включає три основні складові: освіту, здоров'я і рівень доходу населення [1]. Звіти ООН про індекс людського розвитку у світі зазвичай запізнюються на два роки, оскільки вимагають міжнародного зіставлення після публікації даних національними статистичними службами. У зв'язку з цим ми пропонуємо порівняти показники індексу людського розвитку України з деякими іншими країнами за 2016 рік [2].

Таблиця 1

Показники індексу людського розвитку країн у 2016 р.

Країна	Значення ІЛР	Рейтинг за ІЛР	Очікувана тривалість життя	Очікувана кількість років навчання	ВНД на душу населення
Польща	0,855	36	77,6	16,4	24,117
Росія	0,804	49	70,3	15,0	23,286
Білорусь	0,796	52	71,5	15,7	15,629
Грузія	0,769	70	75,0	13,9	8,856
Туреччина	0,767	71	75,5	14,6	18,705
Україна	0,743	84	71,1	15,3	7,361
Вірменія	0,743	84	74,9	12,7	8,189
Молдова	0,699	107	71,7	11,8	5,026
Європа, Центральна Азія	0,756	-	72,6	13,9	12,862

Серед факторів індексу людського розвитку України «витає» рівень освіти, що завжди позитивно впливав на імідж країни. Проте економічні показники, які визначають рівень життя населення негативно позначаються на індексі розвитку людського потенціалу, відкидаючи нашу державу в рейтингу.

Країни, що є одними з перших у світових рейтингах з ІЛР, вважають експерти, досягли цього завдяки стабільному інвестуванню в людський капітал.

Людський капітал можна визначити як сформований або розвинений у результаті інвестицій і накопичений людьми певний запас здоров'я, знань, навичок, здібностей, мотивацій та інших продуктивних якостей, що цілеспрямовано використовується в тій чи іншій сфері економічної діяльності, сприяє зростанню продуктивності праці й завдяки цьому впливає на зростання доходів його власника.

Поняття людського капіталу означає усвідомлення вирішальної ролі людини в економічній системі, особливо в умовах науково-технічного прогресу, коли професійні навички, рівень освіти, здатність освоювати нові досягнення визначають успішність підприємства [3].

Здійснення інвестицій – дуже важливий процес у відтворенні людського капіталу, що створює основу для його виробництва в системі освіти, охорони здоров'я, підвищення кваліфікації, економічної мотивації та продуктивності праці. Остання, у свою чергу, сприяє зростанню доходів населення, що стає стимулом надалі інвестувати у здоров'я та освіту, і таким чином збільшується національний дохід.

До основних факторів деградації людського капіталу, що безпосередньо впливає на стан здоров'я населення в Україні, відносять: погіршення здоров'я населення, саморуйнівну поведінку (алкоголізм, куріння, наркоманія), скорочення споживання медичних послуг внаслідок зростання кількості платних послуг та зниження якості безкоштовного медичного обслуговування, погіршення соціальних умов життя.

На думку експертів ПРООН, Україні основні зусилля слід зосередити на наступних напрямках: скорочення відносної бідності; усунення причин серйозного зниження очікуваної тривалості життя чоловіків; уповільнення темпів поширення ВІЛ-інфекції/СНІДу й туберкульозу; забезпечення якісної освіти впродовж життя (і моніторинг її головних показників); покращення гендерної рівності, особливо у питанні недостатнього представництва жінок у політиці; поліпшення стандартів охорони довкілля [4].

Це все видається можливим тільки після подолання низки проблем: корупції, політичної заангажованості економіки та багато інших. Отже, поняття «людський розвиток» та «людський капітал» є важливими в сучасній економічній науці. Вони взаємопов'язані, а їх показники ілюструють рівень життя і розвитку населення кожної країни та впливають на її позицію на міжнародній арені. Сьогодні Україна знаходиться на щаблі нижче середнього за індексом людського розвитку. Для підвищення цього показника необхідно інвестувати в людський капітал, що є можливим за умови подолання корупції та стабілізації економіки країни.

Список використаних джерел

1. Нагірняк М.І., Швед У.І. Індекс людського розвитку. [Текст] / М.І. Нагірняк, У. І. Швед // Магістеріум. Економічні студії. – 2014. – Випуск 56. – с.77-81.

2. Human Development Reports. United Nations Development Programme. 2016 – [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://hdr.undp.org/en/content/2016-human-development-report-media-package>.

3. Гізело О.І. Інвестиції в людський капітал як умова соціального розвитку України. [Текст] / О.І. Гізело // Економіка праці та проблеми зайнятості. Ринок праці та зайнятість населення. – 2015. – №1. – с.11-14.

4. Приймак В.І., Гинда С.М. Актуальні проблеми та перспективи розвитку людського капіталу в Україні. [Текст] / В.І. Приймак, С.М. Гинда // Економіка і організація управління. – 2014. – №3(19) – 4 (20). – с. 200-204.

Гвоздева А.Є., гр. ВТ-17М-1з

Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Сардак С.Е.

ПРОБЛЕМАТИКА ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день сучасна людина прагне до продуктивності, корисності, удосконалення. Концепція розвитку людського потенціалу вельми актуальна і є головне ціллю для провідних держав. Країни, що розвиваються, розуміють важливість розвитку людських можливостей, розкриття потенціалу. Так як, високий рівень людського розвитку – це відмінна освіта, розвинена інфраструктура, культурне суспільство, прогресуюча економіка. В Україні, нажаль, щось заважає перейти на новий рівень людського розвитку. Це і розкриває актуальність цієї теми.

Ця тема вивчається багатьма вченими: Р. Беккер, О. Грішнова, Е. Лібанова, Л. Лісогор та інші. Проблематика, пов'язана з визначенням рівня суспільного розвитку і якості життя, в даний час є об'єктом досліджень і міжнародних організацій, науково-дослідних інститутів. Метою дослідження є визначення проблематики розвитку людей в Україні.

Розвиток людини тісно пов'язане з розвитком рівня життя в країні. Фахівці ООН впевнені, що три основи розвитку людського потенціалу полягають у тому, щоб жити

довгим, здоровим і творчим життям, володіти знаннями та мати доступ до ресурсів, необхідних для забезпечення гідного рівня життя. Багато інші аспекти також мають важливе значення, особливо в плані сприяння створенню належних умов для розвитку людини. Як тільки основи людського розвитку будуть досягнуті, вони відкриють можливості для прогресу в інших аспектах життя.

У більшості міжнародних рейтингів, наприклад Human Development Reports наша країна з вагомою різницею програє високорозвиненим європейським країнам, показуючи, несприятливі тенденції практично в усіх сферах суспільного розвитку і високий рівень вразливості до впливу внутрішніх і зовнішніх факторів.

У рейтинговій таблиці Human Development Reports за 2016 рік ми бачимо, Україна посіла 84 місце серед 188 країн. Найбільш близькими сусідами України виявилися Йорданія і Вірменія. Сумно, що Україна втрачає позицію, адже в 2014 році Україна займала 83 місце, а в 2013 аж 78. У рейтингу індексів процвітання (THE LEGATUM PROSPERITY INDEX) 2017 року, Україна посіла невтішне 112 місце з 149 країн. Наша країна має високий рівень криміналістики річна кількість виявлених злочинів у країні становить 500-560 тис., смертності (14,4 померлих на 1000 осіб), низький рівень рівності, Високий рівень безробіття (станом на 1 січня 2018 року в Держстаті були зареєстровані 354,4 тис. безробітних).

Ще одним прикрим фактом є те, що населення України стрімко зменшується. В 2013 році в країні нараховувалось 45553000 людини, а в 2017 населення зменшилося до 42584500. За даними ООН, українців щогодини стає на 80 осіб менше. У минулому році 2017 більше мільйона українців залишили країну. Так ми бачимо, залежність між низьким людським розвитком і населенням України дуже пов'язано між собою. Люди будуть залишати країну в гонитві за перспективами. Робітники – в пошуку гідної зарплати, студенти – за якісною освітою, вчені – для реалізації свого таланту.

На сьогоднішній день проблема низького людського розвитку сильно позначається на добробуті всієї країни, рівень життя стрімко падає, країна втрачає кваліфіковані людські ресурси, а разом з цим, конкурентоспроможність. Нашій державі належить вирішальна роль у забезпеченні умов для розширеного людського розвитку, політика якого повинна бути спрямована на реалізацію пакету екстрених реформ. Реформи мають бути спрямовані на поліпшення життєвих умов; реформування соціальної інфраструктури, сфери соціального захисту населення і системи доходів, створення сприятливого клімату для розвитку суб'єктів економічної діяльності і формування стабільного та конкурентоспроможного ринку праці України, пристосованого до сучасної реальності.

Список використаної літератури

1. Population as of January 1, 2018.[Електронний ресурс] Average annual populations in 2017.
2. United Nations Development Programme. Human Development Report [електронний ресурс] New York: Palgrave Macmillan, 2014. – P. 160–163.

Дорошкова Т. С., гр. СМ-16-1

Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Скрипник Н.Є.

ІНДЕКС ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Довгий час основним показником розвитку країн було саме економічне зростання. Тому всі зусилля були покладені, щоб збільшити валовий національний дохід. Але найбільшим багатством будь-якої країни є люди. Результатом цього переосмислення стало поняття «людський розвиток», розроблене в 1990 році експертами ООН.

Дослідженню ролі людини в економіці присвятили свої праці багато іноземних і українських вчених Птіті, А. Сміта, Д. Рікардо і Маршалл, Дж. М. Кейнс, В. Герасименко, А.А. Гришнова, Е.М. Лібанова, Л.С. Лісогор та ін.

Індекс людського розвитку – це показник, на основі якого дається узагальнена оцінка людського прогресу. Він визначається такими критеріями як ВВП на душу населення, рівень освіченості й середня тривалість життя. Показник освіченості в сучасному світі визначають як грамотність населення з урахуванням середньої кількості років навчання, а показник ВВП на душу населення – з урахуванням середнього світового значення його на душу населення.

У 2016 році серед 188 країн світу дуже високий рівень людського розвитку притаманний таким країнам, як Норвегія, Австралія, Швейцарія, Данія, Нідерланди, Німеччина, Ірландія, США, Канада, Нова Зеландія. У той же час 44 країни мають низький

рівень людського життя включаючи Бурунді, Чад, Центрально-Африканська Республіка, Еритрея та Нігер. Україна протягом аналізованого періоду знаходиться в групі країн з середній розвиток людини.

Відповідно до останньої всесвітньої Доповіді ПРООН про стан людського розвитку, Україна займає все нижче і нижче місце за індексом людського розвитку і тепер її місце – одне з найнижчих серед країн регіону та Європи. На момент останньої Доповіді (2017р.) індекс людського розвитку України становить 0,743. Це 84-е місце серед 188 країн і територій на 2016 рік. В минулих роках Україна була дещо вище: у 2015 році Україна була на 81-му місці, у 2014 – 83 місці, а у 2013 – 78 місці.

Рис. 1. Індекс людського розвитку України [3]

За наведеними даними ми спостерігаємо нестабільну динаміку скорочення індексу людського розвитку і можна припустити, що даний показник почав зменшуватися в 2014 році через збройний конфлікт в Україні.

Треба зазначити, що з 1990 року показники індексу людського розвитку підвищилися на 5,2 %, на 2016 рік валовий національний дохід (ВНД) нижчий (92,3 млрд доларів), ніж на початку 1990-х років, коли було вперше проведено оцінку рівня людського розвитку (92,5 млрд доларів).

Протягом 1990-2016 років очікувана тривалість життя при народженні зросла на 1,3 року, очікувана тривалість навчання – на 2,9 року, середня кількість років навчання – на 2,2 року, але ВНД на душу населення впав на 31,9%.

Показник внутрішнього валового продукту є найнижчим в порівнянні з іншими країнами регіону. Якщо в інших сферах показники України приблизно однакові з рейтингами інших країн подібного розміру та рівня розвитку або навіть кращі за них, то за показником ВНД Україна найбільше відстає від інших країн (Польща – 24,117; Вірменія – 8,189; Туреччина – 18,705; Україна – 7,36).

За період 2000-2008 рр. ВВП на душу населення збільшився майже в 2,5 рази, але потім у 2009 та 2014 роках це зменшилось на 15% та 10% відповідно. А в 2015-2016 роках рівень ВВП скоротився на 23,5% у порівнянні з 2014 роком. Експерти прогнозують, що ця тенденція продовжиться і в наступні роки.

Тобто, поки країни регіону з подібними показниками та проблемами, які має Україна, поступово рухаються вперед та підвищують свій ВВП, то в Україні поки що немає дієвих заходів, а отже, розрив з іншими країнами зберігається.

Задля вдосконалення індексу та підвищення його ефективності як індикатора соціальної ситуації в країні необхідно впровадити доцільні та ефективні зміни, наприклад, чесна судова система та сприятливий інвестиційний клімат.

Україна затвердила та запроваджує комплексний пакет важливих реформ, таких як реформи у сфері охорони здоров'я, освіти, соціального забезпечення, земельна реформа та децентралізація, реформи у сфері державного управління, боротьба проти корупції, реформи правоохоронних органів, а також багато інших змін, про які говорять міжнародні донори та які визначені в угоді про асоціацію з ЄС.

Визнаючи важливість усіх інших складових Індексу людського розвитку, слід підкреслити, що саме економічний розвиток і справедливий розподіл ресурсів може найбільше сприяти підвищенню місця країни у рейтингу людського розвитку.

Амбітні реформи, у центрі яких стоять інтереси людей – єдиний спосіб досягнення прогресу у рівні людського розвитку України.

Отже, в Україні спостерігається негативна тенденція зниження показників людського розвитку. Нинішній стан людського розвитку в Україні характеризується низьким рівнем життя, несприятливою демографічною ситуацією, поганим станом здоров'я населення, несприятливим соціально-психологічним кліматом. Глибокі та системні реформи приведуть до підвищення рівня людського розвитку в Україні. Програми повинні бути розроблені для всіх категорій населення та охоплювати тих, хто раніше залишався поза увагою. Кінцевим результатом цих реформ повинен стати прогрес у сфері людського розвитку для кожного без винятку громадянина України.

Джерела

1. Людський розвиток регіонів України: методика оцінки і сучасний стан / Е.М. Лібанова, Н.С. Власенко, О.С. Власюк та ін. – К.: 2002. – 110 с.

2. Olvinskaya J. O. Dynamics of indicators of human development in Ukraine / J. O. Olvinskaya // Economics, management, law: realities and perspectives: Collection of scientific articles. – Les Editions L'Originale, Paris, France. 2016. – P. 265-269.

3. Human Development Reports [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://hdr.undp.org/>.

Звягінцев В.С., гр. ВВ-14-1

Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Тараненко В.Є.

НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ПІДґРУНТЯ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ

Наука – це сфера людської діяльності, спрямована на вироблення нових знань про природу, суспільство і мислення. Як специфічна сфера людської діяльності вона є результатом суспільного розподілу праці, відокремлення розумової праці від фізичної, перетворення пізнавальної діяльності в особливу галузь занять певної групи людей. Необхідність наукового підходу до всіх видів людської діяльності змушує науку розвиватися швидшими темпами, ніж будь-яку іншу галузь діяльності. Поняття "наука" включає в себе як діяльність, спрямовану на здобуття нового знання, так і результат цієї діяльності – суму здобутих наукових знань, що є основою наукового розуміння світу. Науку ще розуміють як одну з форм людської свідомості. Термін "наука" застосовується для назви окремих галузей наукового знання.

Закономірності функціонування та розвитку науки, структури і динаміки наукового знання та наукової діяльності, взаємодію науки з іншими соціальними інститутами і сферами матеріального й духовного життя суспільства вивчає спеціальна дисципліна – наукознавство. Звичайно наукова діяльність є розвитком для людини у будь якій науковій сфері, тому що людина робить багато спроб для пізнання та поглиблення в діяльність і таким чином вдосконалює свої знання та робить діапазон свого розвитку набагато ширшим та якіснішим.

Одним з основних завдань наукознавства є розробка класифікації наук, яка визначає місце кожної науки в загальній системі наукових знань, зв'язок усіх наук. Найпоширенішим є розподіл усіх наук на науки про природу, суспільство і мислення. Наука виникла в момент усвідомлення незнання, що в свою чергу викликало об'єктивну необхідність здобуття знання. Знання – перевірений практикою результат пізнання дійсності, адекватне її відбиття у свідомості людини. Це – ідеальне відтворення умовною формою узагальнених уявлень про закономірні зв'язки об'єктивної реальності.

Основною прогресивною силою наукової діяльності є практика. Без практики жодна наука не змогла б досягти певних цілей, або зробити вагомі кроки у світі, тому у кожній науковій галузі проводять багато експериментів та практичних дослідів, для вдосконалення та пізнання різної вагової інформації щодо розвитку науки. Виділяють дві сфери людського інтересу-матеріальна (прагнення до комфорту) і духовна (прагнення задовольнити цікавість.)

Матеріальна сфера - це пошук чогось нового, такого що світ ще не бачив та не міг про це подумати, для того щоб запатентувати свій винахід або своє досягнення задля власного інтересу та у майбутнім зробити на цьому власне визнання або економічну вигоду. Таким чином людина не бачить інтересу в своєму вкладі у науку та світовий науковий прогрес.

Духовна - це здебільшого відноситься до людей які віддані науці, займаються нею усе життя, та переслідують суто наукові інтереси. Для цієї сфери важливо проводити багато експериментів та дослідів для вдосконалення кінцевого продукту, який можна буде представити світовій науковій спільноті та отримати наукове визнання.

Наука дала Світу дуже великий прогрес, але вона має як позитивні так і негативні наслідки для людства. Позитивними наслідками наукового прогресу вважають те, що у сучасному світі майже усюди працюючу людину може замінити механізований пристрій і людина більше не повинна робити 24 години на добу за дня досягнення результату, а ту саму роботу машина може зробити у три рази швидше. Також можна роздивлятися світовий прорив Інтернету, завдяки якому тепер ми можемо наживо дивитися те, що коїться в іншій країні у он-лайн режимі, або спілкуватися з рідними у іншій точці земної кулі. Наука принесла людству великий прогрес, разом з яким у багатьох з'явилися нові мрії та можливості.

Негативними наслідками науки у наш час є те, що ніхто на 100% не може бути впевнений у тому, що прогрес який відбувається у наш час цілком безпечний. У світовій науці та технологічному прогресі є багато випадків, які приводили до загибелі звичайних людей, наприклад: неякісний смартфон, яких вибухав у руках людини, літак яких розбився через невільно зібрані крилові двигуни, авто в якому не спрацювали подушки безпеки, ліки які повинні вилікувати людину від смертельного захворювання, а вони навпаки роблять проблему ще гірше, через заводський брак. Це все лише мала частина усього, що може насторожувати людей відносно наукового прогресу. Отже, наукова діяльність у розвитку людини відіграє дуже велику роль, та насамперед вона дає йому змогу знайти відповіді на найважливіші питання сучасного людства, та дати можливість знайти себе у цьому великому та різноманітному світі.

Список використаної літератури

1. О. І. Ступницький. Науково-технічний прогрес // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т./Редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. – К.:Знання України, 2004 – Т.2 – 812с.
2. <https://uk.wikipedia.org/nayka>.
3. http://pidruchniki.com/82226/ekonomika/naukovo-tehnichniy_progres_postup_zagalni_prioritetni_napryami
4. <http://library.if.ua/books/11.html>.

Калугіна Ю.С., гр. ВУ-14-1

Науковий керівник: д.е.н., доц., зав. каф. Стебляк І.О.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В СИСТЕМУ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ: СУТЬ ТА НЕОБХІДНІСТЬ

Стрімке впровадження новітніх технологій та нових форм в організацію виробництва, скорочення і навіть зникнення окремих підприємств, виникнення нових сфер зайнятості, електронне спілкування та Інтернет змінюють традиційні способи ведення бізнесу та взаємодії людей у процесі трудової діяльності. Саме тому від сучасної служби управління персоналом вимагають не тільки обліку кадрів, контролю за дотриманням трудового законодавства і документообігом, а формування працездатної та ефективної команди. Досягнення даної мети неможливе без впровадження інновацій у процесах управління персоналом.

Головною метою інноваційної системи управління персоналом є забезпечення фірмою працівників, що постійно генерують інновації у всіх аспектах своєї діяльності, ефективними умовами їх впровадження інновацій. Інноваційне управління персоналом ґрунтується на необхідності тісного взаємозв'язку стратегії розвитку фірми із плануванням персоналу, оцінкою ступеню впливу витрат на роботу з кадрами на економічні показники виробництва, формуванні необхідної кількості компетенцій, професійних навичок для ефективної роботи на ринку [1].

Одним з ключових моментів інноваційної політики управління персоналом є активізації креативної діяльності персоналу. Практика реалізації творчого потенціалу працівників компаній, як правило, включає такі складові створення сприятливих умов для розвитку творчих здібностей персоналу завдяки різним формам навчання та розширенню меж експериментального виробництва, формування самостійних творчих груп, які займаються

продукуванням ідей, розробкою інновацій, активне залучення творчих працівників до співпраці з керівництвом компанії заради обрання перспектив розвитку, усунення жорсткої регламентації при виконанні функціональних обов'язків персоналом компанії, запровадження довільних форм організації трудового процесу, поступове просування креативних працівників по службових щаблях управління, високий рівень матеріального заохочення працівників, які завдяки творчим пропозиціям значно покращили результати господарської діяльності, підвищення морального престижу та рейтингу творчих особистостей [2].

Світові провідні компанії приймають різноманітні активні інноваційні методи для посилення творчої діяльності персоналу, зокрема вітчизняні підприємства можуть керуватися такими ключовими орієнтирами виявлення потенційних здібностей кожного працівника, його схильності до творчої праці, визначення обраних людиною пріоритетів, її прагнень до матеріального добробуту, інтелектуального розвитку, кар'єрного зростання, посилення мотивації працівників з метою всебічної реалізації їх творчих здібностей, визначення ступеня творчої активності кожного працівника, спостереження за безперервною нарощування творчого потенціалу персоналу підприємства та своєчасною зміною форм його використання, оптимізація організаційних структур, поліпшення умов функціонування підприємства заради підвищення гнучкості виробничих процесів на основі втілення у життя інноваційних ідей, адекватне оцінювання економічної та соціальної ефективності від реалізації творчих рішень, формування кадрового резерву з-поміж креативних фахівців, подолання опору консервативно налаштованих працівників [3].

Крім того, вітчизняні підприємства мають постійно підтримувати «дух творчості» у колективі, допомагати у вільному прояві творчої ініціативи працівників, пропагувати гласність творчих надбань членів колективу, науково обґрунтувати творчі рішення та визнавати їх пріоритетність у порівнянні з традиційними рішеннями, надавати належні повноваження фахівцям, що займаються втіленням творчих ідей на практиці, проводити обґрунтовану оцінку результатів впровадження новаторських пропозицій, забезпечувати справедливу винагороду за творчу діяльність [4]. Ефективність упровадження управлінських інновацій визначається не лише характеристиками нововведення, а й раціональністю процесу реалізації нових ідей на підприємстві. З'ясування важливості та необхідності впровадження інновацій в процес управління персоналом на підприємстві є запорукою його вдалого розвитку.

Список використаної літератури:

1. Коломицева О. Інструменти управління персоналом інноваційного підприємства / О. Коломицева, Н. Андрушкевич // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. – 2015. – Вип. 40(4). – С. 134-140. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpchdtu_2015_40%284%29_22.

2. Розметова О. Г. Інноваційні методи управління персоналом як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємств індустрії гостинності / О. Г. Розметова. // Ефективна економіка. – 2013. – № 3. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_3_60.

3. Марчук Л. П. Механізм управління творчою активністю персоналу підприємства як засіб інноваційної трансформації виробництва / Л. П. Марчук // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 1. – С. 359-367. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2014_1_44.

4. Пучкова С. І. Інновації у практиці управління персоналом на сучасних підприємствах / С. І. Пучкова // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. пр. / ред. М. І. Зверяков; Одеський держ. екон. ун-т. – Одеса, 2008. – Вип. 34. – С. 140-147.

Кириченко Е.О., гр. ВВ-15-1

Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Гришкін В.О.

ПОКАЗНИКИ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ У РЕГІОНАЛЬНОМУ ВІМІРІ

Регіональні дослідження останнім часом набули особливої актуальності у зв'язку з поглибленням диспропорцій та протиріч між окремими регіонами країни. Серйозні зовнішні виклики, соціальні наслідки значної диференціації економічного розвитку та недосконала регіональна політика створюють соціально-політичні конфлікти і формують загрози для безпеки та цілісності держави. Недостатня ефективність політики часто пов'язана з відсутністю надійної інформації та аналітичних інструментів, необхідних для прийняття рішень.

Як інструмент оцінювання соціально-економічного розвитку на регіональному рівні може бути використаний індекс людського розвитку. Вимірювання людського розвитку бере свій початок з 90-х років ХХ ст., коли експертами ООН у доповіді “Концепція та вимір людського розвитку” була сформульована концепція людського розвитку в її сучасному розумінні. У формулюванні концепції сконцентровано ідеї про те, що розвиток – це процес, у центрі якого перебуває людина. У цій доповіді було введено у публічний обіг Індекс розвитку людського потенціалу (або людського розвитку), основними складовими якого були визначені здоров’я, матеріальний добробут та освіта. Відтоді міжнародний індекс публікується щороку в доповідях про розвиток людського потенціалу. Основне призначення Індeksu – порівняння між країнами за узагальнюючою характеристикою розвитку. За даними 2013 р. (звіт 2014 р.), Україна посідає у світовому рейтингу 83-тю позицію і належить до країн з високим Індексом людського розвитку.

В Україні значний внесок у розробку і вдосконалення національної методології вимірювання людського розвитку на регіональному рівні зробили О. Власюк, С. Пирожков, Е. Лібанова, О. Грішнова, О. Новікова, У. Садова, О. Гладун, І. Гнибіденко.

У 2000 р. фахівці НАН України створили національну методіку оцінки людського розвитку [1]. Вона базувалася на використанні 96 показників, які відображали дев’ять аспектів людського розвитку: умови проживання, соціальне середовище, стан ринку праці, фінансування соціальної сфери, демографічний розвиток, стан охорони здоров’я, освіту, матеріальний добробут, екологічний стан. З 2001 р. Державна служба статистики України розпочала щорічний моніторинг Регіонального індексу людського розвитку.

Національна методіка оцінки регіонального людського розвитку призначена для моніторингу стану людського розвитку в регіонах України. Вона дозволяє відстежувати зміни рейтингів регіонів як за інтегральним індексом, так і за його окремими аспектами (частковими індексами); визначати чинники, які зумовили ці зміни, здійснюючи аналіз первинних показників та їх впливу на інтегральні значення. Перевагою національної методіки є можливість використати більший спектр показників – характеристик людського розвитку, адаптувати методіку до потреб конкретної країни, використовувати її як інструмент для формування та оцінювання державної політики, а також визначення її пріоритетів.

Найкращі показники людського розвитку за національною методікою оцінки демонструють освіта населення та стан його відтворення, що є позитивною рисою людського розвитку в Україні, оскільки саме ці аспекти багато в чому зумовлюють якісні характеристики населення та визначають людський потенціал. Гідна праця після падіння у 2009 р. залишається на низькому рівні, і жодний регіон України не забезпечує помітного прогресу. Більшість показників комфортного життя також перебувають на стабільно невисокому рівні.

Стан соціального середовища є найгіршим серед усіх аспектів людського розвитку: за жодним з його параметрів не відбулося відчутного прогресу. У ряді регіонів значно зросла кількість дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування: у Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській, Тернопільській, Кіровоградській, Житомирській і Чернігівській областях за досліджуваний період цей показник збільшився в 1,5–2 рази. У Кіровоградській та Закарпатській областях значно зросла злочинність (приблизно в 1,5 рази). В Івано-Франківській області на 40% зросла кількість померлих від навмисного самоушкодження, а у Закарпатській області на стільки ж зросла підліткова народжуваність. Така ситуація викликає тривогу, адже стан соціального оточення акумулює економічні, демографічні, соціальні проблеми у суспільстві, наслідками яких є соціально-психологічний дискомфорт, високий рівень злочинності й агресії, схильність до суїцидів, поширення соціальних хвороб і соціального сирітства.

За аспектом добробуту за досліджуваний період досягнуто найбільшого прогресу – у 18 регіонах України значення відповідного індексу зросло на 30% та більше. У цілому по країні зросли майже всі показники: збільшилася частка домогосподарств, які заощаджували кошти або купували нерухомість: у семи регіонах (АР Крим, Закарпатській, Запорізькій, Луганській, Харківській, Чернівецькій та Чернігівській областях) – більш як у 3 рази. Дво- і трикратне зростання відбулося ще в трьох регіонах. У середньому в 1,5 рази підвищилася купівельна спроможність середньодушового доходу (від 1,4 до 2 разів, залежно від регіону). Істотно виріс показник наявності в домогосподарствах базового набору товарів тривалого користування (холодильник, телевізор, пральна машина) – за регіонами України він збільшився в середньому на 40%. Динаміка показників добробуту після невеликого

кризового падіння знову набула тенденції до зростання і в цілому забезпечила їх найбільший прогрес серед решти показників. Проте варто відзначити істотне уповільнення, починаючи з 2012 р., темпів зростання доходів населення та фактичного кінцевого споживання домогосподарств. Слід очікувати, що ця тенденція у поєднанні з гостро негативними наслідками суспільно-політичних і воєнних дій 2014 р. значно посилиться і позначиться не тільки на аспекті добробуту, але й на решті показників людського розвитку.

Отже, визначальною ознакою людського розвитку більшості регіонів України за досліджуваний період можна назвати зростання добробуту на фоні занепаду сфери зайнятості населення. Найсерйознішою проблемою десятиріччя виявилася відсутність прогресу в забезпеченні гідної праці. У цьому зв'язку як першочергову рекомендацію пропонуємо негайну розробку та впровадження ефективної програми зайнятості населення, спрямованої на стимулювання економічної активності (у тому числі шляхом сприяння підприємницькій діяльності), підвищення стандартів оплати праці, неухильне забезпечення прав працюючого населення. Розв'язання цих проблем стане передумовою для пом'якшення існуючих загроз для людського розвитку та засобом досягнення кращих результатів. Адже саме зайнятість забезпечує отримання доходів від власної праці – активних доходів (на відміну від пасивних – дивідендів, ренти, орендної плати), сприяє активізації економічної поведінки кожної людини, а отже, і суспільства в цілому, запобігає поширенню в суспільстві утриманських настанов, формує відповідальність, покращує стан соціального оточення.

При цьому мають бути враховані можливості, ресурси та реальний стан регіональних ринків праці. Подальше поглиблення досліджень у даному напрямі вимагає вивчення особливостей та закономірностей не тільки на регіональному, але й на територіальному та локальному (населені пункти, райони, громади тощо) рівнях. Стан людського розвитку повинен оцінюватися паралельно з оцінками економічного потенціалу регіону або території, соціально-психологічного клімату та настанов населення, а також його залежності від якості роботи органів місцевого управління.

Ще одним висновком проведеного дослідження стало виявлення дисбалансу між внеском регіонів у консолідований бюджет та отриманим фінансовим ресурсом. Очевидно, що існуючі механізми міжбюджетних відносин та перерозподілу фінансових ресурсів вичерпали себе. Продовження їх використання тільки посилює соціальну несправедливість, гальмує економічний розвиток, формує утриманські настанови на всіх рівнях суспільства, включаючи окремих індивідуумів, домогосподарства, суб'єктів підприємницької діяльності, органи місцевого самоврядування, центральні органи влади.

За такої ситуації особливого значення набувають питання дотримання балансу між рівністю та справедливістю у регіональній політиці; створення таких її інструментів, які б стимулювали розвиток та ефективно використання потенціалу регіонів, забезпечували гідні стандарти якості життя кожній людині, незалежно від місця проживання.

Список використаної літератури:

1. Лібанова Е.М., Власенко Н.С., Власюк О.С. та ін. Людський розвиток регіонів України: методика оцінки та сучасний стан / Рада з вивчення продуктивних сил України НАН України; ПРООН. – К. : СПД Савчина, 2015. – 123 с.
2. Макарова О.В., Саріогло В.Г., Терещенко Г.І. та ін. Якість інформаційного забезпечення соціальної політики : моногр. ; [за ред. Е.М. Лібанової]. – К. : Дух і Літера, 2014. – 248 с.

Кузнецова Ю.В., гр. ВМ-17м-1

Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Саричев В.І.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Нова економіка докорінно змінює становище людини в суспільстві, забезпечує підвищення освітнього, професійного та культурного рівнів, всебічний розвиток людини. Люди стають епіцентром прогресу, тому що людський розвиток є не лише ключовою метою, а й найбільшою важливою детермінантою і чинником соціального й економічного розвитку.

Людський розвиток можна визначити як надання людям можливості повністю розвивати свій потенціал, жити продуктивно і творчо в гармонії з їхніми потребами та інтересами [1, с.17]. Одним з ключових показників, який заохочує та посилює людський розвиток, є індекс людського розвитку.

Як зазначає Грішнова О.А. в сучасній економіці мають бути закладені основи зростання ролі людини в суспільному житті та ролі людського капіталу в економічному розвитку. Це можливо досягти шляхом визнання на всіх рівнях управління. Передусім на мезоекономічному рівні, на якому відбувається прогресивний розвиток самої людини як кінцева і головна мета розширеного відтворення, як творчого, найефективнішого і дедалі зростаючого ресурсу економіки. Теорію людського розвитку може бути покладено в основу нової концептуальної моделі розвитку регіону, адекватної економіці перехідного періоду і соціально-ринковій економіці. Умови формування людського розвитку пов'язані переважно з соціально-економічним розвитком регіону. Разом із тим, накопичення та розвиток сукупного людського капіталу регіону та зростання віддачі від нього визначає розвиток самого регіону, можливості його економічного зростання і досягнення добробуту населення [4, с. 56-57].

Розвиток людини представляє собою процес розширення свободи людей жити довгим, здоровим і творчим життям, на здійснення інших цілей, які, на їхню думку, мають цінність; активно брати участь у забезпеченні справедливості та стійкості розвитку на нашій спільній планеті.

У світлі цього визначення розвиток людини має три компоненти:

1. добробут: розширення реальних свобод людини таким чином, щоб вони могли процвітати;
2. розширення прав і можливостей та агентність: можливість людини і груп діяти і отримувати цінні результати;
3. справедливість :підвищення соціальної справедливості, забезпечення стійкості результатів у часі, поваги до прав людини та інших цілей суспільства [2, с. 22].

Україна поки що не може похвалитися близькими до європейських досягненнями у сфері людського розвитку. Україну було вперше включено в розрахунки ІЛР у Доповіді за 1993 рік. Тоді, за розрахунками за 1990 рік, вона посідала пристойне 45-те місце, а абсолютне значення зведеного індексу дорівнювало 0,809. Десятирічна криза зумовила різке зниження показників середньодушового ВВП й істотне скорочення тривалості життя. А найгірші рейтингові показники припали на 1995 рік (Доповідь 1998 року) – 102-ге місце [3]. Якщо взяти в ретроспективі, то у 1995 Україна мала показник 0,756, у 2000 – 0,761, у 2005 – 0,788 [4, с.235].

Тривалість життя в Україні ледь дотягує навіть до середньосвітової величини – 67,1 року [3]. В Україні 44,7% населення живуть за 4 дол. на день [4, с. 242]. ВВП на душу населення за ПКС на третину нижчий від середньосвітового: в Україні – 6848 дол., середній по світу (включно з Африкою) – 8229 дол. [3]. Це значне відставання від розвинених країн світу. В Україні не створена висококоординована та всеохоплююча система для розвитку людини. Для цього потрібно підвищити рівень професійної освіти та підготовки, покращити систему охорони здоров'я, знизити рівень абсолютної бідності. В країні відбуваються зміни, проводяться реформи, деякі показники покращилися, але все одно очікувана тривалість життя зменшується, відносна бідність залишилася практично незмінною. У сфері охорони здоров'я розрив між тривалістю життя чоловіків і жінок продовжує збільшуватися, дещо погіршилась ситуація у сфері боротьби з поширенням ВІЛ/СНІДу та туберкульозу. Результати у сфері забезпечення якісної освіти впродовж життя неоднозначні; багато показників просто не контролювалися. Прогрес у сфері гендерної рівності також нерівномірний.

В Україні потрібно створити всі умови для всебічного і безперервного розвитку людини як основи для розвитку економіки знань та збільшення частки сфери послуг у ВВП. Оскільки більшість суспільних благ і послуг, пов'язаних із людським розвитком, повинні надаватися в місцевості, де люди живуть і працюють, де одержують медичну допомогу, де діти ходять до школи тощо, наявність потрібного набору послуг на місцевому рівні має критичне значення для досягнення цілей та виконання завдань людського розвитку. Є очевидна потреба кардинально посилити роль сфери послуг у піднесенні індексу людського розвитку. Отже, виявляється наукове завдання проаналізувати обсяги і структуру існуючих ринків послуг, організаційно-економічні та фінансові важелі трансформації їх в контексті посилення ролі послуг у формуванні креативного середовища, більш динамічного нарощення людського капіталу. Це у свою чергу, вимагає також оцінки впливу різних видів послуг на розв'язання даної проблеми.

Список використаної літератури:

1. Звіт з людського розвитку в Україні за 2016 рік Людський розвиток і європейський вибір України. ПРООН Україна, травень 2016 р. – 122 с.

2. Докладо розвитку человека 2013. Реальное богатство народов: пути развития человека / Пер. с англ.; ПРООН. – М.: Издательство «Весь Мир», 2013. – 244 с.

3. Ревенко А Чому Україна опинилася на 78-му місці у світовому індексі людського розвитку [Електронний ресурс] /А. Ревенко // Дзеркало тижня. – № 37.– 24-30 вересня 2010. Режим доступу: <http://www.dt.ua/2000/2020/51317/>

4. Грішнова О. А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки / О. А. Грішнова. – К. : Знання, 2011. – 254 с.

Курченко О.К., гр. ВВ-15-1

Науковий керівник: к.е.н., доцент Сімахова А.О.

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В ПІВДЕННІЙ КОРЕЇ

Сучасна економіка докорінно змінює становище людини в суспільстві, потребує підвищення освітнього, професійного та культурного рівнів, всебічний розвиток людини. Люди стають епіцентром прогресу, тому що людський розвиток є не лише ключовою метою, а й найбільшою важливою детермінантою і чинником соціально – економічного розвитку.

Прямо кажучи, ціллю підвищенням людського розвитку повинні бути зацікавленні всі країни, незважаючи на політичні стосунки з будь-яким «сусідом», на традиції, які формувались на протязі тисячоліть та соціально-економічний стан, який розвинутий він би не був. Такий висновок можна зробити з того, що підвищуючи індекс людського розвитку, краще стає не тільки країнам, які це роблять, а взагалі всьому світу.

Людський розвиток можна визначити як надання людям можливості повністю розвивати свій потенціал, жити творчо в гармонії з їхніми потребами та інтересами [1]. Одним з ключових показників, який заохочує та стимулює людський розвиток, як я вже засвідчив, є індекс людського розвитку (ІЛР).

Вже з 1990 року Програма Розвитку Організації Об'єднаних Націй щорічно публікує свої глобальні Звіти про людський розвиток[4], причому кожний звіт зосереджений на одному питанні, яке вважається ключовим для людського розвитку. Останній ЗЛР, що був опублікований наприкінці 2016 року, стосувався впливу міграції, мобільності на людський розвиток та глобалізаційних процесів [2]. Індекс людського розвитку розраховується на основі показників очікуваної тривалості життя, писемності дорослого населення і освіти на рівні початкової, середньої і вищої школи разом з показником рівня доходу[3].

Південну Корею було вперше включено в розрахунки ІЛР у Доповіді за 1990 рік. Тоді, за розрахунками за 1990 рік, вона мала абсолютне значення зведеного індексу 0,731. 90-і роки ознаменувалися тісною інтеграцією Південної Кореї в світову економіку і бурхливим зростанням доходів населення. Однак, до 1990 року стало ясно, що високі темпи зростання 80-х років сповільняться. Та все ж з 1990 по 2000 роки, Південна Корея зазнала найстрімкішого росту індексу людського розвитку, вже на 2000 рік він дорівнював 0,820[4]. Наступне десятиліття для ІЛР Південної Кореї пройшло також як і минуле дуже добре, на 2010 рік ІЛР був 0,884.

Південна Корея за показником індексу людського розвитку в 2014 році ділила 4 місце з особливим адміністративним районом Китайської Народної Республіки – Гонконгом серед 197 країн світу, але наступного 2016 року вона пробивається на 18 місце та має показники 0,901, маючи різницю тільки на 0,002 в порівнянні з Японією.

Населення Південної Кореї. Чисельність населення країни 2015 року становила 49,115 млн осіб (28-ме місце у світі)[7]. Чисельність корейців стабільно збільшується, народжуваність 2015 року становила 8,19 % (220-те місце у світі), смертність – 6,75 % (139-те місце у світі), природний приріст – 0,14 % (186-те місце у світі), що взагалі, є характерним для деяких азіатських країн, наприклад Японія, оскільки їх ментальність більше зосереджена більше на просуванні по кар'єрній драбині, ніж на будівництві стосунків та укладанні шлюбу.

Середня тривалість життя в Південній Кореї складає – 73 роки для чоловіків та майже 81 рік для жінок на 2014 рік. Кількість хворих на СНІД невідома, дані про відсоток інфікованого населення в репродуктивному віці 15-49 років відсутні. Дані про кількість смертей від цієї хвороби за 2014 та по сей день відсутні, оскільки проблема не являється значною[5].

Частка дорослого населення з високим індексом маси тіла 2014 року становила 6,3 % (139-те місце у світі); частка дітей віком до 5 років зі зниженою масою тіла становила 0,6 % (оцінка на 2014 рік)[6]. Ця статистика показує як власне стан харчування, так і наявну/гіпотетичну поширеність різних захворювань.

Забезпеченість лікарями в країні на рівні 2,14 лікаря на 1000 мешканців (станом на 2015 рік)[7]. Забезпеченість лікарняними ліжками в стаціонарах – 10,3 ліжка на 1000 мешканців (станом на 2013 рік)[7]. Загальні витрати на охорону здоров'я 2014 року становили 7,4 % ВВП країни (69-те місце у світі)[4]. З цього можна сказати, що в Кореї медицина, хоч і являється розвинутою в плані технологій та інновацій, але все ж є дефіцит лікарів та стаціонарів для хворих.

Смертність немовлят до 1 року, станом на 2015 рік, становила 3,86 % (194-те місце у світі); хлопчиків – 4, %, дівчаток – 3,5 % [6]. Рівень материнської смертності 2015 року становив 11 випадків на 100 тис. народжень (143-те місце у світі) [6].

Південна Корея входить до складу ряду міжнародних організацій: Міжнародного руху (ICRM) і Міжнародної федерації товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця (IFRCs), Дитячого фонду ООН (UNISEF), Всесвітньої організації охорони здоров'я (WHO).

В Південній Кореї потрібно створити всі умови для всебічного і безперервного розвитку людини як основи для розвитку економіки знань та збільшення частки сфери послуг у ВВП. Оскільки більшість суспільних благ і послуг, пов'язаних із людським розвитком, повинні надаватися в місцевості, де люди живуть і працюють, де одержують медичну допомогу, де діти ходять до школи тощо, наявність потрібного набору послуг на місцевому рівні має критичне значення для досягнення цілей та виконання завдань людського розвитку.

Є очевидним кардинально посилити роль сфери послуг у піднесенні індексу людського розвитку, а також проаналізувати обсяги і структуру існуючих ринків послуг, організаційно-економічні та фінансові важелі трансформації їх в контексті посилення ролі послуг у формуванні креативного середовища, більш динамічного нарощення людського капіталу. Це у свою чергу, вимагає також оцінки впливу різних видів послуг на розв'язання даної проблеми. По цим характеристикам Південної Кореї ми бачимо, що вона являється досить розвинутою, але все ж має свою проблеми на які дійсно слід звернути увагу поки вони не переросли в те, на що потім потрібно буде витратити величезні кошти та можливо просити допомоги інших країн.

Список використаної літератури та інтернет джерела:

1. Шевчук Л. Розміщення продуктивних сил. Навч. посібник. – Львів, 2015. – 150 с.
2. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком: Навч. посібник. – К.: Вища шк..., 2013
3. Том'юк Т. Регіональна політика як інструмент державного регулювання економіки //Економіка. Фінанси. Право. – 2010. – № 5. – С. 12-15.
4. <http://hdr.undp.org/en/countries/profiles/KOR>
5. <https://countryeconomy.com/hdi/south-korea>
6. <https://www.unicef.org/infobycountry/eastasia.html>
7. <http://www.who.int/countries/kor/en/>

Машкіна К.О., гр. ВЕ-15-1

Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Скрипник Н.Є.

ЛЮДСЬКИЙ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ

У сучасному суспільстві людини виступає у ролі основного елемента продуктивних сил. Приймаючи до уваги досвід розвинених країн, можна сказати, що високий рівень людського розвитку є важливою умовою конкурентоспроможності країни та динамічного соціально-економічного прогресу. Питання людського розвитку завжди було актуальним і розглядалося практично всіма економічними школами та напрямками. Варто зазначити, що людський розвиток не завжди визначався науковцями як рушійний чинник усіх економічних і соціальних процесів, а розглядався як один з їхніх факторів впливу.

Даній темі присвячено багато наукових праць зарубіжних та вітчизняних вчених, серед яких відомі дослідники, такі, як: Г. Беккер, Г. Герасименко, О. Грішнова, Т. Шульц, Е. Лібанова, Л. Лісогор, С. Пирожков, О. Новікова, У. Садова, О. Гладун, І. Гнибіденко, О. Власюк та ін. Людський розвиток – це економічна категорія, що ілюструє процес формування умов і здійснення людьми вибору щодо розширення можливостей реалізації людського потенціалу. В період розвитку соціальної та економічної системи України і багатьох країн світу постає одна з найважливіших проблем суспільства – не тільки збереження, а й примноження людського потенціалу країни [1].

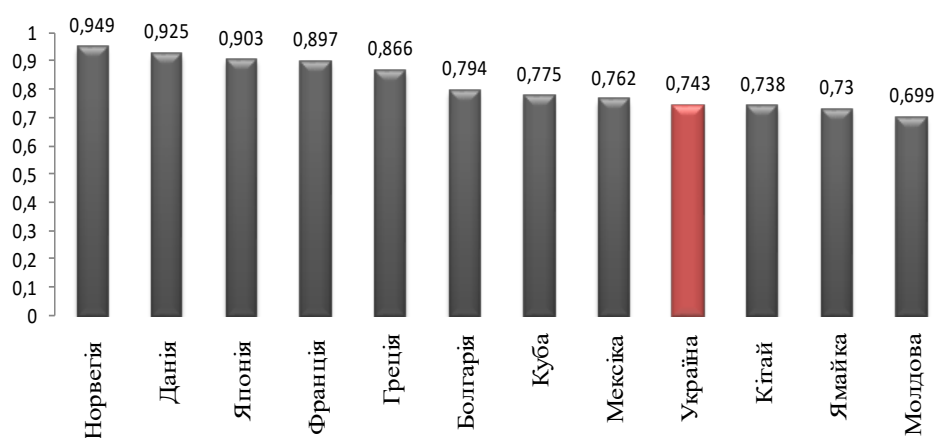
Починаючи з 1990 р., експерти Програми Розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) готують щорічні доповіді про людський розвиток у країнах світу, що визначається як

процес зростання людських можливостей, розширення людської свободи шляхом збільшення варіантів вибору. Розвиток людського потенціалу при цьому розглядається як власне мета та критерій суспільного прогресу й економічного зростання, а основними показниками людського розвитку прийнято визначати довге і здорове життя, здобуття знань та гідний рівень життя. Саме ці складові використовують при розрахунку індексу розвитку людського потенціалу з метою оцінки досягнень країн світу та здійснення міжнародних порівнянь.

Індекс людського розвитку (Ілр) – спеціальний сукупний індекс, який на підставі відповідних показників дає узагальнювальну оцінку людського прогресу. За методикою ПРООН індекс людського розвитку обчислюється на підставі трьох показників:

- середня очікувана тривалість життя, яка оцінює довголіття;
- рівень грамотності населення країни (середня кількість років, витрачених на навчання) і очікувана тривалість навчання;
- рівень життя, оцінений через ВНД на душу населення [1].

Рейтинг країн за індексом людського розвитку зображено на рисунку 1.

Рисунок 1. Рейтинг країн за індексом людського розвитку у 2016 р.*

* складено автором за даними [2].

За індексом людського розвитку Україна займає 84 місце серед інших 188 країн з показником 0,743. Цей показник відносять до високої категорії людського розвитку. Рейтинг країни відповідає нижче середнього для країн Європи і Центральної Азії. За статистичними даними 60% населення України живуть за межею бідності.

Стосовно перспектив людського розвитку, то в Україні не створена висококоординувана та всеохоплююча система для розвитку людини. Експерти ООН прогнозують, що чисельність населення в Україні до 2030 року буде постійно зменшуватись і досягне показника 40 мільйонів осіб [3]. Тому необхідно підвищити рівень професійної освіти та підготовки, покращити систему охорони здоров'я, знизити рівень абсолютної бідності. В країні нині відбуваються зміни, проводяться реформи, деякі показники покращилися, але все одно очікувана тривалість життя зменшується, відносна бідність залишилася практично незмінною.

Список використаної літератури

1. Індекс людського розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://delo.ua/economyandpoliticsinukraine/index>. – Загол. з екрану.

2. Людський розвиток [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hdr.undp.org/sites>. – Загол. з екрану.

3. Доповіть ПРООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/informatsiinyi-tsentri>. – Загол. з екрану.

Михайлик А.В., гр. СМ-16-1

Науковий керівник: ст. викл. Дон О.Д.

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ ЯК ОДИН З ФАКТОРІВ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Концепція людського розвитку як процесу зростання людських можливостей розглядає життя суспільства з різних сторін. Наразі у порівнянні з розвинутими країнами зокрема Європи, Україна має нижчий рівень соціально-економічних показників і гірші стандарти життя. Більшість з цих країн вбачають у гендерному питанні один із найважливіших аспектів людського розвитку. Це демонструє Україні той факт, що задля забезпечення кращого рівня життя шляхом підвищення рівня людського розвитку в країні, необхідно зокрема звернути увагу на питання гендерної рівності.

Вивченням гендерної проблематики займалися такі видатні дослідники як Н. Гапон, О. Грішнова, Н. Дармограй, О. Іващенко, О. Костенко, О. Купець, К. Левченко, Е. Лібанова, Т. Мельник, С. Павличко, Л. Смоляр та О. Ярош. Однак, жодному з них не вдалося висвітлити проблему впливу гендерних аспектів на формування людського розвитку досконало, тому ця тема все ще є актуальною у якості предмета дослідження.

Мета даної роботи полягає в доведенні тези про те, що досягнення гендерної рівності є доволі важливим чинником для забезпечення вищого загального людського розвитку в Україні.

На сьогодні більше 50% жителів України складають жінки, тому вкрай необхідно звертати увагу на таку чисельну групу населення. Задля покращення економічного розвитку держави, зниження розшарування населення, а отже, і послаблення соціальних ризиків, посилення системи управління і підвищення ефективності боротьби з бідністю важливо звернути увагу на питання гендерної рівності.

Нещодавно було опубліковане щорічне дослідження Світового економічного форуму (World Economic Forum) під назвою «Індекс гендерного розриву 2017» (The Global Gender Gap Index 2017). Цьогорічний звіт включав у себе рейтинг із 144 країн. Він дає нам можливість проаналізувати гендерну ситуацію у різних країнах за чотирма критеріями: економічна участь та можливості; освітній рівень; здоров'я і тривалість життя; політичні права та можливості. Кінцеві результати зображені у вигляді шкали від 0 до 1, де 1 – абсолютна рівність статей, а 0 – відповідно повна нерівність.

Приносить розчарування той факт, що загалом у світі помічені негативні тенденції розвитку питання про гендерну рівність. Починаючи із заснування цього форуму у 2006 році у цьогорічному звіті вперше було зафіксовано погіршення ситуації з даним питанням. Якщо в 2015 році розрив між чоловіками і жінками становив 68,1%, у 2016 році 68,3%, то дослідження останнього року повідомляє нам про нову цифру – 68%.

Дослідники вважають, що задля ліквідації глобальної нерівності між двома статями наразі необхідно 100 років, а підрахунки минулого року повідомляли нам, що це буде можливим вже через 83 роки. Найгірша ситуація з гендерною рівністю помічена у сфері економіки, в якій на подолання розриву між чоловіками і жінками потрібно 217 років.

Таблиця 1

Показники людського розвитку*

Країна	Загальний індекс		Економічна участь та можливості		Освітній рівень		Здоров'я і тривалість життя		Політичні права та можливості	
	Місце в рейтингу	Оцінка	Місце в рейтингу	Оцінка	Місце в рейтингу	Оцінка	Місце в рейтингу	Оцінка	Місце в рейтингу	Оцінка
Ісландія	1	0,878	14	0,798	57	0,995	114	0,969	1	0,750
Норвегія	2	0,830	8	0,816	38	0,999	80	0,973	4	0,530
Фінляндія	3	0,823	16	0,793	1	1,000	46	0,978	5	0,519
Венесуела	60	0,706	67	0,678	49	0,997	1	0,980	75	0,167
Україна	61	0,705	34	0,736	28	1,000	51	0,978	103	0,107
Сальвадор	62	0,705	97	0,634	67	0,992	1	0,980	56	0,214
Ємен	144	0,516	141	0,345	141	0,737	119	0,968	144	0,014

* Складено за даними The Global Gender Gap Index 2017 [4]

З огляду на дані, зображені на табл. 1, жодна з 144 країн у рейтингу не досягла абсолютного паритету між двома гендерами, тобто жодна країна світу не отримала оцінку 1. Але максимально наближеною до цієї позначки, як і минулого року, опинилась Ісландія, в якій розрив між чоловіками і жінками закритий на 88%. Наступні чотири сходинки займають Норвегія, Фінляндія, Руанда і Швеція. Останніми виявились Сирія, Пакистан та Ємен.

Варто відмітити, що Україна значно покращила свої результати у цьому питанні і отримала 61 місце у рейтингу, порівняно з 69 місцем у минулому році. Найкращою є ситуація у сфері освіти, де рівність між чоловіками і жінками в Україні є абсолютною. Натомість рівень політичних прав та можливостей українських жінок знаходиться на доволі низькому рівні – 0,107 від можливої одиниці, посідаючи 103 сходинку із 144 можливих.

Не доцільно розуміти проблему гендерної нерівності як суто боротьбу жінок за свої права. Певні прояви дискримінації відчувають на собі і чоловіки. Для чоловіків в Україні характерний нижчий рівень здоров'я та менша очікувана тривалість життя. Після розлучення чоловіки найчастіше отримують менше можливостей реалізації права на батьківство, ніж жінки. Щодо встановленого в Україні пенсійного віку, то в цьому питанні можна помітити навіть подвійну дискримінацію. Жінки виходять на пенсію на 5 років раніше за чоловіків, що з одного боку означає, що вони мають менше можливостей і надалі мати оплачувану роботу, а з іншого – що чоловіки мають менше вільного часу при меншій тривалості життя.

Задля забезпечення покращення гендерної ситуації в Україні необхідно вжити певних кроків з боку держави. Зокрема певні дії, направлені на підвищення престижу та заробітної платні у традиційно «жіночих» сферах діяльності, зниження у суспільній свідомості гендерних стереотипів, які обмежують жінок і чоловіків у виборі професії, розробку більшої кількості можливостей здобуття освіти у будь-якому віці, поліпшення рівня охорони здоров'я і збільшення тривалості життя представників обох статей.

Важливим кроком на шляху до забезпечення гендерного паритету в Україні є руйнування стереотипів про стандартні сімейні задачі чоловіків і жінок, заохочуючи чоловіків виконувати батьківські зобов'язання, зокрема використовувати відпустку з догляду за дітьми, балансувати між виконанням професійних та сімейних обов'язків. Покращити ситуацію у цій сфері також допоможе ефективна зайнятість як жінок, так і чоловіків, зростання загального рівня доходів населення, підтримка підприємницької активності. Доволі важливим є також досягнення паритету між чоловіками та жінками у політиці, шляхом забезпечення на вищих щаблях виконавчої влади та інших політичних структурах гендерного співвідношення на рівні не менше 30–70% представників тієї чи іншої статі. Отже, можна з впевненістю сказати, що стан гендерної рівності в державі прямо чи опосередковано, але суттєво впливає на рівень людського розвитку. Вирішення гендерних питань в Україні призведе до позитивних змін в багатьох сферах суспільного життя.

Використані джерела:

1. Гендерна рівність у сфері праці / Л. Д. Збаржевецька, К. В. Самсонова // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2010. – Вип. 18(1). – С. 255-262. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2010_18%281%29_43.

2. Гендерна рівність як чинник забезпечення сталого суспільного розвитку в Україні / В. В. Сичова, Л. В. Гонюкова. // Державне будівництво. – 2014. – № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2014_1_32.

3. The Global Gender Gap Report 2017. – Режим доступу: <https://www.weforum.org/reports/the-global-gender-gap-report-2017>.

К.пед.н., доц. М'ясоїд Г.І., гр. ВТ-17м-1з

Науковий керівник: к.псих.н., доц. Крупський О.П.

МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМ ТА РОЗМАЇТТЯ ЯК ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ В ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ

Досліджуючи феномен глобалізації, вважаємо за необхідне зупинитися на науковому доробку автора сучасної корпоративної стратегії, дослідника мультикультуралізму та його впливу на економіку, компетентностей менеджера галузі туризму проф. Дж. Сае [2; 3]. Автор розрізняє й характеризує такі виміри глобалізації, як економічний, культурний, технологічний, соціальний, політичний та вимір оточуючого середовища [2]:

– економічний вимір: економіки різних країн стають все більш інтегровані та взаємозалежні, розповсюджуються орієнтовані на ринок підходи, лібералізовано торгівлю та інвестиції, ТНК отримали значний вплив на економіку країн світу;

– культурний вимір: прискорюється гомогенізація стилів життя та прагнень, які висловлюються у ЗМІ, фільмах, через туризм та подорожі тощо, водночас, швидко

розповсюджуються різні погляди та зростають можливості для висловлення думок маргіналізованих раніше груп;

– технологічний вимір: процес надшвидкого росту інновацій та зростання сумісності, зокрема інформації, послуг комунікації та біотехнологій. Найвпливовішим фактором, який визначає стандарти рівня життя, більше, ніж праця та капітал, є знання, тому сучасні розвинуті економіки є заснованими на знаннях, починаючи з 1998 р., що підтверджує доповідь Світового банку [4, с.11];

– соціальний вимір: виникнення єдиного суспільства – так званого «глобального села» (global village);

– політичний вимір: перерозподіл впливу на національні економічні системи від політичних партій окремих держав до глобальних інститутів, як-от: Світовий банк, ЄС, ВТО, ВОЗ, Всесвітня туристська організація.

– вимір оточуючого середовища: посилення взаємозв'язків між екосистемами, що прискорює біологічні інвазії, спрощує та гомогенізує природні системи, та спричиняє тиск на «всесвітнє благо» (global commons).

Ці виміри глобалізації мають безпосередній вплив на можливість забезпечення добробуту у всьому світі, шляхом до якого є створення робочих місць. Лідером на цьому шляху є галузь подорожей та туризму (див. рис. 1-2).

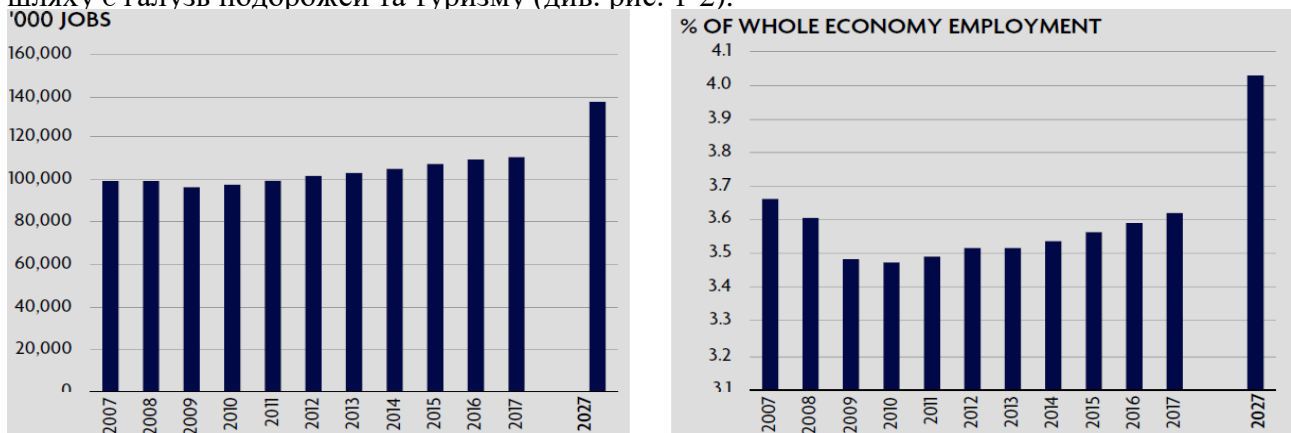

Рис. 1. Прямий внесок галузі подорожей та туризму до зайнятості [5, с.4]

Згідно доповіді у 2016 році галузь подорожей та туризму безпосередньо підтримала 108 741 000 робочих місць (3,6% від загальної зайнятості в усьому світі). Очікуваний ріст у 2017 році становив 2,1% в 2017 році до 111 013 000 робочих місць (3,6% від загальної зайнятості в усьому світі), та до 2,2% річного росту до 138,086,000 робочих місць (4,0% від загальної зайнятості) у 2027 році. Це включає в себе роботу готелів, туристичних агентств, авіакомпаній та інших послуг з перевезення пасажирів (за винятком послуг передміського пасажирського транспорту) [5, с.4]. Це також включає, наприклад, види діяльності ресторанного та дозвілля, безпосередньо підтримуваних туристами. Людські ресурси у галузі туризму – це величезна і різноманітна глобальна робоча сила, що складається з людей різного віку та здібностей, етнічної приналежності та освіти, культури та віри. Саме через глобалізацію найбільш чисельним місцем працевлаштування для трудових мігрантів є галузь туризму.

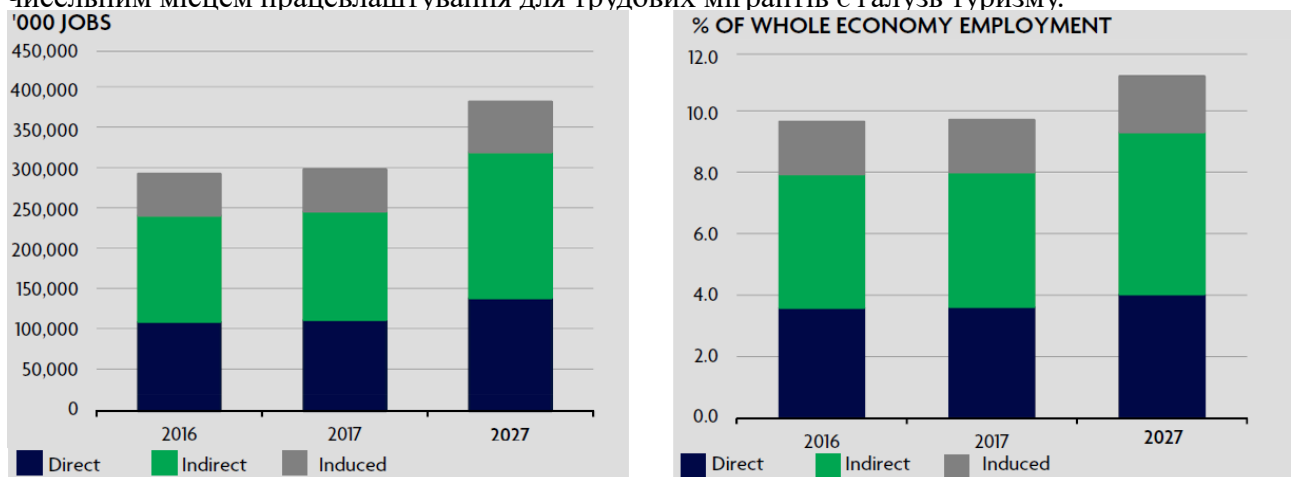

Рис. 2. Загальний внесок галузі подорожей та туризму до зайнятості [5, с. 4]

На думку експерта з мультикультуралізму С.Дж. Бауманн [1], різноманітність робочих місць в індустрії гостинності та туризму є ключовим фактором полегшення культурного обміну та має деякі переваги для розширення різноманітності в управлінській робочій силі. Індустрія туризму та подорожей надає унікальну можливість отримання нового культурного досвіду для туристів та співробітників, яким слід навчатися поважати відмінності клієнтів різних культур, релігій, рас, вірувань, кольорів, віку, статі та сексуальних орієнтацій задля покращення характеру професійної взаємодії. С.Дж. Бауманн стверджує, різноманітність повинна бути найбільш помітним обличчям корпорації. У конкурентному середовищі це дає змогу підприємствам індустрії гостинності та туризму будувати позитивний імідж інклюзивності, а саме рівні можливості працевлаштування для всіх, незалежно від раси, статі, вік, національність чи будь-який інший маркер розмаїття. Крім того, саме у сфері гостинності та туризму різноманітність має вирішальне значення, наприклад різноманітність талантів працівників. Якщо бізнес має репутацію противника різноманітності, талановиті працівники груп меншин уникатимуть працевлаштування у ньому, і він, таким чином, відмовляється від створення конкурентної переваги, покращення моралі персоналу та знижує рівень збереження працівників. У галузі індустрії гостинності різноманітна робоча сила дозволяє працівникам порозумітися з клієнтами, яких вони обслуговують. Через вражаюче зростання значення соціальних мереж, готельний бізнес та туристична індустрія є однією з найвибагливіших галузей – будь-яка скарга може поширитися за лічені хвилини. Компанії повинні бути готові вирішувати таку критику репутації, яка, безумовно, завдає шкоди брендинговим зусиллям [1].

Отже, менеджер сучасного туристичного бізнесу, а також будь-якого бізнесу, пов'язаного з індустрією подорожей та туризму, повинен зважати на фактор мультикультурності та різноманіття як основну характеристику глобалізованого світу, та вміти працювати з мультикультурним персоналом з метою посилення позиції власного бізнесу на ринку, отримання конкурентних переваг та створення унікальних послуг.

Література:

1. Baumann, Susana G. 6 Benefits of top management diversity in the hospitality and tourism industry. [Електронний ресурс] <http://latinasinbusiness.us/2016/05/27/6-benefits-management-diversity-hospitality-tourism-industry/>.
2. Saee, John. (2005). *Managing Organizations in a Global Economy: An Intercultural Perspective*. New York: Thomson – South Western Learning.
3. Saee, John. (2006). *Managerial Competence Within the Hospitality and Tourism Service Industries: Global Cultural Contextual Analysis*, Routledge, 256 p.
4. The International Bank for Reconstruction and Development, the World Bank. (2000). *Korea and the Knowledge-based Economy. Making the Transition*. Information Society. Ed. Carl Dahlman, Thomas Andersson, 158 p.
5. World Travel & Tourism Council (WTTC) (2017). *Travel & Tourism's Contribution to Employment*, In World Travel & Tourism Council: *Travel & Tourism Economic Impact 2017 – March 2017*. [Електронний ресурс] <https://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/regions-2017/world2017.pdf>.

Натха А.О., гр. ВА-17-1-м

Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Тараненко В.Є.

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ФАКТОРІВ НА ДОБРОБУТ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Сучасні зовнішньоекономічні трансформації характеризуються поглибленням процесу інтеграції України в європейське співтовариство, що потребує якнайшвидшого подолання відставання розвитку країни у економічній, правовій та соціальній сферах, а також підвищення добробуту населення. На початку 2014 року Україна офіційно змінила вектор зовнішньої політики та економіки, що привело як до лібералізації та поліпшення умов торгівлі із країнами ЄС, так і до виникнення напруги у відносинах із Російською Федерацією. Збройний конфлікт на сході України, анексія Криму, зміна політичної еліти при владі в державі спричинили значні перетворення у зовнішньоекономічній діяльності країни, зокрема, кардинальні зміни у географічній та товарній структурах експортно-імпорتنих операцій, що вплинуло на зміну темпів зростання національної економіки та безпосередньо доходів від зовнішньої торгівлі.

Питання розвитку зовнішньоекономічної діяльності України з урахуванням різних факторів впливу, проблеми розширення зовнішніх взаємозв'язків економіки нашої країни у

світовому економічному середовищі у контексті зміни національних пріоритетів досліджують провідні українські вчені: М. І. Дідківський, В. В. Козик, Д. Г. Лук'яненко, А. А. Мазаракі, Ю. В. Макогон, Т. М. Мельник, В. Є. Новицький, А. С. Філіпенко, Т. М. Циганкова, В. І. Чужиков, О. І. Шнирков.

Метою публікації є дослідження та оцінювання впливу зовнішньоекономічних чинників на добробут українського населення в умовах інтеграції до світової спільноти.

Сьогодні першочерговим завданням соціально-економічного розвитку України є забезпечення добробуту населення на рівні найрозвиненіших країн Європи. Підвищення добробуту населення України проголошується важливим політичним пріоритетом держави [3]. Добробут є одним з показників якості життєдіяльності населення. Під добробутом економісти розуміють сукупність умов життєдіяльності людини, які створюються під час виробництва, розподілу, обміну, споживання, формують ієрархію потреб та визначають рівень їх задоволення. Рівень добробуту країни є основою для прийняття певних державних рішень в соціально-економічній сфері.

Для дослідження рівня життя в Україні можна використати декілька показників, однак всі вони свідчать про невисокий рівень добробуту у нашій країні. Наслідки від внутрішніх політичних та економічних потрясінь поширилися на більшість секторів вітчизняної економіки, через які поглиблюються наявні диспропорції, прискорюється падіння ВВП, скорочення обсягів промислового виробництва, виконаних будівельних робіт, зовнішньої торгівлі, зниження рівня освоєння капітальних інвестицій тощо [2].

Система соціального захисту та соціальної політики в країні цілком ще не задовольняє життєві потреби населення. Проблеми у сфері соціального захисту населення ще залишаються і вирішення їх відкладається на невизначений термін. На сьогодні основною проблемою в Україні є і залишається проблема подолання бідності, тому що більша частина працюючого населення країни є дуже низький рівень доходів, який є найважливішим показником добробуту. Висока диференціація умов і рівня життя українського населення, нерівномірність розвитку регіонів, поширення масштабів безробіття, а також вплив світової фінансової кризи стримують динаміку соціально-економічного зростання країни та підсилюють соціальне напруження [1].

Зараз Україна дуже відстає від європейських країн за більшістю показників економічного розвитку. Хоча економічне зростання протягом останніх років підвищило рівень доходів населення, однак потрібно ще багато років, щоб досягти середньоєвропейського рівня добробуту. Серед основних заходів щодо поліпшення рівня добробуту та життя населення вирізняють такі: забезпечення відповідних умов для підприємницької діяльності, покращення несприятливого інституційного середовища та інвестиційного клімату, значне зростання заробітної плати та прожиткового мінімуму, завершення реформи пенсійної системи. Частка доходів від підприємницької діяльності у структурі грошових доходів населення України є ще недостатньо високою порівняно з іншими країнами.

Список використаних джерел:

1. Куйбіда М. Державне регулювання соціально-економічного розвитку регіонів / М. Куйбіда, К. Черніцина. – Режим доступу : <http://www.lvivacademy.com/visnik5/fail/+Kujbida.pdf>
2. Щодо тенденцій розвитку економіки України у 2014-2016 рр. : аналітична записка [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1635>.
3. Цвігун І. А. Економічні передумови добробуту населення України / І. А. Цвігун. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vkhdtusg/2010_99/54.pdf.

Оленіна К.А., гр. ВУ-15-1

Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Федотова Т.А.

ЛЮДСЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ В КОНТЕКСТІ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Сучасна держава може бути ефективною тільки за наявності високопродуктивного людського потенціалу. В Україні є потреба в науковому аналізі проблем забезпечення людськими ресурсами та управління людським потенціалом. Головним суб'єктом суспільного розвитку є народ. У сучасних умовах успішність розвитку економіки визначається здатністю до

генерації інновацій, перетворень, зростанням ролі людини в відтворювальних процесах. Це висуває на перший план проблему формування людського потенціалу та виявлення пріоритетних напрямків його розвитку. Поняття «людський потенціал» більш глибоко дозволяє характеризувати соціально-економічні, культурні, екологічні та інші аспекти умов життя людини, розкриває способи реалізації можливостей у контексті суспільного розвитку.

Актуальним в теоретичному та практичному плані є поглиблення розуміння тих тенденцій, закономірностей і факторів, що визначають стан, рівень та перспективу якісної динаміки розвитку людського потенціалу в складних сучасних умовах, а також наукове обґрунтування шляхів та ефективних механізмів забезпечення його реалізації.

Теоретичною базою дослідження людського потенціалу є праці таких вчених, як Г. Беккер, Е.Брукінг, В. Геєць, О. Грішнова, Г. Гузенко, Б. Данилишин, С. Клімов, С. Климко, В. Куценко, Е.Лібанова та ін., їх дослідження засвідчують, що розвиток людського потенціалу є складною комплексною категорією.

Метою дослідження є розкриття головних складових змісту людського потенціалу, визначення його ролі у формуванні сучасного суспільства, обґрунтування чинників та пріоритетних напрямків розвитку людського потенціалу в Україні.

Сьогодні і в нашій країні, і за кордоном, з'являється все більше прихильників розуміння економічного розвитку як, насамперед, людського розвитку. Йдеться про розширення функцій і можливостей людини, нагромадження людського потенціалу та його використання в розширеному суспільному відтворенні в інтересах кожного члена суспільства.

На макрорівні людський потенціал є складною соціально-економічною системою. Це життєвий потенціал населення, інвестування у формування й нагромадження людського потенціалу, науковий потенціал суспільства, потенціал зайнятості, освітній потенціал, потенціал здоров'я, культурний потенціал. Світовий банк (The World Bank Group) включає в це поняття також стан здоров'я та якість харчування, ООН – освіту, професійний досвід, фізичний стан, здатність до виживання, інші характеристики, що забезпечують продуктивність і самозабезпеченість людей[1].

Рівень розвитку України в майбутньому визначається тим, наскільки результативним виявиться процес нарощування людського потенціалу країни і як ефективно цей потенціал використовуватиметься. Розвиток людського потенціалу невідривно пов'язаний з людським капіталом. Збільшення інвестицій у людський капітал і підтримка його на високому рівні є стратегічно необхідною умовою входження України в число розвинутих країн.

Для дослідження людського потенціалу в контексті суспільного розвитку використовують різні показники, одним із них є індекс людського розвитку. ІЛР – це зведені показники для оцінки прогресу у трьох основних сферах людського розвитку: довге та здорове життя, доступ до знань та достойний рівень життя.

У порівнянні з минулими роками Україна втратила кілька позицій у рейтингу і тепер її місце – одне з найнижчих серед країн регіону та Європи. Так, індекс людського розвитку в Україні становить 0,743. Вона посідає 84-те місце серед 188 країн і територій. У 2015 році Україна була на 81-му місці.

Однак щодо України найбільш песимістичні результати стосуються рівня життя. Хоча протягом 1990-2015 років загальне значення ІЛР України зросло на 5,2%, зараз валовий національний дохід (ВНД) нижчий, ніж на початку 1990-х років, коли було вперше проведено оцінку рівня людського розвитку.

Протягом 1990-2015 років очікувана тривалість життя при народженні зросла на 1,3 року, очікувана тривалість навчання – на 2,9 року, середня кількість років навчання – на 2,2 року, але ВНД на душу населення впав на 31,9%.

Для розвитку людського потенціалу треба визначити фактори, які на нього впливають. Першочергову роль у формуванні людського потенціалу відіграє сім'я. Досліджені функції сім'ї стосовно формування людського потенціалу, дозволили розширити сутність цього поняття, а саме: людський потенціал – це закладений сім'єю у результаті фінансових, емоційних, часових та інших інвестицій фізичний, розумовий, творчий і моральний потенціал індивіда, який у подальшому дозволить йому отримати знання, здобути кваліфікацію, набути досвід та у результаті участі у суспільному виробництві – сприяти економічному зростанню й підвищенню добробуту.

За даними Інституту демографії та соціальних досліджень, якщо серед українців віком 50–54 років у офіційному шлюбі перебувають понад 80% людей, то серед молоді до 30 років – тільки 44% [2].

Складовою людського потенціалу є соціальні ресурси особистості – закладений у людині потенціал соціальної взаємодії, її включеність у певне соціальне середовище.

Світовою науковою спільнотою одним із визначальних факторів формування соціальних ресурсів індивіда визнана освіта. В умовах трансформації економіки і підвищення ролі новітніх технологій у виробництві безперервна освіта, що відповідає потребам суспільства та ринку праці, є необхідною умовою і основним засобом, по-перше, перетворення людського потенціалу на якісний людський капітал, по-друге, гуманітарного розвитку. Безперервна освіта дозволить сформувати в кожній людині здатність швидко адаптуватися до сучасних соціально-економічних реалій і забезпечувати собі належну якість життя[4].

За світовими мірками в Україні високі витрати на освіту, які зумовлюють вищий, ніж в інших країнах, відсоток людей з вищою освітою, однак не приводять ні до підвищення показників продуктивності праці, ні до задоволеності роботодавців якістю робочої сили. За статистикою 79% молодого населення України отримують вищу освіту. Україна посідає 10-12 місце у світі за кількістю людей з вищою освітою.

Механізм формування людського потенціалу має також екологічну складову. Людський розвиток та економічне зростання нерозривно пов'язані з необхідністю збереження природного середовища й забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини. Постійне зростання виробництва при ігноруванні екологічних аспектів веде до поглиблення глобальних проблем.

Економічне зростання і людський розвиток є взаємозалежними процесами у довгостроковому плані. Вони можуть доповнювати й підсилювати один одного, оскільки економічне зростання є об'єктивною основою поліпшення якості життя й людського розвитку, одночасно досягнення в людському розвитку, що дозволяють домогтися збільшення продуктивності праці й доходів, будуть стимулювати збільшення обсягів виробництва[1].

Потреби як елемент механізму формування розвитку людського потенціалу тісно взаємопов'язані з можливостями людини їх задовольняти, які у значній мірі залежать від її свободи вибору. Тому, вихідний і найважливіший елемент у механізмі формування людського потенціалу – це забезпечення людей більш широким вільним вибором у всіх сферах життя й створення умов, у яких люди зможуть повністю розвинути свій потенціал[3].

Таким чином, визначення «людського потенціалу» розглядається в таких напрямках, як сукупність умов життя людини в її соціальному, політичному, культурному, духовному, матеріальному та інших аспектах. В Україні пріоритетним напрямками розвитку людського потенціалу є формування соціально-ринкової системи доходів, формування моделі безперервної освіти та самоосвіти, забезпечення якісно нового рівня охорони здоров'я. Поки що держава є основним інвестором у людський розвиток. Необхідно заохочувати та підтримувати бажання населення здобувати вищу освіту, створювати умови для підвищення його культурного рівня, охорони здоров'я.

Список використаної літератури

1. Грішнова О. А. Людський розвиток: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2013. – 308 с.
2. Лібанова, Е. Ціннісні орієнтації та соціальні реалії українського суспільства / Е. Лібанова // Економіка України. – 2015. – № 10. – С. 120-136.
3. Черепніна О.І. Розвиток видів капіталу і підвищення конкурентоспроможності національної економіки / О.І. Черепніна // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2014. – Вип. 26. – С. 168–172.
4. Управління людським та соціальним розвитком у регіонах України: моногр. / О.Ф. Новікова, О.І. Амоша, Л.В., Шаульська та ін.; НАН України, Інститут економіки промисловості. – Донецьк, 2012. – 488 с.

Опихайло Л.С., гр. ВВ-14-2

Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Сардак С.Е.

ПЕРСПЕКТИВИ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Говорячи про рівень розвитку будь якої країни на міжнародній арені, потрібно, перш за все, звернути увагу на індекс людського розвитку (ІЛР). Саме ІЛР є відображенням того, як бачить населення країни свій власний добробут, і від чого залежить його досягнення. Актуальність питання полягає у тому, що на кожному етапі розвитку люди намагалися покращити свій стан життя і зробити його максимально комфортним відповідно до своїх

розумових, соціальних та матеріальних можливостей, проте розвиток всієї держави залежить насамперед від розвитку всіх тих, хто входить до її складу.

Дослідження перспектив людського розвитку в Україні здійснювали наступні вчені: Васильченко В. С., Гриненко А. М., Грішнова О. А., Квітка А.В, Лібанова Е. М., Власенко Н. С., Власюк О. С., Артеменко В. Б. та інші.

Дослідженням людського розвитку країн світу займається Програма розвитку ООН (ПРООН). Ще у 90-х роках група економістів на чолі з Махбубом-уль-Хаком винайшли індекс людського розвитку (ІЛР). Щороку ПРООН надає інформацію про ІЛР країн і формує рейтинговий список, доступ до якого є відкритим. За останніми даними ІЛР України у 2016 склав 0,743, таким чином Україна опинилася на 84 місці серед 188 країн у рейтингу. В порівнянні з 2015 роком, коли Україна була на 81 місці [1], показник ІЛР значно погіршився.

Метою дослідження є перспективи та встановлення факторів, які впливають на людський розвиток українців.

На ІЛР впливає 3 фактори, які є взаємодоповнюючими [2]: тривалість життя; рівень освіти населення, який включає середня кількість років, витрачених на навчання; рівень життя населення. Окрім факторів зазначених вище на людський розвиток українців впливає нестабільність економіки і навіть нестабільність курсу валют, оскільки обидва чинники можуть вплинути на дохід людини, а отже і на її добробут; спираючись на піраміду потреб Маслоу, на першій сходинці знаходяться фізіологічні потреби, а для їх реалізації кожній людині потрібні матеріальні ресурси, отже мінімальна зарплатня і купівельна спроможність впливають на розвиток людини; інколи здобуття освіти є недоступним через брак коштів у людини; немаловажним є демографічний фактор та ін.

До перспектив можна віднести той факт, що в Україні збільшилася мінімальна зарплатня, а отже і рівень доходів населення, проте ситуація з підвищенням ІЛР не покращиться якщо купівельна спроможність надалі буде зменшуватися. Через ризик освітніх реформ рівень надання освіти підвищиться як і попит на освіту серед населення. Отже враховуючи усі ці фактори цілком можливо, що у наступному році рівень ІЛР України безумовно підвищиться.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. <https://www.epravda.com.ua/columns/2017/04/13/623821/> ;
2. Третяк В. П. Досвід окремих країн у вирішенні проблем людського розвитку / БІЗНЕС-ІНФОРМ. – 2013. – №3. – С. 41 – 51.
3. Сардак С. Е. Управлінсько-регуляторні аспекти розвитку людських ресурсів в умовах глобалізації : моногр. / С. Е. Сардак. – Д. : Вид-во ДНУ, 2012. – 460 с.

Пасєвіна О.Р., гр. ВВ-14- 1

Науковий керівник: ст. викл. Ставицька А.В.

ВПЛИВ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ НА ДОБРОБУТ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Міжнародна торгівля – це торгівля між резидентами різних держав. При міжнародній торгівлі відбувається переміщення товарів через митні кордони і результатом міжнародної торгівлі є розвиток світового ринку та міжнародного поділу праці [1]. Міжнародна торгівля в умовах глобалізації суттєво впливає на добробут населення, але міра впливу та наслідки не завжди чітко ідентифіковані, тому що вони можуть бути як позитивні, так і негативні, вони відчутні як в тактичному, так і в стратегічному періоді, а також спостерігаються регіональні диспропорції.

На теоретичному рівні цим питанням займалися такі вчені як О. Білорус, Ю. Пахомов, Є.В. Савельєв, А.П. Савка, А.С. Філіпенко, М.М. Хапіцька. Однак, у працях цих вчених недостатньо уваги приділено питанню впливу міжнародної торгівлі, тому метою роботи є аналіз впливу міжнародної торгівлі на добробут населення України.

Добробут населення – це комплексна соціально-економічна категорія, що визначає рівень реальних та потенційних можливостей до задоволення матеріальних та нематеріальних потреб суспільства як сукупності індивідів, якому водночас притаманні невластиві простій сумі потреб споживачів характеристики [2]. Добробут є універсальним індикатором результатів економічної діяльності, зокрема й міжнародної торгівлі, а міжнародна торгівля впливає на добробут населення через:

- перерозподіл факторів виробництва;

- розширення можливостей використання ефектів масштабу та збільшення товарного різноманіття;
- дифузію знань у формі поширення технологій та ефекту навчання в процесі виробництва;
- підвищення чутливості економіки та домогосподарств до кон'юнктурних коливань на світовому ринку;
- зміни рівня внутрішніх цін;
- формування суспільних благ [1].

У країнах з трансформаційною економікою існують складності з визначенням впливу та наслідків розвитку міжнародної торгівлі. Тому важливим питанням є визначення показників оцінювання та регуляторних заходів держави. Одним з показників добробуту є агрегований показник – індекс глобалізації. Він має чотири складові, які визначають ступінь залученості країни до глобалізаційних процесів:

- рівень економічної інтеграції;
- персональні міжнародні контакти;
- розвиток глобальних технологій;
- залучення у світову політику [1].

Ще одним показником добробуту можна вважати ВВП. Валовий внутрішній продукт дає можливість визначити в грошовому вираженні обсяг річного виробництва країни, а також відображає і загальну суму доходів виробників товарів і послуг, і загальну суму витрат на їхню оплату [3]. Чим кращі результати за визначеними показниками має держава, тим вищим є її загальний показник рівня добробуту. Водночас у країнах з вищим рівнем глобалізації відмічається вищий рівень доходів на одну особу, вищими, як правило, є й інші показники суспільного добробуту, зокрема, індекс людського розвитку, індекс економічної свободи [2].

Роль регуляторних елементів системи відіграють зовнішньоторговельна та внутрішньо економічна політика, система перерозподілу доходів. Вплив характеристик товарної структури зовнішньої торгівлі пов'язаний з особливостями використання факторів виробництва сегментами економіки країни, пофакторного розподілу доходів від їх діяльності та галузевим потенціалом стабільного розвитку. Тому, важливим аспектом впливу міжнародної торгівлі на добробут населення є рівень ВВП, індекс глобалізації, стан довкілля, що проявляється у формі ефектів масштабу, структури, технологій, товару та торговельної угоди.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Савка А. Сучасна активна промислова політика трансформаційних країн як механізм максимізації вигод від участі у міжнародній торгівлі / А. П. Савка // Науковий вісник Буковинської державної фінансової академії. – 2014. – №4 (17).
2. Хапіцька М.М.:Торгівля і її вплив на споживачів [Електронний ресурс]. – 2015 – Режим доступу: http://lubbook.org/book_684_glava_11_Torg.
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Переходюк В.Р., гр. ВВ-15-1

Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Курінний В.О.

СУЧАСНИЙ СТАН ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТОКУ УКРАЇНИ НА ТЕРЕНАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ІНТЕГРАЦІЇ

Розвиток української економіки сильно залежний від зовнішніх відносин з різними країнами СНД, Європи, Америки, Китаєм та Єгипту. На протязі 26 років незалежного існування, Україна задекларувала себе як країну з перехідною формою господарства, що має свої власні пріоритети і яка робить все можливе щоб досягнення мети. Саме тому вона так стрімко намагається інтегруватись у Європейський простір, задля розширення свого потенціалу та більш тісних, подальших довгострокових відносин.

Зараз існує явна фінансова перепона на її шляху та певні перешкоди, що унеможливають активний розвиток зв'язків із країнами Європи. Не можна не визначити той факт, що певні кроки Україна робить для цього. Нещодавне відкриття безвізового режиму для громадян, з 11 червня 2017 р., дає хоч якісь спрощення для пізнання українцями

можливого майбутнього. Тому, одним із важливих аспектів в економічній сфері України виступає людський розвиток. У свою чергу це дасть змогу зрозуміти готовність, спроможність табажання жителів нашої країни йти у напрямі розвинених країн, досягати їх рівня і у подальшому співіснувати на рівних правах.

По даним презентації «Доповіді ПРООН про стан людського розвитку» за 2016 рік, що була проведена 30 березня 2017 року було визначено, щонинішній стан справмає зтяжну форму. Позитивним є те, що Україна залишається серед країн з високим рівнем людського розвитку і поліпшила деякі показники, наприклад, тривалість часу навчання. Проте є і негативні аспекти: Україна втратила кілька позицій у рейтингу і тепер її місце – 84 (у 2015 році – 55 місце), одне з найнижчих серед країн регіону та Європи.

Так, індекс людського розвитку в Україні становить 0,743. Показники ІЛР підвищилися на 5,2 %; тривалість життя при народженні зросла на 1,3 року, середня тривалість навчання збільшилася на 2,2 року, а очікувана тривалість навчання – на 2,9 року; ВВП на душу населення знизився на 31,9 %. Разом із цим, результати України залишаються нижчими за середні показники країн, що належать до групи з високим рівнем людського розвитку, і нижчими за середні показники по країнах Європи і Центральної Азії. У 2015 році Україна була на 81-му місці.Ця оцінка відображає реальний стан справ у країні, на території якої триває збройний конфлікт та яка важко працює над модернізацією своїх економічних, політичних і соціальних інститутів[1].

Тож можна сказати, що не зважаючи на всю тяжкість ситуації всередині країни, вона не здається і продовжує стежити своїм глобальним цілям, паралельно вирішуючи свої проблеми. За оцінками навіть видно, що втративши 3 місця, це не виділяє країну, як неможливу до подальшого становлення і поліпшення рівня. Навпаки, це лише показує безпринципну відвагу і рішучість України. Однак, кожна медаль має двабоки, тож слід закцентувати більш детально реальну статистику:

За даними ООН, в Україні налічується 1,7 млн. внутрішньо переміщених осіб, 2,8 млн. людей з обмеженими можливостями, близько 60 % живуть за межею бідності, що визначається як фактичний прожитковий мінімум [2]. Очікуванатривалість життя при народженні складає 71,1 рік, очікувані роки навчання 15,3 роки, середні роки навчання – 11,3 роки [3]. Така ситуація ніяк не вказує на те, що в країні існує сукупність проблем – демографічні, соціально-економічні, . Але це можна використати для створення напрямків, векторів розвитку соціальної інфраструктури України. Тож не можна не згодитись із спеціалістами, що потрібно забезпечувати гідне працевлаштування, прислуховуватись до побажань, скарг громадян, звертати увагу на групи меншин, рівномірний розподіл переваг серед різних верств і поколінь населення.

Незважаючи на регрес за показниками індексу людського розвитку, в Україні затверджується та запроваджується комплексний пакет реформ:

- у сфері державного управління;
- земельна реформа та децентралізація;
- у сфері охорони здоров'я;
- освіти, соціального забезпечення;
- правоохоронних органів;
- боротьба проти корупції та інші.

В кінці кінців результатом цих реформ повинен стати прогрес у сфері людського розвитку для кожного громадянина України, що у свою чергу дозволить вирішити проблемні питання в економічній сфері та ефективно виконувати міжнародні домовленості.

Список використаних джерел

1. Доповідь ПРООН: Україна зайняла 84-е місце серед 188 країн світу/ UnitedNationsUkraine: <http://www.un.org.ua/ua/informatsiinyi-tsentr/news/4089-dopovid-proon-ukraina-zainiala-84-e-mistse-sered-188-krain-svitu>

2. Доповіді ПРООН про стан людського розвитку – НАН України: http://www.nas.gov.ua/siaz/Ways_of_development_of_Ukrainian_science/article/17031.3.037.pdf

3. <http://www.ukrstat.gov.ua>–Україна в міжнародних індексах; Індекс людського розвитку.

Привалова Ю.В., гр. ВУ-14-1

Науковий керівник: ст. викл. Дон. О.Д.

РОЛЬ ІНДЕКСУ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ В КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ

Незалежно від рівня соціально-економічного розвитку суспільства, актуальними для всіх країн завжди будуть проблеми вивчення рівня життя населення. Такий сукупний показник, що характеризує стан економічних і соціальних умов, був розроблений фахівцями програми розвитку ООН для спостереження за соціальним прогресом окремих країн і людства в цілому. Це індекс розвитку людського потенціалу – ІРЛП або Human Development Index (HDI) – індекс людського розвитку – ІЛР, що дає оцінку ступеня оптимальності розвитку суспільства.

Індекс розвитку людського потенціалу забезпечує можливість спостереження і аналізу основних показників якості життя і розподілу (сортування) регіонів за якістю життя. Що важливо, так як за допомогою ІРЛП буде доцільно використовувати проведення диференційованої регіональної соціально-економічної політики, аналізу потенціалу соціально-економічної системи.

Щорічним звітом про розвиток людини, починаючи з 1990 року, є Доповідь про розвиток людини. Щорічні глобальні Доповіді про людський розвиток публікуються ПРООН з 1990 року та містять незалежні і емпірично обґрунтовані дослідження з питань розвитку, тенденцій, прогресу і політики.

Легше виміряти доходи держави, ніж розвиток людини. Багато економістів стверджують, що національний дохід являє собою хороший показник людського благополуччя. Хоча між першим і другим явно існує тісний зв'язок, тому що економічне зростання є важливим засобом розвитку людини, друге не залежить лише від економічного зростання і рівня національного доходу. Воно також залежить від того, як використовуються ці ресурси. Але такі результати діяльності людей, як демократична участь в процесі прийняття рішень та рівні права чоловіків і жінок, які не залежать від доходів. З цих причин Доповідь представляє великий перелік показників по важливих результатах діяльності людини, досягнутим в країнах світу.

Незважаючи на те, що цей перелік показників служить підставою для оцінки прогресу в розвитку людини в багатьох його вимірах, політики також мають потребу в узагальненому показнику оцінки прогресу, особливо в такому, який більше фокусується на добробуті людини, ніж на його доходах. З цією метою Доповіді про розвиток людини з самого початку публікували індекс розвитку людського потенціалу.

Хоча ІРЛП являє собою корисну точку відліку, важливо пам'ятати, що концепція розвитку людини ширше і складніше, ніж це здатні відбити будь-які сукупні вимірювання, навіть якщо вони підкріплюються іншими показниками. ІРЛП чітко проводить відмінність між доходами і людським благополуччям. Шляхом вимірювання середніх досягнень в охороні здоров'я, освіті та доходи ІРЛП може дати більш повну картину стану розвитку країни, ніж тільки вимір рівня доходів.

Болівія з її набагато більш низьким рівнем ВВП на душу населення, ніж Гватемала, досягла більш високого ІРЛП, так як робила більше для того, щоб використовувати цей показник для розвитку людини. Танзанія, одна з найбідніших країн у світі, має ІРЛП, який можна порівняти з Гвінеєю, країною, майже в чотири рази багатше. І навпаки, країни з тим же рівнем доходів мають великі відмінності в ІРЛП – у В'єтнаму приблизно такий же рівень доходів, що і у Пакистану, але ІРЛП набагато вище, через більш високого рівня тривалості життя і грамотності [3].

На закінчення хотілося б відзначити, що актуальність та важливість ІЛР і такого звіту як «Доповідь про людський розвиток» очевидна. Масштабне завдання розвитку в ХХІ ст. полягає в тому, щоб захистити право нинішнього і майбутніх поколінь жити здоровим і насиченим життям. «Доповідь про людський розвиток» вносить новий важливий внесок в глобальний діалог з цієї проблеми. У ньому показано, що стійкість нерозривно пов'язана із забезпеченням рівних можливостей – з питаннями моральної і правової справедливості, а також з розширенням доступу до вищої якості життя. Увага зосереджена на проблемі досягнення стійкого і забезпечує рівні можливості прогресу. Погляд з цих двох точок зору показує, як деградація навколишнього середовища посилює нерівність через несприятливий вплив на людей, і без того перебувають в неблагополучне становище, і як нерівність в людському розвитку, в свою чергу, посилює екологічну деградацію. Людський розвиток, що

полягає в розширенні можливостей вибору для людей, будується на спільному використанні природних ресурсів. Сприяння людського розвитку потребує вирішення проблеми стійкості – на місцевому, національному та глобальному рівнях, – і це може і повинно бути зроблено такими способами, які є справедливими, розширюють права і можливості людей [4].

Література:

1. Айвазян С. А. Інтегральні показники якості життя населення: їх побудова і використання в соціально-економічному управлінні і міжрегіональних порівняннях. М., 2009.
2. Людський розвиток: новий вимір соціально-економічного прогресу: навч. посібник / під заг. ред. проф. В. П. Колесова, Т. Маккінлі. М., 2008.
3. Доповідь про людський розвиток 2016: <http://hdr.undp.org>.
4. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй. URL: <http://www.un.org/ru>.
5. URL: <http://econominfo.ru>.
6. Sardak S. Conceptual aspects of global human resource management / S. Sardak, A. Samoilenko, O. Don // Theoretical, methodological and practical foundations of human resources management: collective monograph / edited by M. Bezpartochnyi. – ISMA University. – Riga : "Landmark" SIA, 2016. – 282 p., P. 49 – 58.

Сагдєєва Д.Р., гр. ВТ-17м-1

Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Сардак С.Е.

ТЕНДЕНЦІ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Оновлена економіка змінює становище людини в суспільстві, підвищує освітні, професійні та культурні рівні, глибинний розвиток людей. Епіцентром прогресу є люди, адже саме людський розвиток є не лише ключовою метою, а й найважливішим чинником соціального й економічного розвитку. Людський розвиток – примноження не тільки доходу людей, але й їх здоров'я, освіти, збереження навколишнього середовища, забезпечення свободи дій і слова, а також формування інших умов соціально-економічного розвитку.

На сьогоднішній день концепція людського розвитку містить у собі декілька аспектів, такі як: продуктивність – підвищує продуктивність діяльності, участі у формуванні доходів, отримання матеріальної винагороди за працю; рівність – рівномірний розподіл можливостей щодо участі в економічному і політичному житті незалежно від статі, національності, класової приналежності, походження, місця проживання, рівня добробуту тощо; збільшення можливостей – прийняття участі у процесах суспільного життя; втілення базових можливостей – надання та здійснення певних прав у знаходженні шляхів розвитку; справедливість – рівноправність стартових можливостей отримання освіти, довгого і здорового життя, яке іноді вимагає нерівного розподілу ресурсів (наприклад, для забезпечення хворих та інвалідів); безпека – запобігання загроз злочиння, насильства, безробіття тощо.

Людський розвиток можна визначити як надання людям можливості повністю розвивати свій потенціал, жити продуктивно і творчо в гармонії з їхніми потребами та інтересами [1]. Індекс людського розвитку (ІЛР) є найголовнішим показником, котрий заохочує та посилює людський розвиток. Щорічно, починаючи з 1990 року, ПРООН публікує свої глобальні Звіти про людський розвиток (ЗЛР), у кожному звіті зосередженість навколо одного певного питання, котре вважається ключовим для людського розвитку. Останній Звіт про людський розвиток, що був опублікований наприкінці 2015 року, містив інформацію щодо впливу міграції та мобільності на людський розвиток і акцентував увагу на основних аспектах роботи, щодо забезпечення сталого розвитку [2]. Індекс людського розвитку розраховується опираючись на такі показники як: очікувана тривалість життя, писемність дорослого населення і освіта на рівні початкової, середньої і вищої школи разом з показником рівня доходу, яке ґрунтується на останніх даних організацій – партнерів ООН, а також інших офіційних джерел.

Вперше Україну було включено в розрахунки ІЛР у Доповіді за 1993 рік. На той час, вона посідала пристойне 45-те місце, за розрахунками за 1990 рік, а абсолютне значення зведеного індексу дорівнювало 0,809. Десятирічна криза призвела до швидкого спаду показників середньодушового ВВП й істотне скорочення тривалості життя. А найгірші рейтингові показники припали на 1995 рік (Доповідь 1998 року) – 102-ге місце. Якщо взяти в ретроспективі, то у 1995 Україна мала показник 0,756, у 2000 – 0,761, у 2005 – 0,788 [4]. Індекс Людського розвитку у 2017 році наведений у таблиці 1.

Індекс Людського розвитку у 2017 р. [4]

Країна	Значення ІРЛ	Рейтинг за ІРЛ	Очікувана тривалість життя	Очікувана кількість років навчання	ВНД на душу населення за ПКС, \$
Норвегія	0,949	1	81,6	13	68,430.2
США	0,920	10	79,1	17	55,805.2
Польща	0,855	36	77,6	16,4	26,455.3
Росія	0,804	49	70,3	15,0	25,410.9
Україна	0,743	84	71,1	15,3	7,970.8

Україна за показником індексу людського розвитку в 2017 році зайняла 84-е місце серед 188 країн світу. Таблиця 1 показує, що Україна відстає від провідних країн світу за такими показниками, як тривалість життя та ВВП на душу населення за ПКС дол. США.

Тривалість життя в Україні ледь дотягує навіть до середньосвітової величини – 71,1 року [4]. ВНД на душу населення за ПКС, дол.США в Україні станом на 2017 рік складає приблизно 7,970.8 дол. на душу населення. Як результат, по рівню ВНД на душу населення за ПКС в Україні на останніх місцях у Європі, гірше – лише у бідних країнах Африки [3].

В Україні низько координувана та погано охоплююча система для розвитку людини. Для покращення ситуації треба покращити рівень професійної освіти та підготовки, підвищити систему охорони здоров'я, зменшити рівень абсолютної бідності. Деякі показники все ж покращились, завдяки змінам, а саме реформа, що проводиться в країні, але все одно очікувана тривалість життя росте, але дуже повільно, відносна бідність залишилася практично незмінною. Розрив між тривалістю життя чоловіків і жінок, у сфері охорони здоров'я, продовжує збільшуватися, значно погіршилась ситуація у сфері боротьби з поширенням ВІЛ/СНІДу та туберкульозу. Також неоднозначні показники сфери забезпечення якісної освіти впродовж життя; більша частина показників не можливо контролювати. Прогрес у сфері гендерної рівності також нерівномірний.

В Україні треба покращити всі умови для всебічного і безперервного розвитку людини як основи для розвитку економіки знань та збільшення частки сфери послуг у ВВП. З причини того, що більшість суспільних благ і послуг, пов'язаних із людським розвитком, повинні надаватися в місцевості, де людина живе і працює, де одержує медичну допомогу, де діти ходять до школи тощо, наявність потрібного набору послуг на місцевому рівні має критичне значення для досягнення цілей та виконання завдань людського розвитку. Існує найголовніша потреба кардинально покращити роль сфери послуг у піднесенні індексу людського розвитку.

Список використаних джерел:

1. Звіт з людського розвитку в Україні за 2008 рік Людський розвиток і європейський вибір України. ПРООН Україна, травень 2008 р.
2. Rapport mondial sur le développement humain 2015. Lever les barrières : Mobilité et développement humains. Publie pour le Programme des Nations Unies pour le développement(PNUD). – 237 р.
3. Новини: Економіка. Влада Зайцева, інформаційне агентство UNN, вересень 2015. Електронний ресурс: <http://www.unn.com.ua/ru/news/1504045-za-rivnem-vvp-na-dushu-naselennya-ukrayina-sered-naybidnishikh-krayin-svitu>
4. Індекс людського розвитку: Україна падає, що робити. Електронний ресурс: <https://www.epravda.com.ua/columns/2017/04/13/623821/>
5. ВВП на душу населення за ПКС серед країн світу -2017р. . Електронний ресурс: <http://infolight.org.ua/amcharts/vvp-na-dushu-naselennya-za-pks-sered-krayin-svtu-indeks-ekonomichnyh-svobod-2017-r>

Сівер А. В., гр. ВМ-17-1м

Науковий керівник: д.е.н., доц., зав. каф. Стебляк І.О.

СИСТЕМА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ ГРОМАДЯН

Соціальні гарантії як невід'ємна детермінанта демократично-правової соціальної держави є інструментом вияву розподільчої функції державних фінансів і об'єктивно необхідним елементом системи забезпечення суспільного добробуту. Без соціальних

гарантій та механізмів їхньої реалізації неможливо досягти суспільної стабільності, соціальної злагоди між різними верствами населення та, зрештою, піднесення економіки. Розвиток системи соціальних гарантій свідчить про посилення соціальної орієнтації економічних систем.

Визначальний чинник забезпечення соціальних гарантій та досягнення на цій основі соціальної безпеки – наявність необхідного обсягу фінансових ресурсів. Незважаючи на те, що фінансове забезпечення соціальних гарантій передбачає використання багатьох джерел фінансування, його основу мають формувати ресурси держави. Однак насправді зростання видатків держави на надання соціальних гарантій не супроводжується відповідним покращенням показників задоволення основних соціальних інтересів громадян України.

У сучасних умовах перед владою особливо гостро постали проблеми, пов'язані із загалом низьким рівнем матеріального добробуту населення, неефективністю системи соціальних трансфертів, зниженням якості й доступності суспільних благ у сфері освіти, охорони здоров'я, культури та ін. Такі проблеми виникли як через недостатність обсягів фінансування соціальних гарантій, так і через застосування неефективних форм та методів використання коштів. З огляду на це актуальним питанням у сучасних умовах залишається реформування вітчизняної моделі фінансового забезпечення соціальних гарантій відповідно до суспільних очікувань і економічних можливостей держави та підвищення її дієвості щодо досягнення соціальної безпеки. Його ж вирішення потребує проведення ґрунтовних наукових досліджень.

Вагомий внесок у теоретичне й емпіричне дослідження питань державного фінансового забезпечення соціальних гарантій зробили зарубіжні вчені, серед яких слід назвати І. Бентама, Дж. Гелбрейта, Л. Ерхарда, Дж. Кейнса, С. Кузнеця, Т. Мальтуса, А. Маршалла, Дж. С. Мілля, Дж. Роулза, П. Самуельсона, С. Сімонді, М. Фрідмана. На сучасному етапі питання забезпечення соціальних гарантій населенню за рахунок фінансових ресурсів держави і його відповідності критеріям соціальної безпеки стали предметом дослідження у працях вітчизняних вчених В. Андрущенко, Ю. Архангельського, А. Баланди, С. Батажок, Н. Борецької, С. Буковинського, О. Василика, О. Величка, В. Гейця, І. Гнибіденко, В. Мандибури, Л. Момотюк, О. Новікової, В. Опаріна, К. Павлюка, В. Паламарчука, О. Пищуліної, Д. Полозенка, В. Федосова, П. Шевчука, С. Юрія та ін.

Проте незважаючи на значну увагу, яку приділяють дослідники питанням функціонування соціальних гарантій як складової системи забезпечення соціальної безпеки, фінансові аспекти цієї проблематики потребують подальших досліджень. У сучасних умовах виникла необхідність у комплексному дослідженні практики забезпечення соціальних гарантій за рахунок фінансових ресурсів держави та здійсненні оцінювання її впливу на досягнення соціальної безпеки, що може стати передумовою для вдосконалення як соціальної, так і фінансової політики України.

Соціальні гарантії правомірно розглядати як важіль досягнення соціальної безпеки. Направляючи власні фінансові ресурси на їх забезпечення відповідно до економічних можливостей та суспільних очікувань, держава гарантує кожному громадянину певний рівень задоволення його матеріальних і нематеріальних потреб, тобто певний рівень соціальної безпеки. Зважаючи на це, політика державного фінансування соціальних гарантій має відповідати таким вимогам:

- концентрації фінансових ресурсів держави на задоволенні пріоритетних соціальних інтересів. Відтак, важливим є оцінювання соціальних інтересів і виокремлення серед них життєво важливих, без задоволення яких неможливо забезпечити життєдіяльність та прогресивний розвиток громадян і суспільства;

- достатності державного фінансування для забезпечення нейтралізації або відвернення загроз соціальним інтересам як окремого індивіда, так і суспільства в цілому. З огляду на це, необхідним є виявлення та оцінювання реальних, потенційних і уявних загроз (внутрішніх і зовнішніх) соціальним інтересам, а також визначення способів їх нейтралізації чи відвернення;

- створення дієвого фінансового механізму реалізації стратегії і тактики досягнення соціальної безпеки, а система фінансового забезпечення соціальних гарантій має розвиватися як його складовий елемент. При цьому стає можливим проведення цілеспрямованої політики захисту соціальних інтересів як індивіда, так і суспільства загалом.

Проблема соціальної безпеки та вироблення оптимальної стратегії її забезпечення вимагає глибоко виважених наукових і політичних підходів. Саме тому дослідження проблем соціальної безпеки людини і суспільства, вироблення системних пропозицій потребує

мобілізації зусиль як фахівців-теоретиків, практиків, так і представників усіх гілок влади, що дасть змогу на високому якісному рівні сформулювати положення стратегії соціальної безпеки України та розробити ефективний механізм її реалізації.

Список джерел

1. Баланда А. В. Безпека як соціальний феномен: дискурс людського розвитку / А. Баланда // Україна: аспекти праці. – 2017. – No 1.
2. Суховий Д. І. Основні етапи становлення та розвитку державних соціальних гарантій в Україні // Економіка та держава. – 2016. – No 7.

Старушко Ю. С., гр. ВВ-14-2

Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Скрипник Н.Є.

АНАЛІЗ ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ

Людство стоїть на порозі нових відкриттів. Спостерігаються бурхливі темпи технічного прогресу, культурного та наукового. Але, невидлючись на всі угіддя, людська цивілізація переживає і складні часи. Виявляються тенденції до економічної стагнації та спаду в регіонах світу. Ми вичерпуємо невідтворювальні природні ресурси, впливаємо на якість навколишнього середовища та економічний стан народів, а все це відтворюється на людський розвиток. Яскраво засвідчує цю проблему зниження за останні роки темпів економічного зростання на земній кулі. Вплив цих негативних процесів, звичайно, не обмежується лише світовою економікою. Погіршується стан здоров'я людей в багатьох регіонах світу, знижується середня тривалість життя. Крім того, ресурси планети використовуються такими темпами, що через декілька поколінь люди вже не матимуть можливості користуватися ними. Велику роль має перенаселення та забруднення навколишнього середовища.

Саме тому, загострилось питання про нову політику, яка б дозволила вирішити ці глобальні проблеми сучасності, запобігти погіршенню якості навколишнього середовища, забезпечити теперішнє і майбутнє ресурсами, необхідними для задоволення потреб суспільства.

Саме це висвітлює основні положення глобальної проблематики людського розвитку. Найважливіші аспекти для розвитку: соціальні, економічні, екологічні, макроекономічні процеси. Неможна знехтувати бодай одним з них. Це важливо для людського розвитку. Традиційна парадигма людського розвитку визначає провідним орієнтиром ефективності господарювання досягнення високих темпів економічного зростання за рахунок людських ресурсів. Поряд з цим гуманізація, соціалізація, інтелектуалізація, екологізація та глобалізація суспільного життя, що супроводжуються поглибленням взаємозумовленості та взаємозалежності економічних, соціальних і екологічних процесів функціонування національних господарств. На сучасному етапі розвитку проблема сталого економічного зростання є однією з найскладніших проблем економічної теорії. Стале економічне зростання є дуже важливою практичною проблемою кожної країни, що передбачає підвищення рівня життя нації. Тому держави сприймають стале економічне зростання як головну економічну та політичну мету, найважливішу передумову сталого економічного розвитку.

Людський розвиток – це процес розширення можливостей людей обирати шляхи і засоби підвищення стандартів життя.

Індекс людського розвитку (ІЛР) – спеціальний сукупний індекс, який на підставі відповідних показників дає узагальнювальну оцінку людського прогресу.

До основних факторів, що впливають на рівень життя населення, належать:

- рівень розвитку виробництва і сфери послуг;
- науковий та технічний прогрес;
- культурно-освітній рівень населення;

Сталий людський розвиток в кожній державі передбачає такі масштаби економічного росту, які зменшать витрати енергії та сировини; відходи та збалансуванням структур споживання відповідно до природних можливостей земної кулі. Важливим параметром має стати регулювання темпів росту населення, планування розміру родини, медициною, забезпечення робочих місць, житлом, освітою, продовольством. Стан здоров'я залежить від соціального, економічного і духовного розвитку громадян, чистого довкілля, якості харчів і питної води, рівня медичних знань, забезпечення медикаментами. Важливим є подолання таких захворювань, як поліомієліт, туберкульоз, СНІД(ВІЛ), і зменшення смертності дітей.

Концепція сталого людського розвитку це розуміння взаємозв'язку економічних, екологічних, соціальних проблем суспільства і того факту, що вони можуть бути вирішені лише комплексно, за умови тісної співпраці і спрямуванні зусиль усіх країн світу. Крім того, в концепції де-факто визначається, що західна модель суспільства загального споживання не може вважатися взірцем для всього людства. Сталий людський розвиток ставить питання про мету існування людини і суспільства, вимагає перегляду взаємовідносин між людиною та природою, а також соціальної справедливості і рівності. Проблема взаємодії суспільства й природи має планетарний характер. Одним з важливіших вирішення глобальних еколого-правових проблем є міжнародне співробітництво охорони навколишнього середовища. Необхідність міжнародно-правового регулювання зумовлена тим, що природа не має кордонів: забруднення повітря і водних ресурсів носій прикордонного характеру, а деякі унікальні природні комплекси, території та об'єкти, що охороняються, належать декільком державам.

Стратегія сталого людського розвитку вимагає інтеграції і забезпечення єдності дій держав, незалежно від соціально-економічного устрою. Відбувається інтенсивний пошук напрямків і способів взаємодії з довкіллям, методики комплексного аналізу, якісної оцінки стану навколишнього середовища. Нині до глобальних проблем людства належать:

- 1) демографічна проблема, яку спричинило швидке зростання населення в найбідніших країнах світу;
- 2) екологічна проблема – пов'язана з інтенсивним руйнуванням довкілля, що робить планету непридатною для існування;
- 3) проблема забезпечення розвитку людства всіма видами ресурсів;
- 4) геополітичні проблеми, які породжують воєнні конфлікти і загрожують людству світовою війною;
- 5) проблема поглиблення нерівності розвитку різних націй, країн, регіонів, що постійно створює регіональну та світову напруженість.

Отже, Перші кроки країн, на шляху до сталого розвитку вже були проаналізовані, тому необхідно зазначити висновки, які мають бути зроблені при подальшому планування переходу цих країн до сталого розвитку. Для успішного завершення цього процесу в більшості країн, необхідно принаймні два ключових фактори: зовнішня фінансова підтримка та передача екологічно чистих технологій.

Також, необхідною умовою сталого розвитку, окрім фінансової допомоги, є наявність науково-технічної інформації, а також доступ до екологічно чистих технологій та їх передача. Здатність країн, користуватися результатами науково-технічного прогресу та брати в ньому участь може справити великий вплив на їх перехід до сталого розвитку та на їх розвиток взагалі. Тому міжнародному співтовариству слід стимулювати доступ до екологічно чистих технологій та їх передачу країнам, що розвиваються, на вигідних умовах.

Література

1. Пахомова Н. В. Экономика природопользования и охраны окружающей среды : учеб. пособ / Н. В. Пахомова, К. К. Рихтер – СПб. : Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2010.- 220 с.
2. Пашков А.П. Екологічно-економічні проблеми довкілля Південно-Східної України та шляхи їх розв'язання із утилізацією і захороненням твердих промислових відходів. / А.П. Пашков, Л.А. Нападовська // Безпека життєдіяльності. – 2009. – № 9 – С.18-22.
3. Статистичний щорічник України за 2015 р. / за ред. О.Г.Осауленка. – К.: «Інформаційно-аналітичне агенство», 2015. – 566 с.
4. Сталий розвиток і глобальна місія України / Л. Корнійчук, В. Шевчук // Економіка України. – 2016. – № 4. – с. 4-13.

Стрижеус Н.О., гр. ВУ-15-1

Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Гришкін В.О.

ПРОГНОЗИ ДИНАМІКИ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ

Фактично всі країни розміщуються в рейтингу Індексу людського розвитку, який розраховує ПРООН в спадному порядку, і найбільшу увагу привертає їхнє місце в рейтингу, а не абсолютне значення, хоча різниця індексів країн, що стоять поряд у списку, може складати всього 3-5%, а отже і не може відобразити реальну відмінність соціального становища в них. Проте розвинені країни продовжують використовувати свої високі позиції в індексі для самореклами на світовій арені та впроваджують непотрібні соціальні заходи для того, щоб зайняти перші місця в індексі. Задля вдосконалення індексу та підвищення його

ефективності як індикатора соціальної ситуації в країні пропонуємо впровадити наступні зміни.

Перш за все, в індекс необхідно включити й інші складові, наприклад, показники зайнятості та безробіття, грошові вкладення у соціальні програми, участь у міжнародних соціальних проектах, кількість видатних науковців, кількість дітей у сім'ях та можливість надання їм гідної освіти, кількість неповнолітніх, що палять або вживають алкогольні напої тощо.

Крім того, є доцільним визначити позицію країни за інтегрованим показником всіх рейтингів цієї країни у різних галузях, які наводяться у щорічних звітах «Про розвиток людського потенціалу». Їх представлено у вигляді таблиць, де країни згруповано за величезною кількістю критеріїв: розвитком технологій, фінансів, екологічним становищем тощо. Насамкінець пропонується замінити показники писемності та залученості до освітнього процесу на показники індексу культурного капіталу, який, так само як і індекс розвитку людського потенціалу, щорічно розраховується міжнародними інституціями. Отже, Індекс людського розвитку можна було б вдосконалити та зробити більш надійним індикатором ефективності соціальної політики країни шляхом внесення до нього деяких поправок. Ця проблема є досить актуальною та вимагає подальшого дослідження.

Прогнозувати регіональний людський розвиток в Україні значно складніше, ніж по країні загалом. Це пояснюється не лише досить великою кількістю територіальних одиниць, а й особливостями чинної національної методики з його вимірювання. По-перше, спостереження людського розвитку в регіонах фактично веде Держкомстат України з 2015 р., і часовий проміжок, за який наявний повний динамічний ряд показників, охоплює лише період 1999–2005 рр. Цього явно недостатньо для того, щоб скористатися методами екстраполяції тренду навіть для короткострокового прогнозу.

По-друге, чинна методика включає 94 первинних індикаторів, що використовуються для обчислення дев'яти складових та інтегрального індексу регіонального розвитку. За такою кількістю показників побудувати прогнози, а тим паче в регіональному розрізі та хоча б у двох варіантах, практично неможливо. Недоцільно також „висмикувати” для прогнозування лише кілька (найвагоміших з погляду певного дослідження) індикаторів, навіть якщо можна підвести під це теоретичне обґрунтування. Адже система побудована за принципом жорсткої ієрархічності, і результати прогнозу, обчислені за кількома чи певною частиною індикаторів, можуть виявитися досить далекими від тієї картини регіональної диференціації людського розвитку, яку публікує Держкомстат України.

По-третє, система нормування показників, передбачена чинною методикою, не дає змоги оперувати індексами окремих індикаторів, індексами складових чи самими індексами регіонального розвитку, адже мінімальне й максимальне значення, що використовуються для переведення первинних статистичних показників у безвимірні коефіцієнти, беруться за фактичними даними кожного року і щоразу змінюються. Як наслідок, обчислені індекси не мають самостійного ні математичного, ні економічного змісту, окрім того, що вони використовуються для визначення рангу кожного регіону. Це означає також, що не можна спрогнозувати поступ регіонів у досягненні належного рівня людського розвитку чи його окремих складових, – йдеться лише про передбачення змін у „розкладці” регіонів на єдиній національній шкалі.

Враховуючи вищесказане, єдиним можливим шляхом побудови прогнозу регіонального людського розвитку вбачається дослідження варіації рангів регіонів за окремими складовими та інтегральним показником, що спостерігалася у звітному періоді. Логічно припустити, що якщо певний регіон вже одного разу одержував такий ранг, це може за певних умов повторитися. Головний інтерес в цьому плані представляє розмах варіації рангів (різниця між найвищим та найнижчим рангами), тобто наскільки сильно може змінитися рейтинг регіону, або наскільки він є стабільним. Пояснення цієї варіації слід шукати в змінах рейтингів за окремими складовими людського розвитку.

Список використаної літератури:

1. Грішанова О. А. Людський розвиток: начальний посібник / О. А. Грішанова. // – К.: КНЕУ, 2006. – 308 с.
2. Доклад о развитии человека 2010. Реальное богатство народов: пути к развитию человека / Перевод с анлийского языка, ПРООН. – М.: Издательство “Весь Мир”, 2010. – 244 с.
3. <http://hdr.undp.org> – Звіт з людського розвитку на сайті Програми Розвитку Організації Об'єднаних Націй.
4. <http://www.ukrstat.gov.ua> – Державна служба статистики України.

Суханова Д.Ю., гр. ВМ-17-1м

Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Саричев В.І.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ

На сьогодні, в Україні склалась ситуація інноваційної кризи, яка супроводжується значною втратою інтелектуального потенціалу країни. З кожним роком зменшується кількість організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи. Поряд зі зниженням кількості наукових організацій логічним є стрімке зменшення чисельності фахівців, задіяних у виконанні наукових та науково-технічних робіт [1]. Негативні тенденції в науково-технічній сфері призвели до падіння України у міжнародних рейтингах. Детального дослідження вимагають шляхи виходу з даної складної ситуації.

Проблемі «людського капіталу» та інвестицій в нього багато уваги приділяли такі науковці як Г.Беккер, Д.Белл, Л.Едвісон, М.Кастельс, М.Мелоун, І.Росс, Т.Стюарт та багато інших. У працях вітчизняних економістів питання про людський капітал розглянуті у працях В.Близнюка, О.Бородіної, Л.Албанкіна, О.Амосова, Д.Богині, В.Врублевського, О.Головінова, М.Долішнього, Г.Задорожного, О.Кендюхова, С.Климка, А.Колота, Н.Лук'яненка, Ж.Поплавської, В.Поплавського, А.Чухно, І.Чекан та багато інших. Людський капітал в контексті національної економіки започатковано в дослідженнях Л.Лісогора, О.Гришної, В.Євсєєва, С.Вовканича, Л.Семів, М.Пітюлича, У.Садової, В.Приймака, О.Стефнишин.

Разом з тим, наукові дослідження в повній мірі не охопили ідеї теорії людського капіталу як економічної категорії, яка дасть змогу приділяти більше уваги зростаючому значенню інтелектуальної діяльності, підвищувати рівень інформатизації суспільства, формувати конкурентоспроможну систему освіти, а також інвестування.

Метою публікації є розгляд проблем та перспектив розвитку людського капіталу. У сучасному суспільстві людський капітал стає основою багатства. Саме він визначає конкурентоспроможність економічних систем, виступає ключовим ресурсом їх розвитку. Здатність економіки створювати і ефективно використовувати людські ресурси все в більшій мірі визначає економічну силу нації, її добробут [1].

Згідно із даними ООН, Індекс людського розвитку України з 78 знизився на 83 місце серед 187 країн світу. Негативними показниками для України є такі показники, як тривалість та рівень життя, а позитивним рівень освіти. Якщо врахувати ці три показники, то загальний Індекс людського життя для України за 2013 рік становив 0,734 пункти, що лише на 4% вище, ніж Україна мала у 1990 році. При цьому валовий національний дохід на душу населення за цей самий час зменшився на 24,2%. Крім того, від 1980 до 2013 року очікувана тривалість життя при народженні в Україні зменшилася на 0,8 року, а середня тривалість навчання зросла на 3,9 року. Разом із тим, український індекс є меншим за середнє значення цього показника для країн із високим рівнем людського розвитку (0,735), а також і середнього для країн Європи та Центральної Азії (0,738). Загальне середнє значення Індeksu у світі – 0,702 [2].

Основною проблемою є розширення зони деградації людського капіталу. Це поняття означає багатшаровий соціальний феномен, складаний з цілого ряду взаємопов'язаних процесів, одним з найважливіших в яких є депопуляція і, насамперед, скорочення чисельності населення в працездатному віці.

Тривалість життя в Україні з 2000 по 2013рр. подана у табл. 1. В економічно розвинених країнах ці показники вищі у чоловіків на 8-13 років, у жінок на 5-8 років. Тривалість життя в Україні досить низьке і це свідчить про те, що при падінні народжуваності знижується питома вага молоді та зростає відсоткова частка пенсіонерів у загальній чисельності населення. В цілому демографічну ситуацію в республіці на сьогоднішній день можна оцінити як кризову.

Для відтворення людського капіталу необхідні значні витрати і різні види ресурсів як з боку індивіда, так і з боку суспільства (державних установ, приватних фірм, сім'я і т. д.). Підкреслюючи схожість таких витрат з вкладеннями інших видів капіталу, економісти ставляться до них як до інвестицій в людський капітал. Джерелами таких інвестицій є витрати роботодавців, бюджетні витрати держави, індивідуальні витрати громадян. Інвестування в людський капітал припускає переслідування для інвестора якихось вигод, як для себе безпосередньо, так і для третіх осіб. Так, для працівника – це підвищення рівня доходів, більше задоволення від роботи, поліпшення умов праці, зростання самоповаги,

поліпшення якості життя. Для роботодавця – це підвищення продуктивності, скорочення втрат робочого часу і зростання ефективності виробництва, що в кінцевому підсумку сприяє підвищенню конкурентоспроможності фірми. Для держави – це підвищення добробуту громадян, зростання валового доходу, підвищення економічної активності громадян.

Отже, Україні потрібно створити ефективну, дійову систему внутрішнього інвестування, наприклад, за рахунок заснування суспільних фондів розвитку [1], які в перспективі мають трансформуватися в потужні інвестиційні інститути, та залучення заощаджень громадян. А також, доцільно запровадити такі заходи щодо розвитку людського капіталу: передбачити поступове приведення рівня фінансування людського розвитку (витрат на освіту та охорону здоров'я) до рівня групи країн з високим рівнем розвитку людського капіталу; розробити цільову програму стимулювання самозайнятості та мікропідприємництва; активізація творчого потенціалу людей, розвиток висококваліфікованої робочої сили.

Список використаних джерел:

1. Іляш О.І. Оцінка розвитку людського капіталу України // Економіка і регіон.-2015.- №3(18). – с. 141-145.
2. The Human Capital Report 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www3.weforum.org/docs/HCR2016_Main_Report.pdf.
3. Тимошенко Л. М. Людський розвиток : навч. посіб. / Л. М. Тимошенко, С. Е. Сардак, О. В. Більська. – Д. : Вид-во ДНУ, 2010. – 192 с.

Цуриков К.С., гр. ВМ-17-1м

Науковий керівник: к.е.н., доцент Сімахова А.О.

ІНВЕСТУВАННЯ В РОЗВИТОК ПЕРСОНАЛУ ЯК ШЛЯХ ЗРОСТАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Недостатня увага до розвитку персоналу призводить до зниження професіоналізму і компетентності персоналу, що, в свою чергу, тягне за собою погіршення результативності та ефективності діяльності персоналу і організації в цілому. Набуті знання, вміння і навички повинні приводити до поліпшення якості продукту організації, зменшувати його собівартість, стимулювати виникнення нових продуктів або нових якостей у продукту, що підвищить його конкурентоспроможність. Крім того, розвиток повинен покращувати якість ресурсу під назвою персонал. Сьогодні персонал розглядається не лише як ресурс, який виконує механічні дії за певну плату, а вже як особистість, яка своїм власним вкладом може принести у діяльність підприємства позитивні ефекти. Така особистість потребує розвиватися не лише професійно, але і творчо, духовно та емоційно. Інвестиції у розвиток персоналу покликані забезпечити задоволення потреб працівників у розвитку, а також сприяють отриманню підприємством конкурентних переваг за рахунок використання більш кваліфікованої праці. Саме вони стають одним із основних чинників підвищення продуктивності праці, лояльності персоналу, а в результаті і зростання прибутку підприємства

Залежно від потреб організації, можна виділити наступні цілі розвитку персоналу:

- підтримка професійного рівня;
- отримання знань про інноваційні підходи до виконання завдань, новинки науки і техніки;
- підготовка перспективних фахівців до кар'єрному просуванню;
- оволодіння практичними навичками, необхідними для виконання завдань тимчасово відсутніх працівників (відпустки, відрядження, хвороба тощо.);
- підвищення трудової мотивації, формування почуття причетності до компанії;
- ознайомлення зі стандартами, методами і принципами роботи організації, її стратегією і планами розвитку [1].

Розвиток персоналу дає можливість виконувати силами співробітників компанії нові завдання, реалізовувати більш складні проекти і розширити спектр послуг, що надаються. Враховуючи темпи сучасного розвитку науки і техніки, навчання є об'єктивною необхідністю якісного виконання завдань персоналом, що забезпечує зростання людського капіталу.

Як показує світова практика, сьогодні для забезпечення ефективної діяльності організації недостатньо підібрати кваліфікований персонал, вимагається також зробити в «людський капітал» відповідні інвестиції. За твердженням американського аналітика, інвестиції у «людський капітал» приносять в 5-6 разів більше прибутку, ніж у виробництво. Зростання інвестицій у навчання на 10% збільшує продуктивність праці на 8%, тоді як збільшення капіталовкладень у виробництво на 10% підвищує продуктивність праці на 4% (тобто ефективність в два рази нижче) [2].

Більшість українських підприємств досі не розуміє вигід, які несе інвестування у розвиток персоналу. Інвестиції у розвиток персоналу не тільки сприяють отриманню персоналом професійних компетенцій, але також мотивують їх до більш продуктивної роботи, допомагають зміцненню лояльності співробітників до організації, зменшують їх опір до нововведень в організації [3].

Інвестувати кошти доцільно у розвиток тільки тих компетенцій, навичок і знань, які необхідні для поточної діяльності компанії зараз або будуть потрібні в найближчій перспективі. Необхідно, щоб підсумки розвитку персоналу були затребувані, а персонал заохочувався за досягнення більш високого рівня професіоналізму.

Отже, підвищення людського капіталу і умов праці здійснюється як раз за рахунок вкладення у інвестицій у персонал, бо в цьому процесі зацікавлені обидві сторони – і працівники, і роботодавці. Роботодавцям, і працівникам у питанні розвитку слід дотримуватися принципів раціональності, об'єктивної необхідності та порядності. Співробітникам не варто забувати про самонавчання і підтримувати в актуальному стані свої знання та вміння. Не можна покладати це на плечі тільки роботодавця, який вкладає кошти у загальний розвиток особи. З позиції зростання людського капіталу, мета розвитку в компанії проявляється через: підтримка на відповідному рівні і підвищення професійної кваліфікації; придбання професійних знань поза сферою професійної діяльності; придбання професійних знань інших організаціях, що впливають на роботу компанії; розвиток здібностей та компетенцій.

Список джерел

1. Олійник О.С. Формування, розвиток та ефективність використання персоналу підприємства / О.С. Олійник // Журнал науковий огляд. – 2016. – №5. – С. 97–113.
2. Annabi N. Investment in education: What are the productivity gains? / Nabil Annabi // Journal of Policy Modeling. – 2017. – Vol. 39. – P. 499–518.
3. Витрати на робочу силу в Україні та Європейському союзі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://edclub.com.ua/analitika/vytraty-na-robochu-sylu-v-ukrayini-ta-yeuropeyskomu-soyuzi>.
4. Сардак С. Е. Зміст і спрямування соціально-відповідального інвестування [Електронний ресурс] / С. Е. Сардак, І. І. Єгорова // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – № 19. – Режим доступу до статті: <http://global-national.in.ua/issue-19-2017>.

Шевчук В.Г., гр. ВМ-17-1м

Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Скрипник Н.Є.

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО У КОНТЕКСТІ ПАРАДИГМИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Соціальне партнерство як особливий вид суспільних відносин і закономірний результат розвинутої соціально орієнтованої економіки є в той же час важливим показником економічної, соціальної й політичної зрілості суспільства. У індустріально розвинутому суспільстві з ринковою економікою об'єктивно виникає необхідність переходу до соціально-партнерських відносин у сфері праці, що обумовлено цілою низкою економічних та соціальних чинників. Нинішній стан відносин соціальних партнерів – держави, роботодавців та найманих працівників – характеризується домінуванням формальних процедур соціального партнерства, які не мають вагомих і реальних економічних наслідків [1].

Проблема соціального партнерства в Україні, що неодноразово підкреслювалося як українськими, так і зарубіжними вченими, серед яких: В.Гостеніна, В.Деркач, А.Доронін, Б.Льченко, Л.Качан, Н.Крещенко, А.Колосок, А.Колот, А.Кудряченко, О.Кузнєцова, В.Павлов, В.Руденко, О.Ситник, Л.Шадріна, які визначали сутність та зміст

інституціонального середовища функціонування соціального партнерства у контексті парадигми соціалізації економіки в Україні.

Основою соціальної злагоди в індустріальному й постіндустріальному суспільстві є врахування й узгодження інтересів різних соціальних груп, прошарків, класів. Це завдання найкраще вирішується саме на основі соціального партнерства. Система соціального партнерства будується на узгодженні й захисті інтересів різних соціальних груп. Визнаючи відмінність, різноспрямованість і незахищеність (за відокремленості) інтересів окремих соціальних груп, прошарків, класів, партнерські відносини водночас передбачають усвідомлення необхідності взаємодії, взаємозалежності і неможливості існування один без одного. Соціальне партнерство передбачає забезпечення відповідних прав різним соціальним групам, прошаркам, класам на участь у політичних і економічних процесах вироблення й прийняття рішень щодо актуальних проблем розвитку суспільства [2].

Формування ідеології і культури соціального партнерства в широкому розумінні, що потребує доброї волі й значних тривалих зусиль від усіх сил суспільства і всіх свідомих громадян. Організувати цю роботу і подати реальний приклад її здійснення в державному секторі економіки покликана держава. Загалом необхідна активізація й підвищення ефективності державних функцій в організації соціального партнерства як власника, роботодавця, законодавця, арбітра, посередника, координатора, гаранта дотримання законів.

Наймогутнішим чинником розвитку соціального партнерства (як і його результатом) є створення сприятливого економічного клімату, зокрема шляхом послаблення податкового тиску і боротьби з корупцією, що приведе до оздоровлення національної економіки і поступового виходу з кризи [3].

Деяка розбіжність у визначеннях пояснюється різноплановістю соціального партнерства як явища, недостатнім рівнем його впровадження й використання через неспроможності механізмів взаємодії його сторін та державного регулювання ним.

Правовою основою соціального партнерства в Україні є національні законодавчі та нормативні акти, які регулюють соціально-трудові відносини, зокрема такі: закони України “Про зайнятість населення”; “Про колективні договори і угоди”; “Про оплату праці”; “Про охорону праці” тощо, Укази Президента України “Про Національну раду соціального партнерства”; “Про Національну службу посередництва і примирення” та ін.

На жаль, часто соціалізація економіки сприймається як ряд короткострокових соціальних заходів. Найгостріші проблеми бідності, безробіття, міграції, соціального захисту отримують лише формальний підхід. Замість пом'якшення соціальних проблем відбувається їх наростання, перехід на якісно інший рівень. Так, посилення соціальної незахищеності, масовий характер бідності, безробіття, поглиблення майнової диференціації викликають нові проблеми в соціально-трудовій сфері, позбавляють значну частину населення країни економічної свободи, свідчать про виникнення розбіжностей інтересів економічних суб'єктів та різних верств населення. Як результат неузгодженої економічної поведінки при вирішенні соціальних питань відбувається погіршення індивідуального економічного добробуту і добробуту суспільства в цілому.

Список використаної літератури:

1. Соціальне партнерство і державна політика: від теорії до практики демократизації державного управління: монографія / [В.Ф. Мартиненко, О.М. Крутій, С.Л. Кирій та ін.]; за заг. ред. В.Ф. Мартиненка. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ ”Магістр”, 2009. – 252 с.
2. Шутаева Е. Социализация экономики как одна из ключевых составляющих мировой экономической трансформации / Е. Шутаева // Ученые записки ТНУ им. В. И. Вернадского. Экономика и управление. – 2014. – Т. 27(66), № 1. – С. 186-194.
3. Жуков В.І. Проблеми впровадження соціального партнерства на ринку праці – К.: Мінпраці та соціальної політики України, РВПС України НАН України, Український інститут соціальних досліджень. – 2009. – Т. 1. – С. 155–161.
4. Sardak S. E. Potential of economy socialisation in the context of globalisation // S. Sardak, O. Bilskaya, A. Simakhova // Economic Annals-XXI. – 2017. – № 164(3-4). – P. 4 – 8.

6. РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА АСПЕКТИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Беліч Ю.С., ВМ-17М-1

Науковий керівник: ст. викл. Дон О.Д.

РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

Дослідження проблеми безробіття в регіонах України в сучасних умовах господарювання є досить актуальним. Це явище не може бути доцільним ні в економічному, ні в соціальному плані, оскільки його зростання створює цілий комплекс проблем, а саме – скорочується купівельна спроможність населення, бюджет втрачає платників податків, підприємство – персонал. Зростають ризик соціального напруження, додаткові витрати на підтримку безробітних. Створення в регіонах України цивілізованого ринку праці, який би дозволяв громадянину оперативної знайти роботу з умовами праці, що відповідають вимогам безпеки й гігієни, з гідною заробітною платою, а роботодавцю – працівників з необхідною кваліфікацією, можливе тільки за наявності ефективної регіональної політики та системи працевлаштування.

Економічна наука неодноразово робила спроби з'ясувати причини безробіття, які досліджуються у творах авторів фундаментальних праць А. Сміта, Д. Рікардо, К. Маркса, М. Фрідмена, А. Маршалла, Дж. М. Кейнса, Т. Мальтуса, Д. Хікса, К. Макконнелла, С. Брю, С. Фішера. Значний внесок у вивчення проблеми безробіття, його особливостей в Україні внесли такі вітчизняні вчені, як Д. Богиня, Г. Волинський, В. Геєць, В. Герасимчук, О. Грішнова, І. Давидова, В. Дем'яненко, С. Дзюба, С. Дорогунцов, С. Кузнецова, Е. Лібанова, Г. Лук'янова, С. Мочерний, В. Онікієнко, І. Петрова, В. Петюх, В.Савченко, М. Соколик, А. Чухно, Л. Шевченко.

Метою роботи є дослідження стану безробіття в регіонах України, аналіз основних проблем та наслідків безробіття, а також визначення напрямків подолання кризових явищ на ринку праці. Предмет дослідження – безробіття, причини його виникнення та специфіка в окремих регіонах України. Об'єкт дослідження – трудові відносини та їх особливості в кожному з регіонів.

Безробіття – це складне соціально-економічне явище, за якого люди, що хочуть і можуть працювати, не можуть знайти відповідну роботу внаслідок нездатності суспільства в силу як об'єктивних, так і суб'єктивних причин створити умови для раціонального застосування здібностей і таланту людей. Такими причинами виступають техніко-технологічні, організаційно-виробничі, соціально-економічні та інші фактори розвитку економіки.

Рівень безробіття (за методологією МОП) серед населення віком 15–70 років за 2015 та 2016 роки збільшився у всіх регіонах України. Загальний показник зареєстрованого безробіття в Україні в цілому за 2015 рік складає 9,1 відсотків до економічно активного населення віком 15-70 років , а за 2016 рік цей показник вже складає 9,3 відсотки .

Серед так званих «лідерів» по безробіттю серед регіонів за 2015-2016 роки виступають Луганська (15,6% та 16,0% за 2015 та 2016 рр. відповідно); Донецька (13,8% та 14,1%) та Полтавська (12,1% та 12,6%) області.

Найнижчий рівень безробіття зареєстровано в Дніпропетровській (7,2% та 7,9%) , Харківській (7,1% та 6,4%) , Одеській (6,5% та 6,8%) та Київській (6,4% та 6,8%) областях.

Найвищий рівень безробіття у 2017 році (за методологією МОП) спостерігався серед молоді віком 15-24 роки, а найнижчий – серед осіб віком 60-70 років.

У 2017 році найбільший показник рівня безробіття перепадає на період з січня до березня та складає 10,1 % до економічно активного населення віком 15-70 років. Така динаміка пояснюється сезонністю робіт в сільській місцевості, де набагато більше роботи влітку та восени. У сільській місцевості показник рівня безробіття найвищий також у період з січня до березня та складає 11,5 % що є більшим, аніж у містах за аналогічний період (9,5%).

Таким чином, діюча загальнодержавна та регіональна політика зайнятості повинна в нинішніх умовах мати попереджуючий характер і включати комплекс мір державного регулювання. Важливо при цьому спиратися на світовий досвід регулювання безробіття: перерозподіл наявного попиту на працю шляхом стимулювання переходу підприємств на неповний робочий день, тиждень; перехід до створення системи соціального партнерства, у тому числі створення механізму вироблення тристоронніх угод (роботодавці – профспілки – держава).

Через чисельні проблеми в політичній ситуації в нашій країні Уряд України не звертає належної уваги на дану проблему. Але будемо сподіватися, що найближчим часом буде прийнято нові акти, які ефективно будуть перетворюватися в життя, ставши передумовою для економічного відродження України.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Основи економічної теорії : Навч. посібник за заг. ред. П.В. Круша, В.І. Депутат, С.О. Тульчинської. – К.: Каравела, 2007. – 448 с.
3. Регіони України : Статистичний збірник за ред. І. Є. Вернера – К., 2017. – 1100 с.

Калиновська Д. К., гр. ВВ-15-1

Науковий керівник: к. держ. упр., доц., доцент Волкова Н.В.

МАКРОРЕГІОНИ ЯК ОСНОВНІ РУШІЙНІ СИЛИ У ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

Модернізація європейської соціальної моделі є неодмінною умовою вирішення найважливішого завдання ЄС – перетворитися у найбільш конкурентоздатну економічну систему, яка здатна до стійкого економічного зростання з високою зайнятістю та соціальною згуртованістю. Підтримка процесу економічних перетворень в Україні зводиться до наступного:

- 1) ЄС зобов'язується підтримувати зусилля України у створенні середовища, сприятливого для ділової діяльності, та підтримувати Україну в здійсненні соціально-економічних реформ;
- 2) ЄС настійно закликає Україну посилити заходи, спрямовані на побудову функціонуючої ринкової економіки шляхом ефективніших структурних економічних та адміністративних реформ;
- 3) сприяти залученню та захисту внутрішніх та іноземних інвестицій, які відіграють ключову роль у розвитку України;
- 4) Європейський Союз та Україна поділяють зацікавленість у збереженні стабільності та безпеки у вільній та демократичній Європі [5].

Економічна диференціація країн вже привела до утворення “центрів сили”, чи макрорегіонів: Європа з “ядром” у вигляді Євросоюзу; Східна Азія з центром Японія; Східна Америка (США) [1]. Провідні макрорегіони є основними рушійними силами глобалізації в різній мірі, втягуючи в орбіту свого впливу інші держави. Структура глобальної економіки являє собою сукупність макрорегіонів з інститутами більшого чи меншого масштабу, що включені в глобальні економічні організації (СОТ, МВФ), різні узгоджувальні і координуючі інститути. Функціональні тісні зв'язки цих центрів між собою утворюють “ядро” всієї глобалізованої економіки.

Структура глобальної економіки складається із макрорегіонів з їх внутрішньою диференціацією, що отримала назву “локалізації”. Внутрішня нестабільність витікає з того, що глобалізація порушує співіснування територіального і функціонального принципів, що відтворюється на вищому ешелоні глобальної економіки – її “ядерних” центрах влади. Саме постіндустріальний акцент визначає технологічні, соціально-економічні, організаційні і управлінські параметри і стандарти світогосподарських і інтеграційних процесів, а концепція взаємодії національних господарських комплексів змінюється новою управлінською вертикаллю: глобальні наднаціональні інститути – регіональні інтеграційні об'єднання – національні держави – локальні внутрішньогосподарські утворення. Ця нова управлінська вертикаль породжує якісно новий рівень планетарної економічної взаємозалежності на основі використання найновіших комунікаційних технологій, лібералізації, переміщення факторів виробництва, ліквідації багатьох протекціоністських бар'єрів, підвищення ролі міжнародних економічних організацій.

В дослідженні сучасних світогосподарських інтеграційних процесів спостерігаються різні позиції: 1) обоження глобалізації із всезагальним “інтегруючим” напрямком розвитку; 2) глобалізація аналізується в аспекті дезінтегруючих тенденцій, що породжують нерівність та суперечності; 3) суперечливе співіснування інтеграційних і дезінтеграційних процесів [3].

Взаємодія та взаємозв'язки, розповсюджуючись на все нові сфери людської діяльності, у кінцевому рахунку формують всеохоплюючий взаємозв'язок складових частин глобальної

системи. На початку двадцятого століття була розроблена концепція про асиметричність відносин країн різного рівня (Нобелівська премія з економіки), що була підкріплена аналізом не тільки кількісних показників економічної діяльності двох груп країн, але і відмінностей їх в доступі до сучасних і зверхсучасних “hi-tech” технологіям, в сфері яких монопольне положення центру не тільки зберігається, але й посилюється. Асиметрична взаємозалежність поглиблюється, так як зберігається залежність індустріальних країн від поставок країн, що розвиваються, в якості ринків збуту. Ця залежність є асиметричною, так як значно слабкіша і може бути частково диференційована по географічним напрямкам або технологічно трансформована на основі досягнень науково-технічного прогресу і більш уразлива економічно, через коливання світової кон'юнктури [2].

Список використаних джерел

1. Біленька Н. О. Пріоритети і напрямки розвитку економіки України в умовах глобалізації / Н. О. Біленька // Економіка України в умовах посилення глобалізаційних процесів: виклики і перспективи : матеріали міжнародної наукової студентсько-аспірантської конференції. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014.

2. Качан Є. П. Регіональна економіка / Є.П Качан. – К. : Видавництво, 2015.

3. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Глобалізація>.

4. <http://osvita.ua/vnz/reports/politolog/16739>.

5. <http://www.chelt.ru/2002/8-02/smirnov-8.html>.

Красноштан Ж.А., гр. ВУ-14-1

Науковий керівник: ст. викл. Ставицька А.В.

РЕГІОНАЛЬНІ НЕРІВНОСТІ РОЗВИТКУ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНИ

В умовах активізації світових процесів глобалізації та регіоналізації вітчизняної економіки актуалізуються регіональні аспекти стратегії соціального-економічного зростання держави. В цьому контексті особливо важливими є питання економічного розвитку регіонів на основі структурних зрушень галузевої, просторової та функціональної систем, відновлення й зміцнення ефективного співробітництва між регіонами, зменшення міжрегіональних диспропорцій, раціонального використання економічного потенціалу кожного регіону. Аналіз рівня економічного розвитку областей України, свідчить про істотні відмінності між ними. Регіональна напруженість, загострення проблем просторового характеру, що посилюються із-за нестабільності ринкових перетворень в різних сферах діяльності, обумовлюючи невідповідність і розбіжність в масштабності та етапності трансформаційних процесів, значну регіональну диференціацію соціально-економічного розвитку. Саме тому, необхідно чітко визначити концептуальні засади просторової асиметрії розвитку регіонів, а також виокремити інструменти мінімізації негативних її факторів.

Особливості соціально-економічного розвитку регіонів були висвітлені у численних наукових працях, серед яких провідне місце належить дослідженням М. І. Долішнього, В. В. Дорофійенко, О. А. Грішної, Т. А. Зайця, А. М. Колота, Л. М. Кузьменко, Е. М. Лібанової, Б. Г. Шелегеді. Не дивлячись на низку праць та досліджень, проблема не вирішена та потребує більш детального аналізу.

Загальною тенденцією розвитку регіонів в сучасних умовах є поглиблення всіх типів регіональних диспропорцій економічного простору країни, зростання протиріччя між сформованою територіально-галузевою структурою господарського комплексу країни і її регіонів та потребами створення конкурентоспроможності й високопродуктивної системи суспільного виробництва. Ця невідповідність поглибила диспропорції між виробництвом сировини і готових товарів, експортом та імпортом, регіонами з промисловою й аграрно-промисловою спеціалізацією.

Сучасні наявні проблеми регіональної нерівності обумовлені неефективним регулюванням процесів трансформації, неоптимальністю структурної перебудови регіональних господарських систем, які є різноплановими, але однофункціонально спрямованими у формуванні складу і структуру національного економічного простору. Регіональні господарські системи є інтегрованими структурними утвореннями, які поєднують в собі значну частину виробничо-територіальних формувань з розвинутими внутрішніми і зовнішніми зв'язками, які як складові елементи чи компоненти є взаємозв'язаними і взаємодіють в процесі функціонування і розвитку. Регіональні господарські системи в процесі свого розвитку не є незмінними, їх функціонування супроводжується зміною складу, форм, видів та їх поєднанням,

а їх структурна трансформація виражається в зміні компонентів, потужностей і масштабів виробництва, взаємозв'язків та виробничих відносин, зміні форм організації та територіальних пропорцій, а також у формуванні нових прогресивних ринкових форм і видів територіальної організації їх продуктивних.

З наявністю і ступенем використання природних ресурсів тісно пов'язаний рівень економічного і соціального розвитку регіонів. Аналіз природних ресурсів по основним видам свідчить, що найбільш потужним природно-ресурсним потенціалом володіє Донецький економічний район (індекс 1,88 при базовому по Україні 1,00), а найменшим – Поліський район (0,54) [2].

Стосовно демографічних нерівностей, то в країні зберігаються значні регіональні розбіжності показників відтворення населення, причому демографічний розвиток трудових ресурсів регіонів залишається однією з найважливіших проблем соціально-трудова відносин країни.

Найвищий коефіцієнт смертності характерний для Чернігівської, Полтавської, Сумської та Житомирської областям, які є радіаційно забрудненим, що негативно позначається на здоров'ї населення. Амплітуда коливання коефіцієнта смертності в регіонах України досить висока: якщо в Чернігівській області він дорівнює 19,6%, то в Закарпатській – 12,0% [1].

Подолання регіональних диспропорцій можливе за допомогою регуляторної політики, яка повинна включати ряд дій і методів: економічних, соціальних і адміністративних. Найважливіша функція тут економічна. Вона визначає структуру господарського комплексу, виробництва, обміну, розподілу та споживання через систему економічних важелів (регулювання підприємницької діяльності, цінова політика, дотримання антимонопольного законодавства). Соціальна, в свою чергу, повинна забезпечувати відтворення трудового потенціалу і соціальний розвиток даного регіону за рахунок утворення фондів соціального страхування даного регіону, соціального захисту людини, а також формування державних та регіональних фондів.

Таким чином, реалізація вищезазначених заходів дозволить зменшити рівень диференціації соціально-економічного розвитку регіонів країни, підвищити їх конкурентоспроможність, а відтак стабілізувати соціально-економічну ситуацію, покращити рівень добробуту, умови життя і соціальне забезпечення населення, зменшити рівень бідності.

Список використаної літератури:

1. Державна служба статистики [Електронний ресурс] // Режим доступу – <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Модернізація України – наш стратегічний вибір: Послання Президента до Верховної Ради. – К., 2011. – 416 с.

Леус М.Г., гр. ВВ-15-1

Науковий керівник: ст. викл. Дон О.Д.

ЦІЛІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Питання розвитку і взаємодії регіонів, взаємовідносин регіональних і центральних органів влади є надзвичайно актуальними для України. Адже відсутність обґрунтованої політики регіонального розвитку держави призведе не лише до зростання диспропорцій та загострення економічних і соціальних проблем, але й до суттєвої економічної й суспільно-політичної дезінтеграції держави.

Визначення цілей регіональної економічної політики на сьогодні є одним з найважливіших питань практики. Причиною цього є те, що регіони ніколи у нас не виступали суб'єктами формування цілей управління на території.

Регіональна економічна політика охоплює частину території країни та розв'язує широкий комплекс цілей, які мають забезпечити нормальні умови життя людей даного регіону. Цілі більш консервативні і сталі – це пояснюється тим, що регіон має функціонувати стабільно, незалежно від того, які зміни відбуваються “наверху”.

Вона виступає, як альтернатива до загальнодержавної економічної політики, разом з тим доповнює, конкретизує її, з'єднує загальні і конкретні цілі, сприяє комплексному підходу до вирішення соціально-економічних проблем [1]. На сучасному етапі вона набирає все більшого значення, тому що державі з центру стає важче розв'язувати різного роду локальні проблем. Тому в розвинутих країнах центр передає все більше повноважень на

місця, сприяє розвитку самоврядування, самостійному вирішенню економічних і соціальних проблем мікрорівня. Досвід цих країн засвідчує позитивні результати такого поділу влади, бо місцеві органи управління швидше визначають цілі, повніше враховують особливості регіону, ефективніше використовують природні ресурси [3].

В одних областях скупчена промисловість (східні та південні регіони, як Харківська та Запорізька область), а в інших – сільське господарство (центральна та західна частина: Полтавська, Тернопільська область та інші). В областях, де слабше розвинута промисловість, слід організувати виробництво кінцевої продукції.

Різні території України мають свої особливості й відмінності як щодо економічного розвитку, так і в соціальному, історичному та ментальному аспектах.

Для розв'язання цих проблем постає необхідність створення умов для оптимальної економічної самостійності регіонів, вжиття організаційних, правових та економічних заходів для забезпечення ефективного державного регулювання процесів регіонального розвитку країни та координації міжрегіональних зв'язків, тобто опрацювання засад продуманої державної регіональної економічної політики (ДРЕП) [2].

До головних цілей регіональної економічної політики відносять:

- примноження національного багатства країни шляхом ефективного використання природно-ресурсного, науково-технічного та виробничого потенціалу кожного регіону та тісного співробітництва між ними;

- послідовне скорочення найбільш значних відмінностей у рівнях соціально-економічного розвитку регіонів, створення умов для зміцнення економічної бази відсталих регіонів;

- досягнення економічно і соціально виправданого рівня комплексності і раціоналізації структури господарства регіонів, підвищення рівня життєзабезпечення галузей виробництва в ринкових умовах;

- створення міцних засад для поліпшення демографічної ситуації, збільшення тривалості життя населення та підвищення рівня його якості у кожному регіоні;

- послідовне формування раціональної системи розселення шляхом збереження існуючих та створення нових населених пунктів, активізація економічної діяльності та забезпечення комплексного розвитку кожного міста, села та селища;

- регулювання природно-ресурсної збалансованості регіонів, запобігання забрудненню природного середовища, ефективне використання та відтворення природних ресурсів, збереження генетичного фонду живої природи, унікальних заповідних територій та природних об'єктів [3].

Важливо розрізнати державну регіональну політику як стратегію і тактику держави щодо регіональних процесів і «внутрішню» політику самих регіонів. Регіони можуть мати свої пріоритетні напрями розвитку, які іноді не збігаються з державними. Державна регіональна економічна політика і політика органів місцевого самоврядування та виконавчих органів відповідних регіональних утворень не повинні бути суперечливими: в ідеалі вони мають становити одне ціле, доповнюючи та збагачуючи одна одну.

Якщо будувати державну регіональну економічну політику враховуючи сучасний стан економічному розвитку нашої країни та цілі які були сформовані урядом потрібно зважувати на таке: недосконалість наявної галузевої структури більшості регіональних господарських комплексів, їх низька економічна ефективність; значні відмінності між регіонами в рівнях соціально-економічного розвитку та істотне відставання деяких регіонів від нормативів розвитку соціальної та виробничої інфраструктури (особливо це стосується сільської місцевості); нераціональне використання місцевих природних і трудових ресурсів; надмірне забруднення довкілля в багатьох містах і районах; відставання в комплексному розвитку міст і сіл; незадовільна реалізація можливостей регіонів щодо міжнародної інтеграції України, залучення до країни іноземних інвестицій тощо.

Список використаної літератури:

1. Шевчук Л. Розміщення продуктивних сил. Навч. посібник. – Львів, 2012. – 150 с.
2. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком: Навч. посібник. – К.: Вища шк..., 2013
3. Том'юк Т. Регіональна політика як інструмент державного регулювання економіки // Економіка. Фінанси. Право. – 2010. – № 5. – С. 12-15.

Лузанова В.О., гр. ВВ-15-1

Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Тараненко В.Є.

ФОРМУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

Формування суспільства, яке базується на знаннях, в країні неможливо уявити без економічно потужних регіонів і проведення ефективної скоординованої регіональної політики, яка ґрунтується на ефективному використанні людського капіталу, що забезпечує конкурентоспроможність регіону і дозволяє зайняти провідні позиції в державі.

Регіон є складною відкритою економічною системою, де процеси протікають під впливом великої кількості зовнішніх і внутрішніх, матеріальних і нематеріальних чинників. Для вибору стратегії розвитку системи значну роль можуть відігравати зовнішні і внутрішні, матеріальні і нематеріальні чинники, проте протягом останніх десятиріч спостерігається зміна тенденцій розвитку: від економіки, орієнтованої на матеріальні активи і зосередженої на кінцевий продукт, до створення економіки, заснованої на нематеріальних активах.

Метою даної роботи є формування та перспективи розвитку людського капіталу регіону на прикладі Запорізької області.

Створення теорії людського капіталу стало однією з найвизначніших подій в історії економічної думки останніх десятиріч. Значний вплив цієї теорії на весь подальший розвиток економічної науки інколи порівнюють з революцією в економічній думці. Дослідженням теорії людського капіталу, його соціально-економічними аспектами займалися такі вітчизняні вчені, як Д.П. Богиня, В.В. Близнюк, О.А. Грішнова, Я.М. Дудкевич, В.І. Куценко, Г.І. Євтушенко, Е.М. Лібанова та ін.

Сучасний погляд на людину як носія людського капіталу означає визнання її здібностей у повному розумінні слова капіталом, який приносить дохід, але з яскраво вираженою специфікою, без урахування якого потенціал людини може і не реалізуватися. Людський капітал – це економічна категорія, яка характеризує сукупність сформованих і розвинутих унаслідок інвестицій продуктивних здібностей, особистих рис і мотивацій індивідів, що перебувають у їхній власності, використовуються в економічній діяльності, сприяють зростанню продуктивності праці і завдяки цьому впливають на зростання доходів (заробітків) свого власника та національного доходу. Людський капітал – це категорія, яка на сучасному етапі найповніше відображає наукові погляди на роль і місце людини в економічній системі.

Людський розвиток можна визначити як надання людям можливості повністю розвивати свій потенціал, жити продуктивно і творчо в гармонії з їхніми потребами та інтересами. Проте знадобилося багато часу, перш ніж людство прийняло доволі просту істину: мета розвитку полягає в розширенні можливостей і свободи кожного. Недооцінка впливу людського розвитку на економічне зростання є ключовою, хоча й не єдиною причиною розриву в розвитку між Україною та іншими країнами.

Перетворення України на державу з демократичною системою, громадянським суспільством і соціально-орієнтованою ринковою економікою вимагає, щоб влада на всіх рівнях (особливо на місцевому) визнала, що людський розвиток є як кінцевою, так і ключовою метою. Таким чином, видатки на освіту, охорону здоров'я та соціальний захист слід розглядати не просто як «витрачання» бюджетних коштів, а й як соціальні інвестиції (особливо в поєднанні з необхідними реформами), які могли б суттєво і тривало вплинути на розвиток України.

У постіндустріальній економіці все більш важливою стає тенденція, у рамках якої головним чинником стійкого розвитку стає людський капітал як стратегічний напрямок інвестування, який забезпечує підвищення ефективності економіки як окремого регіону, так і держави в цілому. Як зазначає Грішнова О.А. в сучасній економіці мають бути закладені основи зростання ролі людини в суспільному житті та ролі людського капіталу в економічному розвитку [1, с. 54]. Це можливо досягти шляхом визнання на всіх рівнях управління. Передусім на мезоекономічному рівні, на якому відбувається прогресивний розвиток самої людини як кінцева і головна мета розширеного відтворення, як творчого, найефективнішого і дедалі зростаючого ресурсу економіки. Теорію людського капіталу може бути покладено в основу нової концептуальної моделі розвитку регіону, адекватної економіці перехідного періоду і соціально-ринковій економіці. Умови формування людського капіталу пов'язані переважно з соціально-економічним розвитком регіону. Разом із тим, накопичення та розвиток сукупного людського капіталу регіону та зростання віддачі

від нього визначає розвиток самого регіону, можливості його економічного зростання і досягнення добробуту населення [1, с. 56-57].

Розглянемо показники людського розвитку у Запорізької області. Що стосується демографічної ситуації в області, то вона є невтішною. За даними 2016 року загальний коефіцієнт народжуваності склав – 9,9 на 1000 осіб (тоді, як по Україні цей показник – 10,6 на 1000 осіб), а коефіцієнт смертності – 16,9 на 1000 осіб (по Україні – 16,5 на 100 осіб), тобто смертність в області майже у 2 рази перевищує народжуваність, викликає занепокоєння коефіцієнт смертності дітей до 1 року – для області він складає – 10,5 на 1000 осіб, і є одним з найбільших в Україні. Слід звернути увагу на те, що в Запорізькій області частка домогосподарств без дітей зростає і склала у 2014 році 64,4%, тоді як у 2013 році – 64,1%, зростає частка домогосподарств, які мають одну дитину і зменшується частка домогосподарств, які мають двоє дітей та троє і більше [4].

Основна мета розвитку – розширення вибору для людей. В принципі людина може робити вибір нескінченну кількість разів і з часом змінювати його. Люди часто надають значення досягненням, які взагалі або безпосередньо не відображаються в показниках доходів і добробуту населення, таким як ширший доступ до знань, краще харчування та медичне обслуговування, безпечніша праця, захист від злочинності та фізичного насильства, задоволення дозвіллям, політичні та культурні свободи, відчуття залучення до життя громади. Одним із визначальних пріоритетів для успішного розвитку регіону є створення умов і механізмів для ефективного перетворення людського потенціалу населення на людський капітал, який активно використовується в процесах економічного розвитку та завдяки якому вдається реагувати на зміни швидко і адекватно [2].

Майбутній розвиток регіону країни визначатиметься рівнем розвитку новаторських і більш ефективних підприємств. Кожна країна та регіон повинні прагнути підвищити свій рейтинг за ІЛР і перейти в групу з високим рівнем розвитку людського капіталу. Подальший розвиток та ефективне використання людського капіталу відкриває перед регіоном наступні перспективи:

- можливість регіону і його складових частин забезпечувати та підвищувати свою конкурентоспроможність;
- підвищення рейтингу регіону за індексом людського розвитку, індексом якості і вартості життя в регіоні та країнах;
- встановлення ділових зв'язків з іншими регіонами країни та іноземними партнерами [3, с. 5].

Отже, головною визначальною метою регіону є покращення існуючого стану розвитку та накопичення людського капіталу, наближення його до потреб нової епохи – постіндустріальної, епохи інформації.

Перелік використаних джерел

1. Грішнова О. А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки / О. А. Грішнова. – К. : Знання, 2014. – 254 с.
2. Human development report: [Електронний ресурс] / Доповідь про людський розвиток (англ.). – Режим доступу : <http://hdr.undp.org>.
3. Звіт людського розвитку в Україні. Людський розвиток і європейський вибір України. – К. : ПРООН Україна, 2015. – 124 с. 5. Семиволос П. Індекс людського.
4. Офіційний сайт статистики України: [Електронний ресурс] / – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Маньковська М. І., гр. СМ-16-2

Науковий керівник: к.держ.упр., доц., доцент Волкова Н.В.

ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ТА АСПЕКТИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Головною передумовою розбудови в економічному, політичному та соціальному плані будь-якої країни є істотне підвищення рівня соціально- економічного розвитку, забезпечення гідних умов життя населення незалежно від місця проживання, також зниження наявної міжрегіональної неоднорідності. Регіональна політика та процес децентралізації мають суттєвий зв'язок зі всіма вищезгаданими аспектами, що робить це питання актуальним в наші дні для більшості держав, в числі яких Україна.

Проблемам у сфері визначення сутності регіональної політики та аспектів децентралізації присвячені наукові роботи та книги ряду вчених: Р. Туровський [1]; Г. Музичинко [2]; А. Прокопюк [4] тощо.

Визначити суть регіональної політики та її особливості, дослідити взаємозв'язок та специфіку децентралізації, а також їх вплив на розвиток економіки.

Глобальною тенденцією сучасного світу є зростання ролі регіонів як одиниць регіонального рівня управління держави, які здатні, з одного боку, зменшити навантаження на органи центральної влади, перебравши на себе частину їх повноважень, а з іншого – максимально враховувати потреби місцевих жителів при прийнятті рішень. Це є результатом багатьох процесів, серед яких варто виділити – децентралізацію та регіоналізацію.

Слід почати з визначення, що таке регіональна політика, а також визначити її особливості та цілі. Регіональна політика – це сукупність організаційних, правових та економічних заходів, які здійснюються державою у сфері регіонального розвитку країни з врахуванням поточного соціально-економічного стану регіонів та стратегічних завдань. Заходи спрямовуються на стимулювання ефективного розвитку продуктивних сил регіону, раціональне використання їх ресурсного потенціалу, створення нормальних умов життєдіяльності населення, забезпечення екологічної безпеки та вдосконалення територіальної організації суспільства. Впровадження регіональної політики пов'язане з необхідністю вдосконалення регіонального управління [1, с. 83]. Тобто іншими словами, вона являє собою систему заходів, за допомогою яких відбувається регулювання відносин між центральною владою (державою в цілому) і територіями (регіонами).

Варто зазначити, що в документах ЄС термін «регіональна політика» має інший зміст. Регіональна політика Європейського Союзу – це система заходів, спрямованих на посилення єдності національних економік країн-членів ЄС і забезпечення їхнього гармонійного розвитку, а також нівелювання розходжень між регіонами й ліквідація відсталості найменш розвинутих з них. При цьому досить часто замість терміну «регіональна політика» використовується поняття «політика гуртування», яка передбачає одночасне провадження по горизонталі (між регіонами – регіональна політика) та по вертикалі (між верствами суспільства – соціальна політика), отже відбувається зміна понятійного апарату шляхом об'єднання регіональної та соціальної політики, коли їх вже не розглядають окремо [2, с. 27]. Однією з особливостей є те, що підходів до тлумачення цього терміну достатньо багато, але поєднує їх наступне – регіональна політика направлена на економічний підйом регіонів, беручи до уваги унікальні особливості кожного регіону.

У західній науці регіональний розвиток є актуальним предметом досліджень, оскільки глобалізація та регіоналізація – це своєрідні полюси цивілізаційного поступу на початку ХХ ст., між якими замикаються національні інтереси.

Важливо зазначити, що регіональна політика неминуче перетинається з іншими напрямками внутрішньої політики. А її виокремлення як окремого напрямку зазвичай відбувається в територіально неоднорідних країнах, де складна регіональна структура змушує центр розробляти комплекс спеціальних заходів.

Стосовно підходів в регіональній політиці та її дослідженнях, слід згадати економічний, або економіка-географічний підхід, який широко поширений у використанні. Він пов'язаний з традиційною практикою розгляду регіону як соціально-економічного комплексу і розуміння регіонального розвитку в категоріях соціально-економічного розвитку [4, с. 15].

Отже, головною метою регіональної політики є розробка і реалізація заходів з регулювання регіонального розвитку, як політичного, так і економічного, відповідно до визначених на загальнонаціональному рівні політичними цілями.

У сучасному світі очевидними стають переваги децентралізації, як одна з рушійних сил стабільної економіки. Тим не менш, для кожної конкретної країни, процес децентралізації матиме власну оригінальну модель її запровадження, на що впливатимуть такі чинники: менталітет народу, історичний досвід, національні традиції. Але можна виділити й її загальні риси: незалежність від форми державного устрою; фінансова самостійність органів місцевого самоврядування; економічна підтримка з боку держави тощо [3, с. 59].

Практичне втілення, розвиток та вдосконалення всіх ознак децентралізації зменшує перенавантаження центру, покращує та прискорює урядові дії, що призводить до підвищення ефективності нових інститутів.

У той же час, за певних обставин децентралізація може мати загрози та ризики, особливо якщо країна яка проводить децентралізацію знаходиться в хиткому економічному,

політичному та соціальному становищі. Гарним прикладом цього може слугувати зарубіжний досвід, коли навіть в успішних країнах (Франція, Великобританія) цей процес викликав великі проблеми. Тому в умовах кризи, країна має враховувати цей фактор завчасно, щоб попередити можливі негативні наслідки децентралізації.

Таким чином, впровадження регіональної політики має сприяти поглибленню територіального поділу праці, спеціалізації виробництва, створенню виробничих структур, які б відповідали географічним та економічним умовам кожного регіону. Однією з загальних тенденцій регіональної політики є оптимізація відносин між центром і територіями, що пов'язано з упорядкуванням взаємин між центральною та регіональною владою, їх взаємозв'язок. Держава, впроваджуючи децентралізацію, тим чи іншим способом забезпечує більш ефективний вплив центру в питаннях національного рівня, в той час як регіони отримують можливість в вирішенні питань місцевого рівня. Не перевантаження центру, та професійність місцевих органів в вирішенні питань, які входять до їх компетенції – призведе до позитивного впливу на стан соціального забезпечення людей.

Список використаної літератури

1. Туровский, Р. Ф. Политическая регионалистика : учеб. пособие для вузов / Р. Ф. Туровский. – М. : Изд. дом ГУ ВШЭ, 2006. – 780 с.
2. Регіональна політика: історичні витoki, законодавче регулювання, практична реалізація [зб. наук. пр.]. – Київ–Тернопіль : – 2015. – Вип. II. Матеріали Другої Міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 14–15 грудня 2016 р.) / Мін-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т будівн. і архіт-ри та ін. – «Економічна думка» – 2016. – В 2-х ч. – Ч. 1. – 300 с.
3. Старушенко Г. Децентралізація влади як інституціональний механізм регіональної політики / Г. Старушенко, С. Базилевський. // ДРІДУ НАДУ. – 2015. – С. 57–60.
4. Прокопюк А. Державна регіональна політика: наукові підходи та світові практики / А. Прокопюк // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України : зб. наук. пр. / ДУ "Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України" ; відп. ред. В. С. Кравців. – Львів, 2015. – Вип. 6(116). – С. 14-18.

Мормуль А.В., гр. ВМ-17М-1

Науковий керівник: к.е.н., доцент Сімахова А.О.

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА СФЕРИ ЗАЙНЯТОСТІ МОЛОДІ

З кожним роком все більш актуальною постає тема сфери зайнятості молоді в Україні. Не зважаючи на стрімкий розвиток науково-технічного прогресу, наша країна все ж таки потребує кваліфікованих спеціалістів. На жаль, сучасні випускники маючи гарне підґрунтя теоретичної бази, майже не мають практичного надбання. Стан регіонального ринку праці молоді досліджували значна кількість вчених. Серед українських науковців даній темі присвятили свою увагу, зокрема, І.С.Марченко, О.А.Грішнова, В.М.Василенко, О.С.Лаврук.

Нині молодь України віком від 14-35 років (а саме ця вікова група відповідно до ст. 1 Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» є молоддю) становлять 10 мільйонів чоловік, що є п'ятою частиною населення України. Статистика вказує на те, що 40% опитаних студентів вишів України вважають, що зможуть отримати роботу за спеціальністю, а третина випускників змінюють свою професію і здобувають іншу спеціальність.

Варто зазначити, що за статистичними даними [1] частка молодих осіб у загальній чисельності населення України залишається дещо більшою, ніж у країнах Європейського Союзу, але упродовж багатьох останніх років зменшується як загальна кількість молодих осіб, так і питома вага молоді.

Також варто розглянути якісні характеристики зайнятості молоді. Можна зазначити, що 54,6 % молоді отримують високий дохід; 64,5% мають стабільну зайнятість; 73,8 задоволені своєю трудовою діяльністю – дані показники мають позитивний характер. А ось негативним аспектом є те, що 60% молоді працюють у неформальному секторі економіки, тобто в режимі неповної і часткової зайнятості. Негативним боком такої зайнятості для молоді є те, що вона позбавлена соціального захисту. Без соціального страхування лишається 30% молоді. Лише 67% молодих спеціалістів мають відпустку та оплачувані лікарняні. Біля 50% зайнятих молодих спеціалістів пенсійно страхують та гарантують що до відпустки у зв'язку з пологами та доглядом за дитиною [2].

Проблемами зайнятості молоді в Україні є не лише недостатність робочих місць, а й недостатня пропозиція привабливих робочих місць за станом заробітної плати, змістом, умов праці. Головною причиною проблем працевлаштування молоді є недостатній досвід роботи – 28, 8%, недостатня кількість робочих місць – 27, 1% та низька заробітна плата на наявних робочих місцях – 19,2% [3].

Проаналізувавши структуру ринку праці молоді за економічною активністю, видно, що в 2016-2017 роках вона становить 70,1% і більше, решта – економічно неактивна молодь – 21,8%-22,8%, а серед осіб віком 15-24 роки цей показник становить лише 27,3% [3].

Умовою ефективної реалізації державної політики зайнятості населення є забезпечення соціальної орієнтації економічної політики на збереження та розвиток трудового потенціалу та наявність достатнього рівня ресурсного забезпечення: правового, фінансового, адміністративно-організаційного, наукового, інформаційного.

З метою сприяння підвищенню рівня зайнятості та зниженню рівня безробіття державна політика у сфері зайнятості спрямовується на виконання пріоритетних завдань за такими основними напрямками: розширення сфери застосування праці та стимулювання заінтересованості роботодавців у створенні нових робочих місць; підвищення рівня зайнятості сільського населення; розвиток підприємницької ініціативи економічно активного населення; посилення мотивації економічно активного населення до легальної зайнятості та підвищення державних гарантій в оплаті праці; формування переліку класифікації професій та професійних стандартів; реформування системи підготовки кадрів; підвищення професійного рівня та конкурентоспроможності економічно активного населення; підвищення мобільності робочої сили на ринку праці та удосконалення механізму регулювання трудової міграції; сприяння зайнятості осіб, які потребують соціального захисту і не здатні на рівних умовах конкурувати на ринку праці; активізація роботи з профілактики та запобігання масовому вивільненню працівників.

Підсумовуючи, слід зазначити, що розроблена Програма являється рамковим документом, який дозволить системно реалізовувати державну політику зайнятості в Україні. Виконання Програми дасть змогу забезпечити розширення сфери застосування праці шляхом створення нових робочих місць, а отже, збільшити чисельність осіб, зайнятих економічною діяльністю; 4 зменшити обсяг безробіття, у тому числі серед молоді та сільського населення; підвищити мобільність робочої сили на ринку праці, її якість та конкурентоспроможність, зокрема осіб віком від 45 років; підвищити якість робочих місць за умовами та оплатою праці у результаті реалізації інноваційно- інвестиційної політики держави; зменшити обсяги нелегальної (тіньової) зайнятості; підвищити престижність праці за робітничими професіями; ліквідувати абсолютну бідність серед працездатних осіб; забезпечити зростання надходжень до бюджетів усіх рівнів та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування; зменшити відтік економічно активного населення за кордон.

Список використаної літератури

1. Статистично-аналітичний огляд ринку праці у 2012 році: [Електрон. ресурс] / Державний комітет статистики України, 2013. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Ефективність діяльності державної служби зайнятості: концептуальні засади та практичні аспекти : колективна монографія / [В.М. Петюх, Л.В. Щетініна, Л.М. Фокас та ін.]; за наук. ред. к.е.н., проф. В.М. Петюха. – К.: КНЕУ, 2015. – 175 с.
3. Програма сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 року затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2012 р. № 1008 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

Нестеренко О. В., гр. ВВ-14-1

Науковий керівник: д.е.н., доц., зав. каф. Стеблянка І.О.

РЕГІОНАЛІЗАЦІЯ ТА АСПЕКТИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Сучасні умови глобального світового середовища в якому перебуває Україна висуває перед нею цілу низку проблем та завдань, що потребують вирішення у найближчий час. Одним з напрямів державного та регіонального управління є децентралізація влади та формування нового формату балансу відносин між центральними органами управління держави та новоутвореними органами територіального управління.

Саме явище децентралізації притаманне країнам Європи має суперечливу природу та перебуває на різному рівні у системах державного управління різних держав. Цьому сприяє ціла низка факторів які можна звести до наступних груп: політичні, глобальні, економічні.

Децентралізація є невід'ємною складовою державної регіональної політики в Україні. Що стосується місцевого самоврядування, то воно передбачає не лише конституційно-правове визнання прав територіальних громад, декларування самостійності місцевого самоврядування у вирішенні питань місцевого значення, не тільки закріплення правових, соціальних та інших гарантій цієї самостійності, встановлення функцій та компетенції місцевого самоврядування, а й розвиток економічного і фінансового потенціалу всієї держави в цілому. Лише просування у вирішенні цих проблем дозволить говорити про утвердження демократичної системи організації влади на місцях, без якої стає неможливою побудова громадянського суспільства та правової держави в Україні.

Децентралізація передбачає надання місцевим органам влади максимальної кількості повноважень на засадах субсидіарності, достатнього рівня їх ресурсного забезпечення (у т.ч. фінансовими ресурсами), що стане міцним підґрунтям стабільного розвитку на місцях, сприятиме зростанню відповідальності ОМС за виконання взятих на себе зобов'язань щодо розвитку громади та дотримання законності.

На даний час, за умови декларування Конституцією України добровільного об'єднання територіальних громад, процес трансформації органів місцевого самоврядування поступово переходить у примусову форму, що безперечно знижує його реальну, а не номінальну ефективність.

Ще однією перешкодою на шляху реальної децентралізації є проблеми пов'язані з бюджетною децентралізацією. До переваг яких можна досягти шляхом децентралізації бюджету можна віднести наступне:

- можливість збереження макроекономічної стабільності регіонів та держави;
- забезпечення певного рівня інвестиційної активності;
- надання певного рівня суспільних послуг та раціональне використання бюджетних коштів;
- наближеність місцевих органів влади до населення та формування ефективних каналів комунікацій;
- посилення відповідальності органів місцевого самоврядування перед громадою (зниження корупції);
- зростання горизонтальної та вертикальної бюджетної конкуренції;
- забезпечення фінансової самостійності органів місцевого самоврядування в прийнятті рішень;
- стимулювання органів місцевого самоврядування до нарощування власного бюджетного потенціалу.

В той же час існує цілий ряд ризиків щодо бюджетної децентралізації адже вона: мінімізує ефективність контролю центральної влади за бюджетним процесом на місцевому рівні; поглиблює диференціацію у рівнях розвитку регіонів; сприяє росту корупції, якщо політична конкуренція на місцевому рівні обмежена; зумовлює зростання витрат на надання суспільних послуг для невеликих територій у випадку поширення “ефекту масштабу”; сприяє виникненню зовнішніх ефектів: “переливу і переповнення”; при реалізації місцевих соціальних трансфертів можливе виникнення ефекту “гонки на виживанні”.

Аналіз процесів регіонального розвитку України констатує певні негативні тенденції, зокрема: поглиблення міжрегіональних суперечностей, зростання диспропорцій та загострення економічних і соціальних проблем регіонів. Головною причиною цих тенденцій є те, що в Україні не створено цілісної дієвої системи реалізації державної регіональної політики, не сформовано ефективного механізму взаємовідносин центру з регіонами та регіонів між собою. Несистемним залишається правове поле у сфері регулювання регіонального розвитку.

Головною перешкодою у вирішенні проблеми дисбалансу регіонального розвитку впродовж ряду років стало небажання відмовлятися від ручного управління регіонами. Збереження непрозорості та суб'єктивності у прийнятті рішень щодо регіонального розвитку дозволяло вищим посадовим особам держави мати необмежений вплив на керівників регіонального і місцевого рівня. За такої ситуації формування інституційного й законодавчого поля діяльності з регулювання розвитку адміністративно-територіальних одиниць не відзначалося активністю та системністю підходу, переважно врегульовувалися окремі, часткові й кон'юнктурні питання.

Сьогодні вкрай важливо сформувати стійку модель системи управління на регіональному та рівнях на основі чіткого визначення і законодавчого закріплення розподілу повноважень і обов'язків між органами виконавчої влади.

Що стосується вирішення проблем децентралізації, перспективним напрямом є впровадження єдиного системного підходу на базі узгодження законодавчої бази та подолання корупційних явищ. Необхідною передумовою децентралізації є реалізація єдиної державної стратегії.

Перетятко А. І., гр. ВВ-15-1

Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Скрипник Н.Є.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Актуальна необхідність реформування місцевого самоврядування в Україні не піддається сумніву як серед управлінців, науковців, політиків та громадських діячів, так і в широкому колі громадськості. Успадкована система централізованої влади в Україні, якій властиві: концентрація влади в одній інституції; максимальна передача фінансів “нагору”, їх перерозподіл “вниз” в ручному режимі; повна залежність територій від центру; розбалансована система місцевого самоврядування та слабкі громади; вирішення більшості питань через корупційний чинник, є неефективною і потребує нагальної модернізації шляхом: децентралізації влади та максимальної дерегуляції дозволів і послуг; передачі більшості повноважень і ресурсів на рівень територіальних громад

Проблеми сучасного стану та основних напрямків модернізації місцевого самоврядування в Україні в галузі науки державного управління досліджують такі вчені: В. Антоненко, О. Амосов, М. Багмет, О. Батанов, Л. Белова, М. Білинська, В. Бодров, В. Вакуленко, К. Ващенко, Р. Войтович, В. Гошовська, С. Дубенко, В. Загорський, С. Загороднюк, М. Іжа, В. Ємельянов, Ю. Іванченко, В. Князев, Ю. Ковбасюк.

Метою даної роботи є виявлення особливостей реалізації та спрямованість процесів децентралізації як складової реформування державної регіональної політики; визначення специфіки та потенціалу впливу децентралізації на стимулювання економічного зростання територіальних громад в Україні. розглянуто основні напрями бюджетної децентралізації, визначено пріоритети формування економічних стимулів до саморозвитку та стимулювання економічного зростання територіальних громад в Україні.

Дослідження децентралізації влади в Україні має базуватись на сутнісній властивості місцевого самоврядування, а саме, що воно є “право та спроможність територіальної громади вирішувати питання місцевого значення під свою відповідальність або відповідальність створених нею органів”. Завданням не лише державного управління, а всього суспільства, є, по-перше, ініціювання саморозвитку місцевих громад та органів самоуправління та самоорганізації населення, підвищення рівня їх діяльної суб'єктності, а по-друге, контролювання процесів, скеровуючи їх у русло відповідності інтересам суспільства. Лише за цих умов суб'єкти зможуть ефективно використовувати комплекс наявних ресурсів на розвиток території, якщо останній буде здійснюватись в напрямку, що узгоджується з інтересами учасників.

Пожвавлення економічного розвитку регіонів залежить не тільки від ефективної політики регулювання міжбюджетних відносин. Ефективна бюджетна політика має втілювати основний принцип – поступовий перехід від бюджетного забезпечення територіальних громад до бюджетного регулювання. Однак не менше значення має створення умов для розвитку економіки, створення робочих місць, умов для розвитку підприємницької ініціативи. Вирішення зазначених проблем полягає, зокрема й у житті комплексу заходів із оптимізації роботи галузей, що повністю або частково фінансуються за рахунок місцевих бюджетів. Ці заходи належать до компетенції місцевих органів влади та сприятимуть ефективнішому наданню освітніх, медичних та культурних послуг [1]. Саме в такий спосіб забезпечується розвиток людського фактору (людського капіталу) території, який визначається освітньо-професійним рівнем, здатністю до співробітництва, інноваційної, організаторської діяльності.

Враховуючи те, що реальні інтереси та потреби територій та інвесторів часто не співпадають, органи місцевого самоврядування мають бути не лише ініціатором і регулятором інвестиційних процесів, але й їх надійним гарантом. Останнє стає можливим за умови відкритого та прозорого узгодження інтересів громади та потенційних інвесторів. Ефективний перерозподіл інвестиційних потоків і створення умов, які б задовольняли

інвесторів та сприяли б перетоку ресурсів у проблемні зони, можна успішно вирішити лише за умови виконання балансу інтересів учасників інвестиційного процесу.

Вкладення інвестором своїх коштів у соціально значимий для території проект значною мірою залежить від : чи отримає він від відповідних органів влади оперативну, повну та об'єктивну інформацію про об'єкт інвестування; чи буде мати відповідні гарантії та пільги; чи буде територіальна громада брати дольову участь у проекті.

Органи місцевого самоврядування для цього мають достатньо ресурсів: дольовий внесок до статутного капіталу може бути у формі вартості – довгострокової оренди земельної ділянки, об'єкта нерухомості, створення інженерної інфраструктури чи підведення комунікацій, виконання початкового етапу будівельних робіт за рахунок коштів місцевого бюджету тощо. Така комбінація територіально локалізованих бізнес-структур є кластером.

Адміністративно-територіальна одиниця як організаційно-управлінський кластер – це об'єднання суб'єктів господарювання та органів місцевого самоврядування, які здійснюють використання ресурсів. Така нова форма організації управління розвитком території є перспективною та ефективною. Отже, у сучасних умовах формується нова композиція управління розвитком адміністративно-територіальних одиниць: узгоджуються цілі, мотивації, інтереси різних суб'єктів щодо питань розвитку територій, актуалізується необхідність розвитку організації та самоорганізації у вирішенні завдань території. За цих умов за державою залишаються функції регулювання та контролю, але значна частина повноважень та відповідальності за прийняті на регіональному та місцевому рівнях рішення передаються у відання органів місцевого самоврядування адміністративно-територіальних одиниць. При цьому децентралізована регіональна та місцева влада часто не має потрібних адміністративних, фінансових, матеріальних ресурсів. Це обумовлює необхідність пошуку нових підходів до організації системи управління та місцевого самоврядування, деякі з яких ми проаналізували [2].

Отже, у сучасних умовах формується нова композиція управління розвитком адміністративно-територіальних одиниць: узгоджуються цілі, мотивації, інтереси різних суб'єктів щодо питань розвитку територій, актуалізується необхідність розвитку організації та самоорганізації у вирішенні завдань території. За цих умов за державою залишаються функції регулювання та контролю, але значна частина повноважень та відповідальності за прийняті на регіональному та місцевому рівнях рішення передаються у відання органів місцевого самоврядування адміністративно-територіальних одиниць.

Список використаних джерел:

1. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 333-р від 01.04.2014 р. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.

2. Місцеве самоврядування в Україні: сучасний стан та основні напрями модернізації [Текст] : наук. доп. / [редкол. : Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, В. В. Толкованов та ін.] ; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка. – К. : НАДУ, 2014. – С. 4.

Писаревський І.О., гр. СМ-16-1

Науковий керівник: д.е.н., доц., професор Гришкін В.О.

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА АСПЕКТИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

В країнах проблемними факторами є: зростання державних витрат, низькі економічні показники, зростання впливу ідей вільного ринку. То ж уряди багатьох країн змушені децентралізувати свою діяльність, щоб укласти договори з приватними фірмами, що працюють на ринку і повністю приватизувати виконання деяких послуг, не виключенням стала і Україна.

В Україні питання децентралізації набули особливої актуальності. Відомі вчені у галузі науки державного управління, зокрема В. Авер'янов, З. Варналій, І. Грицяк, Н. Нижник, Г. Одінцева та інші науковці у своїх наукових працях, присвячених дослідженню теоретичних засад децентралізації, балансу між централізацією та децентралізацією, започаткували наукову дискусію з проблем децентралізації державного управління в Україні.

На сьогодні актуальність наукової дискусії в цій сфері лише зростає в контексті реформування публічного управління. Слід зазначити, що в практиці державного управління в Україні децентралізація, як спосіб зміцнення місцевого самоврядування і підвищення його спроможності впливати на розвиток територій, до останнього часу не сприймалась як серйозний чинник розвитку країни в цілому, що є наслідком недооцінки існування

фундаментального взаємозв'язку між такими інститутами, як держава та територіальні громади, для формування умов розвитку країни.

Аналізуючи ситуацію, яка склалася у цьому питанні в Україні, зазначимо, що відповідно до положень схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України “Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні” (від 1 квітня 2014 р., № 333-р), визначено основні напрями децентралізації влади в Україні, нову роль громади, району, регіону; унормовано шляхи підвищення дієвості, ефективності та відповідальності місцевого самоврядування в системі регіонального розвитку та ін.

Концепцією передбачено найбільшу кількість повноважень передати на найближчий до людини рівень – на рівень громади, що віднині має забезпечувати розвиток дошкільної та шкільної освіти; надавати первинну медичну та швидку допомогу; сприяти реформуванню та утриманню комунального господарства; гарантувати охорону правопорядку на місцевому рівні; забезпечити утримання пожежної охорони; забезпечувати соціальний захист населення громади тощо. Економіка утримання транспортної інфраструктури районного значення та функції управління об'єктами спільної комунальної власності на районному рівні та ін. На рівень регіону передбачено передати низку повноважень, пов'язаних із утриманням об'єктів спільної власності територіальних громад регіону; розбудовою та утриманням дорожньо-транспортної інфраструктури регіонального значення. Поряд з цим, за регіоном закріплюються повноваження здійснювати стратегічне планування регіонального розвитку (у т.ч. йдеться про розробку стратегій регіонального розвитку на період до 2020 року).

Прийняття Державного Бюджету України на 2015 р. супроводжується здійсненням бюджетної децентралізації, законодавчим підґрунтям чого є прийняття проекту Закону України “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України ” (відносно реформи міжбюджетних відносин). Прийняття цього законопроекту обумовлено необхідністю підвищення бюджетної та фінансової самостійності місцевих бюджетів, у т.ч. шляхом розширення доходної бази (поповнення) місцевих бюджетів. Серед новацій: передача з державного бюджету на місцевий рівень плати за надання адміністративних послуг; збільшення відсотку зарахування до місцевих бюджетів екологічного податку (з 35% до 80%). Лише ці зміни сприятимуть підвищенню зацікавленості ОМС у збільшенні кількості (та якості) надання адміністративних послуг місцевому населенню, підвищать контроль ОМС за станом екологічного забруднення навколишнього середовища суб'єктами господарювання, що здійснюють свою діяльність на певній території. У перспективі, це спонукатиме бізнес укладати договори з екологічного страхування, збільшить обсяги фінансування коштів на потреби екологізації виробництва, що позитивно позначиться на якості та чистоті природного середовища місцевої громади.

До новацій, які створюють додаткові економічні стимули, зорієнтовані на сприяння розвитку підприємництва, малого та середнього бізнесу на рівні громад – відноситься норма про закріплення за місцевими бюджетами стабільних джерел їх поповнення, у т.ч.: податку на доходи фізичних осіб (до бюджетів міст обласного значення та до районів має надходити – 60%, до обласних бюджетів – 15%, до бюджетів м. Києва – 40% цього податку); податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки (до обласних бюджетів має спрямовуватись – 10% відповідного податку). Ці та інші новації зорієнтовані на те, щоб у ОМС та у місцевої громади з'явилися реальні, дієві стимули щодо сприяння розвитку підприємництва, розширення виробництва, створення нових робочих місць як складової стимулювання економічного зростання територіальних громад. Їх основними цілями є:

1. Удосконалити систему моніторингу ефективності використання бюджетних коштів, посилення відповідальності місцевих органів виконавчої влади за ефективне використання ресурсів, спрямованих на розв'язання соціально-економічних проблем регіону.

2. Активізувати роль громадських об'єднань у формуванні пріоритетних напрямів розвитку регіону, та здійсненні контролю за їх реалізацією.

3. Підвищення ефективності діяльності місцевих держадміністрацій, удосконалення взаємовідносин між місцевими держадміністраціями та фізичними і юридичними особами шляхом упровадження системи електронного урядування.

Отже, як висновок ми можемо сказати, що позитивний вплив на стимулювання економічного зростання територіальних громад в Україні мало прийняття Закону України “Про співробітництво територіальних громад ” (від 17 червня 2014 р.). На порядку денному – прийняття проекту Закону “ Про добровільне об'єднання територіальних громад ”. Створення правового підґрунтя, сприяння співробітництву територіальних громад з метою

вирішення спільних для громад питань місцевого, регіонального розвитку. У свою чергу – це сприятиме створенню привабливого для потенційних інвесторів інфраструктурного забезпечення розвитку території, що позитивно позначиться на залученні інвестицій та стимулюванні економічного зростання територіальних громад в Україні.

Список використаної літератури:

1. О. М. Нижник. Теоретичні аспекти впливу децентралізації на розвиток держави та територіальних громад.
2. Біла С. О. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова . Вплив децентралізації на стимулювання економічного зростання територіальних громад в Україні.
3. «Регіональна політика та регіональний розвиток в Україні» Матеріали IV-го ВЕБ – семінару для представників вищих навчальних закладів, органів публічної влади, громадських організацій (м. Одеса, 07 червня 2016 року).

Ульянченко К.А., гр. ВУ-15-1

Науковий керівник: к.е.н., доц., доцент Тараненко В.Є.

АНАЛІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Сучасний стан економіки України потребує суттєвого реформування. З метою покращення економічного стану країни в цілому необхідно впливати на розвиток окремих її регіонів через передачу певних повноважень на місцеве самоврядування та узгодження інтересів територіальних громад та держави. Це можливо зробити за допомогою децентралізації.

Дослідженню децентралізації приділяли увагу такі вчені, як: І. Грицяк, С. Демиденко, М. Багмет, В. Барецький, Ш. Бланкарт, Дж. Бьюкенен та інші. Метою дослідження є обґрунтування впливу децентралізації на соціально-економічний добробут країни.

Філософія децентралізації передбачає дієвий механізм, основою якого є участь народу в управлінні своїм населеним пунктом, тобто покладення відповідальності за розвиток власного регіону не лише на обраних представників влади, а й на самих себе.

У 2014 році було ухвалено перші нормативно-правові документи, що окреслювали положення проведення децентралізації в Україні, а у 2015 році вже розпочалися реальні кроки децентралізації.

Найбільш вагомими та основними нормативно-правовими актами, у яких закладені основні норми проведення реформи адміністративно-територіального устрою є: Закон України «Про добровільне об'єднання громад» та Методика формування спроможних територіальних громад, затверджена Кабінетом Міністрів України [2].

Першим етапом процесу децентралізації є утворення об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Ці громади утворюються шляхом укрупнення сільських рад. На них перекладаються повноваження районних державних адміністрацій, а існування останніх стає недоречним, тобто їх діяльність припиняється [1].

Утворені ОТГ вважаються найнижчим адміністративно-територіальним рівнем і оскільки вони не в змозі виконувати всі покладені на них обов'язки, то виникає необхідність у другому рівні – формуванні адміністративно-територіальних одиниць регіонального рівня. Їхні функції полягають у контролі за дотриманням законодавства ОТГ та їх діяльністю загалом [1].

9 квітня 2015 року був прийнятий Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад». З цього моменту в Україні на 14 жовтня 2017 року було утворено 668 ОТГ. [2] Згідно з цим законом об'єднання територіальних громад відбувається добровільно, держава надає просвітницьку, організаційну, методологічну та фінансову підтримку ОТГ. До форм державної підтримки також відноситься розроблення перспективних планів формування територій громад областей. Обласні державні адміністрації розробляють перспективний план для ОТГ, згідно з яким новостворені ОТГ мають право розраховувати на державні фінансові преференції. Розроблення перспективного плану запобігає утворенню дотаційних та неспроможних громад. Об'єднані відповідно до перспективного плану громади отримують дохідну базу та видаткові повноваження.

Основними позитивними аспектами децентралізації можна вважати такі:

1. Децентралізація створює можливості для розвитку інфраструктури сіл й інших населених пунктів, фінансування яких було не достатнім за умов повного перерозподілу коштів через бюджет України. Наразі, ОТГ зможуть самостійно розпоряджатися частиною

коштів і витратити їх у найбільш пріоритетних напрямках, адже вони ближче ознайомлені з проблемами даного регіону.

2. Внаслідок розвитку інфраструктури населених пунктів під владою ОТГ скоротиться тенденція міграції з сіл до великих міст, що в подальшому створить підґрунтя для розвитку бізнесу в даному регіоні. Це, у свою чергу, збільшить кількість робочих місць і стимулюватиме економічне зростання в регіоні.

3. Новостворені ОТГ зможуть забезпечити своїм громадянам надання більш якісних послуг. Це відремонтовані чи побудовані дороги, школи, дитсадки, лікарні, освітлення.

4. Населені пункти віддалені від крупних міст зможуть розраховувати на залучення коштів від інвесторів та міжнародних донорів.

5. ОТГ можуть бути більш оперативними у прийнятті рішень на основі самостійності, аніж при узгодженні тих самих рішень з вищою ланкою правління.

Позитивними наслідками децентралізації є й те, що до 2014 року кількість дотаційних бюджетів дорівнювала 96,3%, а впродовж періоду з 2014 року по 2017 рік знизилась на 23,8%. Обсяг бюджетів-донорів за той же період навпроти зріс з 3,7% до 16,2% [4].

Крім того, зросли фінансові можливості ОТГ через запровадження стимулюючої системи фінансового вирівнювання спроможності територіальних громад. З місцевих бюджетів-донорів на користь державного бюджету вилучались 100% коштів, зараз – 50%. Як наслідок, кількість збалансованих бюджетів з 2014 року по 2017 рік зросла на 11,3%.

До недоліків децентралізації можна віднести послаблення впливу держави на макроекономічні процеси в країні. Однак слід зазначити, що найвизначнішим напрямком зміцнення місцевого самоврядування є те, що держава загалом краще виконує свої функції. Коли громадяни довіряють своїм посадовцям і більш активно залучаються до поліпшення стану справ у своїх громадах, їхнє ставлення до держави також змінюється на краще. Таким чином, хоча обсяг повноважень центрального уряду внаслідок децентралізації може звужуватися, легітимність держави загалом зміцнюється. Тому децентралізацію можна розглядати як спосіб, від застосування якого виграють усі рівні влади і громадяни одночасно [3].

На сучасному етапі існують певні проблеми децентралізації:

1. Низький показник співробітництва серед ОТГ в областях, через брак інформації про сутність і механізми цієї взаємодії.

2. Супротив зацікавлених осіб, які ризикують втратити свою наявну посаду через об'єднання.

3. Не всі фінансово-благополучні громади згодні об'єднуватися із меншими й слабшими ОТГ, тому останні інколи опиняються у вкрай важкому становищі.

4. Поки що фінансування від ОТГ в регіоні здійснюється в більшій мірі в напрямку вирішення короткострокових проблем, аніж у напрямку довгострокових розвиткових проектів. Однак, експерти визначають цю проблему, як тимчасову.

5. Нестача кваліфікаційних кадрів в апараті управління ОТГ, найбільше у невеликих громадах сіл і селищ.

6. Існує неврегульованість з боку законодавства процесу передачі повноважень і майна від районної ради до ОТГ.

Однак, попри вказані проблеми механізм децентралізації в Україні поступово налагоджується.

Як висновок, можна зазначити, що на даний момент в Україні процес децентралізації знаходиться на етапі поступового впровадження й освоєння. Загалом цей процес є позитивним в перспективі в Україні, однак на даному етапі виникають певні проблеми з його реалізацією. Децентралізація в Україні потребує вдосконалення, як з боку центрального управління, так і з боку самих громадян.

Список використаної літератури:

1. Анатолій Мельничук, Павло Остапенко. Децентралізація влади: реформа №1 [аналітичні записки]. – К.: ЦОП «Глобус» ФОП Кравченко Я.О. – 2016. – 35 с.

2. Законодавство України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/>

3. Роман В. Досвід децентралізації та деконцентрації влади країн ЕС/Роман В.// Public Administration and Local Government. – 2016. – С.51-58.

4. Урядовий портал [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>.

Шубіна К. Д., гр. Т-17-2

Науковий керівник: д.е.н., проф. Сардак С. Е.

АКТИВІЗАЦІЯ ТУРИЗМУ НА ДНІПРОПЕТРОВЩИНІ

На даний момент туризм – є індустрією, яка помітно впливає на економіку України, тому він має активно розвиватися. Сьогодні Дніпропетровщина пропонує чимало екскурсійних об'єктів та туристських маршрутів, різноманітні програми перебування – екскурсії, відвідування театрів, спортивних видовищних змагань тощо. І область, і місто Дніпро, мають що запропонувати відвідувачам.

Вивченням та дослідженням проблеми розвитку туризму на Дніпропетровщині займалися такі наукові діячі як Алешугіна Н.О., Сокол Т.Г., Дейнека Л.А., Желтикова С.В., Ченцова Н.В. Багато з дослідників висвітлювали цю тему у своїх працях, зокрема Гонтаржевська Л.І. «Ринок туристичних послуг в Україні», Афанасьєв О.Є. «Світовий досвід розвитку промислового туризму та його перспективи на Дніпропетровщині», А.К. Фоменко, М.П. Чабан, В.І. Лазебник «Дніпропетровськ: минуле і сучасне» та багато інших.

На Дніпропетровщині зберігається багато пам'ятних місць, пов'язаних з українським козацтвом. Перші згадки про козацькі укріплення на низу Дніпра відносяться до другої половини XVI ст., надалі протягом трьох століть тут існували п'ять Запорозьких Січей, в межах найбільш заселених і розвинених серед них – Самарської, Орільської, Кодацької, Протовчанської та частини Інгульської – лежить сучасна Дніпропетровщина [1].

Увічнення пам'ятних місць, пов'язаних з історією українського козацтва, залишається одним з першочергових завдань, якщо йдеться про збереження і пропаганду історико-культурної спадщини українського народу. Адже більшість видатних місць часів козаччини піддається знищенню та руйнації, через відсутність належного догляду та їх реконструкції.

Продовжується руйнація єдиного в нашому краї архітектурного церковного комплексу доби середньовіччя – Китайгородського. Ремонтні роботи, що проводяться на єдиній Успенській церкві, не відповідають вимогам реставраційно-художнього рівня, інші дві церкви знаходяться у занедбаному стані [1].

Велика кількість видатних козацьких місць Дніпропетровщини також крайне потребують нашої уваги. До таких відносяться: поселення, що були центрами козацьких паланок (Новий Кодак, Стара Самара, Дичкове, Велика Козирщина та ін.), етнічні хутори у селі Петриківка та Гречане, хутір «Галушківка», Пороховий острів (Кодачек), руїни Кодацької Фортеці та багато інших.

Очевидною є необхідність розроблення і прийняття Державної програми по дослідженню і увічненню пам'ятних місць, пов'язаних з історією українського козацтва. Здійснення такої програми повинно передбачити укладання каталогу пам'ятних місць області, обов'язкове їх картографування, проведення поглиблених наукових досліджень, цілеспрямований пошук відомостей історичних та розгортання археологічних досліджень архітектурно-археологічних залишків оборонних, житлових споруд часів козаччини, їх реставрація та реконструкція.

Список використаної літератури:

1. Регіональне і загальне в історії: Тези міжнародної наукової конференції, присвяченої 140-річчю від дня народження Д.І.Яворницького та 90-літтю XIII Археологічного з'їзду (9 листопада 1995 р.). Дніпропетровськ, 1995.

2. Дніпропетровськ: минуле і сучасне / А.К. Фоменко, М.П. Чабан, В.І. Лазебник та ін. – Д.: ВАТ «Дніпрокнига», 2001.

3. Афанасьєв О.Є. «Світовий досвід розвитку промислового туризму та його перспективи на Дніпропетровщині» / Індустріальна спадщина в культурі і ландшафті: Матеріали II всеукраїнської наукової конференції. – К.: ДАКККіМ, 2007. – С. 205-211.

4. Сардак С. Э. Проблематика и перспективы развития туризма в Украине [Электронный ресурс] / С. Э. Сардак, В. В. Волок // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2017. – № 6(11). – Режим доступу до журналу: <http://www.easterneurope-bm.in.ua/index.php/11-2017-ukr>.

5. Крупський О. П. Організаційна культура туристичного підприємства як індикатор його інноваційного потенціалу / О. П. Крупський // Бізнес Інформ. – 2014. – № 9. – С. 200 – 204.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ШЛЯХИ АДАПТАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ
ДО СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ:
матеріали регіональної науково-практичної студентської конференції**

Упорядники С. Е. Сардак, І. О. Стебляк, О. Д. Дон.. –Д.: ДНУ імені Олеса Гончара,
кафедра економіки та управління національним господарством, 2018.– 204 с.

Підписано до друку 14.05.2018. Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк ризографічний.
Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. 11,90. Тираж 200 прим. Зам. № 078

Друкарня “Сова”, вул. Генерала Пушкіна, 1, м. Дніпропетровськ, 49050
тел. (067) 631 88 33, (050) 566 77 11
sovamanager@gmail.com, www.sovaprint.com